Nora IUGA

Fiction-Ltd

Harald și luna verde

POLIROM

Nora IUGA

Fiction Ltd

Harald
şi luna verde

roman

POLIROM
2014

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;

sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-4934-1

ISBN PDF: 978-973-46-4935-8

ISBN print: 978-973-46-4895-5

Coperta: Radu Răileanu

Pe copertă: © Andrei Gamarţ, *Eroarea*, 2012

elefant

NORA IUGA, poetă, prozatoare şi traducătoare, membră a Uniunii Scriitorilor din România. Autoare a mai multor volume de poezie – *Vina nu e a mea* (1968), *Captivitatea cercului* (1970), *Scrisori neexpediate* (1978), *Opinii despre durere* (1980; Premiul USR), *Inima ca un pumn de boxeur* (ed. I, 1982; ed. a II-a, 2000), *Piaţa cerului* (1986), *Cîntece* (1989), *Cîinele ud e o salcie* (Cartea Românească, 2013) – şi de proză – *Săpunul lui Leopold Bloom* (ed. I, 1993; ed. a II-a, Polirom, 2007; Premiul USR), *Sexagenara şi tînărul* (ed. I, 2000; ed. a II-a, Polirom, 2004, 2012; Premiul USR), *Fasanenstraße 23 – O vară la Berlin* (2001), *Lebăda cu două intrări* (2004), *Hai să furăm pepeni* (Polirom, 2009), *Berlinul meu e un monolog* (Cartea Românească, 2010) – , precum şi a poemului-roman *Fetiţa cu o mie de riduri* (2005; Premiul revistei *Cuvîntul*). În 2007 a primit Premiul Friedrich-Gundolf, oferit de Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung, o recompensă care se acordă tuturor celor care contribuie la răspîndirea culturii germane în lume. A tradus din August Strindberg, E.T.A. Hoffmann, Nietzsche, Knut Hamsun, Barbara Bronnen, Elfriede Jelinek, Herta Müller, Ernst Jünger, Oskar Pastior, Günter Grass, Aglaja Veteranyi.

Îşi smulge de pe ea cămaşa de noapte. O azvârle cât colo. Corpul gol, gras, şiroind de apă. Un caşalot cade pe cearşaful aspru şi rece. Îşi întinde picioarele cât mai mult. Îşi desface braţele lateral. Acoperă cu ele două perne. Pernele au rămas nedespărţite de 19 ani. De la moartea profesorului. Stana îşi trage cuvertura de pânză pe ea până la gât. O ia cu frig. Lumina de afară îi gâdilă obrazul. Se întoarce cu faţa la perete. Nodulul din spatele urechii dispare în adâncitura pernei. Aşa e mai bine. E ca atunci când nu-l avea. Îl avea, în schimb, pe profesor. Îl avea pe Sam. De câte ori îi pronunţă numele, îi vede gropiţa din bărbie. Pe urmă apare nasul coroiat al regelui Ferdinand. Sam avea rasă, ce era al lui era al lui. Dar nu purta monoclu. Îl moştenise de la Onkel Dumitro. Stana cască. I se umezesc ochii. Îi şterge cu dosul palmei. Apa rămâne acolo. Dă cu piciorul de cămaşa ghemotocită. Se şterge cu ea. Onkel Dumitro era grec get-beget. Şi Sam n-a fost niciodată pe Acropole. Pe Erinia n-am apucat-o în viaţă, nici pe Dumitro. Dar în fotografie n-avea ochii lui. Irisul acela albastru, aproape alb, ca la câinii de sanie. Sunt udă leoarcă. Mă mănâncă tot corpul. Îmi vine să mă scarpin cu dinţii. Iar câinii. Pe Luxi îl găsise Sam când mergea la şcoala primară. În spatele Pieţei Matache Măcelaru. Locuiau împreună pe Dinicu Golescu la nr. 28. Luxi a trăit aproape 20 de ani. Mi l-a adus plocon când s-a mutat la mine, în Tei. Luxi era un câine mut. În colţ, pe Cameliei, în casa roz cu balcon, în timpul războiului, intrau mereu soldaţi nemţi. După război intrau soldaţi ruşi. Onkel Dumitro zicea: Aici e un comandament militar! Şi-şi trăgea pleoapele ca nişte storuri peste ochii albi, se ruşina. Sam râdea când povestea. Pe dinţii de jos, înnegriţi de fumat, se aduna o dâră subţire de spumă. Profesorul vorbea puţin. Întindea hărţi mari pe birou. Înfigea stegul eţele ţărilor beligerante din cel de-al doilea război mondial. De câte ori mă gândesc la el, îl văd cu hărţile şi steguleţele în faţă. Învăţase asta din copilărie. Când mai cade un cap de pod, înfigi un steguleţ. Aşa fac generalii ăia mari la Statul-Major al Armatei! Papa Levy avea răbdare cu Sam, şi nepotul îl asculta cu ochii măriţi. Cred că atunci semăna cel mai tare cu Onkel Dumitro. Adică, acolo, pe front, în Rusia, noi împreună cu nemţii o să bombardăm toate capetele podurilor? Şi pe cerşetoarea de la capul podului? Nu, un cap de pod nu e nici podul Grant, nici podul Basarab; un cap de pod e un obiectiv militar important, un punct greu de doborât,

înţelegi acum? Aha, zicea Sam ca să-i facă plăcere bătrânului. Iar cască. Se freacă la ochi. Somnul nu vine. Când a căzut Stalingradul, Papa Levy a deschis sticla de şampanie Mumm şi conserva de sardele Robert, ascunsă în cutia măştii de gaze, mai povestea Sam. Lemnul scrinului pocneşte. Tocmai acum. Stana vede nişte omuleţi în haine negre, fiecare cu steaua lui la rever şi cu gambeta pe cap. Dau zăpada la Cercul Militar… şi Grete spunea: Voi, românii, n-aveţi nimic rău de spus despre Germania! Iar a pocnit. Pocneşte mereu. Scrinul are o sută de ani. Omuleţii cu lopeţile lor au dispărut. Stana ştie că imaginile astea anunţă venirea somnului. Şi-acum îi mai vine şi pipi. Bâzâitul ţânţarilor e o elice în jurul capului. Trage apa. Merge cu ochii închişi. Se forţează să-şi ţină somnul sub pleoape. Aude zgomote ritmice pe tabla balconului. Bâjbâie pe-ntuneric. Zgomotele din balcon cresc. Se loveşte de rafturile cu cărţi. Stă o secundă pe loc. Plicul. Unde-i plicul cu bani? A, da, în spatele lui Faust, ediţia bibliofilă în piele maro. Zgomotul se distinge mai clar. E grindină. Bile mari de gheaţă lovesc tabla încinsă peste zi. Şi eu credeam… sau e vecinul de sus. Toarnă apă cu stropitoarea. Noaptea e toridă. Stana se ţine cu o mână de cantul dulapului. Cu cealaltă pipăie întunericul. Trece prin două uşi. Ajunge în dormitor. Somnul s-a dus.

Acum stă la masă. În faţa ei sunt ceaşca de cafea care-i aparţinuse lui Sam, pătrăţica de ciocolată amăruie Heidi şi borcanul de iaurt Activia Danone light, 0,01% grăsimi. Am făcut duş. Am făcut gimnastică în oglindă. M-am fardat. Degeaba. Un om din Tecuci avea un tractor, dar nu i-a folosit la nimic! Nu-mi ajungea nodulul, acum s-a trezit şi genunchiul umflat, dureros, anchilozat. Unde-i nodulul şi unde-i genunchiul? Nodulul e după ureche şi genunchiul la jumătatea piciorului, adică unu-i în emisfera nordică, altu-i în emisfera sudică. De ce vreau să fac eu din cei doi o pereche? Fiindcă nu contează că-s la poli opuşi dacă au aceeaşi temperatură. Probabil că între toate contrariile există un fir malefic care leagă o ureche de un genunchi. Pe asta se bazează şi teoria sufletelor surori, şi corciturile, şi metastazele. Îmi beau cafeaua cu ochii închişi. Poate că dorm şi visez că-mi beau cafeaua. Casc. Transpir. Sam avea picioare de cerb. Niciunui bărbat nu-i place să fie comparat cu un cerb. Le-o fi avut şi Leon aşa? Nu cred. Un balerin are picioare lucrate, muşchiuloase. Dar noi doi, eu şi Sam, le aveam identice. Cine ne vedea din spate pe Ghica Tei, cu *Povestea despre dragostea şi moartea cornetului Christoph Rilke* sub braţ,

zicea că am căzut din rulota unui păpuşar şi se mira că picioarele alea de lemn nu scoteau sunete când se loveau. Fireşte, Leon Schallmon, alias Leo Schall, când mă uit la poza din *Kulturblatt*, 1937, nu-mi vine să cred că balerinul care apărea în fiecare seară pe scena turnantă de la „Palais de danse“ din Düsseldorf, interpretând *Harald şi luna verde*, în coregrafie proprie, era socrul meu şi avea cele mai frumoase picioare din lume. Şi când te gândeşti că Erinia, maică-sa, l-a dus ani în şir la prof. dr. Sterian, o somitate în ortopedie, ca să-i rezolve excrescenţele osoase de la genunchi, care semănau tot mai mult cu nişte ciocuri de papagal, ieşite peste noapte de sub rotulă! Leon făcea parte dintre acei călători care-şi ştiu pe de rost staţiile de pe traseul lor şi cât riscă parcurgându-le. Dar nu schimbă pentru nimic în lume traseul ca să evite accidentele. Când Erinia l-a întrebat, avea 10 ani pe atunci, ce vrea să ajungă când se face mare, a răspuns prompt: ori balerin, ori nimic. Şi Erinia, care a mizat o viaţă întreagă pe *vreau*, şi nu pe *trebuie*, a spus: Da! Leon atrăgea de copil atenţia prin paloarea lui neobişnuită, prin ochii foarte negri şi depărtaţi, caracteristici celor care privesc departe, până şi sprâncenele, perfect arcuite, păreau neobişnuite. Când am dat, mult mai târziu, din întâmplare, peste poza lui de la 14 ani şi i-am văzut faţa prelungă, încadrată de pletele negre, am avut impresia că-l văd pe Hyperion „nemuritor şi rece“. Ce fac eu acum? Vorbesc cu mine? Cu gândurile astea autohtone? Cine m-a domesticit într-un asemenea hal? Păi, dacă creierul meu începe să funcţioneze mai previzibil ca o maşină de tuns iarba, eu cu cine să mă mai cert? Unde o să-mi mai descarc nebunia? Gata! Destul. Vreau să dorm. Să nu văd cum mă părăseşte celebra mea *neasemănare* care mi-a adus atâtea dulci neajunsuri şi eu să mă ung cu Sindolor la genunchi, ca nu cumva să-mi crească şi mie vreun cioc de papagal şi să constat că viaţa totuşi e plină de surprize. Nu, Leon n-a fost niciodată un adaptabil, nici Sam al meu, deşi nu contraziceau pe nimeni. Le plăcea să lase impresia că sunt cuminţi. La început nu puteam crede că şi „pasivii“ se joacă cu plăcere de-a indusul în eroare, ca nişte prostituate versate sau inocente. Aici se acţionează instinctiv, cu intrare liberă. Na, c-am luat-o razna. Tu ai vrut. Eşti mulţumită? Da. Leon nu era un cuminte, un ascultător. Aventurierul ăsta noctambul bâjbâia tot timpul într-un vid absolut. Cu trecerea anilor, semăna tot mai mult cu o muscă, rotindu-se înnebunită într-un borcan gol. Îşi pierduse timpul şi locul şi trăia permanent o singură stare. Ştiută numai de el. De fapt, nici nu-l mai interesa. Se învârtea ca un zăpăuc din inerţie. Căzuse în starea aia de pierdere

iremediabilă când nu mai simţi nimic. Mi-l imaginez acum la mine în cap sau, mai exact, la el în cap. În golul ăla în care numai bilele propriilor idei se ciocnesc uneori şi cad în orificiul mesei de biliard, dispărând fără să le reţii culoarea. Da, Leon avea cele mai frumoase picioare. Cu care nu avea ce să facă. Baletul e o meserie cu viaţă scurtă. Iată un motiv simplu pentru care merită să te sinucizi! Prof. dr. Sterian făcuse un miracol la clinica lui de pe Cobălcescu. Stana aflase chiar de la Sam într-una din zilele lui bune. Probabil îi măriseră salariul. Ştii cum a ajuns Erinia să intre fără programare în cabinetul, în ochii şi în inima doctorului Sterian şi să-l facă să capituleze fără condiţii?

Anii nebuni erau pe trecute şi charlestonul cu fustele scurte, plisate, cloşuleţele trase pe frunte peste *accroche-cœur*[1]. Marele Gatsby era Everestul lui Leon. Erinia a intrat neanunţată în cabinetul doctorului, a preţuit dintr-o privire torsul unei Venere negre şi o reproducere izbutită după *La Goulue*[2] de Toulouse-Lautrec. Abia pe urmă a zărit faţa de cretă a doctorului, pe care ochelarii cu ramă de argint abia se distingeau. A spus cu aerul cel mai firesc: *Bonjour monsieur le docteur*[3]. Doctorul îşi ridică ochii din dezordinea hârtiilor de pe birou. Văzu în faţa lui o doamnă la vreo 40 de ani. O creolă. Purta un *trois-quarts*[4] de crep *marocanin* grena, perfect asortat la culoarea buzelor. Sub jacheta lejeră, talia abia se ghicea. Ce-i reţinuse însă cel mai mult doctorului atenţia a fost macul de mătase neagră, aproape mototolit, care-i atârna la rever. Probabil că băieţandrul subţire din spatele ei se aplecase să-şi lege şireturile de la espadrile şi ieşise din cadru.

— Dumneavoastră? Cu cine am onoarea?

— Erinia. Erinia Schallmon.

— Schallmon… Schallmon… sunteţi rudă cu bancherul?

— Da, e soţul meu. Dar părinţii mei au rămas în Grecia, la Salonic. Lucrez în diplomaţie. Sunt ataşat cultural la Ambasada Greciei.

Doctorul o priveşte lung prin lentilele groase. În ochii lui măriţi încape acum, în sfârşit, şi băiatul cu părul vâlvoi, împrăştiat pe umeri.

— Sunt copleşit. Şi tânărul?

— E băiatul meu, Leon. De fapt, pentru el am…

— Aveţi vreo recomandare?

— Tocmai că… ştiţi, e o urgenţă. Chiar consulul mi-a vorbit de dumneavoastră.

Leon începe brusc să tuşească şi-şi duce batista la gură să nu i se vadă râsul.

— Nu pot să vă refuz – asta spun şi ochii lui de sticlă –, aşadar, doamnă Erinia Schallmon, ia să vedem ce are tânărul.

Se ridică de la birou şi-i spune băiatului să se întindă pe canapeaua învelită cu o muşama albă.

— Unde-i problema?

— La genunchiul drept… dar cred că începe şi la celălalt.

— Am să vă rog să descoperiţi genunchii băiatului.

Erinia încearcă să ridice cracul pantalonului *pêcheur*[5], strâns pe gamba încordată. Nu reuşeşte şi-i spune lui Leon să se dezbrace.

— De tot?

— Nu, numai pantalonul, îl linişteşte doctorul, amuzat de spaima copilului.

Pe măsură ce stofa moale, de un albastru marin, alunecă pe coapsele fine, bronzate, se dezvelesc genunchii cu rotulele lor ca nişte capace mici care acoperă ceva neştiut.

— Aha, spune doctorul, pipăind tot mai zelos excrescenţa aia ciudată. Nu-i o problemă gravă, distinsă doamnă, dar o să ceară timp şi răbdare, mă refer la dumneavoastră. Restul mă priveşte pe mine.

— Domnule doctor, grecoaicele sunt puternice, spuneţi-mi deschis: e grav?

— Sigur, nu e ceva care se rezolvă de la sine. E vorba de un Osgood-Schlatter destul de avansat. Ar necesita o intervenţie chirurgicală…

Leon continuă să-şi roadă absent unghiile.

— O, nu. El trebuie să fie balerin! Eu cred orbeşte în dorinţele pe care nu ni le putem explica. Băiatul nu vrea s-audă de altceva. Poate că e de vină şi cartea aia pe care a citit-o până acum de vreo trei ori…

— Nu ştiu despre ce vorbiţi. Ce carte?

— *Indiferenţii* de Alberto Moravia.

Doctorul îşi potriveşte mai bine ochelarii pe nas.

— Nu înţeleg…

— Şi acolo e vorba de un adolescent pe care nu-l interesează nimic pe lume. Băiatul meu, dacă nu ajunge balerin, o să trăiască precum un lichen dependent de un copac. Dacă o să găsească un copac? Da, da, e greu cu indiferenţii.

— Şi soţul dumneavoastră, distinsul bancher Halevy Schallmon, e de acord?

— Cu ce anume? Cu operaţia?

— Nu, cu baletul.

— Sigur, deşi Levy şi-ar fi dorit ca Leon să îmbrăţişeze o carieră militară… dar el nu se amestecă în educaţia şi, cum să spun, în modelarea personalităţii unui adolescent. Asta e una din atribuţiile minore, rezervate femeilor.

— Înţeleg, înţeleg. Aşadar, dumneavoastră sunteţi gata să-i faceţi pofta copilului!

— Domnule doctor, vă rog, aici nu e vorba de o poftă!

Leon încetează să-şi roadă unghiile şi-l priveşte ţintă pe medic.

— Aici e vorba de o vocaţie certă. E vorba de darul care i-a fost hărăzit. Iertaţi-mă. Sper că acum înţelegeţi. Dacă operaţia îi va curma orice perspectivă de a ajunge balerin, renunţăm la operaţie.

Faţa băiatului se destinde brusc şi începe să-şi roadă din nou unghiile.

— Bine, o să găsesc altă variantă, e drept, nu radicală, dar convenabilă pentru toţi. Pentru dumneavoastră, că-l veţi vedea balerin. Vă previn că nu ştiu cât va dura această carieră, fiindcă în timp osul se reface. Pentru băiat, fiindcă scapă de operaţie, şi pentru mine, că voi avea ocazia să vă văd mai des… deocamdată o să-i punem piciorul în ghips pentru o lună şi o să vină periodic la control. Vă previn că atingerea unei mobilităţi perfecte poate să dureze ani. E bine că v-aţi gândit să veniţi la mine, acum.

— Poate trăim o zi providenţială! Iertaţi-mă, sunt o exaltată. Nu ştiu cum să vă mulţumesc… şi onorariul dumneavoastră?

— Lăsaţi asta! Deocamdată rămâne să reveniţi la sfârşitul săptămânii. Dacă vă permite timpul. Eventual vineri, înainte de masă. Sunteţi cu maşina, presupun.

— Da, maşina noastră o foloseşte soţul meu. Dar maşina ambasadei îmi stă oricând la dispoziţie.

Ochii doctorului au brusc o tresărire luminoasă.

— Aşadar, pe vineri. La revedere, tinere balerin. La revedere, scumpă doamnă.

Sam putea să stea uneori ore în şir aşezat turceşte în fotoliul verde cu harta mare a emisferei nordice întinsă pe tot biroul. Înfigea steguleţe, ba în

punctul unde scria Minsk, ba în Lvov, ba în Muselim-Selo, ba în Vladivostok sau în gura vulcanului Popocatepetl. Într-o dimineaţă, un steguleţ a ajuns chiar pe ţărmul Mării Bering şi atunci i-am auzit râsul de copil care te apucă brusc ca un strănutat. Râsul ăla pe care i-l ştiam de la filmele cu Stan şi Bran. În stânga hărţii avea întotdeauna un caiet de matematică, pe pătratele căruia trecea numele statelor beligerante. Efectivele militare. Distanţele parcurse de motorizate, de trupele de infanterie, de cavalerie, pe zile, pe ore. Numărul tancurilor, al amfibiilor, al maşinilor blindate, al avioanelor de vânătoare Messerschmitt, al marilor bombardiere americane, *fortăreţele zburătoare*, al celor care veneau în picaj până la acoperişul clădirilor – Stukas –, cu cioc ascuţit ca nişte păsări de pradă… Cantitatea de muniţie şi destinaţia armamentului folosit, tipurile de revolvere, de grenade, de pistoale automate, de mitraliere, de mine antitanc, de rachete balistice, antirachete. Pe urmă venea evidenţa echipamentelor militare. Pe regimente, pe grade şi rezerva de alimente necesară pentru front. Îşi nota şi formule chimice, pentru *apa-grea* mai ales. Într-un colţ al caietului scrisese: „Dinte pentru dinte“, cu caligrafia lui de copil şi, alături, „*Peenemünde*, *Alkoholsauerstoff Flüssigkeitsgroßrakete* (Rachetă cu combustibil lichid). 1942-1. Start. Folosită în 1945-45. Wernher von Braun, inventatorul rachetelor V. De consultat mat. doc. *Pearl Harbour*, *The Boy*, Hiroşima. «Un om stătea pe-o treaptă. O lumină orbitoare. Pe treaptă umbra omului fără om»“.

Aşa cum luna are o faţă văzută şi una nevăzută, aşa cum orice râu are un mal stâng şi un mal drept, aşa cum orice munte are un urcuş şi un coborâş, au şi neamurile caracterele şi destinele lor, rocile lor vulcanice, bazalturile, calcarele, numuliţii asimilaţi în magma împietrită, rotaţiile şi revoluţiile lor, eternele lor reîntoarceri. Scuipatul şi lustruitul figurilor emblematice, veşnicele măsurători ale nasului şi urechilor, ale marelui creştet acoperit sau descoperit. Vers şi revers. Cap sau pajură. Ei au fost totdeauna marii trezorieri ai Europei: „Eu, Lazarus Tucker, mare bancher din Anvers!“ şi vulpile hămesite năvăleau în vie. Noaptea. Urmele paşilor pe plajele pustii ale Mării Nordului, ale Atlanticului, ale Ţărilor de Jos, răscolind văile andaluze, prăduite, deşarte, fiindcă, dacă tu mi-ai luat mie, ţi-am luat şi eu ţie, ca să nu te bucuri tu de plânsul meu, fiindcă, dacă tu mi-ai luat banii, eu am să cânt şi-am să joc şi-am să-i fac la loc. Plecau jidovii

din Ţările de Jos şi din văile andaluze. Granada şi Cordoba deschiseseră porţile arenelor şi taurii goneau turbaţi, luând în coarne uliţele pietruite, mugind sălbatic pe urmele fugarilor. Şi ei, cu chipele trase pe frunte, cu perciunii ascunşi sub glugă, cu cuţitele scurte în buzunare secrete sub pelerine negre, ei, cu măştile trase pe ochi, orbecăind prin păduri, ascunzând bijuterii de preţ sub fustele largi ale femeilor. Plecau jidovii în diligenţe. Pe cai de furat din grajdurile palatelor maure. Gemea pământul ars de secetă sub copite, sub roţi, sub tânguirea unui *Kol Nidre*[6] fără sfârşit…

Stana vede căruţa hodorogindu-se sub ploaia torenţială. În anul ăla, în mai 1943, a plouat 31 de zile fără oprire. Roţile se-nfundau în noroiul cleios al drumului de ţară. Trecuseră de Domneşti, se apropiau de Bălăşoieni. Căruţaşu' era tuciuriu, îl chema Mitu. Le ducea pe potopu' ăla pe coana Cocuţa, mică, rotunjoară şi blondă, şi pe fiică-sa Stănica, lungă, slabă şi neagră, cocoţate amândouă pe saci şi geamantane, fiecare cu câte un câine în braţe. Cocuţa cu Rex, o corcitură de lup, Stănica cu Piki, un pechinez. Cu o mână îşi linişteau câinele, cu cealaltă se ţineau de-un colţ de prelată, care le apăra de ploaie. Mergeau în dispersare într-un cătun care număra 140 de case din paiantă, numit Hobaia, ca să scape de bombardamentele americanilor. Era prima zi în care ieşise soarele, de când se mutaseră la ţaţa Leana. Pe la ora 11 s-a auzit duduitul înfundat ca paşii egali ai unei patrule pe o stradă pustie. Stăteau pe prispă şi deodată din formaţia aia de avioane aliniate perfect au văzut unul de mărimea unui pui de vulpe argintie cum se rostogoleşte şi cade, lăsând pe cer o coadă stufoasă de fum. De câte ori se prăbuşea o fortăreaţă zburătoare, Stana mergea cu mama ei în pădurea de arini de la marginea cătunului. Avionul era gri, metalizat. Carlinga despicată de trunchi parcă era capul unui peşte uriaş pe care căzuse tăişul unui topor. În carlinga dezvelită, cu măruntaiele la vedere, butoane colorate. Taste pe care scria ceva de neînţeles. Ferestre intacte, stropite cu sânge. Manete metalice, îmbrăcate în piele neagră, roasă pe-alocuri, ridicate indecent, ca susţinătoarele picioarelor pe o masă ginecologică. Un ceas arătând ora exactă la încheietura unui antebraţ rămas fără braţ. Într-un jgheab mic, lângă un monitor care nu mai semnala nimic, se clătina o zeamă roşie, un sirop de zmeură. În lichidul ăla lipicios plutea o bucată de creier. Câteva ţărănci îşi îndesau în sân, sub iile aspre, ţesute în casă, fâşii mari de paraşută

şi se înghesuiau la bâlciul de la capul satului Fălcioanca, să-l vadă pe ţiganul cu ursu' şi să-nvârtească roata norocului. Roata aia de căruţă se-nvârte în poziţie orizontală şi are pe marginea ei circulară o coroană de cuie cu vârful în sus, printre care trece, în timp ce se roteşte, o fâşie subţire de tablă, fixată pe axul din centru. Pesemne că fiecare rotaţie are nevoie de o piedică s-o încetinească până la oprirea definitivă. La cine se opreşte, ăla câştigă. Adică e rândul lui să pornească roata pentru altă cursă.

Ceva mătăsos, foşnitor se zbate în subţioara mea. Mâna răspunde prompt la semnal. Apucă fluturele şi-l aruncă pe jos, zbaterea rămâne câteva secunde în palmă. Lângă piciorul fotoliului, capul lui Ioan Botezătorul pe tavă. Am aţipit.

Şi-n vremurile alea, îi povestea Papa Levy lui Sam, după ce se jucau de-a Statul-Major, neamul Schallmon a părăsit Guadalquivirul cu caii şi cu cele două diligenţe ale poştei, tocmite pe câţiva saci de taleri de la oamenii canalelor, unul cu faţa mâncată de vărsat şi altul ciung. Caii abia îşi luaseră avânt, că se şi auziră trompetele guarzilor dând alarma dinspre Piaţa Spaniei. Băiatul asculta vrăjit, ca la cinematograf. Cafeaua cu lapte se răcise în cană. Zogu, motanul negru, îi torcea pe pulpele dezgolite, subţiri. Înnoptară la Viena, la adăpostul sălciilor din luncile Praterului, ca în zori s-o pornească, din nou, pe firul apei spre răsărit. La intrarea Dunării în România, acolo unde fluviul se gâtuie între stânci ameninţătoare, apa se învolbură la Cazane – trebuie că aţi învăţat denumirea asta la geografie –, s-au oprit. Au scos lăzile cu avutul salvat din diligenţe. Păturile şi şalurile, valizele din piele de Cordoba, cu aur şi giuvaiere. Femeile au dispărut după stânci, şi-au întins cu grijă rochiile care ascundeau comori pe mal şi s-au spălat, plutind în starea aia incertă dintre înapoi şi înainte, când nimic nu e sigur. Ştiu că tot ce-ţi spun acum ţi se pare un basm. Dar să ţii minte, starea asta de înapoi şi înainte e singura realitate specifică neamului nostru. Azi i se spune provizorat. Dacă ne-a adus bine sau rău de-a lungul secolelor nu ştiu. Oricum, de la ea ni se trage porecla „jidovul rătăcitor". Sigur, bunică-ta Erinia a plecat de curând dintre noi şi-au îngropat-o creştineşte, la Cimitirul Sfânta Vineri. Greu mi-a fost că voi n-aţi venit, fiindcă maică-ta, Lucy, s-a îmbolnăvit de frica bombardamentelor şi te ţine şi pe tine lângă ea, în casa ei din Chitila, în tranşeul ăla nenorocit, pe care i l-a săpat frate-su Stoicev. E semn rău când oamenii îşi rătăcesc rosturile. N-au fost la înmormântare

decât Torry, prietena ei, şi Lina, care o ştergea pe moartă tot timpul la gură, că se cam umflase şi-i curgea o zeamă la colţurile buzelor. Pe urmă, tot Lina a împărţit coliva în capelă. Uite că nu mai ştiu ce-am vrut să spun. Era ceva important. Ziceai de „jidovul rătăcitor“. A, da. Ştii, câteodată mă contrazic singur. Era un cântec, *Roata morii se-nvârteşte*, şi, dacă te încăpăţânezi să rămâi fidel toată viaţa unui singur crez, te excluzi din lume. Poate e mai bine să-ţi ţii neamul şi credinţa în secret, poate că nici nu-i un păcat să-ţi schimbi numele, cum a făcut Leon, care chiar a reuşit să-i convingă că-i neamţ. Balerinul Leo Schall! Şi s-ajungi să crezi că poporul şi ţara ta sunt mereu alea în care tocmai te afli. La vârsta mea, după ce-am pierdut tot, am învăţat ceva important. Un neam trăieşte mai mult salvându-şi viaţa, nu numele. Dar, dacă-ţi salvezi viaţa fără să-ţi păstrezi numele e ca şi când n-ai fi fost! Băiatul tăcu speriat de ce-a zis. Tăcu şi bătrânul şi-l mângâie pe creştet.

Lina fusese un copil amărât. Cred că aveam vreo 8 ani când ne-am pomenit cu ea la poartă, pe Dinicu Golescu. O fetiţă de 15 ani în costum popular. Ne-o trimisese Centrul de plasament, avea sediul pe Griviţa, lângă cinematograful Marna, spune Sam şi mai înfige un steguleţ undeva, într-un punct strategic, pe Vistula. O fetiţă de 15 ani cu o valiză de lemn în mână, ca alea cu care plecau recruţii la armată. Venea din Panciova, o comună de lângă Vârşeţ, fiindcă îi murise mama şi taică-său nu putea s-o ţie. Era curăţică. Ştia să citească şi să scrie. Ştergea clanţele, braţele lustrelor, galeriile de alamă ale perdelelor cu Sidol şi, când luceau, zicea mândră: Le-am făcut de aur! Era şi ea un copil. Glasvandul cred că-i lua două ceasuri bune. Erinia îi dădea, în duşmănie, un teanc întreg de *Porunca Vremii*, să frece geamurile cu spurcăciunile alea legionare pân' ce le-or mânca zoaiele cu totul. Erinia nu ştia decât să gătească. Ar fi vrut s-o înveţe şi pe Lina, dar de ţărăncuţa asta din Banat învăţată cu rântaşul nu se prindea nici supa *avgolemono*, acrită cu lămâie şi dreasă cu gălbenuş de ou, nici celebrele ei sarailii şi baclavale. Lina purta pe cap, în serile cu poker, o rijă albă, tivită cu dantelă; când apărea cu tava, generalul Lăzărescu, colonelul Ţenoff şi avocatul Markoff începeau să aplaude, iar lui Onkel Dumitro i se scurgeau ochii albi, greu de spus dacă după sarailii sau după ţâţişoarele abia ghicite ale Linei. N-o să-ţi vină să crezi, dar cel mai mult îi plăcea Linei s-o spele pe Erinia pe spate cu săpunul ei preferat, Bob Germandré. Atunci mirosea

toată ziua a parfum. În ultima cutie, expediată direct de la firma din Paris, nu mai erau decât vreo cinci bucăţi. Papa Levy rămăsese falit după ce pierduse banca şi casa din Dacia, fiindcă legionarii nu mai tolerau picior de jidan în „să faci, căpitane, o ţară ca soarele sfânt de pe cer". Umbla cu o panglică galbenă la rever sau pe braţ. De parcă doliul la jidani era galben „ca soarele sfânt de pe cer". Să zici bogdaproste că nu te-au atârnat într-un cârlig la abator sau să fi nimerit cu nenorociţii ăia în trenul foamei şi să-ţi bei urina, îl îmbărbăta Erinia, când Lăzărescu şi Ţenoff îşi contramandau tot mai des vizitele. „Numai sarailiile tale sunt de vină, Erinia, i-ai ghiftuit prea rău şi li s-a aplecat. Data viitoare, dacă mai calcă pe-aici, fă-le *poale-n brâu*!" Când povestea despre trecutul lui, tonul lui Sam oscila tot timpul ca indicatorul unui cântar farmaceutic, între dramatic şi comic. Oare de ce lăsa impresia că niciodată nu e la el acasă… dar cel mai mult îi plăcea că Lina ştia poveşti. Seara, Erinia şi Papa Levy mai zăboveau după cină în sufragerie la un tabinet. Cinau devreme, de când se angajase la Creditul Minier ca portar, prin intervenţia unui broker pe care îl scosese basma curată dintr-o afacere oneroasă. Programul lui se termina la 7 seara. Eu, povestea Sam pufăind din pipa goală, marca Krone, Darmstadt, dar de la Leon pentru Papa Levy, când încă mai făcea săli pline la „Palais de danse" cu *Harald şi luna verde* – era conştient că-şi pierde picioarele dacă mai fumează –, de fapt, noi toţi, tot neamul, am trăit păcălindu-ne viaţa, spunea râzând. O viaţă de păcălici! Da, de cum intra pe uşă Papa Levy, după ce se spăla pe mâini, mă chema la raport. Ia să văd ce ai pentru mâine. Aduceam caietele cu lecţia scrisă pe curat. Adunările şi scăderile la aritmetică. Pe urmă, Papa Levy mă punea să socotesc la numărătoare. Ajunsesem să mut şi cu ochii închişi bilele roşii pe sârma care vibra uşor. La sfârşit trebuia să spun şi o poezie pe dinafară. *Ciocârlan şi ciocârlie*. „Ciocârlanul dobitoc/ a plecat la iarmaroc/ să-şi cumpere un cojoc./ Nătăfleaţa ciocârlie/ a plecat la prăvălie/ să-şi cumpere-o pălărie…" Îţi dai seama de ce nu mai vreau s-aud de poezii cât oi trăi, na, c-am şi făcut una! Pentru mine cea mai mare teroare în şcoală a fost Eminescu. De-asta mă joc tot timpul de-a războiul. Şi iar râsul ăla de copil care păcăleşte pe cineva. La 9, în patul imens ca Marea Caspică. Îl împărţea cu Erinia. În cămaşa ei albă şi largă de batist, semăna cu o morsă mare, grasă şi bună. În dormitor nu ardea lumina, numai flacăra candelei pâlpâia într-un colţ sub icoana bizantină adusă de la Muntele Athos. Erinia era ortodoxă. Şi pe peretele din dreapta patului era tabloul mare al regelui Mihai în uniformă de cercetaş. Când îmi făceam rugăciunea,

că păcălicii sunt mai toţi corciţi! Ştii doar că Lucy, maică-mea, ţinea toate posturile, de-asta a murit de caşexie. După ce spuneam în genunchi: „Eu sunt mic, Tu fă-mă mare, eu sunt slab, Tu fă-mă tare“, adăugam: „fă-mă frumos ca regele Mihai“.

„*Şi fata cu părul de aur dormea de o sută de ani în sicriul de sticlă, când Făt-Frumos a coborât de pe cal, a ridicat capacul de cleştar, a îngenuncheat şi a sărutat fata adormită pe buzele ei cum e zmeura şi fata a deschis ochii ei cum e cicoarea…* ai venit?“ Glasul Linei.

Joile cu poker şi liliac alb, pe care i-l aducea avocatul Markoff, în ianuarie, doamnei Erinia de ziua ei, se terminaseră. Nu mai venea decât Onkel Dumitro cu canotiera din pai de orez şi proverbialul lui monoclu la ochiul alb. Onkel Dumitro avea ceva de crai bătrân. Lina aducea tava cu paharele aburite. Apa era de la răcitorul din curte. Îl ţineau la umbra vişinului. Şerbetul roz se muia lent în linguriţele lungi de alpaca cu monogram. Onkel Dumitro sărea cu agilitatea unui câine de vânătoare şi-i lua tava fetei cu pâslari şi şorţuleţ de olandă apretat, prinzându-i, ca din întâmplare, mâna în palma lui. Lina îşi ştergea mâna de şorţ şi pleca fâstâcită. După o oră de discuţii aprinse, în care unu-l critica pe Titel Petrescu, altul pe Tătărăscu, fripturistul, iar la Antonescu se împăcau ca prin farmec, numindu-l toţi la unison „câinele roşu“, începea tabinetul pe bani, fireşte. Casa se umplea de fum şi de tusea lui Papa Levy; de când schimbase ţigările Papastratos fără carton pe ţigările RMS cu carton. Lina aducea sticlele de vin alb de masă şi sifoanele de la gheaţă. Şi bărbaţii îşi potriveau şpriţul din ochi. Se întâmplă uneori să dai jos o carte şi să ridici alte patru sau alteori să dai jos, de câte ori îţi vine rândul, la fiecare mână şi celălalt să tot ridice şi să ridice şi să-şi facă bancă. Când Papa Levy avea câte-o serie de asta norocoasă, îşi întindea degetele, cu încheieturile umflate de gută, şi striga, arătându-şi un molar de aur: „Şi mâna greblă se făcu!“. „Asta să le-o spui pokeriştilor tăi, ăia până ieri cu *l'esprit de finesse*[7] şi *noblesse oblige*[8], şi acum au dat-o pe *ein Mann, ein Wort*[9], da' văd că, oricum ai lua-o, de la ei tot cu prafu' de pe tobă te-alegi. De când te-ai mutat în Dinicu Golescu, au rărit-o cu vizitele. A început să le pută mirosul de gară că, de, mirosul ambasadelor de pe Dacia era mai plăcut.“ „Iar începi. Ştii că nu vreau să mai aud o vorbă despre asta!“ Papa Levy ridica tonul şi se roşea până-n vârful urechilor, care păreau mai clăpăuge când n-avea nimic pe cap. „N-am

văzut, de când sunt, o corcitură mai caraghioasă ca tine! Păi, bre Levy, bre, tu eşti cel mai perfect *mélange*[10] de frică şi vanitate, un exemplar tipic de *orgueil*[11] stupid." „Ieşi, ieşi afară din casa mea!", începu să strige, scos din minţi, Papa Levy la Onkel Dumitro. „Nu zău, te crezi pe Dacia? Târtan boşorog, ai ajuns să mă dai tu pe mine afară?!" Grecului i se măriră pupilele şi ochii îi deveniră brusc aproape negri. Apucă un scaun, îl ridică într-o mână şi-i dădu drumul deasupra lui Papa Levy, care era cu un cap mai scund ca el. Scaunul îi atinse umărul şi bătrânul se prăbuşi, lovindu-se cu ceafa de teracotă. Erinia veni gâfâind din dormitor, îl trase de braţ pe frate-su, care se clătina pe picioare, şi-l scoase cu ajutorul Linei din casă. „Să nu te mai prind pe-aici!" Dumitro nici c-a mai dat pe acolo. Şi nici Erinia nu s-a mai întrebat ce-o fi cu el. Nu-i mai povestea nici Linei de Crăciunurile grozave din Salonic, când bătrânul Iannis Daniol mai trăia, şi Saviana şi nepotul Costas, şi Eufrosina nu orbise încă şi noaptea, la 12, când se năştea Hristos, cântau colinde şi mâncau plăcintele alea minunate cu brânză de capră. Nu, de atunci Erinia nu l-a mai văzut niciodată pe Dumitro, fratele ei cel mai drag, fiindcă mezinul, Stavros, se înstrăinase de toţi, îşi zicea acum Stavarache, c-aşa-i spunea moldoveanca lui din Botşeni şi mie mi se întorcea stomacul pe dos când o auzeam, îi povestea Erinia prietenei ei, tanti Torry, care o vizita de când nu mai ieşea din casă. În zilele ei bune, când n-o durea nimic, îi povestea şi de prof. dr. Artur Sterian. În afară de tine nu ştie nimeni decât Dumitro. El a fost singurul meu confident de când m-am îndrăgostit prima dată la Tulcea de căpitanul ăla de vapor care-mi cânta *La paloma*.

Dumitro a murit drept, subţire şi ţeapăn ca felinarul din colţ cu Cameliei. Am trimis-o pe Lina cu un buchet de crizanteme la cimitir, la Sfânta Vineri, ca să-i fac o bucurie, să mă ierte. Dar pe mine cine-o să mă bucure, pe năsălie, că nici Markoff nu mai e să-mi aducă un buchet de liliac, dac-o fi să fie de ziua mea, în ianuarie, măcar de politeţe.

Abonatul Vodafone nu răspunde, vă rugăm să reveniţi… groaznic. Nici un telefon mobil nu răspunde în dimineaţa asta. Parc-am murit demult. Şi toate aparatele de resuscitare, moarte şi ele. Noroc cu păsările şi cu câinii şi cu cratiţa asta de care s-a prins mămăliga. Frec cu buretele de sârmă. *Mă mişc*. *Emit sunete*. Scuip în chiuvetă o sământă de pepene: *Evacuez reziduuri organice*. Vasăzică exist! Azi-dimineaţă m-am trezit din somn

spunând: „Prea marea concreteţe a vorbelor tale îţi spală onestitatea“. Stana vorbeşte singură. Sam vorbeşte din groapă: Eram în a 3-a de liceu la „Mihai Viteazul“. În recreaţie o zbugheam la debitul de peste drum. Îi dădeam câteva ţigări şi portarului. El închidea ochii. Un băiat din a 7-a împărţea bilete scrise de mână. *Joi, 8 noiembrie a.c., ora 10, în Piaţa Palatului. Demonstraţie pentru rege*. Dimineaţa parcă fusese comandată. Bătea soarele ca-n septembrie. Ne vorbiserăm vreo şase să mergem. Nu le prea aveam pe astea cu eroismu' şi actele de curaj, da' veneau şi fetele. Unii purtau insigne cu capul regelui la rever, să impresioneze. Nu i-am spus nimic mamei, că iar intra în panică. Nu-mi dădea voie nici să port ceasul de mână pe care mi-l trimisese taică-miu, când mai era în Germania: spunea că mi-l smulg bolşevicii, cu braţ cu tot, şi mă arestează. Îţi dai seama că n-o luam în serios. Abia aşteptam să sune de recreaţie şi s-o întindem. Poate se lasă de-un caft, zicea Maciste şi Berbecu îi trăgea un pumn în burtă. Ai vrea tu să le arăţi ce poţi! Degeaba am încercat toate uşile. Le încuiaseră. Eram sechestraţi şi portarul nicăieri. Nu puteam sări pe fereastră. Am coborât la subsol, unde erau closetele, şi ne-am strecurat printre zăbrelele de fier de la geamuri, făcându-ne vânătăi la genunchi şi la coate. Maciste, din cauza gabaritului depășit, a rămas să păzească closetele. Ne uitam la el de pe trotuar şi scandam: Ce e mult nu e bun! Ce e mult nu e bun! În Piaţa Palatului tocmai intrau două coloane de tineri. Păreau să nu se mai sfârşească. Una ducea o pancartă albastră, imensă, pe care scria „Studenţii regelui“. Pe cealaltă, curios, parcă le am în faţa ochilor, da, pe cealaltă scria „Băieţii lui Maniu“. Ştiam cum a fost când m-am dat prima dată în lanţuri sau când s-a repezit la mine, din senin, un dulău pe stradă şi m-am şi văzut sfâșiat, dar valul de sânge, fierbinţeala aia care se umflă în tine când te pomeneşti că răcneşti ca un ieşit din minţi, laolaltă cu mii de alte glasuri, Urrra!!! n-o mai simţisem niciodată până atunci. O fi fost primul semn de hipertensiune arterială, mă gândesc acum, după trei accidente vasculare. Şi pe urmă cele cinci camioane cu tineri muncitori comunişti de la Vulcan şi de la Atelierele Griviţa, cu steagurile roşii, cântând „Hai la lupta cea mare!“ şi aruncând cu bolovani în demonstranţii din piaţă şi studenţii… de unde le-or fi găsit?… repezindu-se cu nişte răngi uriaşe pe care au reuşit să le vâre sub roţile camioanelor şi să le răstoarne. Sigur, celor care au căzut de sus nu le-a fost uşor, nici când cauciucul roţilor incendiate a umplut piaţa cu un fum irespirabil. Pe acoperişul Palatului nu fâlfâia niciun steag, semn că regele nu era acasă. Vizavi, pe acoperişul CC-ului, erau instalate cuiburi de

mitraliere. Răpăitul lor sacadat, continuu. Toată mulţimea culcată, ca la un semn, la pământ şi-n sânge. Mult sânge. Fugeam înnebunit de groază pe Victoriei, strângând la piept, mă pierdusem de colegi, uitasem cu totul de ei… un poster al ziarului *Ardealul*, aruncat dintr-un avion care survolase Piaţa. Am simţit atunci două palme zdravene peste obraji, un bărbat uriaş, semăna cu Golemul din Praga, mi-a strigat: Ca să ţii minte că nimic nu contează pe lumea asta decât viaţa! Îţi dai seama că nu i-am spus nimic mamei, lui Leon cu atât mai puţin, era complet zdruncinat de la întoarcerea în ţară. Dar nu înţeleg de ce nu i-am spus nimic lui Papa Levy. Acum aş vrea să ştiu ce-ar fi spus despre asta.

Eu aş vrea să ştiu cum a fost vinerea aia când, în cabinetul doctorului Sterian, Erinia şi-a scos nurcile de la gât. S-a aşezat pe un scaun, picior peste picior, a luat o ţigaretă din tabachera de aur a bărbatului care s-a aplecat în faţa ei şi i-a aprins-o de la chibrit. L-a privit lung în ochi, explicându-i că mirosul de lemn penetrează foiţa ţigării mult mai senzual decât cel de brichetă. Vreau să ştiu ce poveşti i-o mai fi îndrugat doctorului grecoaica, mai ales când băiatul ei nu era de faţă. De câte ori încerc să-mi imaginez un *tête-à-tête* între Sterian şi Erinia, mă substitui ei, simt o excitaţie ca atunci când vrei să fii cu un bărbat. Mă uit la Sam, absorbit total în lumea steguleţelor lui, şi-i spun în gând: Vezi-ţi de-ale tale, eu sunt ocupată.

Leon plecase cu medicul asistent. Erinia îl zărise prin uşa cabinetului. Un tânăr pirpiriu, sfios, cu un barbişon roşcat. Venise să-şi ducă pacientul în sala de tratamente ca să-i pună piciorul în ghips. Doctorul Sterian n-a observat atunci nicio tresărire pe obrazul grecoaicei. Sigur nu făcea parte din acele prăpăstioase care tremură de câte ori le strănută odrasla. Ştia că punerea ghipsului, chiar dacă era vorba de o carcasă care îmbrăca tot piciorul, nu durea. N-avea de ce să-şi facă griji.

— O să dureze o lună. V-am spus că trebuie să vă înarmaţi cu răbdare.

— O sarcină durează nouă luni şi după o zi ai uitat!

Nu măsura timpul după intensitatea unei emoţii trăite care poate să-l scurteze sau să-i mărească durata. Îl percepea exact după calendar.

— Deşi nu vă cunosc decât foarte puţin, cred că bravaţi. Ştiu că vă supun unui supliciu cu ghipsul băiatului… cum îl cheamă?

— Leon.

— …O lună nu e uşor, în plină explozie puberală, să fie condamnat la imobilitate.

— Va fi o lună de vacanţă. Consulul e foarte înţelegător. I-am spus şi a fost de acord să-mi îndeplinesc obligaţiile de serviciu luna asta acasă. Proiectele mele până la sfârşitul anului sunt aproape toate în curs de definitivare.

— Şi ce proiecte aveţi, dacă interesul meu nu întrece buna-cuviinţă?

— Vreau să creez un culoar de schimburi culturale permanente între Grecia şi România, dar mă lovesc mereu de dificultăţi de ordin financiar, în ciuda generozităţii regelui Carol al II-lea când e vorba de scriitori sau tocmai de-aceea, nu există sac fără fund! Grecii au la ora actuală cea mai bună poezie din Europa. Mă zbat s-o fac cunoscută publicului românesc, fiindcă şi românii au azi un buchet de poeţi excepţionali. Se pare că tăcerea muzelor din timpul războiului îşi ia revanşa. Pe Arghezi şi pe Ion Barbu i-am cunoscut personal. Minulescu mi se pare de-a dreptul seducător. Dar, când vrei să abordezi o discuţie cu un intelectual român care se bucură de oarecare notorietate, constaţi cu tristeţe că n-a auzit decât de *Iliada* şi *Odiseea* lui Homer, de Eschil, Sofocle şi Euripide. Dacă te aventurezi în zona filosofiei, o să-ţi vorbească precis de ţestoasa lui Platon, de Aristofan şi povestea androginilor sau de Xantipa lui Socrate, pe care o va asocia, satisfăcut de propriul umor, cu celebra cucută. Cu cât interlocutorul e mai patriot, cu atât va insista mai mult să te convingă că nu există popor mai cult decât cel românesc; va pomeni *en passant*[12] de Plotin, va trece la Anaximandros, va confunda teorema lui Thales cu cea a lui Pitagora, dar nu teorema, ci numele contează, şi-şi va încheia tirada cu o paralelă „ad-hoc“ între Aristotel şi Feuerbach, care o să sune ca nuca în perete.

Erinia îi îndruga medicului verzi şi uscate şi căzuse ea însăşi în logoreea găunoasă a sfertodocţilor pe care îi critica.

— Nu mi-aş fi putut imagina că în spatele unui zâmbet atât de feminin se poate ascunde o judecată atât de tăioasă!

— Dar mă lovesc zilnic de toate astea. Românii vor să epateze de multe ori, dând în gropi.

— Spuneaţi că vă zbateţi să promovaţi tânăra poezie elenă în România. Mă simt jenat să vă mărturisesc că nici eu nu sunt departe de cei pe care-i evocaţi adineauri. Am o singură acuză: bănuiesc că aţi absolvit Facultatea de Limbă şi Literatură Elenă, probabil şi Filosofia, chiar în Grecia, ori specialitatea mea… e aceea de a repara oase.

— Nu, n-am absolvit nicio facultate. Sunt autodidactă. Am ajuns unde am ajuns prin protecţie. Nu mă jenez s-o spun. Pentru mine literatura e doar un *violon d'Ingres*[13]. Viaţa mea a cunoscut multe meandre. E drept că poezia m-a pasionat dintotdeauna… şi muzica. La început poezia a fost cântată. Şi eu am fost cântăreaţă. Dar asta e altă poveste. Există în Grecia, la ora actuală, un poet foarte tânăr, nu şi-a publicat încă poemele în volum. Giorgos Seferis. Nu aveaţi cum să auziţi de el, abordează o tonalitate nouă. În corul poeţilor europeni vine cu un timbru complet aparte şi…

— Dar de cine depinde ca visul dumneavoastră să devină realitate?

— Deocamdată pentru asta mă lupt, să aduc în ţară doi poeţi greci din generaţii diferite. Aş vrea să aibă câteva lecturi la Bucureşti, eventual la Iaşi, mă gândesc, poate şi undeva în Dobrogea, în Cadrilater trăiesc cei mai mulţi greci… poate aş putea antrena şi Editura Fundaţiilor Regale.

— Şi cine vă pune beţe în roate?

— Ministerul Afacerilor Externe. Dar m-am hotărât să mă adresez, pe linie consulară, reginei Maria. Sunt sigură că la ea o să găsesc înţelegere.

Erinia plusa şi plusa, nu mai avea niciun interes, dar era atât de acaparată de noul ei rol, că nu putea ieşi din scenă.

— E o idee foarte bună. Sunteţi atât de reconfortantă, atât de vie, atât de…

Cuvintele doctorului se precipită, faţa i se colorează în roz. Eriniei nu-i scapă schimbarea lui la faţă. Ce înduioşătoare e emoţia pe chipul unui bărbat trecut bine de 50! – îşi spune în gând.

— Pentru mine poezia elenă nu reprezintă doar un obiectiv de bifat în agenda profesională. E mai mult decât o obsesie. Îmi aparţine organic. E limba mea, pământul meu, e însăşi originea mea… da, e chiar trupul meu.

În faţa ei stă un câine care aşteaptă comanda.

— Pentru mine un poet grec e la fel de important ca propriul meu fiu. Mai ales când e vorba de Kavafis. Konstandinos Kavafis. Trebuie să fie cam de vârsta dumneavoastră, sper să nu fac o gafă. Împlineşte chiar anul ăsta 60. Vreau să-l fac cunoscut în România. Ah, dacă i-aţi citi poeziile! Aş fi în stare să m-apuc să-i traduc câteva numai pentru dumneavoastră, dar ar ieşi o catastrofă, n-am pic de talent. Are un limbaj foarte omenesc şi, cum să vă explic, o transparenţă a imaginilor care te lasă să vezi totul, să înţelegi totul… pare foarte simplu, dar nu-i deloc.

— Câte lucruri ştiţi şi câtă pasiune puneţi în tot ce spuneţi! Aş putea să vă ascult zile şi nopţi în şir… Sunteţi o adevărată Şeherazadă.

Erinia râde dezlănţuit cu glasul ei de altistă. Se uită la ceas.

— Eh, văd că durează.

— Nu vă impacientaţi, trebuie să apară. Lui Leon o să-i dăm o cârjă să se sprijine la mers până la maşină şi, în general, prin casă. E bine totuşi să nu exagereze. Aici aveţi certificatul medical pentru scutirea la şcoală. Aş vrea, dacă-mi este îngăduit şi dacă nu abuzez prea mult de timpul dumneavoastră, să vă mai văd luna asta. Mă interesează cum se acomodează tânărul Leon cu imobilitatea impusă. Iată cartea mea de vizită. Aştept un semn de la dumneavoastră.

Chiar atunci s-a deschis uşa şi cei doi, unul cu un picior ţeapăn şi alb, ieşind de sub cracul pantalonului, suflecat până sus, la încheietură, proptindu-se în cârjă, celălalt chinuindu-se să-l susţină pe cel cu o jumătate de cap mai înalt, au apărut radioşi în prag.

— Mamă, ce baftă pe capul meu! Să mi se prescrie o chiuleală de o lună cu patalama în regulă, semnată şi ştampilată. Hurra!

— Cred că vă seamănă un pic.

— Poate. La revedere.

— Pe curând. Sărut mâinile… şi ai grijă, tinere balerin, nu te apuca de fotbal!

Se pare că Sterian se cam prinsese de cameleonismul Eriniei, transmis prompt şi conştiincios lui Leon, pe care-l iubea ca pe ochii din cap, deşi nu-i spusese niciodată „puiul mamii“. Sam se mai scăpa uneori când venea, cu totul întâmplător, vorba despre Leon, despre care, în general, evita să vorbească. Relaţia dintre cei doi a rămas pentru mine, până azi, un mister. Însemnările lui Lonko Zander despre socrul meu, după ce s-a întors din lagăr, mi-au căzut în mână cu puţin timp înainte de moartea lui Sam. Chiar şi azi, „în serile lungi când nimic nu se întâmplă“, vocea lui îmi sună în urechi, încerc să găsesc capetele firelor rupte, să refac traseele… Nu, nici vorbă, „cameleonismul“ Eriniei e departe de manifestarea unei naturi frivole; abia acum încep să descifrez un mesaj, transmis mai departe lui Leon şi lui Sam. E mesajul triunghiului din care mă priveşte un ochi nevăzut. Am tot încercat să aflu ce l-a făcut pe bărbatul meu să-şi consume jumătate din viaţă înfigând steguleţe în hărţi imense care se întindeau de la Atlantic până la Pacific. Ce sete de răzbunare poate să inoculeze în creierul unui copil dispariţia minuţios regizată a lumii printr-un război gândit în cele

mai mici detalii de un strateg genial. Ca şi exodul evreilor din Spania. Ar fi fost în stare să-l recompună, în orice clipă din zi şi din noapte, ca un martor omniprezent… Prin ce gene se transmite durerea, prin ce gene bucuria? Cine ţine microfonul? Cine poartă steagul? La început am crezut că-i o moştenire de familie. Copiii sunt mai răi ca maimuţele. Chiar şi eu, care am urât totdeauna spectacolul, ţin minte cum o priveam minute în şir, fără să mă clintesc, pe mama când se farda şi, când pleca de acasă, eram cu lecţia gata învăţată. Credeam că pornirile astea belicoase Sam le moştenise de la Papa Levy, în casa căruia crescuse. Mult mai târziu, tot răscolind în propriile mele ascunzători, mi-am dat seama că, de fapt, şi la naşterea lui Leon, şi la cea a lui Sam, s-a rupt apa freatică din subpământul Eriniei. „Îmi vine să-mi iau lumea în cap, să mă duc undeva unde nu mă ştie nimeni“, îmi spunea Sam. Îi făcuseră jumătate de normă la prima reducere de schemă, nici nu împlinise 40 de ani. N-a trecut mult şi l-a picnit şi primul accident vascular cerebral. I-au propus să se pensioneze medical. Argumentul nu putea fi pus la îndoială. Rămăsese cu un mic defect de vorbire şi pentru un profesor de istorie… Îi tot repetau placa asta, parcă ar fi dat examen la actorie. Cred că i-ar fi plăcut să fie actor. Ţin minte balul costumat de la 2 Mai. Se nimerise ziua lui Sam şi a Ninei Cassian. Era chiar în vara când Ceauşescu ţinuse discursul ăla fulminant, opunându-se Pactului de la Varşovia, şi România nu şi-a mai trimis tancurile în Praga. De atâta mândrie patriotică, până şi Goma şi Richard Wagner au intrat în partid. Sam se simţea grozav înfăşurat în cearşafuri şi cu o creangă de salcie în jurul capului peste peruca mea din păr sintetic. Toţi strigau „Ave, Cezar!“ şi Nina era Cleopatra. „Curios“, mi-a spus Sam după ce am rămas singuri. Începuse să se lumineze de ziuă şi el stătea complet gol în faţa mea. „Sunt din nou eu. Şi tu mă vezi. Şi nu-mi place!“ Erinia mi-a spus, puţin înainte de-a muri, că n-a simţit niciodată o plăcere mai mare decât atunci când îşi schimba identitatea, când se deghiza. Să treci pe lângă oameni cunoscuţi şi ei să nu te recunoască. Singura libertate adevărată, de care poţi să fii conştient, e ieşirea din cunoaşterea celorlalţi, cât timp ei mai sunt captivi în cunoaşterea ta. Avea nişte pantaloni de stofă maro, mi-a povestit Erinia, spunea Sam, făcuţi dintr-un costum vechi al tatei. Îmi puneam o cămaşă de-a lui. Părul mi-l strângeam sub şapca albă care-mi acoperea bine fruntea. Îmi făceam o umbră de mustaţă cu un capăt de chibrit ars. În picioare aveam tenişi. Târziu, în serile de vară, când se lăsa întunericul, plecam de acasă, mă uitam insistent în ochii trecătorilor, pe unii îi cunoşteam, să observ o

bănuială cât de vagă. Totul era perfect. Eram un puşti oarecare, scăpat din toate gândurile, din toate amintirile. Coboram în port, mă lăsam purtată de şuvoiul ăla de soldaţi, de servitoare, de elevi, îmbulzindu-se toţi pe faleză, la agăţat; nu mai eram decât o mică particulă din masa aia informă şi anonimă, de fapt, nu mai existam pentru nimeni, eram liberă. Tăceam. Nu mai aveam ce să ne spunem. De câte ori Erinia îmi povestea ce nu mai spusese nimănui, mă confunda cu Leon.

Erinia, Lucy, Lina, Stana, femei, fantome femei, *frumoase ca o dezamăgire*, câteva cuvinte care pot spune totul despre un bărbat. Câteva flori puse pe un altar printre lumânări… ca revelionul ăla când toţi plecaseră şi m-a sunat, nu ştiu din ce colţ de lume, unu' care semăna la voce cu Sam şi mi-a spus că e singur şi că familia l-a încuiat în bucătărie, unde n-are decât damigeana cu vişinată şi telefonul mobil. Şi ne-am pus pe cântat împreună la telefon şi am cântat aşa până la ziuă, plângând în hohote, o femeie singură şi un bărbat care semăna la voce cu Sam, *Tristă duminică-n flori îmbrăcată*, cântecul acela unguresc care a fost interzis, că prea s-au sinucis mulţi după ce l-au ascultat. Şi într-o dimineaţă Sam, pe atunci ne beam cafeaua împreună, după ce a scris apăsat cu majuscule pe o foaie din caietul de matematică de lângă harta cu emisfera nordică două nume, Hermann Oberth (1894, Sibiu – rachete cu aer lichid), alături de Fritz Oberth (1910, Darova) – Schinder (hingher), a tăcut mult jucându-se cu pixul. Tăceam şi eu, notându-mi pe hârtie ce aveam de rezolvat: plătit întreţinerea, cumpărat Propranolol şi Nitroglicerină, telefonat Nicu – maşină de scris, dus trenciul la Nufărul, căutat fermoar negru, nasturi de metal, babe şi moşi… Sam spune: „Auzi, ce-am putut să visez azi-noapte, de fapt mint, că s-a rupt când m-am trezit. M-am uitat la ceas, cum fac de obicei. Era 7.15. Apa făcea bulboane, venea de sus un torent – probabil auzea duşul, că eu mă sculam totdeauna mai devreme decât el –, se loveau stânci între ele, ştiam că e cutremur. Torentul s-a tăiat pe hartă în două săgeţi, una arăta spre miazăzi, alta spre miazănoapte. În somn mirosea a porumb mucegăit, a şorici trecut prin fum şi a urină de cal. Auzeam găini cotcodăcind şi clopote de biserici. Apa se lăţea. Case creşteau de-o parte şi de alta din pământ. Din ele ieşeau unii în şalvari şi pe cap cu turbane uriaşe cât bostanii, s-au vârât în convoiul ăla, au prins cocoşul cel gras, i-au tăiat capul şi l-au vârât în şalvari. Îi făceau temenele şi-i ziceau *Paşă*. Îi întrebam

unde mă aflu şi-mi spuneau: «La Vidin, la Vidin, că te cheamă Nastratin». Ştiu numai că am cules de pe jos un perciune fără să mă vadă. Semăna leit cu perciunele lui Papa Levy în poza de la absolvirea liceului. Mergeam după el spre miazănoapte, eram în picioarele goale într-un pasaj întunecat care ieşea la Lafayette, era o bancă acolo sau un bordel, dar numele era şters“.

— Stăm de o oră la masa asta. S-a făcut răcoare. Şi nu ştim nimic unul despre altul…

— Nu ştiu dacă e nevoie de cuvinte ca oamenii să ajungă unul la celălalt.

— Sună bine ce spuneţi. Sunt gata să subscriu, dar, dacă nu eraţi ortoped şi eu nu ajungeam la dumneavoastră dându-mă drept diplomat, nu am fi aflat niciodată că existăm.

— De unde aţi moştenit convingerea că numai cărţile de vizită ne fac vizibili în ochii celorlalţi?

— Credeţi că trebuie neapărat să-i arăt primului venit cabinetul meu de toaletă?

— M-aţi pus în încurcătură, distinsă doamnă… adevărul e că refuz să cred că există ceva pe lumea asta care se naşte din nimic.

— Dar undele cosmice, energiile acelea care aleargă bezmetice prin spaţii, nedepinzând de nicio sursă materială…

— Ne aflăm exact pe aceeaşi lungime de undă. „Primul venit“ poate fi *trimisul*, evident că ştiinţa mai are mult de cercetat până va depăşi zona presupunerilor, dar presupun, vedeţi iar, suntem robii presupunerii, că tot ce există îşi află explicaţia într-o găină care a făcut un ou care a făcut o găină…

— Şi cocoşul? Ce rol are cocoşul?

Domnul grizonant zâmbeşte uşor încurcat.

— Aveţi un zâmbet fâstâcit, doctore. Îmi plac bărbaţii scoşi la tablă prinşi cu lecţia neînvăţată. Veţi presupune că sunt impertinentă dacă vă întreb câţi ani aveţi?

— Consideraţi că are vreo importanţă? Puţin peste 50.

— O, ce vârstă! Ca o medalie jubiliară. Goethe spunea că 50 e vârsta plenară la un bărbat.

— Lui Goethe îi dădea mâna să facă asemenea afirmaţii… el, care a trăit 82 sau 83, când mă hazardez pe cărări mai puţin umblate, mă simt ca Tarzan la Curtea Angliei.

— Nu-mi plac modeştii. Mai ales cei care fac caz de modestia lor. Ăştia sunt marii vanitoşi.

— Nu mi-aş fi putut imagina că înţelepciunea poate fi atât de cochetă. De unde ştiţi toate astea?

— Domnule doctor, v-am spus la prima vizită, la cabinet, când am venit cu Leon, că nu sunt o intelectuală. Sunt mai degrabă o parvenită. În orice caz, una care a mai citit câte ceva, îşi cunoaşte atuurile şi ştie să profite de ele. Nu v-am ascuns că am ajuns unde am ajuns prin protecţie. Aventurierii au un capital de viaţă mult mai mare decât virtuoşii, ca să aibă din ce risipi.

— Mă copleşiţi. Sunteţi atât de deschisă faţă de mine! Femeile vor toate să fie enigmatice. Modelul „Garbo" ameninţă să apuce Judecata de Apoi. Dar, dacă tot stăm unul în faţa celuilalt cu viziera ridicată, de ce nu ne-am spune pe nume?

— Cum vă chema mama la masă când eraţi mic?

— Artur.

— Un nume care nu se poate uita, fiindcă îl asociezi cu Rimbaud. Artur Rimbaud.

— Şi pe dumneavoastră?

— Pe tine. Am zis că renunţăm la *dumneavoastră*. Mă cheamă Erinia.

— Dar nici ăsta nu e un nume pe care să-l poţi uita. Am învăţat la greacă. Nu erau eriniile nişte personaje mitologice malefice şi răzbunătoare? Sper să nu fac o confuzie; parcă erau trimise pe pământ să-i pedepsească pe cei care săvârşeau fărădelegi. Mi se face frică. Nu ştiu dacă trebuie să fug de tine sau să te urmez.

— Spui vorbe mari, dragă Artur. Nu-mi plac exaltaţii. Iartă-mă, cât e ceasul?

— E abia 9 şi 25.

— E foarte târziu. Levy nu cinează fără mine şi Leon mă aşteaptă să discutăm despre Scott şi Amundsen. Ultima lui pasiune e explorarea Polului Sud.

— Şi nu mi-ai spus nimic, Erinia, despre cum ai ajuns cântăreaţă, despre turneele tale, despre viaţa ta boemă; de unde ţi se trag acest jemanfişism şi naturaleţea asta aproape scandaloasă? Am observat-o şi la

Leon. Băiatul îţi seamănă. Dar trebuie să fii foarte puternic dacă vrei să rămâi tu însuţi în labirintul ăsta de oglinzi deformante.

— Ai şi început să-mi transformi defectele în calităţi sau… poate chiar mă ghiceşti. Leon. Da, Leon nu mă vede ca mamă. M-am strecurat în el insidios ca un transplant. Ştie că e vital să mă accepte în el, dar vrea să se elibereze de mine. Nu pot să-ţi explic acum. Gata. Trebuie să plec imediat. Nu mă conduce. Sunt cu maşina. Te caut eu.

Profesorul doctor Artur Sterian, căruia nu i-au trebuit decât două ore ca să se transforme într-un domn grizonant oarecare, cu numele Artur, se ridică în picioare. Se înclină, abia atingându-i palma întinsă, mimând doar sărutul mâinii, ca unul care cunoaşte bunele maniere. Asta m-ar fi impresionat şi pe mine, gândeşte Stana, Erinia nici n-a observat. Să nu uităm că scena asta se petrecea în 1927.

Acum, că nu mai e nimeni. În mintea mea ei toţi vorbesc, se mişcă, fac ba una, ba alta, dar n-au chip. Ştiu care era înalt, care scund, care gras, care slab, ştiu că Onkel Dumitro purta monoclu, ştiu că Papa Levy avea un dinte de aur. Ştiu că Leon dansa sau împietrea în poziţie de drepţi, aşteptând să audă paşii grei ai gardianului pe coridor, ştiu că Lina încasase multe palme de la Papa Levy când purta ciorapi de bumbac, dar, de când începuse să poarte în situaţii speciale ciorapi de nailon, palmele lui Papa Levy se-mblânziseră… dar nu-i pot vedea. Orice aparat de fotografiat e mai performant decât creierul meu. Din toată galeria asta de păpuşi fără faţă, din garderoba asta răscolită, singurul exemplar care uneori prinde contur, ca un ochi sub care o mână tremurătoare de femeie a tras cu dermatograful o linie neagră, cum subliniezi un cuvânt să-l scoţi în evidenţă, e Erinia. Exemplarul ăsta, păpuşa asta sexagenară, roz şi grasă şi bună, pe care o târăsc cel mai mult după mine prin casă când şterg praful sau când aştept să sune telefonul, e Erinia. Erinia e singura pe care o văd, deşi n-am văzut-o niciodată vie, decât în tabloul de la nunta de argint. Mi l-a arătat Sam, când m-a dus prima dată în casa lor de pe Dinicu Golescu. O femeie corpolentă, la vreo 50 de ani, strânsă bine în corset. Rochia neagră pe talie şi toca de velur pe cap îi dădeau un aer impozant. Balansoarul din dormitor era gol… şi ea? Unde era Erinia în carne şi oase? Ştiam de la Sam că nu se ridica în picioare decât ca să meargă la masă sau la baie. Şi brusc s-a arătat. Acum era altfel decât în fotografia din Cişmigiu cu dr. Sterian, pe care i-o

trimisese chiar el lui Leon înainte de a muri. Altfel decât în tablou, la nunta de argint. În faţa mea şedea o bătrână cu buzele fardate la nimereală, cu părul alb la tâmple şi de-o parte şi de alta a cărării, cu vârfurile acaju-închis, strânse dezordonat la spate, şi cu un breton zburlit. Lina îi coafa bretonul cu fierul de frezat, pe care îl încingea pe jarul din teracotă. Erinia îi cerea oglinda rotundă şi, când se privea în ea, începea să se strâmbe în toate chipurile, din faţă şi din profil, ca un clovn.

Sunt sigură că mă aşteptase. Mă aşteptase demult în capotul de crepsatin mov-cardinal, culoarea preferată a reginei Maria. Îşi ţinea capotul desfăcut în faţă până la genunchii umflaţi ca nişte pâinişoare de casă. De fapt, picioarele îi semănau mai mult a picioare de elefant decât a picioare de femeie. Pe pielea spuzită se scurgeau pârâiaşe de apă care clipocea în papucii roşii de postav cu ciucuri. Nici digitala, nici pantoponul, nici degetarul cu sare pentru 24 de ore n-o mai ajutau să elimine apa. Inima ei ajunsese o pompă care nu mai umfla nimic, nici măcar un piept de femeie. Erinia ţinea în poală un evantai din lamele fine de fildeş, pe care i-l dăruise doctorul Sterian de ziua ei. De fapt, printr-o bizară coincidenţă, ziua de 26 septembrie 1937 era şi sărbătoarea lor. Aniversau zece ani de la prima lor întâlnire. Mi-o imaginam pe Erinia în balansoarul lăsat mult pe spate, privindu-mă fix. „Are ochi de sticlă!“, îmi venea să strig. Aş fi putut să citesc în spatele lor. Ştiri după ştiri. Vedeam cum se căzneşte să mi le transmită, dar se-nvârteau ca burtiera de pe ecranul televizorului, prea repede ca să le pot citi până la capăt. La un moment dat m-am apropiat atât de mult de ochii ei de sticlă, încât s-au aburit complet. Păcat. Mă apucase brusc o curiozitate rea. Voiam să văd cum stă doctorul Sterian pe vine în faţa picioarelor alea de elefant, cu un tampon muiat în spirt în mâna stângă şi cu un ac gros de seringă, scos cu o pensetă din casoletă, în mâna dreaptă. Cum înfige acul ăla, fără nicio tresărire, în pielea friabilă ca un pergament vechi. Voiam să văd o Erinie cuminte, care închide pleoapele automat când o culci. O Erinie care tace. Care mângâie cu o mână uscată chelia umedă a bărbatului de la picioarele ei, şi el suflând unde a intrat acul şi şoptindu-i ca unui copil speriat: „Gata, gata, a trecut“.

„Gata, gata, a trecut!“ Săream prin casă pe 23 august 1944, când am auzit vocea din Blaupunktul lui Papa Levy. Ni-l trimisese Leon din Germania când ajunsese în culmea gloriei. De data asta vocea nu mai

spunea: „Atenţie, atenţie, în spaţiul aerian al ţării…“. Vocea spunea acum: „Un anunţ important pentru ţară!“. Aşadar, războiul cu ruşii luase sfârşit. România a început să-şi retragă efectivele de luptă de pe frontul de răsărit. Eram a doua ţară care ieşea din Axă, după Italia lui Mussolini. Sam se simţea în elementul lui când vorbea despre război. Se pare că ginta latină nu făcea casă bună cu *Ein Mann, ein Wort*. Numai „câinele roşu“ ne mai salva onoarea, după ce el ar fi vrut să mergem alături de nemţi până-n Siberia. De-aceea apăruseră mari disensiuni între el şi regele Mihai. Întorsesem armele împotriva celui de-al Treilea Reich. Dar noi am ales viaţa în schimbul onoarei şi bine am făcut, că şi-aşa „aliaţii“ ne foloseau ca animale de tracţiune. Surpriza n-a fost foarte mare, fiindcă în casa din Dinicu Golescu se asculta în fiecare seară Radio Londra, cu semnalul acelui bătut de patru ori cu pumnul în masă care amintea de *Simfonia destinului*. Erinia nu ştia ce să spună şi Papa Levy repeta ca un automat: „Abia acum începe!“. Când s-a dezmeticit, în sfârşit, a trimis-o pe Lina în beci să aducă o sticlă de cabernet sauvignon. Numai Lina se încumeta să coboare noaptea, cu lumânarea aprinsă în mână, treptele înguste de lemn. Ţin minte că eram toţi trei în sufragerie. Lina ne servea masa, dar ea mânca singură la bucătărie. Amănuntul ăsta nu m-a mirat niciodată. Deşi mă ducea şi mă lua de la şcoală, tocmai din Grant. Deşi bătea cu piciorul toată Calea Griviţei, până la Regie, trecând tot colosul ăla de pod, de pe care priveam, la întoarcere, locomotivele cum scoteau aburi pe nări. Roţile lor roşii, aliniate perfect, patru de-o parte şi patru de cealaltă. Când începeau să se mişte, parcă erau lebedele mici din celebrul balet de Ceaikovski. Cunoşteam pe de rost toate baletele. Erinia mă ducea la Operă cu forţa, aşa cum îmi vâra pe gât lingura cu untură de peşte. Pe Lina n-o lua niciodată cu noi. Nici asta nu mă mira. De când plecase Leon în Germania, atras orbeşte, ca un somnambul, de luna aia verde care a fost gloria şi pierzania lui, Eriniei nu-i scăpa niciun spectacol. Îl vedea pe Leon în toţi balerinii, şi în Trixy, şi în Stere, chiar şi în Bazaca. „Acum culegi ce-ai semănat! Tu i-ai cântat în strună, tu şi «Somitatea»“, ricana Papa Levy. Erinia nici nu-l auzea. Rămânea cu privirea oprită într-un punct, vorbind ca pentru sine: „Acum o să se întoarcă…“. Numai eu mă bucuram când o vedeam cum traversa cele trei odăi, din sufragerie în dormitor, clătinându-se ca o corabie beată. O iubeam atunci, că n-o să mă mai ducă la Operă şi n-o să mă mai pună să îmbrac costumul de catifea bleumarin şi cămaşa albă cu jabou care mă făcea să semăn cu Micul Lord. Şi nici atunci nu m-am mirat, că anul trecut

Erinia încă îşi mai punea rochia neagră de seară şi toca de velur şi mănuşile albe până la cot, şi acum se târa până la baie ca o balenă sinucigaşă şi-i curgeau zemurile pe covor, la fel cum nu mă mira că Lina nu mânca la masă cu noi. Am crescut într-o vreme în care totul era normal, spune Sam punându-şi steguleţele în punga de pânză, strânsă la gură cu un şnur tricolor, din acelea cu care se legau cartoanele cu prăjituri, când domnii Lăzărescu, Ţenoff şi Markoff ne mai onorau cu vizitele lor. Şi totuşi, Erinia a mai ieşit o dată din casă, pe 24 august, când Stukas-urile nemţilor, într-un ultim efort, se repezeau în picaj, cu ţipetele lor de hiene care au mirosit cadavrul. Am fugit de mână cu Erinia până la Palatul CFR, aflat încă în construcţie, şi m-am înghesuit cu alte câteva sute de oameni, ca într-o etuvă, în subsolurile cu stâlpii de beton dezveliţi şi toată armătura la vedere. Exploziile bombelor erau asurzitoare. Cred că toată masa aia de oameni devenise un singur animal inform şi lipsit de creier, un fel de gelatină care râgâia, voma, plângea, se ruga, se băşea, urina şi-şi ţinea fecalele în chiloţii proprii, dacă avea norocul ca produsele respective să fie în stare solidă, că, dacă se înmuiau de frică sau de căldura umană, curgeau pe picioare şi mirosul te sufoca. Nu mă mira nici că Lina, în loc să stea cu noi la adăpost, cutreiera Piaţa Matache după o bucată de mălai şi un pepene. Eu de-abia mai suportam duhoarea care venea din subţiorile şi de sub fusta Eriniei şi mă gândeam cum s-ar fi apropiat de ea acum prof. dr. Sterian, cu ce ochi, cu ce nări, cu ce degete, *Somitatea*. Mă simt uşurat. De durere nu scapi decât dacă o scuipi în faţă, spune Sam cu vocea lui Levy după ce a pierdut tot.

Şi-n vremea aceea, la Hobaia, coana Cocuţa, mama Stanei, şi ţaţa Leana îşi beau cafeaua la masa de sub nuc. Ţaţa Leana vorbeşte ascuţit şi repede, înghiţindu-şi glasul ca un căţel pe care-l asmuţi cu băţul prin gard. „Îmi zise Mişa, prizonieru', ăl de lucrează la grădină, pă moşia lu' Solacolu, că are el un aparat care-i zice morse, bag seama că l-o fi adus cu iel de pe front. Un' l-o fi pitit de n-au dat ai noştri de iel nu ştiu sau l-o fi meşterit singur, că ăsta se pricepe la toate, da ce vrusei să-ţi zic?" „Păi, spuneai de morse." „Că bine zici, auzi, ştii că de două săptămâni umblă vorba că azi, mâine vin americanii. Io, să-ţi spui drept, mă bucurai, de, ca muierea, că ăia cică-s chipeşi rău şi-mi pregătii fusta a' bună de satin şi ciorapii cu găurele, să ies la poartă când o trece coloana pe uliţă, să-i dau lu' unu' mai breaz niscai busuioc din grădină, că nu ştiu să zic pă limba lui *Bine-ai venit*.

Numa că acu' o oră mă-ntâlnii cu Mişa şi-mi zise că ruşii s-apropie de Domneşti şi pân' deseară ajung în Hobaia. Cum, nu vin americanii, îl întrebai cu nodu' în gât, că, de supărată ce ieram, îmi venea să plâng… «Ha, ha», îmi râse Mişa-n nas, «*şto govorite americanţev niet*[14], ce să caute ei la Hobaia? Ăia au treabă la Berlin, c-acolo se-mparte turta». Ce ştiu ce-a vrut să zică, numai simţeam io că ceva nu-i dă bine." Coana Cocuţa se ridică de la masă îşi ia ceaşca şi farfurioara în care drojdia de Franck-cafea se depusese de-un deget, se duce la puţ, în găleată mai e apă, şi le clăteşte. Rex iese de sub masă şi se repede să amuşine urmele de zaţ depus pe nisip. Se scutură şi se duce la Stana, care îşi ţese ciorapii trei sferturi, rupţi în călcâi, că doar n-o rămâne toată viaţa în dispersarea asta şi, dacă nu vin americanii, sunt buni şi ruşii, că pe 15 septembrie zău c-ar vrea să înceapă şcoala… Noaptea pe uliţa cătunului cerul era de plumb şi ploaia ţârâia în streşini fără întrerupere de trei luni de zile. Numai lătratul dulăilor prin curţi mai rupea monotonia acelui ţârâit. Şi, deodată, vocile alea venind de departe, voci de bărbaţi şi femei cântând. Corul soldaţilor ruşi acoperind ţârâitul ploii, lătratul dulăilor, aruncând păturile de pe saltelele de paie, trăgând cu frânghii nevăzute adormiţii la ferestre, pe-ntuneric. În spatele perdelelor de tifon… *Şiroka strana moia rodnaia*[15] sau *Volga, Volga, mat' rodnaia*[16] sau *Kalinka, Kalinka, Kalinka moia*[17]… de ce-or fi fost toate cântecele lor aşa *rodnaia*? Şi vocile alea care nu-şi luau nicio clipă de răgaz, concurând cu copitele obosite ale cailor costelivi, cu roţile căruţelor, gata să sară de pe ax, cu femeile în uniforme militare ponosite, zoioase, crăpându-le peste sânii şi bucile agresive, cu bucătăriile de campanie, scoţând din burlanele găurite un fum gros cu miros de mangan… şi, deodată, glasul ăla de tenor, desfăcând şi strângând burduful armonicii ca să se dea la o parte tot corul şi să facă loc unui singur glas, căzând parcă printr-o spărtură a norilor: *Oci ciornîe, oci jgucie, oci strastnîe i prekrasnîe, kak liubliu ia vas, kak boius' ia vas*[18]… A doua zi, convoiul îşi reluase de mult corul şi căruţele treceau fără oprire, Marusiile îşi scoteau vestoanele slinoase şi-şi lăsau sânii striviţi în sutienele de pânză roz şi bleu, spălaţi de burniţa subţire, călduţă. Din curtea lui nea Nae izbucniră brusc tânguitul Floarei şi sudalma răguşită a omului ei: „Morţii mamii lor, bolşevicii dracului, ne-au furat caii… numai să-l prinz io pă veneticu' ăla, că-i tai beregata!". Şi ieşi cu coasa-n poartă. Dar pe cine să prinzi, că ei tot curg şi curg ca apa-n rigolă şi caii lui nea Nae s-or fi dus de mult pe apa sâmbetei… „Puii miei, frumoşii miei, copilaşii miei, un' v-au dus, duce-i-ar moartea să-i ducă!" Leana n-a mai ieşit în

ogradă să dea mălai la păsări, deşi orătăniile cotcodăceau ca scoase din minţi. Noi, mama şi cu mine, rămăseserăm lipite de perdeaua de tifon ca muştele de fâşia galbenă şi cleioasă care atârna deasupra mesei din bucătărie, unde în străchinile de lut aburea mămăliga cu laptele proaspăt muls. „Nu ştiu, zău, cum ne-om descurca dacă ăştia vin ca puhoiul fără oprire toată săptămâna; hai, un pui s-o mai găsi în ograda ta şi nişte păstăi în fundul curţii, mai ai şi unt, că parc-alaltăieri ai bătut putineiul, da' cine se duce la dascălu' după pâine… şi mie tocmai acum mi s-a terminat şi fitilul de lampă." „Mă duc eu, că mie nu mi-e frică", zice Stana. „Să nu te prind", sări ca arsă coana Cocuţa. Către prânz, Leana veni cu o zdreanţă neagră de-a soacră-sii, bătrâna era înaltă şi subţire – „Tudoriţo, nene", vorba cântecului –, numa' potrivită pentru Stana, şi o puse să se-mbrace cu cârpa aia, bună de prins ceaunul de toarte când îl iei de pe foc. „Io zic să-şi scoată Stănica pantofii şi să meargă desculţă prin noroi, îi dau şi broboada neagră a soacră-mii să şi-o lege peste gură, să nu i se vază faţa, şi o înveţi dumneata, coană Cocuţo, că ieşti baletistă, cum să meargă ca o baborniţă frântă de şale. Că bolşevicii le au p-ale lor, nu văzurăţi ce buci şi ce ţâţe au astea, cât bostanii… nu să uită ei la o sfrijită, slută şi beteagă. Îi păcălim, vă zic io că-i păcălim. Hai, Stănico, ia să te văz." Îşi duce degetele la gură, îşi ţuguie buzele şi imită un pupat care-o convinge şi pe coana Cocuţa. Când Stănica se-ntoarse cu trei pâini mixte, juma' făină, juma' mălai, şi cu fitilul de lampă, coloanele de soldaţi, ploaia şi *moia strana rodnaia* cântau încă fără oprire pe uliţa cătunului… Nişte săteni care dormiseră în bordeiul căptuşit cu rogojini pe câmp s-au întors cu cei doi cai ai lui nea Nae şi toată lumea a fost *rodnaia*, vorba cântecului.

Un bărbat de statură mijlocie, foarte slab, cu un început de chelie şi barbişon cărunt, pare fără îndoială caraghios, cocoţat pe o bicicletă Pegas, îmbrăcat într-un trening albastru cu vipuşcă roşie şi încălţat cu nişte bascheţi vizibil uzaţi. Dar cel mai tare atrage atenţia trecătorilor poziţia lui într-o rână pe şa, lăsând impresia că nu se sprijină decât pe una din fese. „Şontorogul biciclist! Şontorogul biciclist!", scandează un grup de copii în faţa blocului N15, unde la parter se află un BIG. Oamenii intră şi ies într-un du-te-vino continuu. Cumpără rom cubanez, Skanderbeg, dulceaţă albaneză de smochine şi ţigări chinezeşti. La intrarea acestui ispititor „supermarket" *avant la lettre*, inaugurat într-un cadru festiv lângă betoniera din Titan,

moţăie la soare de-a valma pensionari şi maidanezi. Bărbatul pare încă sprinten pe bicicleta aia cumpărată în rate de la magazinul Unirea, când Comandantul Suprem nu primise încă botezul Chinei, nici al Coreei. Lumina de afară anunţă o zi de octombrie de un galben strălucitor. Biciclistul nu e bătrân. Abia a făcut în iulie 50 de ani, dar accidentul vascular cerebral suferit acum şase ani l-a făcut mai scurt de-un umăr, de parcă ar căra tot timpul într-o mână o găleată cu var. Lui Sam nu-i pasă de toate astea. Un umăr mai scurt nu-i ceva cu care nu se poate trăi, iar scandările pline de elan ale copiilor îl mobilizează ca galeria Rapidului când echipa e condusă. Aşadar, Sam o porneşte în aventura zilnică. La „Şincai“ strigau după mine „Cavalerul tristei figuri!“. Acum sunt „şontorogul“. E bine când atragi atenţia. Înseamnă că exişti. Papa Levy, când n-a mai fost „Schallmon bancherul“, n-a mai existat. Şi taică-miu, când „luna verde“ a căzut de pe firmament, adio şi n-am cuvinte. Nu poţi exista fără să ai un rol. Când strigă după mine „Şontorogul biciclist!“, parcă strigă „Ave, Cezar!“ şi dimineaţa asta e senină şi răcoroasă şi Stana o să facă papanaşi cu smântână şi… chiar, cine mi-a spus mie prima dată „Cavalerul tristei figuri“? A, da, Mitică, Mitică Bordeianu din a 7-a, îi înnebunisem cu Bacovia, umblam cu *Plumbu*-n buzunar, pe unde-i prindeam, le citeam din el, chiar şi la closet. Îl ştiam pe de rost: „Şi toamna, şi iarna coboară-amândouă; şi plouă, şi ninge – şi ninge, şi plouă…“, na, c-am uitat… „trec galbeni şi bolnavi copiii de la şcoală“. Stai, că mai era ceva care ne plăcea. Cum era, cum era, a, da, „Liceu, cimitir al tinereţii mele“. Ce-om fi găsit aşa grozav la versul ăsta? E roşu. Stă în şa cu vârfurile bascheţilor sprijinite de asfalt. „Şi toamna, şi iarna coboară-amândouă; şi ninge, şi plouă… cum dracu' era mai departe?… trec galbeni şi bolnavi copii…“ E verde. Apasă pedala. Bicicleta se hurducă puţin. Ăştia nu mai termină cu înlocuirea şinelor de tramvai. De doi ani… bicicleta se hurducă mai rău când urcă pe trotuar la gura metroului şi intră în Parcul Titan, pe aleea nepavată care coboară în pantă spre lac. Pe banca de lângă chioşcul cu Cico şi Eugenia îl aşteaptă cuminte Anda, cu ţinuta ei rigidă de manechin. Parcă-i Erinia în poza de la 20 de ani, ţeapănă în corsetul întărit cu os de balenă şi strâns în şireturi până la leşin. Şi Anda poartă corset, un corset special cu susţinători metalice. Anda a fost scrimeră în lotul olimpic şi la o fandare bruscă a căzut pe spate. I s-au deplasat două vertebre. De atunci n-are voie să iasă din corset. Au trecut şase luni. Timp berechet pentru o cruciadă. Sam nu poate disocia corsetul Andei de o centură de castitate. De aceea, când se întâlnesc ca din

întâmplare pe malul lacului Titan, după ce trec în revistă cele mai noi procedee în terapia coloanei vertebrale, mută discuţia cu nedisimulată voluptate la subiectul „centura de castitate“. Anda e o fată spelbă, şatenă, cu ochi spălăciţi şi un ten zgunţuros ca un caşcaval uscat. Dar, când Sam se aşază lângă ea pe bancă, pielea i se abureşte uşor. După două ore, Sam se-ntoarce acasă. De cum deschide uşa, simte un miros de iahnie de fasole cu felii de salam de vară şi în cratiţa de ceramică specială pentru lapte aburesc azi pe colţul mesei papanaşii. „Ai şi venit“, spune Stana acoperind iute cu *România literară* caietul deschis de pe masa de scris a lui Sam. „A venit administratorul să ne cheme diseară la şedinţă. Vor să înlocuiască nu ştiu ce motor la lift. Iar o să ne ceară bani.“ Când vine Sam de la baie, pe masa de scris nu mai e decât *România literară*. Sam simte cu toţi porii mirosul de afumătură de la salamul de vară din iahnie. Îşi aruncă ochii pe fereastră. Vede frânghia de rufe întinsă în balconul de peste drum, de unde a căzut acum o săptămână şoferul de la Ambasada Libanului; nişte izmene bărbăteşti flauşate flutură vesele în voia vântului. „Să-ţi mai pun?“ Sam dă din cap. Stana îi mai toarnă un polonic în farfurie. El rupe o bucăţică din felia de pâine şi o moaie în sos. „Tu ai văzut vreodată o centură de castitate?“ „Administratorul a spus să venim cu talonul de pensie. Să-ţi cauţi neapărat ultimul cupon de invaliditate.“

Pe caietul cu scoarţe albastre era lipită o etichetă, pe care scria cu creionul *L. Sch. Nr. 1305*. Acum se afla din nou sub cutia de lemn cu piesele de şah, unde nu putea fi văzut. Sam nu-i spusese nimic Stanei de existenţa lui. Era limpede că-l ascundea de ea. Stana dăduse de el când s-a apucat să şteargă praful sub vrafurile de cărţi. Cred că era acolo mai demult, fiindcă unele pagini aveau colţurile îndoite înadins ca să poată găsi mai uşor anumite pasaje pe care ar fi vrut să le recitească. Nu ştiu unde l-a ţinut până acum, al cui era scrisul ăla caligrafic, prea aplecat înspre dreapta, un scris de şcolăriţă ordonată din a 2-a primară care semna pe fiecare pagină numerotată, în colţul din dreapta sus, cu numele Lonko Zander. Când a dat prima dată peste caietul albastru şi a început să citească, Stana a crezut că e vreun jurnal intim, pe care i-l încredinţase lui Sam o colegă îndrăgostită de el. Când se plictisea de steguleţe şi de jocul zilnic de-a Statul-Major, Sam îi mai povestea uneori întâmplări din facultate. Îl apucase încă pe profesorul Chiţimia înainte să se pensioneze. Bătrânul intrase o dată în amfiteatrul

„Pârvan“ descheiat la curea. „Noi pufneam şi ne dădeam coate şi el nu s-a prins decât când s-a aşezat pe scaun şi a simţit că-l înţeapă ceva în fund“, povestea Sam, dându-şi importanţă ca unul care participase la bătălia de la Austerlitz. Făcuse facultativ şi limbi clasice cu Fischer şi cu Hâncu, în 1948, înainte de reforma învăţământului, atunci încă se mai putea. Dar cel pentru care renunţa chiar şi la partidele de ping-pong cu Elvira era Tohăneanu. Pomenea des de Levantinopol Elvira. „Familia ei se refugiase în capitală după cedarea Cadrilaterului. Era din Silistra sau Caliacra. Nu ştiu de ce numele astea mă duc cu gândul la nişte soţii de ofiţeri din Vechiul Regat.“ Râdea singur de ce spunea. De câte ori îmi vorbea de ea, mi-o închipuiam pe Erinia tânără. Sam ştia că prima mare iubire a bunicii lui fusese un căpitan de vas pe care îl cunoscuse la Căpitănia Portului, în Tulcea. „Elvira a fost amanta lui Coteanu, ştiai?“ „Toată facultatea ştia.“ Să-i fi dat ea caietul sau… La Filologie erau cele mai frumoase fete, profesorii aveau de unde alege. Şi Valentin Lipatti a fost combinat cu fata lui Ralea, Catinca, s-au şi căsătorit. Când a ieşit la iveală originea burghezo-moşierească a Elvirei, pe care ea uitase s-o declare în autobiografie, proaspătul profesoraş, abia întors de la Paris, a condus completul de *judecată tovărăşească*. Din devotament pentru Partid, a decis excluderea propriei amante, cu origine nesănătoasă, din facultate. E mai ceva ca-n *Tânăra gardă*. Profitam de escapadele cicliste ale lui Sam şi, când mă săturam să tot aranjez cearşafurile aduse de la Nufărul în dulap sau să pun pe balcon la aerisit puloverele scoase de la naftalină, intram puţin zgribulită de răcoarea de-afară, mă trânteam în fotoliu, ridicam cu grijă cele cinci volume de Werfel *Cele patruzeci de zile de pe Musa Dagh*; Sam le citise pe nerăsuflate, a uitat atunci o săptămână de strategiile lui militare… Scoteam cu grijă din raft cutia de lemn cu piesele de şah. Caietul albastru era acolo cu scrisul ăla caligrafic de fetiţă care semna în colţul din dreapta sus, pe fiecare pagină, Lonko Zander. Primele însemnări datau din 1935. Îmi aprindeam ţigara:

Noaptea asta n-am s-o uit niciodată. Balonul verde uriaş arunca o lumină de fosfor peste sala de o mie de locuri de la „Palais de danse“. Lumea încremenită şi băiatul mort care eram eu, cu zulufii mei roşcovani ca liţa, Leo mă învăţase să repar siguranţele arse. Zăceam acolo fără suflare, sub rotirile tot mai înalte, nemaipomenitele grand jeté*-uri ale salvatorului meu. În maioul negru, cu capul ras, părea o arătare, un condor uriaş, nu-i păsa de pericol, nici de prada aia uşoară care eram eu. El se*

repezea ca nebun în balonul verde să-l străpungă cu ciocul lui de metal. Detunătura a zgâlţâit pereţii, condorul a dispărut ca prin farmec, o lună verde îşi clătina zdrenţele în aer în aplauzele frenetice ale sălii… noaptea asta n-o s-o uit niciodată. Intrarea în arenă a lui Leo Schall cu hlamida sfâşiată pe umeri. Începuse să fulguiască în noiembrie, scriu fără legătură, nu mai ştiu ce-a mai fost, visam noaptea colţii lupilor, el mă învelea cu hlamida aia ruptă în zeci de locuri, mâncată de molii, roasă de şobolani; nişte circari, asta eram, nişte circari cu săli pline şi poze pe toate zidurile. Cineva a aflat că numele noastre n-ar fi în regulă. În iarna lui 1935 aveam 14 ani. Leo mă trimitea să cumpăr la magazinul de la parterul blocului untură pe cartelă. Eram în plin Fünfjahresplan[19]*. Leo fierbea cartofi. Pâine nu se găsea nici la restaurantul Zum Ochsen, unde patronul, Herr Debill, ne răsfăţa cu delicatesele ţinute sub cheie pentru* Hochstapler-*ii*[20] *din Wehrmacht şi SS. Niciodată nu m-am simţit mai răsfăţat decât de aceşti doi bărbaţi, un german şi un evreu: Herbert Debill şi Leo Schall. Multă vreme Leo a ţinut secret şi când…*

Zgomotul înfundat al liftului. Stana închide repede caietul, îl vâră în raft, sub cutia de lemn cu piesele de şah. Ţigara mai fumegă în scrumieră. „Ai venit? Începusem să-mi fac griji“, îi spune.

„Ai venit? Începusem să-mi fac griji…“, i-a spus Levy când Erinia a apărut în uşa sufrageriei, uşor îmbujorată de urcatul scărilor. „După coafor, am trecut şi pe la Fundaţie să mai răsfoiesc nişte reviste străine. Se pare că în Germania se îngroaşă gluma. Proletariatul ameninţă tot mai mult, iese în stradă, criza se adânceşte… mă tem, Levy, mă tem. Stânga câştigă teren… sau dreapta. Nu mai înţeleg nimic. E o harababură întreagă. Pe de-o parte, se întăresc socialiştii, care vor să-i pună la zid pe bogătaşi, pe de alta, aceiaşi socialişti manifestă o intoleranţă rasistă înfricoşătoare, zugravul ăla descreierat, şeful Partidului Naţional-Socialist, se pare că le-a sucit minţile la toţi. Levy, mi-e frică, dacă se întinde molima asta, dacă ajunge şi la noi. Când se dezlănţuie masa, furia colectivă e iraţională, şi noi nu facem parte numai din clasa bogătaşilor, mai suntem şi *venetici*. În Germania s-a făcut o mezalianţă care ar putea sfârşi prost. Ce prost? Tragic. O acuplare contra naturii între stânga şi dreapta… apropo, ştii că fraţii Mann sunt şi ei într-o întrecere contra cronometru între *împărat şi proletar*, între Thomas şi Heinrich. Se pare că peştele cel mic îl înghite pe cel mare. După trilogia

fratelui mai mare, ştii doar ce vâlvă a stârnit în Germania, mă refer mai ales la *Supusul*, vine acum bomba lui Thomas, *Muntele vrăjit*, care spulberă tot. Nu ştiu, totdeauna mi s-a părut că istoria e o ruletă, dar… lucrurile încep să devină previzibile şi mi se face frică." Levy o ascultă cu un zâmbet uşor amuzat, uşor mirat de câte lucruri incompatibile cu o femeie care a fost acum câteva ore la coafor şi pe urmă şi la Biblioteca Fundaţiilor să răsfoiască, printre câteva reviste de modă „haute couture" şi „prêt-à-porter", şi câteva numere din *Illustrierte* sau *Le Monde* au loc în creierul soţiei sale. Unde mai pui că se laudă peste tot c-a fost subretă în trupa lui Leonard. Pune ziarul *Seara* pe bufet. Mâna se opreşte pe fruntea Eriniei şi-i dă cu vizibilă tandreţe la o parte un cârlionţ rebel. „Ştii că a fost un incendiu azi la Mociorniţa. Trebuie să chem urgent o echipă de depanatori de la Gaz Metan să verifice toată instalaţia la sobele de teracotă ale băncii, racordate la reţeaua de gaze. Vezi, viaţa e de neconceput fără frică!" „Ce face Leon? A mâncat?" „Normal. La ora asta? Cred că e în pat, citeşte. Tu nu mănânci?" „Am luat ceva la Riegler. Mă duc la Leon. Cred că o să ajungă să mă urască. Îl las prea mult singur, imobilizat la pat, o să se facă rău ca un câine ţinut în lanţ. O să înceapă să muşte! Dar tu ştii, Levy, că eu…" „Hai s-o lăsăm baltă, tu… eşti tu", răspunde bărbatul cu acelaşi zâmbet uşor amuzat, scoate sifonul bleu din frapiera de aluminiu în care gheaţa a început să se topească şi un jet spumos ţâşneşte fâsâind în paharul de muscat. Erinia nu-i mai auzi ultimele cuvinte, nu-i mai văzu zâmbetul, nici bulele de oxigen care se fugăreau în lichidul auriu. Deschise binişor uşa camerei lui Leon. Băiatul se lumină la faţă, luă imediat o carte de pe noptieră. „În sfârşit, de-abia aşteptam să-ţi arăt, mi-a venit să plâng. Acum chiar că-l urăsc pe Amundsen! Ascultă ce scrie Scott aici: 5 martie 1912 – E din ce în ce mai rău… Picioarele lui Oates sunt într-o stare jalnică… combustibilul e pe sfârşite… Nu ne putem ajuta unul pe altul, fiecare abia poate să aibă grijă de el însuşi… degerăm din mers. 11 martie – Este clar că Oates e aproape de sfârşit… Avem fiecare câte 30 de tablete de opiu, iar lui i-am lăsat o fiolă de morfină. 14 martie – Temperatura a scăzut la –42° şi vântul e înfiorător. Trebuie să luptăm până la ultimul pesmet, dar nu putem micşora raţiile. Sâmbătă, 17 martie – Ieri Oates a spus: «Mă duc să mă plimb puţin. Poate n-o să mă întorc curând». A ieşit din cort şi nu l-am mai văzut. 18 martie – Am fost nevoiţi să ne oprim. Piciorul meu drept e pierdut. Toate degetele mi-au degerat… Cu toţii avem picioarele degerate… 22 şi 23 martie – Viscolul nu se potoleşte. Combustibil nu mai avem, iar hrană n-a

mai rămas decât pentru o masă, două. Am hotărât să aşteptăm sfârşitul firesc. Vineri, 29 martie – Până la depozit nu sunt decât unsprezece mile, dar e imposibil să ieşi din cort din cauza vântului. Nu cred că mai putem spera ceva. Vom rezista până la capăt. Slăbim mereu. Sfârşitul nu poate fi departe. E păcat, dar nu cred să mai fiu în stare să scriu – R. Scott. Ultima însemnare – Pentru Dumnezeu, nu lăsaţi familiile noastre fără ajutor!“

La 14 decembrie 1911, în prima parte a expediţiei sale, Scott ajunsese la pol, englezii s-au înhămat ca nişte animale de tracţiune singuri la sănii supraîncărcate, fiindcă îşi trimiseseră câinii înapoi; nu mai aveau cu ce să-i hrănească. „Am zărit“, scrie Scott, „în faţă un punct negru… când ne-am apropiat mai mult, am constatat că era un steag legat de o tălpice de sanie. În apropiere am găsit urmele unei tabere, urme de sănii, schiuri… urme clare de labe de câine şi încă mulţi câini. Totul era clar: norvegienii ne-o luaseră înainte. Ei au atins primii Polul. Groaznică dezamăgire!“.

„Şi ştii de ce, Erinia, ştii de ce“, strigă Leon înecându-se în propria revoltă, „fiindcă Amundsen şi-a ucis câinii pe care îi avea în plus şi toată expediţia a avut mâncare! Dar eu, eu ce-am să fac cu viaţa mea, Erinia? Eu, care vreau să înving ca Amundsen, dar îl iubesc pe Scott. Ce-am să fac eu cu viaţa mea?“.

Leon s-a întors în ţară la mai puţin de-un an după ce Erinia fusese înmormântată. Stătea în balansoar ca de obicei, îşi făcea vânt cu evantaiul, cadou de la doctorul Sterian, şi aştepta să-i aducă Lina cafeaua. Trebuie să fi fost în jurul orei 5 după-masă şi asta era ora când fetiţa aia de 15 ani, sfrijită, cu picioarele ca două paranteze şi cu ochii verzi şi lichizi ca apa din acvariul de la Muzeul „Antipa“, împingea cât mai aproape de balansoar măsuţa pe rotile. Pe măsuţă erau o ceşcuţă de cobalt şi câţiva sâmburi de caisă curăţaţi de pieliţă, pe-o farfurioară. Dar Lina era acum altă fetiţă. Nu mai purta costumul popular, purta o fustă plisată bleumarin, pantofi cu bombeu şi toculeţ de trei centimetri. Îşi dădea pe buze cu strugurel şi buzele ei erau mai roz şi mai lucioase. Făcuse deja 20 de ani. Toate amănuntele astea le ştiu de la Sam. Se pare că băiatul tocmai îşi luase examenul de capacitate şi era în vacanţă. Când nu juca fotbal pe maidanul din spatele Spitalului Militar, avea destul timp să citească sub vişin *La Medeleni* de Ionel Teodoreanu şi s-o studieze îndeaproape pe Lina. „Şi deodată am auzit-o ţipând“, mi-a povestit Sam. „M-am dus repede să văd ce s-a întâmplat.

Lina împietrise cu mâna la gură că Eriniei îi fugise colţul buzei până la sprânceană şi îşi ştergea tot timpul cu palma stângă fruntea, pe care bretonul i se năclăise de sudoare. Din gura ei nu ieşea niciun sunet. Trei zile a stat aşa în balansoar. L-au chemat şi pe neurologul Marinescu de la Colţea şi a zgâriat-o pe tălpi cu o andrea, dar tălpile erau de lemn. Papa Levy pleca tot timpul de-acasă. Abia fusese pus pe liber şi trei zile-n şir s-a tot învârtit prin Piaţa Matache, căscând gura la stivele de bostani şi de pepeni, citea *Universul* aşezat pe bordura trotuarului, îi era frică de Erinia. Şi Eriniei îi era frică de ceva. Am văzut asta în ochii ei, care se mai puteau mişca, spunea Sam. Se uita la noi ca şi când nu ne cunoştea şi pe urmă se uita îngrozită la icoană. Trei zile în şir n-a făcut altceva. Abia când tanti Torry a luat-o de mână Erinia şi-a dat duhul. Lina s-a urcat pe un scăunel să aprindă candela de la icoana de lemn, înnegrită de vechime, pe care o adusese familia Daniol de la Muntele Athos. Şi deodată, din spatele icoanei, au căzut trei lumânări subţiri, galbene. Nimeni din casă nu ştiuse de ele. Era secretul ei."

„Gata, gata, a trecut!", striga prin casă Leon în ziua când împlinise 15 ani. „Lasă-mă pe mine", i-a spus Erinia. „Stai pe marginea patului, aşa, ţine-ţi piciorul întins la orizontală. Eu o să-l încalec, fii liniştit, nu mă las pe el, o să mă joc cu tine de-a calul şi călăreţul. Ţii minte? Tu erai Pavlic jocheul şi căluţul de lemn era calul Avion. Dacă vrei, eu voi fi Pavlic şi piciorul tău o să fie Avion." „Nu te mai prosti, că n-am 4 ani." „Hai, acum să te văd. Ştiu că urăşti pantalonii ăştia evazaţi, semeni cu Charlot, dar asta e. Ai un picior de pian. Auzi, a venit maşina, ne claxonează. Stai, nu te repezi aşa, să te închei la cămaşă. Sica, ce caşti gura la noi? Du-te şi spune-i lui Vasile să înceteze cu claxonu', că nu suntem nici salvare, nici pompieri, nici ecarisaj! Gata, ţi-ai luat cârja, Leon? Unde-ai pus-o? Sub pat? Cum ai reuşit?" „Doar nu era să dorm cu ea!" Packardul metalizat bleu-ciel a oprit în faţa Clinicii de Ortopedie de pe Cobălcescu. Portarul ieşi imediat din ghereta lui şi le spuse doamnei Erinia Schallmon şi fiului acesteia că domnul profesor îi aşteaptă. Artur Sterian coborî personal să-i întâmpine cu braţele deschise, nu ca o „Somitate", cum îi plăcea lui Papa Levy s-o tachineze pe Erinia, ci ca un prieten apropiat. Până şi Leon fu surprins de atâta familiaritate. Medicul asistent îi aştepta deja în holul cabinetului şi-l luă în primire pe Leon ca să-l ducă în sala de ghips şi să-i elibereze acel

picior, mai obişnuit să calce pe aer decât pe pământ. De-abia s-a închis uşa în urma celor doi tineri şi profesorul i-a luat mâinile Eriniei, care nu apucase să-şi scoată mănuşile din piele de căprioară, într-ale sale şi şi-a apropiat faţa de ele. Mirosul de Chanel 5 umplu cabinetul medical. „Cum ai putut, Erinia, cum ai putut? Două săptămâni am aşteptat zilnic un semn de la tine.“ „Nu înţeleg, Artur, ăsta e un reproş? Ţi-am promis c-o să te caut, dar n-am fixat niciun termen. N-am nicio obligaţie faţă de nimeni. Am să te anunţ când o să simt nevoia companiei tale. Îmi pare rău, nici azi nu pot întârzia. Cum vine Leon, o să trebuiască să mă obişnuiesc cu el fără ghips… o să plecăm imediat. Asta… te rog, Artur, nu încerca să mă refuzi. Plicul ăsta e pentru tine. Să nu confundăm lucrurile. Am promis c-o să-ţi dau un semn. Ai încredere în mine, eu îmi ţin cuvântul. Îţi datorez o poveste. Poate mai multe. Uite-i, au şi venit domnişorii.“ Leon trage o strâmbătură mai golănească ca un sictir la auzul apelativului „domnişorii“. „Ei, cum e? De când poate începe antrenamentul, doctore?“ „Chiar de mâine, dar cumpătat.“ „E greu la 15 ani cumpătat“, replică obraznic Leon. „Asta-i ca-n gluma aia, *fă-o încet şi trist*.“ Erinia îşi luă un aer mustrător, sub care abia îşi ascundea zâmbetul. „Sper că n-o să rămân cu piciorul ăsta de cocostârc“, continuă Leon să-şi joace rolul cu şi mai mult aplomb. „Nicio grijă, peste două săptămâni poţi participa la concursul *Cele mai frumoase picioare*, pe care le-ai moştenit de la încântătoarea ta mamă.“ Erinia îi întinse profesorului doctor Artur Sterian mâna înmănuşată. Acesta se înclină adânc, respectând distanţa regulamentară de un centimetru între buzele lui şi mâna doamnei. „La revedere, domnule doctor Sterian. Sper să nu ne mai revedem!“, se mai auzi vocea lui Leon. Portiera Packardului se trânti.

Papa Levy se uita la bărbatul care intrase în casă pe la bucătărie ca la o stafie. Lina şedea pe un scaun şi ţesea ciorapii bătrânului când a auzit bătăile în uşă. Bătrânul nu avea decât 61 de ani. Străinul, descheiat la trenci şi cu nişte bocanci militari în picioare, avea cearcăne adânci şi nu folosise nici săpunul, nici briciul de câteva zile. Nu-i puteai da mai puţin de 45. „N-am ce să-ţi dau, decât o bucată de pâine. Să ţi-o ung cu marmeladă?“, i-a spus Lina şi-i întinse un coltuc uscat. „Nu sunt cerşetor. Vreau să vorbesc cu domnul Schallmon. Halevy Schallmon, bancherul.“ Lina se sperie foarte tare. Un necunoscut care cunoaşte amănunte din trecutul cuiva trezeşte

totdeauna bănuieli. „Dar dumneavoastră cine sunteţi?“ „Leon. Leon Schallmon.“ Albă ca varul şi tremurând din tot corpul, bătu la uşa sufrageriei şi-i spuse lui Papa Levy că îl caută un bărbat. Stăteau unul în faţa celuilalt. Levy era cu un cap mai mic decât Leon. Câteva clipe n-au scos o vorbă. Fiecare scotocea în celălalt cu disperare să găsească bărbatul de care se despărţise acum 14 ani. Niciunul n-a întins mâna, niciunul n-a lăcrimat. Levy şi-a aprins o ţigară cu hârtia gălbejită şi tutunul negru. Pe ea scria *Plugar*. „Fumezi?“ „Da.“ Se aşezară. Se priveau şi trăgeau în tăcere din ţigară. „În primii ani ne scriai regulat din Düsseldorf. Ne trimiteai vederi din Remscheid, din Kassel, din Freiburg… şi articole din reviste cu succesele tale. Maică-ta le-a păstrat pe toate în şifonier, lângă colecţia ei de ziare cu pozele familiei regale. O ştii doar pe Erinia… şi pe urmă, deodată, n-am mai primit nimic. Am scris la Düsseldorf, la «Palais de danse», unde erai oarecum stabil, şi n-a mai venit niciun răspuns. Câteodată îmi ziceam că te-a luat valul. Te credeam în America. Alteori, ca să scap de gândul că ne-ai îngropat, mă consolam cu ideea că eşti mort. Numai Erinia a trăit tot timpul cu speranţa că ai să te întorci. Cum ai putut să taci atâţia ani?“ „Am fost în lagăr la Sachsenhausen[21].“ Tac amândoi. Se privesc şi tac. La radio, vocea spicheriţei: Mâine, 24 august, ora 17, va avea loc o întâlnire de importanţă naţională între doctor Petru Groza şi reprezentantul politic al Statelor Unite în România, Burton Y. Berry. În continuare, cântece patriotice în interpretarea corului Ansamblului Armatei. Solist: Boris Boiko. „Şi mama? Erinia unde-i?“ „Acum opt luni o mai găseai. Am îngropat-o la Sfânta Vineri, alături de Dumitro.“ „S-a chinuit?“ „De unde să ştiu ce simte un scaun? Între braţele ei şi braţele balansoarului nu mai era nicio diferenţă. Iartă-mă că am ridicat tonul, dar mi-e greu să dezgrop morţii. N-am ţinut niciodată o lopată în mână. Tocmai ca să vă scutesc pe tine şi pe Sam… să vă începeţi urcuşul prea de jos. Mă mir că nu m-ai întrebat mai întâi de el, că asta a fost, de fapt, casa lui. Lucy, nevastă-ta, care nu ştiu să te fi interesat vreodată, i-ai turnat un copil şi dus ai fost, a ajuns o legumă. La 35 de ani are creierul varză… da, chiar voiam să te anunţ că m-am hotărât să-mi fac testamentul. De-aia îţi spun din timp ca să ştii. Vreau să fiu incinerat.“ Din gura lui Leon nu mai ieşea niciun cuvânt. Noroc cu Lina, care a intrat pe uşă să întrebe dacă n-ar fi timpul să servească masa. Papa Levy încuviinţă din cap. „Du-te la bucătărie să te speli şi scoate-ţi trenciul ăla, că puţi. Ai să stai la mine. Acuşi trebuie să vină şi Sam. N-ar fi rău să te bărbiereşti. Să nu te vadă aşa.“ Leon se duce la chiuveta mică din bucătărie.

Are smalţul ciobit şi un robinet cât o pipetă din care se scurge un fir subţire de apă rece. Pe margine sunt un burete de sârmă şi un săpun de rufe, pe care s-a uscat o spumă gri. E mai rău ca la Sachsenhausen, îşi spune Leon în gând. Pe urmă îşi regăseşte vocea. „Dar de ce v-aţi mutat de pe Dacia?“ „Mi-au luat tot.“ „Cine?“ „Premoniţia ta cu *Luna verde*! Şapte ani de zile am fost portar la Creditul Minier. Acum mi-au dat papucii.“

Nici Papa Levy, nici Leon, nici Lina – abia acum văd că toţi trei au aceeaşi iniţială –, nu ei mi-au povestit scena, eu pe vremea aia nici nu-i cunoşteam. Şi nici Sam nu fusese de faţă ca să şi-o fi amintit. Atunci cum? Stana stă pe taburetul crem în bucătărie cu o cratiţă pe genunchi şi curăţă mazăre. Asta a fost pe 23 august 1946. Sam e ca de obicei la masa de scris, înfige steguleţe în Siria, unde a avut loc aseară un atac cu arme chimice. „Ştii că a venit Leon? Taică-tu, s-a întors din Germania. L-am văzut. Nu arăta prea bine.“ „Dar eu nu eram acolo.“ „Nici eu.“

Adolescentul ăla foarte slab, cu fruntea nefiresc de înaltă şi părul vâlvoi a dat buzna în casă pe la bucătăria din fundul curţii, unde se afla patul Linei, cum făcea de obicei. Fata şi-a dus mâna la gură şi a încremenit în uşa dinspre sufragerie. „Nu-mi dai voie să intru?“, a întrebat-o Sam, făcându-i cu ochiul. Lina abia a reuşit să îngaime: „Avem musafiri“. În sufragerie masa era pusă şi ciorba de cartofi aburea în farfurii. Străinul îl fixă pe băiat căutând un semn cunoscut. Faţa era imaculată, niciun coş, niciun pistrui, niciun neg, părul aspru şi ciufulit parcă era peria de şters plafonul. Şi-o fi rozând unghiile? i-a trecut prin minte. Sam îşi ţinea mâinile în buzunare, ca de obicei. Se uita la străin întrebător. Îl respingeau găurile lui din obraz, nasul proeminent şi capul ăla complet ras, alb şi lucios ca o lună. Ce-o mai fi vrând şi prăpăditu' ăsta, că de la Papa Levy nu mai e nimic de stors? Papa Levy îşi făcu curaj şi spuse cu glasul neutru al celui ce pronunţă o sentinţă: „Sam, domnul e fiul meu şi tatăl tău, Leon Schallmon, cunoscut în Germania şi sub pseudonimul *Leo Schall*“. Băiatul nu-şi poate stăpâni un tremur scurt al capului, pe care şi-l opreşte încleştându-şi pumnii în buzunare. Niciun cuvânt nu iese din gura lui. Îşi simte doar saliva pe limbă şi greaţa ca atunci când strângi o mână transpirată. Leon nu-şi ia ochii din farfurie. „Când am plecat din ţară, mi-am amânat contractul cu o lună. Nu voiam să dispar fără să-l văd, ca un infractor. În faţa pocitaniei mici şi roşii pe care Lucy, radiind de mândrie, mi-a pus-o în braţe la maternitate, n-

am putut să m-abţin şi am strigat: Dumnezeule, am făcut un monstru! Nu mai văzusem nou-născuţi.“ Sam trage cu coada ochiului, vede ba o mână palidă cu vine umflate, violete, tremurând când duce lingura la gură, vede ba altă mână crăpată, cu marginile unghiilor negre, îşi vede propriile mâini cu unghiile mâncate, nemişcate, de-o parte şi de alta a farfuriei. La aceeaşi masă trei generaţii, trei dinastii, trei soldaţi: un veteran de război, un dezertor şi un copil de trupă. Eu port în raniţă bastonul de mareşal! „Acum, că suntem trei, pe Lucy nu se mai poate conta, de altfel, ea nu s-a integrat niciodată în familia noastră“, continuă Papa Levy. „Psihastenia i s-a agravat în urma bombardamentelor, merge pe stradă închinându-se şi spunând rugăciuni la fiecare colţ, atacurile de panică riscă să se instaleze definitiv. Noroc cu frate-su Stoicev, care nu ştiu ce învârteşte la Mandravela şi o poate ţine cât vrea la incurabili.“ Leon soarbe din ciorbă ca şi când nu ştie despre cine e vorba. Femeia aia mică, palidă, foarte slabă, cu o faţă foarte lungă, de capră, şi cu picioarele ca două cozi de mătură, garderobiera de la Liric… nu mai ştie cum a nimerit în patul ei. În mansarda aia sordidă, deasupra Hotelului English. Nu s-au mai văzut decât… „Nu pot să mă duc acolo, că începe să plângă şi-mi pupă mâna“, se pomeneşte vorbind Sam. „Dar nu o simt mamă. N-am simţit-o niciodată. Când nu era internată, mă lua uneori acasă la ea, mergeam împreună la cinematograf, ţin minte că m-a dus într-o seară de iarnă, ningea cu fulgi mari, la Trianon, am văzut un film cu Tristan şi Isolda, *L'éternel retour*[22], mi-a plăcut. Când am ieşit, am mers pe jos. A fost frumos atunci. Când nu era internată, mă lua de multe ori la ea, mai ales în timpul bombardamentelor. Zicea că-i e urât singură, eu cred că-i era frică, ştii doar“, îi vorbeşte numai lui Papa Levy, ca şi când la masă n-ar fi decât ei doi. „Că tată n-am avut. Mama n-a pomenit niciodată de aşa ceva. Erinia mi-a arătat ziarele germane cu pozele unui balerin machiat, costumat; sub toate măştile alea nu i-am văzut niciodată faţa adevărată“… aia cu căluşul în gură, când îmi ştampilau cu fieru' roşu steaua cu şase colţuri pe piept. Lui Leon îi vine să-l scuipe în faţă pe domnişorul ăsta care le ştie pe toate, numai că taică-său a fost încărcător şi descărcător de cadavre, destinate gropilor comune, nu ştie. În bucătărie, Lina, în picioare, cu urechea lipită de uşă, aşteaptă un moment prielnic să intre să strângă farfuriile şi să întrebe cine doreşte să servească Franck-cafea. „Trebuie să vedem cum ne putem chivernisi în vremurile astea tulburi. Orbecăim ca Scott în Antarctica… singurul câine de sanie pe care ne bizuim e Lina“, spune Papa Levy de silă bucuros. „Eu mi-am găsit, de bine, de rău, ceva, că

ajutorul social pe care mi-l dau ăştia nu-mi ajunge nici de ţigări de când am rămas pe drumuri. S-a zis şi cu postul de portar. Etatizarea a trecut cu tăvălugul şi peste Creditul Minier. Acum trag ca o gloabă, doar ştii“, i se adresează şi el numai lui Sam, de parcă Leon nici n-ar fi acolo, „la depozitul ăla nenorocit de sare din Pantelimon. Vara mai e cum e, dar iarna parcă umblu desculţ într-un iglu“. Deodată îşi aminteşte că mai e şi un al treilea la masă. „Tu poate mai ai o şansă, Leon, că eşti încă tânăr. Mai am şi eu nişte relaţii… unii de-ai noştri s-au aranjat după ce zvastica s-a transformat în stea, ce contează câte colţuri are? Iţic se bucură.“

Sam dormea de mai bine de o săptămână pe divanul din sufragerie, a cărei uşă dădea direct în bucătărie, unde era patul de campanie pe care dormea Lina. Uşa dintre cele două încăperi avea un geam acoperit cu o perdeluţă de tifon. Prin ea nu se vedea nimic, deşi becul din bucătărie ardea până după miezul nopţii. Băiatul se răsucea când pe-o parte, când pe alta, căutând o bucată de cearşaf rece şi neatins. Se încolăcea covrig cu genunchii la gură, ţinea ochii închişi. Cu ochii închişi avea impresia că nu-l vede nimeni. Atunci îşi descoperea un altfel de văz, pe care şi-l putea comanda. În întunericul ăla total începeau să se contureze bucăţi din trupul Linei, cum li se arătau pescuitorilor de cadavre în canalele Londrei doar părţi din hoiturile înecaţilor. Un sân rotund şi fierbinte se bomba sub palmele lui, i se lipea de piele ca un aluat, îi simţea sfârcul cum creşte sub degetele care frământau acum între propriile lui pulpe, sub plapumă, acelaşi sfârc întărit. Întunericul compact de sub pleoapele lui Sam se face roşu ca plita din bucătăria Linei şi niciun văz nu se mai lasă comandat. El însuşi nu mai e decât o plăcere asurzitoare, strivită între dinţii înfipţi până la sânge în buza de jos. Nu se poate ca Lina să nu fi simţit ceva, altfel Sam n-ar fi auzit după câteva minute firicelul de apă ţârâind în chiuveta ruginită şi fâşâitul prosopului frecându-se de pielea ei aspră. O pândea de dincoace de uşă, ţinându-şi răsuflarea cât putea, să distingă măcar umbra unui trup prin găurelele perdelei care acoperea geamul. Becul din bucătărie se stinse. Auzi scârţâitul somierei din sârmă sub salteaua de paie a Linei şi se întinse pe cearşaful mototolit şi cleios de pe divanul lui. Din dormitor venea sforăitul unui bărbat. Papa Levy sau Leon. La ora 6 jumate, când Lina i-a pregătit lui Sam ligheanul cu apă caldă pe scaunul din bucătărie şi s-a dus în sufragerie să facă patul, aşternutul era strâns. „Să nu te prind că te mai atingi de

aşternutul meu. Nu vreau să-mi violeze nimeni intimitatea.“ Ce l-o fi găsit şi pe mucosu' ăsta? – gândi Lina abia ţinându-se să nu râdă. După ce-şi bău în picioare cafeaua cu lapte şi-şi vârî în servietă cele două felii de pâine unse cu magiun, trânti uşa fără să spună la revedere, ca de obicei. Aştepta de zece minute în staţia Dinicu Golescu tramvaiul 24. Până la Liceul „Mihai Viteazul“ făcea 40 de minute bune… Şi dacă purtându-mă aşa am făcut-o şi mai curioasă? Sunt un dobitoc! La ora 3, când a venit de la şcoală, pe frânghia de rufe, sub vişin, atârna la uscat un cearşaf.

În noaptea aceea, mă trezisem leoarcă de sudoare în patul larg, lipit de al lui Leon, la Hotel Astoria; lavaboul şi cănile de porţelan erau pline cu flori, el dormea lângă mine numai în chiloţii negri de satin, îl vedeam la lumina de afară. Leo dormea numai cu fereastra deschisă. Dar azi patul lui era gol. Numai LEO SCHALL, literele alea uriaşe care se roteau toată noaptea într-un perpetuum mobile în jurul turnului de sticlă îmi spuneau că există. N-am să uit niciodată noaptea aia. Sala în delir. Eu nemişcat în nisipul roşiatic… un copil mort în deşert şi Leo, izbăvitorul. Clonţul împungea balonul, luna verde se zbârcea ca o piele veche, îşi pierdea aerul în aplauzele turbate ale mulţimii care răcnea ca scoasă din minţi: Sieg Heil! Sieg Heil! *Oare ei înţelegeau cine era copilul mort şi cine condorul cu clonţ de metal…? Înţelegeau cine era luna verde? Distingeau Învinsul de Învingător când scandau în neştire* Leo Schall*? Sub lumina orbitoare a reflectoarelor nu mai vedeau că Învingătorul avea plete negre şi clonţul izbăvitor aducea mai curând cu un nas semit pursânge, nu avea nimic arian. M-am întrebat de multe ori, până şi Herbert Debill mă ţinea pe genunchi când îşi bea, la 5 după-masă, calvadosul, trăgând agale din nelipsita ţigară de foi Coronas. Răspândea în jur o aromă de smochine şi eu mă jucam de-a teatrul pe farfurioara de porţelan roz cu figurile de marţipan Lübeck, pe care le mâncam pe urmă în ordinea intrării în scenă: mai întâi obrazul fetiţei Betty Boob, pe urmă câinele Pluto, pe urmă Prinţul Broscoi. Brusc s-a trântit uşa. M-am simţit luat pe sus de braţele puternice ale lui Leo. Jos ne aştepta un Ford negru ca o maşină mortuară. M-a trântit pe bancheta din spate şi mi-a spus să mă ghemuiesc cât pot de jos, că suntem urmăriţi. Acum, când târăsc după mine un convoi de fantome, nu-mi iese din minte că ei toţi au fost vreme de şase ani orbiţi de aura idolului, a acelui Siegfried cu plete negre care învingea monstrul din luna verde, fără*

să bănuiască niciun moment că Siegfried putea fi Monstrul şi cel pe care-l huleau Izbăvitorul lor. Leo, nu pot să-i spun Leon, uneori pseudonimul aderă mai bine la personalitatea unui om, dă la iveală ce nu se vede… idolul sau monstrul. Când l-am văzut prima dată, ne jucam de-a baba-oarba în curte la Liric; ştiu că era în 1930, burniţa. Toamna se grăbise. Tocmai intrasem în baletul de copii al Operei Române. În pauza mare, ţin minte ca acum, ne jucam în curte, în costumele de scenă. Făceam figuraţie în Carmen*. Eram „Băieţii din Piaţa Spaniei“ şi ne băteam cu portocalele pe care ni le împărţea, la fiecare spectacol, soprana Maria Snejina. În seara aia ne-am jucat de-a baba-oarba. Eram legat la ochi şi trebuia să-l prind pe unul. Mă repezeam orbeşte în toate direcţiile, dar m-au prins pe mine nişte braţe puternice. De frică, am început să dau din picioare şi m-am pomenit c-o palmă zdravănă. Mi-a smuls batista cu care eram legat la ochi. În faţa mea stătea un lungan cu obrazul palid şi ascuţit: îi distingeam cu greu trăsăturile din claia dezordonată de păr negru. Mă scruta cu o privire severă şi ţinea arătătorul, cu unghiile roase în carne, îndreptat înspre o gură descoperită de canal. „Vezi ce puteai să păţeşti?! Cum te cheamă?“ „Lonko Zander.“ „Lonko, să nu mai umbli niciodată cu ochii legaţi, ai înţeles? Pe mine mă cheamă Leon.“ „Am înţeles, să trăiţi, don Leo“, i-am răspuns râzând obraznic. Nu mi-a dat importanţă şi nici nu m-a corectat că i-am pronunţat greşit numele. Să fi ştiut unul din noi în clipa aia că, peste câţiva ani, Leo avea să devină adevăratul lui nume? Eu abia împlinisem 9 ani şi el era, în ochii mei de copil, un bărbat în toată puterea cuvântului: Pe ăsta nu poate să-l cheme decât Leo, îmi spuneam, uitându-mă la coama lui rebelă şi frecându-mi braţele pe care încă mai stăruia urma strânsorii lui…*

Cine-o mai fi şi Lonko, ce nume, se întrebă Stana, dând nerăbdătoare foaie după foaie, bănuind că acel caiet ascunde un mare secret. Acum chiar începe să mă intrige. Lonko ăsta care se dă drept băiat, dar are un scris de fetiţă – şi nu numai scrisul, dar cum aş putea interpreta eu altfel ce spune aici: „uitându-mă la coama aia rebelă şi frecându-mi braţele pe care mai stăruia încă urma strânsorii lui“? O spune cu admiraţie, chiar cu plăcere, ca o femeie mândră de forţa bărbatului care o salvează sau o învinge. Cine se ascunde aici, în caietul ăsta? Şi de ce sub cutia cu piesele de şah, parcă anume să fie găsit, abia acum, după atâta tăcere?

Ce căuta un bărbat cu nume de leu aici, în curte, printre copiii din balet? Nu-l văzusem niciodată pe scenă. Era prea tânăr ca să fie cântăreţ.

O fi fost vreun balerin nou-angajat. Curios, omul ăsta mi-a salvat viaţa… şi eu habar n-aveam cum îl cheamă de fapt, cum picase acolo, în mijlocul copiilor din Piaţa Spaniei, pe întunericul ăla nici nu i-am văzut ochii, nu ştiam dacă erau negri sau albaştri…

Din nou aceeaşi ambiguitate. Scrie în numele unui băiat cu o caligrafie de fetiţă şi vorbele lui trădează o emoţie pe care necunoscutul ăsta i-o stârneşte instantaneu, e ca un „coup de foudre“. Să fie totuşi Elvira? Na, c-am luat-o razna, vorbeşte Stana singură. De unde să ştiu eu pe unde umblă Sam pe bicicleta lui în fiecare dimineaţă, ore în şir, că prea a apărut caietul ăsta, aşa, tam-nisam, abia acum două săptămâni sub cutia cu piesele de şah şi prima însemnare a aşa-zisului Lonko Zander poartă data de 30 iulie 1935. Noi abia ne născuserăm, eu şi Sam. Atunci ce să caute aici Sam? Am înnebunit de tot. De când s-a îmbolnăvit, îi urmăresc fiecare mişcare. Am devenit posesivă ca o mamă. L-am transformat pe Sam în obiectul meu cel mai de preţ. E oglinda veneţiană a Eriniei, pe care voia zilnic s-o dea jos de pe perete, să nu se spargă. Ea s-a dus şi oglinda a rămas. Numele Leo nu mi-a sărit în ochi, nici chiar Leon. Să nu putem identifica ce nu ne aparţine decât substituindu-l celor ce ne sunt la-ndemână? Şi totuşi, caietul ăsta… de unde până unde şi de la cine şi de ce… abia acum. Leon e mort de 20 de ani…

Din Calea Victoriei până în Cişmigiu nu faci cu maşina mai mult de cinci minute. Terasa Monte Carlo pare o cuşcă de sticlă. Pe bordura de beton, cu colonadele ei zvelte care sprijină bolta mare a plafonului, vin porumbeii albi gulerați sau gri-închis, al căror penaj alternează irizări în toate culorile curcubeului. În pauza orchestrei care se află pe podiumul din centrul platformei principale, cu deschidere directă spre lac, uguitul nupţial are ceva agresiv, ca ţipătul unor păsări de pradă. Cine ar putea distinge în acea răscoală sonoră serenada tandră a zburătoarei sfioase şi blânde cu ramura de măslin în cioc? Să fie aici un paradox care scapă oricărui înţeles sau e ciocnirea dintre cremene şi amnar, fără de care nu scapără nici de ziuă, nici de noapte, nici de dragoste, nici de ură? De la masa cea mai îndepărtată de orchestră şi cea mai apropiată de buza lacului, unde se distinge mai bine orăcăitul broaştelor şi lebedele îşi mai prelungesc un pic plutirea nocturnă sub razele lunii, se vede perfect arteziana ţâşnind într-o coloană de zece metri în toate culorile spectrului solar. Pe masă se află un

dreptunghi de carton, pe care scrie cu litere aurii: *Rezervat*. Erinia pare complet absentă la volanul Packardului ei, care o coteşte pe Dr. Lueger, unde şi-a dat întâlnire cu prof. dr. Artur Sterian, la intrarea în Cişmigiu. O frământă sensibilitatea exagerată a lui Leon. Trecerile astea bruşte, izbucnirile euforice urmate de apatii, când refuză să vorbească, îl aduc uneori în pragul unui comportament antisocial. Oare e conştient de ce i se întâmplă? Stă ore în şir singur în camera lui… şi chestia aia cumplită de acum o lună, când am găsit toate plăcile de patefon cu Maurice Chevalier şi Lucienne Boyer sparte lângă pat. În faţa bisericii, unde se intră în parc pe la ruine, o aşteaptă Artur. Ţine în mână un trandafir roşu. Erinia zâmbeşte cu o ironie bine disimulată, pe care doctorul n-o observă. Cavalerii ăştia de modă veche, gândeşte pentru sine. Erinia face parte din acele femei tunse *à la garçon*[23] care pedalează pe velociped şi sunt nelipsite de la velodrom. Alături pe bancheta din faţă: un bărbat şi o femeie. Femeia conduce privind fix înainte. Zâmbetul nu-i dispare de pe chip. Se ştie privită.

— Cum ai putut să nu-mi dai niciun semn atâta timp, mai bine de-o lună? Ultima dată, la clinică, n-am schimbat nicio vorbă şi eu…

— Te rog, Artur, fără reproşuri. Nimic nu detest mai mult decât reproşurile şi explicaţiile. Ţi-am spus că am să te caut. Trebuia să ai încredere în cuvântul meu. Mă simt ofensată.

— Dar, Erinia… cum poţi? Nu ştii cât am vrut să te văd şi acum… mi-am făcut un film în cap, ca un adolescent. Ştiu, sunt ridicol… credeam că ziua asta de octombrie e comandată special pentru noi. Mă gândeam c-o să mergem la Şosea, la Bordei. Vreau doar să-mi îngădui să te privesc şi să te ascult. Iartă-mi exaltarea. Mă împiedic în cuvinte, spun platitudini, dar eu…

— Ştiu, tu eşti un „reparator de oase!“.

— Ai ţinut minte? Cum, tu, Erinia, ai ţinut minte vorbele mele?

— Închipuie-ţi că, din tot ce mi-ai spus până acum, asta mi-a plăcut cel mai mult. Dar, uite, iar trebuie să te refuz, deşi recunosc că m-ai impresionat. E vorba de Leon. L-am neglijat prea mult în ultima vreme. De mic m-a surprins că plângea, nu ca alţi copii, la injecţii sau când îi spuneam, vai, de câte ori, că n-o să iasă nimic din el…

— Cum? I-ai spus asta? E îngrozitor să te dezarmeze propria mamă. Aşa ceva marchează pe viaţă un băiat. Mai ales pe unul născut să fie învingător.

— Tocmai asta e, am crezut că, dacă nu-l menajez şi-l lovesc în faţă, fac din el un bărbat liber, puternic, pe picioarele lui. Nu suportam să-l mai

văd că-mi plânge la filmul *Genoveva de Brabant* sau când îi citeam poezia *Mama* de Coşbuc…

— Nu faci dintr-un băiat un bărbat extirpându-i sentimentele. Ai grijă, la vârsta lui orice băiat e îndrăgostit de mama lui. Pe tine te va căuta în fiecare femeie.

— Ah, iar placa asta freudiană! Nu cred o iotă din teoria asta care face vogă. Artur, tu crezi că eu m-aş fi îndrăgostit vreodată de un negustor de măsline, gras şi cu chelie din Salonic, cum era Iannis Daniol? Vorbesc de tata.

— Eşti teribilă. Atunci, unde mergem? Mă las în voia capriciilor tale, sunt la cheremul tău. Vreau să-mi povesteşti!

— Ce-ai zice de-o plimbare cu barca în Tunelul Grant şi pe urmă dăm o raită pe la Capşa? Poate-l întâlnim pe Ion Barbu, nemţoaica lui nu-i în ţară. Şi, dacă nu-l ştii, pe Artur, tizul tău, pun pariu că n-ai auzit de poetul Artur Enăşescu… e mai mult beat şi sprijină uşa cafenelei. Trăieşte din mila confraţilor. Are o minte strălucită. Asta-i boema cu victimele ei.

— Mă mir că-ţi place la Capşa. Atmosfera e prea încărcată pentru tine. Candelabrele, canapelele îmbrăcate în pluş bleumarin au ceva din opulenţa filistină a Vienei; or, tu, pe tine te-aş vedea mai acasă la Moulin Rouge…

— Cum aşa?

— Eşti plină de surprize, Erinia. La prima vedere pari o cochetă prin excelenţă şi pe urmă, încet, încet, scoţi mască după mască.

— Mă idealizezi, Artur. Dar timpul nostru e prea scurt ca să ni-l pierdem cu fleacuri.

— Pentru mine nimic legat de tine nu e un fleac.

— N-am chef să cochetez azi. Ţi-am spus, mă îngrijorează Leon. Închipuie-ţi ce mi-a spus. Asta s-a întâmplat exact în seara după Monte Carlo, când am ajuns târziu acasă. Avea încă ghipsul şi citise toată ziua *Jurnalul* lui Scott. Ţi-am mai spus de asta. Mă îngrijorează. Leon s-a născut în acelaşi an cu eşecul englezului.

— Sper că nu crezi în premoniţii, Erinia, nu eşti genul…

— „Dacă îşi sacrifica haita de câini ca să-şi hrănească echipa, ar fi înfipt el primul steagul în Antarctica. Aşa, i-a luat-o Amundsen înainte fiindcă şi-a mâncat câinii… Dar eu, eu ce-am să fac cu viaţa mea, Erinia, eu, care vreau să înving ca Amundsen, dar îl iubesc pe Scott? Ce-am să fac eu cu viaţa mea?“, mi-a spus.

— Fiul tău aparţine extremelor, Erinia, te înţeleg, ai grijă! Nu ştiu de ce are el mai multă nevoie, de libertate sau de afecţiune?

— Nu mai merg nicăieri, iartă-mă, Artur, m-am răzgândit. Nu mai pot. Simt că Leon are nevoie de mine.

— Dar eu…?

— O să ne vedem mai repede decât crezi.

— Iar o să-mi fac filme cu tine.

— Şi eu.

Portiera se trânti. Pentru o clipă, doar profilul unei femei, purtând o tocă gri cu voaletă, tremură pe geamul Packardului.

Cine stabileşte la câţi ani de viaţă are dreptul un om? Că aici încadrarea nu se face după grupe de risc, după vechimea în muncă, după merite profesionale deosebite, după distincţiile primite, nu se acordă sporuri de periclitate; totul depinde de rezistenţa materialului. Leon a rezistat 60 de ani. Papa Levy 72. Leon a ars cu flacără mai mare, Papa Levy a ars mocnit. Curios, totul se limpezeşte, numerologia dezleagă misterele; de fapt, nimic nu e misterios pe lumea asta, nimic nu e ocult, ele se deschid singure, numerele, ca petalele trandafirului, ca picioarele femeii, ca Arca lui Noe să poată intra tâlcurile, fiecare cu chipul lui, să mişte acele ceasului din turn şi să se trezească din nou numerele uitate şi aşa mereu, într-o repetiţie continuă, de la mame la fii, de la fii la mame, se taie cuponul cuvenit fiecăruia. Nu vă revoltaţi nici tu, nici tu, nici tu. Tot ce-i cuvenit e pe merit şi fără tocmeală! Erinia a rezistat 60 de ani. Leon nu putea să reziste mai mult decât Erinia, fiindcă el era faţa cealaltă a materialului ei. Era reversul aceluiaşi material cu desenul şi ţesătura identică şi cu coeficientul de uzură identic. Tot ce era la ea pe faţă la Leon era pe dos. Tot ce la ea căpăta sunet şi tâlc la el devenea tăcere şi neînţeles. Foloseau aceeaşi lustră pe care el o stingea tot timpul, fiindcă ea o ţinea tot timpul aprinsă. Făceau aceleaşi gesturi, absolut identice, unul cu mâna dreaptă, celălalt cu mâna stângă, şi ieşea ca-n *Meşterul Manole*. Ce ziua clădea noaptea se surpa… dar numai Erinia ştie că, de fapt, fătul ăla de patru kilograme niciodată n-a ieşit din ea, în ciuda forcepsului care ar fi putut să-i sfârtece pe amândoi, şi nicio femeie n-a mai putut să-l nască vreodată nici în rai, nici în iad, a rămas acolo, captiv în Erinia, fără s-o mai vadă şi s-o audă, fiindcă o urăşte mai mult decât şi-a urât leagănul de exterminare.

La 17 ani, Leon a dat concurs de angajare în baletul Operei Române şi a reuşit primul. Erinia a deschis larg uşa, fiindcă bucuria n-are pe unde să intre dacă uşa nu e larg deschisă, aşa a făcut Erinia şi când Leon a găsit mai întâi o fetiţă, pe Camelia, pe urmă o fată, pe Cristina, şi altă fată, pe Marina, şi, în sfârşit, o femeie, pe Lucy, dar nici Erinia, nici Leon n-au ştiut că Lucy e o femeie cu uşa închisă, care a plâns în ea şi-a înghiţit în spatele uşii forţate, mai întâi de un bărbat mare, pe urmă de un bărbat mic, care au plecat amândoi, şi-a plâns în ea că acolo, în întunericul ei, nu puteai intra decât forţând uşa. Leon nu mai avea nici cheful, nici forţa necesare să deschidă vreo uşă. Acum era el unul cu uşa închisă. În spatele uşii lui zăcea toată recuzita aia, maioul negru şi dresul, roase de molii, cutia cu farduri cumpărată de la magazinul Die Maske din Düsseldorf, o mănuşă albă de damă, lungă până la cot, nu-şi amintea cum se rătăcise acolo, în sacul cu flexibilii prea mari pentru Lonko; Leon purta 46, iar Lonko 39. Chiar, până şi Lonko a rămas în spatele uşii închise. Leon îşi ducea viaţa de fiecare zi într-o casă străină. Citea ziarele *Scânteia* şi *România liberă* dimineaţa, în faţa ceştilor de Franck-cafea pe care le aducea Lina pe tăviţa de argint. În luciul tăviţei o vedea de fiecare dată pe Erinia ca-ntr-o oglindă. Papa Levy, care ajunsese să citească numai pagina cu anunţurile mortuare, îşi ridica ochii din ziar şi spunea: „Lina, strânge toate tacâmurile de alpaca şi paharele alea înalte de cristal pentru şerbet, împachetează cu grijă şi oglinda roz veneţiană, că tot atârnă degeaba acolo, pe perete, apropo, ia şi icoana cu Sfânta Parascheva de la Muntele Athos… O să mergem duminică la talcioc, poate luăm ceva bani pe ele, că aşa nu se mai poate“. Se uită pe sub pince-nez-ul aburit la Leon şi Leon aude în privirea lui continuarea frazei: „ăsta stă de doi ani pe capul meu, că nimeni nu-l angajează, şi visează cai verzi pe pereţi… o şcoală de balet, auzi, pentru cine? Pentru tractorişti şi mulgătoare…“. Leon ia sticla, în care mai e un rest de vin alb, şi sifonul de lângă piciorul mesei. Îşi şterge cu batista ţeasta transpirată, se priveşte în vitrina bufetului. Ia sacoul de pe speteaza scaunului şi-l îmbracă, mormăie un *mulţumesc* fără adresă şi iese. Papa Levy şi Lina se uită unul la altul. Pe urmă Papa Levy citeşte rubrica „Vânzări-cumpărări“ de la „Mica publicitate“. Lina ia peria şi făraşul de argint şi mătură firimiturile de pe masă. Papa Levy ridică ochii şi spune: „N-ar fi rău să le împachetezi şi pe astea“.

De fapt, am simţit o uşurare, îi povestea Sam Stanei, când m-au primit intern la „Mihai Viteazul“. Leon tăcea tot timpul cu ochii aţintiţi pe diploma de Cavaler al Ordinului „Mihai Viteazul“, pe care scria: „Prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională, Rege a toţi de faţă şi viitori, Sănătate! I se decernează Domnului Levy Schallmon înalta distincţie de Cavaler al Ordinului…“, şi-şi bea şpriţul. Papa Levy îşi răsfoia registrul contabil cu intrările şi ieşirile, încercuind cu roşu unele sume fictive la rubricile *debit* şi *credit*. Din când în când o chema pe Lina să-i maseze ceafa. Împlinisem 16 ani şi aveam nevoie să mă asculte şi pe mine cineva. Voiam să atrag atenţia. Să văd că sunt admirat, chiar invidiat. Îmi lipsea o mamă sau un prieten. Noroc cu Maciste, vecinul meu de pat. Serile, după ce ne retrăgeam în dormitor, vorbeam despre fete. Îi povesteam de Lina, pe care o mai visam uneori într-un cămeşoi de pânză apretată, încheiat până la gât, şi mă căzneam să-l trag de pe ea. „Habar n-ai cum e“, ziceam, ca să-l fac curios. „Simţi în buricele degetelor, parcă te-ai curenta când atingi ţesătura aspră şi rece. Te ia cu frig şi cu cald şi brusc ţi se scoală. Mi s-a întâmplat o dată să mă scap în pantalonii de pijama. Am fugit la baie şi i-am clătit. N-am mai spus la nimeni, numai ţie, că poate şi tu…“ Maciste m-asculta, nu scotea o vorbă, dădea doar din cap. „Păi, tu, la gabaritul tău, cred că ai una de armăsar“, îi spuneam. „Când le-o bagi, gem şi scheaună ca înjunghiate. Mi-a spus mie una că ele se vaietă de plăcere.“ „Ştiu, ştiu, ce, tu crezi că eu nu…?“, vorbeam în şoaptă pe întuneric, de asta fiecare credea că celălalt ştie. Îmi plăcea mai mult la internat, când vorbeam cu Maciste despre fete. Îmi plăcea mai mult decât singur pe canapeaua din sufragerie, cu umbra Linei pe perdeaua de tifon şi cu mâna acolo. Când îi povesteam lui Maciste ce-mi închipuiam că făcusem şi vedeam că mă crede, mă simţeam mai bărbat.

Mereu la aceeaşi oră: 3.15. Apăsarea dureroasă deasupra pubisului. Mă opintesc în coate, îmi îndoi genunchii. Mă ridic în şezut. Pleoapele se ridică şi ele automat, ca la păpuşi. Îmi strâng între degete sulul de osânză de pe burtă. E umed şi cald. Dedesubt abdomenul e suplu. „Sunteţi o persoană cu pondere“, mi-a scris istoricul german, înalt, slab şi foarte distins, din Sibiu. Cât am mai râs de una singură, fiindcă nu reuşeam să ghicesc ce

particularitate a mea întrecea măsura în ochii venerabilului domn: notorietatea, vârsta sau greutatea corporală. Eu găsisem într-o altă insomnie o comparaţie mai plastică: un caşalot şiroind de apă pe cearşaful rece. Vezica mea urinară, care funcţionează fără cusur de mai bine de 80 de ani, nu acceptă nicio întârziere. Aşadar, după ce număr până la 20, cum îl învăţase dr. Cernea pe Sam al meu, când avea şi el o tensiune cu „pondere", mă ridic în picioare şi merg clătinându-mă pe întuneric la baie. Pe geamul dinspre balcon aerul se vede azuriu, săgetat de fulgere roşii, de la reclamele supermarketurilor. În octombrie, filmul de noapte se rupe mereu între 18.00 şi 6.00, la aceeaşi scenă, chiar dacă fusul orar s-a schimbat. Ce trează mă simt… Din reflex, mă uit la ceas fără să aprind lumina. Nu era nevoie. E 3.15. Aş vrea să mă apuc de scris. Nimic nu mi se pare mai stupid decât să-ţi tragi cuvertura până sub bărbie şi imediat s-o azvârli cât colo şi s-o trimiţi la picioare. Nimic mai stupid decât să înoţi ca peştele pe uscat, ba bras, ba craul, ba fluture, ba pe spate, făcând pluta sau numărând oi… şi deodată dulapul din lemn de cireş al Eriniei scârţâie subţire ca un greier şi începe un balans grijuliu, drăgăstos, sunt în leagăn. Mâna nevăzută e blândă de data asta. Îţi vine să îngâni un glas dulce care se clatină-n tine: „Nani, nani, puiul mamii". De cum a început, s-a sfârşit. De data asta magnitudinea a fost doar de 5,5 pe scara Richter. Pleoapele se-nchid automat. Nici nu mai apuci să mulţumeşti. Intri în somn ca-ntr-o baie călduţă cu pereţi de carne roz, eşti puţin lipicioasă. Te bălăceşti într-o apă dulceagă, uşor acidulată. Eşti în burta unui somon, a unei portocale, în burta translucidă a unei oglinzi veneţiene… eşti o mreană rătăcită într-un penar între ziua de marţi şi cea de miercuri a orarului lipit pe partea interioară a capacului, de-asemenea roz. N-o să vină peştele mare pe care-l prevestiţi până nu se termină apa asta cu care-mi hrănesc grădina, până ce sângele vostru nu-şi pierde de tot culoarea în lenta paloare a trandafirului. Mi s-a oprit inima! sare Stana din pat. Merge până la fotoliu pipăind pereţii. Se trânteşte în el. Fotoliul scârţâie. Îşi face cruce cu limba-n gură. Începe să numere: un, doi, trei, patru, cinci, şase, şapte, opt, nouă… Nu ştiu dacă a ajuns la 400. Se ridică, se duce la bucătărie, îşi trece două degete pe fruntea lui Sam, din poza de pe scrin… Vezi, mai ai de aşteptat.

Leon tocmai împlinise 36 de ani când s-a hotărât să se prezinte la un concurs aranjat, la care avea proptele serioase, în vederea angajării lui la

Ansamblul Armatei. Instituţia respectivă, înţesată de artişti ruşi şi evrei, desfăşura o impresionantă activitate propagandistică, folosind toate palierele artei interpretative, de la echipele de muzică, dans şi teatru până la o foarte eficientă reţea de spionaj care lucra mână-n mână cu Securitatea. Ansamblul Armatei îşi avea sediul pe undeva, între Uranus şi Izvor, pe lângă stadionul ANEF, aproape de sala Teatrului „Muncă şi Lumină“, unde sâmbăta, duminica şi de sărbători prezenta spectacole cu intrare liberă sub lozinca *Artă pentru patrie, artă pentru popor*. Pe Leon îl recomandase Alexandru Mihăileanu, fost regizor, acum ieşit de ani buni la pensie, bucureştean get-beget, făcând parte din clasa aia numeroasă a învârtiţilor mărunţi din capitală care ciugulesc de unde pot, dar mai şi ajută la nevoie, bucurându-se când reuşesc să-i ducă de nas pe granguri. Deşi provenea din aşa-zisa lume bună a Bucureştiului, avea vederi de stânga, iar carnetul roşu de ilegalist l-a salvat din multe belele, deschizându-i uşa directorului, motiv pentru care s-a ales cu porecla de „consilier secret“. Pe Papa Levy îl cunoştea însă dinainte de război. Se întâlneau regulat la cursele de trap şi de galop, când distinsul sefard putea să-şi mai permită o extravaganţă din postura lui de al doilea bancher al nababilor bucureşteni după Marmorosch. La hipodrom, în fiecare miercuri şi duminică, erau nedespărţiţi, Papa Levy cu gambeta gri, vesta în dungi, ghetre de aceeaşi culoare şi binoclul de câmp, prins cu o curea pe după gât. Regizorul Mihăileanu, cu canotiera de pai, vesta din piele de căprioară, pantalonii reiaţi şi trabucul nelipsit în colţul gurii… Sam, fireşte, între ei, în costum de marinar. Protipendada se mai bucura de ultimele suflări ale anilor nebuni. Pactul Ribbentrop-Molotov pentru unii însemna *une promesse de bonheur*[24], pentru alţii apocalipsa. După moartea Căpitanului, Garda de Fier devenise sub Horia Sima o adevărată ghilotină care începuse decapitarea elitei politice de la vârful piramidei, cu I.G. Duca, Madgearu, Armand Călinescu, Nicolae Iorga, ucişi sălbatic şi batjocoriţi. Asasinatele au continuat în timpul războiului şi după terminarea lui cu alte victime şi alţi asasini, ghetoul de la Cernăuţi, lagărele de la Treblinka şi multe alte cuibare de exterminare, apărute aiurea şi pe plaiurile patriei, unde moartea îşi clocea ouăle în trupurile schilodite, alegându-şi victimele, acum nu după culoarea pielii sau a ochilor, ci după culoarea cămăşilor, la concurenţă fiind mereu cele roşii şi cele verzi, şi, cel mai mult, „după vorbă, după port“; între 13 şi 80 de ani, glonţul şi cuţitul nu făceau nicio selecţie… ce conta ce va fi fost şi ce avea să vină, acolo, la hipodrom, la pariul austriac, la derby şi la premiul modei, când Tanţi şi

Dina Cocea, Marietta Sadova şi Nora Piacentini zâmbeau fatal de sub borurile imense ale pălăriilor din pai de orez sau de dantelă neagră şi-şi fluturau evantaiele de mătase, pictate de artişti niponi, apăsau pe un buton invizibil şi lornionul de aur se desfăcea automat când vocea din megafoane anunţa: „Caii se duc la start. Întindeţi benzile!“. Ce conta când câştiga calul Avion sau Ben-Hur sau Joppa Hanover şi cine venea plasat şi plătea mai bine decât câştigătorul şi noi cu cine ţineam mai mult şi cu cine ne aliam, cu verzii, cu negrii, cu roşii, pe cine pariam, pe steaua cu şase sau cu cinci colţuri sau, în cele din urmă, pe zvastică… şi asta se numeşte istorie! Şi, când naziştii sunt spânzuraţi, comuniştii sunt eliberatori şi, când comuniştii sunt acuzaţi de crime împotriva umanităţii, legionarii devin brusc eroi… şi asta se numeşte istorie. Numai sângele ăla în continuare gâlgâie din rana înjunghiată pe un pământ pârjolit, indiferent de culoarea cămăşilor. Nu ştiu să spun ale cui gânduri au intrat cu forţa aici, tocmai când Leon îşi încălţa în fiecare dimineaţă flexibilii şi făcea studii, ţinându-se de muchia bufetului din sufragerie, fiindcă un post de maestru de balet şi coregraf la Ansamblul Armatei nu era un ţel imposibil de atins, când un comunist ilegalist şi un fost bancher îşi dădeau mâna.

O mână mare şi brună se aşază peste un pumn mic şi palid. Crusta aspră şi rumenită acoperă miezul alb şi moale. Bicicleta stă sprijinită de copac cu roţile perfect paralele aţintite spre ei ca doi ochi uriaşi. Un bărbat care îşi ţine şapca pe genunchi fără să-i pese că i se vede chelia şi o fată în blugi, mică şi slabă, prea ţeapănă pe banca aia din Parcul Titan. O spinare demnă ce refuză speteaza. Una care spune: Mă descurc şi singură. „Am întârziat. A trebuit să merg la Telefoane să fac o reclamaţie. Ni s-a furat cablul telefonic. Îţi închipui, e incredibil şi noi avem pretenţie să intrăm în Europa.“ Sam şi Anda tac ca nişte curci plouate pe banca de lângă chioşcul de Cico şi Eugenia. Din interiorul gheretei răzbate vocea lui Nicu Alifantis dintr-un difuzor: „A venit toamna, acoperă-mi inima cu ceva…“. Şoldul bărbatului în pantalonul albastru de trening cu vipuşcă roşie atinge şoldul fetei, rigid, inert ca o carcasă metalică, un seif al cărui cifru l-ai pierdut şi închizătoarea aia nu o mai deschide nimeni decât dinamita. „E o femeie cu uşa închisă…“, cine a spus asta? Erinia, când Leon nici nu împlinise 20 de ani şi se mutase la Lucy, în Pasajul English. Aflase de la Lina. O frunză de arţar ca o cârpă arsă cade pe aleea nisipoasă. Apoi i se alătură alta şi alta.

Foşnesc, şuşotesc ca femeile bătrâne când se plâng că s-au scumpit cartofii. Sam îşi ia mâna de pe a ei şi scoate din geanta chinezească de vinilin, care miroase a cauciuc ars, câteva foi bătute la maşina de scris. „Uite, ţi-am adus extrasele astea. Am consultat toate lexicoanele pe care le am în casă. N-am găsit mare lucru, dar mi-ai tot vorbit despre centurile de castitate şi m-am gândit că s-ar putea să te intereseze – interdicţia la plăcere, interdicţia la libertate, botniţa care sugrumă strigătul înainte de a se produce –, m-am gândit mult, mă gândesc mereu la ce vorbesc cu tine. Ştii, centura de castitate nu cred că a fost inventată de senior numai pentru a-şi păstra ce-i aparţine exclusiv, fidelitatea castelanei, ci şi pentru că *accesul interzis* creşte în fructul oprit dorinţa de a fi cules. M-am tot gândit, nu ştiu de ce, şi la corsetul tău. Iartă-mă, ştii, când mâna mea îţi atinge tricoul, când şoldul meu se atinge de şoldul tău, îţi simt armătura aia metalică, îmbrăcată într-o piele străină care nu mă lasă să ajung la pielea ta, şi atunci îmi imaginez că trebuie să existe o margine un pic lărgită, pe unde măcar degetul meu mic ar putea ajunge la tine.“ Anda nu scoate un cuvânt. Privirea ei e toată prinsă în ochii lui Sam ca o muscă în plasa unui păianjen. Poate că şi plasa păianjenului e o centură de castitate. „Uite, am copiat textul ăsta dintr-un lexicon vechi german, *Meyers Lexikon*, ediţia a patra din anul 1890. L-am tradus pentru tine. Nu vrei să-l citim *împreună în gând*? Poate fi şi asta un fel de margine un pic lărgită. Parcă am fi colegi de bancă!“

Centura de castitate (centura florentină) conformă cu normele „infibulaţiei“, prevăzută cu lacăte, a cunoscut o largă răspândire în Italia, având ca scop apărarea castităţii femeii. Sintagma *centură de castitate* poate fi întâlnită frecvent în cărţile scriitorilor din secolele al XV-lea şi al XVI-lea, mai cu seamă la Brantôme. S-au păstrat de asemenea gravuri vechi ce reprezintă montarea unei astfel de centuri pe un trup de femeie. Sau chiar nuduri de femei încinse cu centuri de castitate. În acest sens merită a fi menţionată o gravură atribuită lui Albrecht Dürer (Passavant, nr. 282), însoţită de scurte zicători satirice. Centurile de castitate, prezentate în diferite colecţii de antichităţi (Muzeul Cluny) sau prin diverse muzee de rarităţi, nu sunt confirmate istoric şi există suspiciunea că ar fi falsuri sau chiar prelucrări ale unor centuri de tortură folosite în Evul Mediu.

Infibulaţie, operaţie ce recurge la mijloace mecanice, având ca scop împiedicarea copulaţiei şi a abuzării organelor sexuale. A fost menţionată în scrierile lui Iuvenal şi Marţial. Labiile mici se perforează cu un ac şi prin aceste găuri se trece un fir de plumb. Se lasă acolo până la cicatrizarea

ţesutului străpuns şi apoi se înlocuieşte cu o fibulă, o sârmă metalică ce se îndoaie în formă de inel şi se sudează la capete. Operaţia respectivă nu a fost folosită decât în cazuri rare şi pentru scurtă vreme, deoarece nu şi-a atins scopul scontat, fiind şi foarte dureroasă. În schimb, la anumite triburi din Africa Răsăriteană, se mai practică lipirea labiilor prin incizie la fetiţe, labiile lipite fiind separate din nou în ajunul căsătoriei.

„Câtă cruzime!“, şopteşte Anda, temându-se parcă să nu fie auzită. „Dar, cu cât preţul unui obiect este mai inaccesibil, nu creşte şi dorinţa de a fi unicul posesor al acelui obiect?“, îi răspunde Sam, mutându-şi privirea spre lac. „Tu ce crezi, ce excită mai mult, cruzimea sau interdicţia?“, întreabă Anda, fără să-l privească. „Plouă“, rostesc deodată amândoi. O mână mare şi brună se aşază pe un pumn mic şi palid. Îl strânge până-l acoperă de tot. Iepuraşul dispare în gura şarpelui… „Au, mă doare!“ „Vezi?“

Stana dă foaia caietului şi citeşte mai departe.

În camion mai erau două bătrâne ghemuite una în alta care se ţineau de mână. Un bărbat la vreo 50 de ani, într-un loden prea larg, îşi ştergea întruna cu o batistă mototolită chelia. Începusem să tremur. De frig sau de frică. Leo avea grijă să-mi ridice gulerul pardesiului şi să-mi aranjeze fularul la gât. Dârdâiam. Un soldat, nu cunoşteam gradele, nici după ce puteai să distingi un militar din Waffen-SS de unul din Wehrmacht, era un tip solid, râdea tare şi te privea fix în ochi. Îţi vedea frica şi râdea de tine. Când ne-au urcat în camion la Lehrter Bahnhof, să ne transporte la Sachsenhausen, moarta zăcea în mijlocul camionului, întinsă pe jos. Fusta plisată îi dezvelea genunchii. Pe ciorapii trei sferturi cu ciucuri, dârele de sânge nu se uscaseră. N-avea mai mult de 16 ani. Capul i se bălăbănea la fiecare hurducătură a camionului. Ochii albaştri priveau ţintă spre cer. Nimeni nu-i închisese pleoapele. Leo mi-a făcut semn să nu scot o vorbă. Încercam să-mi înghit nodul din gât şi fără să vreau măsuram din ochi circumferinţa bălţii de sânge dintre picioarele fetei. Mâinile lui Leo continuau să-mi aranjeze fularul, ceea ce soldatului cu arma la spate pare că-i stârnea mai mult interes decât fata moartă. Se apropie de noi, călcând apăsat, să nu se dezechilibreze, şi-l întrebă de ce se ocupă atâta de mine. „Dar e un copil“, îi răspunse Leo. „Tocmai de-aia ar trebui să fii mai prudent.“ „Nu înţeleg ce insinuaţi.“ „Ai grijă cum vorbeşti, că ai destule

tinichele de coadă." „Ce-mi reproşaţi?" „Nu-i treaba mea să-ţi dau explicaţii, du Arschloch[25]*! Aici nu eşti balerinul Leo Schall…" „Dar eu…" „Dacă eşti bărbat, trage-i-o mortăciunii de acolo, că tot îţi plac copiii! Uite, îţi fac o favoare, îţi dau voie să-i deschei bluza." Leon se ridică. Pe faţa lui nu se clinti nimic. Nici un muşchi. Numai vena aia de pe frunte în formă de Y ce reprezenta runa vieţii se umfla ameninţător. Un singur gând urla în el: „Trebuie să trăieşti!". Se apropie de fată. Îngenunche. Îi desfăcu picioarele, pe care sângele se uscase. Îi ridică fusta mai sus, până îi acoperi faţa. „Trebuie să trăieşti!" Îi rupse chiloţii de pânză, uzi de sânge, şi-i aruncă pe cizmele soldatului.* A fene egye meg! [26] *– ieşi sudalma ungurească din gura neamţului, care-l lovi în spate cu patul puştii. „Trebuie să trăieşti!", urla gândul şi el îşi ştergea palmele de pantaloni. Îi sfâşie bluza dintr-o mişcare. Sânii erau ca nişte pietre mici, colţuroase, reci. Puse palma pe ei. Mă forţam să cred că numai eu am surprins zvâcnetul braţului care i-a tras mâna înapoi. „Trebuie să trăieşti! Şi mama de-ar fi, Erinia de-ar fi, tot ai face-o. Trebuie să trăieşti! Hai, hai odată!" Încercam să aud, credeam că aud ce-i spune muşchiului ăla îndărătnic care nu voia să-l asculte. „Hai, haide odată!" Îşi trecu o dată palma peste sfârcurile alea îngheţate cum ascuţi un cuţit. Puse gura pe ele. Ţurţurii ăştia ori se sparg, ori se fac de carne. „Trebuie să trăieşti! Hai, hai odată!" Îşi rupse prohabul şi-şi înfipse membrul încins în gaura năclăită de sânge. Bătrânelor li s-a ordonat să nu închidă ochii. Îşi ţineau capul drept, numai privirile lor încremeniseră pe vârful pantofilor. Eu nu-mi puteam lua ochii de la fesele alea încordate la maximum, ca o maşinărie în funcţiune, auzeam gâfâitul locomotivei şi zgomotul ritmic al pistonului care intră şi iese din sertăraş, mărind viteza când se-apropie de capătul tunelului. Când a ieşit din moartă, sperma acoperise sângele. Soldatul îl bătu pe Leo pe umăr. „*Klasse![27] *Herr Löwe sau Löwy sau Levy, vezi cum venim acasă? Şi-acum treci la babe, să le facem şi lor o plăcere." Leo smulse batista mototolită din mâna bărbatului în loden, îşi şterse membrul care-i atârna ca o zdreanţă, până începu să i se învigoreze în mână şi se repezi la bătrâne. „Trebuie să trăieşti!"*

Stana aude paşi pe palier şi pune repede caietul la loc.

Leon bate la uşa cu numărul 20, pe care scrie *Serviciul de cadre*. „Intră", se aude un glas de bărbat. „Bună ziua, domnul Gherghişan?"

„Tovarăşul Gherghişan. Cu cine am onoarea?“ „Leon Schallmon.“ „A, dumneavoastră? În vederea angajării. Mă bucur să vă cunosc. Luaţi loc. Mi-aţi adus autobiografia?“ Leon scoate din mapa veche de carton presat, pe care se mai poate citi doar I.G. Farb…, restul literelor albe fiind şterse, câteva coli scrise de mână şi i le întinde şefului de cadre. „Ia să vedem.“ Bărbatul are un început de chelie şi un neg închis la culoare pe nara stângă. Nu-şi poate lua ochii de pe excrescenţa aia neagră care seamănă cu un păianjen… „Ultimul loc de muncă al lui Levy Schallmon, tatăl dumneavoastră, cred că am pronunţat bine.“ „Da, portar la Creditul Minier.“ „Şi înainte?“… dacă-i melanom, nu mai scapă… „Mă scuzaţi, când înainte?“ „Înainte de Creditul Minier.“ „A, funcţionar la bancă.“ „Exact, cum am putut să uit? Ne-a informat tovarăşul Mihăileanu. E-n regulă. Papa Levy e evreu spaniol, nu?“ „Sefard.“ „Da, da, şi acum?“ „Ce acum? A, acum, pensionar.“ „Bine, bine, dar de aici reiese că întreţine trei persoane. Pe dumneavoastră, pe fiul dumneavoastră, elev, şi o fată-n casă. Cu ce bani, dacă-mi este permis?“ „Păi, vinde sare în Pantelimon. Nu ştiu să vă explic exact ce şi cum. Presupun că-i un centru de desfacere a sării neprelucrate. Înţeleg că încarcă şi descarcă saci cu *brizură*. Cred că e vorba de sarea brută, grunjoasă, folosită mai mult pentru murături şi la hrana animalelor. Iarna e un frig cumplit. Bătrânul a contractat un reumatism. Mă tem c-o să-l pună la pat. Asta m-a determinat, de fapt, să-mi caut de lucru.“ „Evident, în branşă, ca baletist, nu? De câţi ani n-aţi mai dansat?“ „Scrie acolo. Păi, să vedem, din ’37 până acum… exact nouă ani.“ „Mult, foarte mult, după o asemenea întrerupere credeţi c-o să mai faceţi faţă? Mai ales c-aţi fost baletist, nu căluşar.“ „Da, sigur. Dar mi s-a spus că aici, la Ansamblul Armatei, am să montez spectacole de dans contemporan, nu numai sârbe şi hore.“ „Bine, bine, să trecem peste asta. Înţeleg că aţi locuit multă vreme în Germania. Chiar în timpul războiului, sub Hitler. Ca baletist, v-aţi bucurat de unele avantaje în Reich. Aici s-ar putea să aveţi probleme. Noroc că sunteţi fesard.“ „Sefard.“ „Cu ce v-aţi ocupat în ultimii zece ani, în care n-aţi dansat?“ „Între 1937 şi 1945 am fost în lagărul de la Sachsenhausen.“ „În calitate de…?“ „Candidat la gazare.“ „Aha, adică erou.“ „Dacă prindeam ultimul transport la Auschwitz, s-ar fi putut spune şi aşa.“ „Curios că v-au ţinut şapte ani acolo, fără să vă ceară nimic în schimb. Ce vă puneau să faceţi?“ „Multe. Să încarc şi să descarc cadavre. Să le adun cu buldozerul şi să le deşert de-a valma în gropi comune. Să sortez grămezile de păr după culoare şi calitate, să le pun în saci. Cu dinţii procedam la fel. Mai ales cu

cei de aur. Uneori, e drept că-mi venea rândul mai rar, eram repartizat şi-n echipele de *disecţie*.“ Tovarăşul Gherghişan face ochii mari. „Cum adică?“ „Trebuia să mânuim bisturiul, ne trebuia o dexteritate specială să îndepărtăm pielea de pe abdomenul cadavrelor şi să prevalăm osânza pentru fabricarea săpunului de toaletă şi pielea pentru abajururi. Asta era o cinste specială. Erai transferat imediat la *Abteilung für ärztliche Praxis*, Secţia de practică medicală. Dacă îţi tremura mâna şi crestai pielea, prindeai primul transport la Auschwitz.“ „Nu mirosea?“ „Ba da, dar ce mai conta?“ „Şi altceva? N-aţi dansat niciodată pentru ei?“ „Uneori, cu totul ocazional.“ „Bine, o să trimit mai departe documentele dumneavoastră la tovarăşul Director, cu recomandarea tovarăşilor din Comitetul de conducere, din care face parte şi tov. Mihăileanu. Peste zece zile veţi primi acasă înştiinţarea. Acum sunteţi liber. S-auzim de bine.“ „Sper. La revedere.“

Ce curios – Sam nu încetează să vorbească în gând, când mută aproape automat steguleţele pe hartă –, de câte ori sunt singur aici, în cameră, la masa asta, şi Stana e la bucătărie, culmea, bucătăria e-n stânga, despărţită printr-o uşă, exact ca în Dinicu Golescu, numai că n-are geam sau perdeluţe de tifon… înţeleg din ce în ce mai bine că locul şi timpul ne stabilesc staţiile pe harta personală şi uşile nu sunt ca să trecem prin ele, ci ca să ne amintim. Cine-i acolo, în bucătăria din spatele uşii, Stana sau Lina? Mâna ia din cutia de carton un steguleţ francez şi-l înfige într-un punct negru care marchează arcul de triumf, unde nemţii şi francezii s-au jucat de-a v-aţi ascunselea până ce zvastica a căzut… notează în repertoriul format A3, cu scoarţe de carton: *Alsacia-Lorena*… şi toamna, şi iarna coboar-amândouă;/ şi plouă, şi ninge – şi ninge, şi plouă… Aşadar, după teoria Eriniei, femeile se împart în două categorii: cele cu uşa deschisă şi cele cu uşa închisă. Contrar aşteptărilor, Lina era o femeie cu uşa deschisă şi numai tâmpitul de mine nu m-am prins. Anda e, mai mult ca sigur, o femeie cu uşa închisă. Nu ştiu dacă fatalitatea lui *noli me tangere*[28] face din ea o fiinţă inaccesibilă sau dimpotrivă, locul din spatele uşii, deşi îţi dă privilegiul de a-i vedea pe ceilalţi prin vizor, când ei nu te văd, e un fel de a-ţi deschide uşa, dar totodată e şi semnarea propriei condamnări la încarcerare. „Hai, hai, ia-o mai încet că devii ridicol, băiete…“, ar spune Stana, auzindu-l. Da, Stana, care, de câte ori o întreb ce crede despre centura de castitate, mă întreabă dacă am plătit întreţinerea sau dacă mi-am luat Aspacardinul. Stana e cu

siguranţă o femeie cu două uşi, adică un fel de androgin scăpat de furia lui Zeus, un androgin care n-a fost osândit să-şi caute jumătatea ca să devină întreg, Stana e un întreg! Îşi închide şi-şi deschide uşa *când vrea muşchii ei*. Ce vorbe inventează ăştia de-acum. Unele sunt nostime. Auzi, *Cine-a pus brânza-n lalele* sau *Ce contează, Jean boxează*. Mai şocante sunt puştoaicele de la Şcoala 21, care spun la fiecare al doilea cuvânt: *Ce pula mea!* „Stana, tu de care femeie eşti, din aia cu uşa închisă sau din aia cu uşa deschisă?!“, strigă Sam prin uşă. „N-am timp de filosofie acum, jumulesc raţa, mai corect ar fi să spun *o pensez*. Fără pensetă nu merge.“ „Bine, bine, pensează.“ Mâna se-ntinde şi ia din cutia de carton un steguleţ cu o gaură-n mijloc în loc de stemă. Acum trei ani, *Prin graţia lui Gorbaciov şi Voinţa internaţională, eliberator a toţi de faţă şi viitori, Sănătate*… a căzut Zidul. Care Zid? Centura de castitate! Ha, ha! La descălecatul Majestăţii Sale, regele Mihai I, de Sfintele Paşti, în Vechiul Regat, în Piaţa Palatului s-au adunat un milion de oameni… ei şi, ce contează, Jean boxează! E o figură şi Sam, gândeşte Stana, de fapt, toată familia lor e cam sărită de pe fix. Chiar, eu cum oi fi? Una cu uşa închisă sau deschisă? Cu timpul închizătorile uşilor slăbesc ori se blochează… observ că încep să fiu la cheremul uşii, asta mă înfurie. Dar Erinia? O fi ajuns şi ea la cheremul uşii? Mă tem că până la urmă ieşim din orice cherem… „Am plecat să-mi cumpăr ţigări!“, strigă Sam de dincolo. „La revedere.“ Erinia ne-a trântit uşa la toţi. Chiar şi lui Leon! N-o ştiu decât din fotografii. Pe Sam nu-l cunoşteam încă. Parcă-l văd în paltonul ăla ros la mâneci, nebărbierit şi cu părul vâlvoi, era frig în sala de lectură unde se ţinea cenaclul. Când a fost asta? În orice caz, după reforma învăţământului.

— Vezi, Artur, credeai că ne-am transformat în nişte siluete de fum… „Îţi mai aduci aminte, doamnă, era târziu şi era toamnă…“, Victor Predescu şi-a găsit un nou cântăreţ, cam siropos, bietul Fernic, pe care tu îl adulezi; uite-l la masa de lângă orchestră cu Elena Zamora, nu pare prea încântat. Sigur, o sticlă de sirop în dulap, lângă oţetul aromatic, nu strică, dar folosit cu măsură. Altfel pot apărea reacţii adverse. Un medic ştie asta.

— Iar te joci cu mine, Erinia, *après une si longue absence*[29], te regăsesc la fel. Cât a trecut?

— Dar ne-am scris răvaşe, recunosc. Nu pot să stau locului, mă las absorbită în o mie de treburi, acum mă ocup de opere de binefacere,

organizate de Casele Naţionale de la Breaza pentru ajutorarea orfanilor. Şi doamna Maria Antonescu a intrat în hora asta. Dar să nu crezi că am renunţat la planul meu cu poeţii greci. Ştii c-am fost la Salonic, mi-am vizitat casa părintească. Acolo totul e vraişte. După moartea bunicii, pe Artemiza, mătuşa mea, a lăsat-o chestoru', şi ea, care oricum nu era uşă de biserică, a ajuns în port la Pireu… prefer să nu vorbesc despre asta. Îţi aminteşti când am venit prima dată la clinică? Nimic nu era adevărat. Cred că te-am plictisit groaznic. Voiam să te impresionez. O făceam pentru Leon. Imaginează-ţi, îl traduc pe Kavafis. Se pare că realitatea chiar imită ficţiunea. Chestia asta mă acaparează complet. Am şi uitat de când n-am mai fost la velo. Până şi pe Leon îl neglijez, nu ne putem sustrage unui imperativ de care nu suntem răspunzători. Timpul ne smulge din obişnuinţele noastre şi ne aruncă forţat în obişnuinţele altora. De asta mi-e cel mai frică, dar aritmiile ne scot din rutină, nu?!

— Ai devenit foarte teoretică, Erinia. Mi-a fost dor de povestea ta, fiindcă noi suntem, de fapt, ediţia completă a poveştilor noastre. Teoriile nu sunt decât cristalul. Eu vreau să-ţi cunosc roca amorfă, Erinia, înţelegi, cristale găseşti pe toate drumurile!

— Ha, ha, zău că suntem caraghioşi, tu mă critici pentru savantlâcurile mele şi văd că ai început să-mi calci pe urme.

Erinia îşi moaie buzele în vinul uleios şi dulceag de Malaga. După ce soarbe din el, sunt umede şi chemătoare, gata de orice concesie.

— Ştiu ce aştepţi, mi-e bine cu tine aici, la umbra platanilor, totdeauna mi-a plăcut terasa asta.

— Culmea, şi mie îmi place la Oteteleşanu cel mai mult.

— Vezi, vezi, *qui se resemble, s'assemble*[30] momentele de destindere când nu te sfieşti să spui platitudini, hai să ne luăm libertatea să fim banali şi prostuţi. La 17 ani am cunoscut în port un ofiţer de marină. După o lună am fugit cu el, fiindcă avea mustăcioară neagră şi cânta frumos. Ştia pe de rost tot repertoriul lui Maurice Chevalier. Dar pe mine mă învăţase să cânt *La paloma*, îmi spunea mereu că am o voce fermecătoare şi c-am să devin *le rossignol du Danube*[31], nu găseşti seducător tot ce-ţi spun?

— E de-a dreptul ravisant.

— Aşa a început cariera mea muzicală. După două luni de du-te-vino pe vasul de croazieră *La paloma*, care făcea curse scurte între Sulina, Tulcea, Galaţi şi Brăila, evitam cât puteam să mă vadă cineva în Galaţi,

fiindcă familia angrosistului grec Daniol avea casă cu geamlâc, arteziană şi pitici de grădină în centrul oraşului, pe Strada Mare.

— Văd tot ce spui. Parcă asist la un film. Ar putea fi şi mut, nu sensul contează, nu ştiu, cred că e prezenţa ta.

Artur îşi propusese s-o ia peste picior, dar acum îşi dădea seama că el chiar credea ce-i spunea şi ea îl credea, la rândul ei, şi admiraţia lui sinceră o făcea să se descopere îndrăgostită.

— Nu, oricum, aventura asta n-a contat. După două luni s-a terminat tot. La Brăila, unde îmi închiriase pentru o lună o cameră la o pensiune, în apropierea casei Haricleei Darclée… Îmi spuneam că e un semn că îmi împrumută ceva din destinul ei. Credeam în minuni, adică în banalitatea asta din care facem filosofie când rostim „Realitatea imită ficţiunea“. Eram convinsă că o mână nevăzută potrivise totul. Oraşul era împânzit de afişe cu poza lui Leonard, *Prinţul Operetei* venea cu trupa lui la Brăila într-un turneu de-o săptămână. Nu se poate să pierzi trenul ăsta. Nu mi-am făcut niciodată bilanţul lipsurilor, dar ştiu că îndrăzneala nu-mi lipsea. Din banii pe care mi-i lăsase matelotul la plecare, mi-am luat un bilet la *Prinţesa circului*. Păream mai brunetă ca acum. Să nu râzi de mine. Îmi place să-mi găsesc singură explicaţii empirice. Ştii, mă gândesc că, dacă sub piele nu există niciun strat de grăsime, pielea se strânge, devine mai compactă şi, comprimându-se, capătă densitate şi culoare. Nu râde…

Doctorul o priveşte uimit şi amuzat, cum te-ai uita la o doamnă cu un ţigaret de argint în mână şi deodată ai vedea-o că se dă de trei ori peste cap şi se face copil… M-am îmbrăcat toată în roşu şi mi-am prins un trandafir natural în păr. Doctorul vede brusc macul negru mototolit la *trois-quart*-ul în care o văzuse prima dată. De ce? Oricine mă putea lua drept *une bohémienne*[32]. Ce dacă, eram frumoasă! Artur, ai un fel de a mă privi care mă face să dau totul jos de pe mine. Niciun bărbat nu ştie să asculte cu ochii mai bine ca tine. După spectacol m-am dus la cabină. Leonard era înconjurat de un roi de matroane din elita brăileană. M-am retras mai către capătul culoarului, unde începea scara, am urcat trei trepte şi m-am lăsat să cad, scoţând un ţipăt. Ăsta a fost începutul. După două zile am dat audiţia, bineînţeles, cu *La paloma*, că altceva nu ştiam să cânt. Se pare că eram exact ce căuta Leonard. Tocmai li se îmbolnăvise subreta şi pentru *Vânzătorul de păsări* aveau nevoie de cineva s-o înlocuiască în rolul poştăriţei Cristinel. Cunoşti opereta, nu?

Doctorul îngăimă fâstâcit că nu prea merge la Operetă. Se înroşi uşor. Erinia adora bărbaţii timizi. Şi iar senzaţia că se îndrăgosteşte de el. Sau era deja.

— Trei zile întregi am repetat cu Leonard: „Sunt poştăriţa Cristinel/ Ta, ta, ta, ta, ta, ta…", nu mai ştiu, parcă suflam într-o trompetă mică. Nu pot să cred că acum 25 de ani am fost în stare…

— Dar eşti adorabilă, Erinia. Aş vrea ca povestea asta să nu se mai sfârşească.

— Florica Florescu, partenera lui Leonard, nu mă privea cu ochi buni. Ştii, femeile… dar el a fost totdeauna corect. Mulţumită lui am învăţat să mă respect. Am bătut ani în şir drumurile ţării cu trupele ambulante. Cei din Galaţi m-au căutat un timp, până au uitat de mine. Şi-au amintit brusc că exist când a apărut Heinrich Schmidt. Nu ştiu de ce toată viaţa m-am lovit de teutoni. La Piteşti aveam deja o carieră de aproape zece ani în urma mea, devenisem cap de afiş. Îmi schimbasem numele în Stela Maris. Ţin minte că în seara aia am intrat în *Silvia*, un rol pe care mi-l visasem de mult. A fost un succes. Heinrich venise din München să construiască Palatul Telefoanelor din Piteşti. Era inginer şi foarte bogat. M-a luat imediat în casa lui, una din cele mai luxoase vile din oraş. În noaptea aia mi-a promis că rămâne cu mine cu condiţia să renunţ să mai apar pe scenă…

Artur observă că Erinia şi-a pierdut entuziasmul, nu mai povesteşte, relatează.

— Am acceptat. Doi ani am trăit în „huzurul" ăla domestic ca o privighetoare într-o colivie de aur. Tot atunci l-am născut pe Leon. Dar, în ziua în care Leon a împlinit un an, Heinrich s-a întors în Germania să-şi dea sângele pentru *kaiser*[33] şi *Vaterland*[34]. Nimeni în afară de Levy şi Dumitro nu-mi cunoaşte secretul. Şi acum ţi l-am spus ţie. Iartă-mă, am vorbit numai eu. Nu-i politicos, dar nu mai pot să stau. Iar a trecut de 9. O să ne mai vedem, îţi promit. Nu mă conduce.

Îşi aşază palma pe mâna lui şi se strecoară ca o fugară printre mese spre ieşire.

În casa vagon din Dinicu Golescu, dormitorul e despărţit de sufragerie prin biroul care a devenit un simplu culoar de trecere de când Papa Levy nu mai e bancherul Halevy Schallmon. Uneori, noaptea, când nu poate dormi, ca acum, îşi ia la întâmplare un dosar de care nu s-a mai atins de ani de zile

şi răsfoieşte foile lucioase, acoperite de rânduri bătute la diferite maşini de scris, în diferite limbi, iscălite de mână cu caractere latine, gotice, slave, presărate pe-alocuri cu cifre de culoare roşie, care atrag atenţia ca o alarmă… De ce-oi fi păstrând toată hârţogăraia asta când Sam sărea prin casă atunci pe 23 august şi striga gata, gata, a trecut şi eu am zis stai să vezi că de-abia acum începe… după ce l-au mazilit pe rege cel mai frumos şi cel mai iubit dintre monarhi a plecat ca un sărăntoc şi toţi jurnaliştii ăştia de origine sănătoasă auzi parcă-ai spune rasă superioară sau şi mai rău popor ales toţi scriitoraşii ăştia făcuţi pe puncte umplu gazetele că s-a cărat în Elveţia cu un tren plin cu averea neamului şi-acum anunţă *Naţionalizarea* ca a doua intrare în Ierusalim a lui Mesia pe un măgar alb şi Halevy Schallmon bancherul la depozitul de sare din Pantelimon peste doi ani nici nu vreau să mă gândesc cum să dea comuniştii ajutor social unui exploatator să zic bogdaproste că nu m-au închis cum nu te-au închis bre Levy bre nu eşti ocnaş nu trudeşti la sare… Pune registrul pe oala de noapte lângă pat… şi te pişi în ţucal de porţelan… Se uită la ceasul cu lanţ de aur de pe noptieră, pe care nu l-a dus încă la talcioc: e 12 jumătate. Stinge veioza. În sufragerie e încă lumina aprinsă. Lina doarme acum, de când Sam s-a dus la internat, pe canapeaua lui. Lumina ajunge până-n dormitor, fiindcă uşile dintre camere au geamuri. Pe oglinda veneţiană se formează o imagine neclară. Pentru o clipă, Levy are impresia că o zăreşte pe Erinia, dar îşi dă seama imediat că e umbra sacoului atârnat pe portmantou de muchia de sus a şifonierului. Nu poate să doarmă. Pe Leon nu l-a avut niciodată la inimă. Când eşti atât de sigur de tine atât de cinic de mizantrop nu iubeşti pe nimeni nu crezi în nimic nu ai nimic de pierdut; de mic Leon adună ura în el ca un câine în lanţ un câine rău e un nihilist înnăscut pe Dacia în Parcul Ioanid strângea copiii în jurul lui nu ştiu de unde auzise de călăul Sanson le spunea că singurul scop al omenirii e distrugerea un crez pentru care îi detesta pe toţi Erinia a fost excepţia nu vorbea decât cu ea unicul om cu care râdea se mira făcea planuri Leon e un sloi de gheaţă închis în strălucirea lui Erinia îl adora când s-a mutat la mine în casa de pe Dacia după primul război România primise mai mult decât visase vreodată prin sabia regelui Ferdinand şi mintea reginei Maria uite că n-am uitat citatul din Iorga de pe Arcul de Triumf mi-a spus al cui copil era şi cum îi lăsase „arianul“ pe drumuri în bătaia puştilor l-am luat în braţe ca pe băiatul meu da’ scorpia aia mică chit că ştia că-i fiul bancherului Schallmon avea sângele neamţului că acesta-l mânase orbeşte spre blestemata aia de lună

verde ca să ajungă direct în anticamera morţii de la Sachsenhausen trebuia să-mi fi dat seama imediat că sângele apă nu se face şi el a vrut mereu să-şi înfigă colţii în mâna care voia să-l mângâie dar se apăra fugind de mine nu pot să dorm gândurile astea într-un pat imens în care şi-au lăsat urma corpurilor întâi Erinia şi acum el când a primit garsoniera prin spaţiul locativ imediat după ce l-au angajat la Ansamblul Armatei nu mi-a spus nici mulţumesc că dacă nu vorbeam cu Mihăileanu ăsta mi-a zis că deviza lui era „sfântă obrăznicie nu mă lăsa“ dacă nu vorbeam cu el nu mai pupa Leon în vecii vecilor n-am întâlnit om mai câinos e de doi ani în ţară şi nu s-a dus la mormântul Eriniei iar Lucy nevastă-sa a murit cu zile şi nu ştie nici unde-i îngropată dacă nu vorbeşte nici cu Sam cel mai mult îmi lipseşte Sam casa asta aşa ponosită cum e venea aici generalul Angelescu veneau Ţenoffii mai trăia Dumitro cu aerul lui de dandy scăpătat şi Markoff ăsta mi s-a părut totdeauna excesiv de atent cu Erinia dar ei îi era gândul la Artur Sterian somitatea am lăsat-o să creadă că nu ştiu şi-aşa noi nu prea mai aveam de mult ce să ne spunem nu nu cu toate fantomele astea pe cap n-am să închid ochii până la ziuă… Îşi pune pe el halatul maro de diftină cu revere de mătase şi merge tiptil, ţinându-se de uşi, să vadă de ce nu stinge Lina lumina. Fata e în pat, în furou, şi citeşte *Vieţile Sfinţilor*. Când aude uşa dinspre birou, tresare speriată, îşi trage pledul până sub bărbie şi întreabă: „Vă e rău?“. „Nu, nu pot să dorm, mi-e urât, casa asta miroase a mort… nu ştiam de ce nu stingi lumina. Te odihneşti prea puţin şi ar trebui să faci economie la lumină. Parcă văd că iar ne împrumutăm… că, până termini tu şcoala de asistente, o să mai treacă ceva apă pe Dâmboviţa.“ „Bine, o să sting imediat, aveţi dreptate, am exagerat…“ „Ştii, nu ţi-am spus până acum, mă chinuie de mult un gând. Ţii minte, să tot fie vreo şapte ani de atunci. A fost în ajunul Paştelui, Erinia era ortodoxă. Intraserăm în război şi te-am trimis să aduci tăvile cu cozonaci de la copt. În Piaţa Matache mai era un Cuptor care ţinea de Fabrica de pâine Gagel. Şi ai venit acasă cu nişte cozonaci străini. Ne-am dat seama după tăvi. Am mers imediat cu tine înapoi la Cuptor, dar omul care elibera cozonacii susţinea că nu mai are alţii în afară de cei pe care i-ai luat. M-am înfuriat îngrozitor şi ţi-am ars două palme de faţă cu oamenii ăia care roiau în Piaţă. Te-ai făcut roşie ca focul şi ai început să plângi. Nu ştiu dacă de durere sau de ruşine, că erai mărişoară, cred că împliniseşi deja 17 ani, de ce dracu' plângeai aşa nu ştiu. Ţi-aş fi cerut scuze, dar cum să-ţi fi cerut scuze? Nu te puteam vedea decât ori copil, ori slujnică, acum te văd altfel, te rog să mă ierţi“, şi îi dădu cu

tandreţe la o parte un cârlionţ de pe frunte. Când s-a urcat Levy în patul imens şi gol şi a stins veioza, s-a stins şi lumina în sufragerie. Aşa, pe întuneric, era greu să distingi cine era bărbatul care se răsucea singur în pat, Levy sau Sam.

Sună telefonul. Stana stinge aragazul, să nu dea supa-n foc, şi se repede în sufragerie. Da, cu cine doriţi? Îmi pare rău, nu-i acasă. Îl găsiţi după ora 2. Eu sunt soţia, da, Schallmon, Stana Schallmon. Pot să ştiu cu cine am plăcerea? Lonko Zander… o să revin. Femeia rămâne câteva secunde cu telefonul la ureche. Vasăzică el chiar există. Are senzaţia că aude o respiraţie în aparat. E ca o pândă. Pe urmă închide. După voce puteam să jur că e femeie am făcut o fixaţie de unde până unde Levantinopol Elvira e nebunie curată totuşi de ce tace Sam de ce tac eu şi caietul e-ascuns sub cutia de şah parcă n-ar şti nimeni de el nici poştaşul numai telefonul ăsta şi Lonko o fi aflat că Leon e mort de aproape 20 de ani sunt cifrate însemnările astea Sam n-a fost niciodată în Germania ne ştim din facultate plângea şi lovea cu pumnii în masa de bucătărie în Tei l-au exmatriculat că Leon a fost închis c-aşa a vrut Schalke profesorul de germană l-a săpat pe Sam vreme de 20 de ani să se pensioneze la 45 trebuie să fii nebun să vezi un star al baletului într-unul care nu se urneşte din fotoliu şi se joacă cu nişte beţe notându-şi pe zile şi ore planurile de atac sau Lonko ascunde în caietul albastru ceva ca să fie găsit atunci un *Sturmbannführer*[35] sau un spion infiltrat în Marele Stat-Major al Wehrmachtului ar fi fost un portret-robot perfect al lui Sam alias Leon chiar şi aşa de unde ştia telefonul de ce a sunat ca să afle el Lonko de la Sam sau să afle Sam de la el cum e mai bine să-i spun sau nu că l-a căutat peste tot ascunzătorile le urăsc mă sperie până şi la botniţe mă sperie vecinul de la 9 ştie că moşierii le puneau botniţă pălmaşilor să nu pună gura pe struguri că ne-am născut blestemaţi să trăim legaţi la gură la ochi la prima carte pe care am scris-o *Vina nu-i a mea* a doua *Captivitatea cercului* spune şi asta ceva că n-am avut voie să public şapte ani niciun rând captiv e orice corp strâns într-un cerc şi pământul are cercurile lui l-au înfrânt şi pe Scott la 15 ani a intrat şi Leon cu piciorul în corsetul de ghips tot o captivitate a cercului ca botniţa cătuşele laţul spânzuratului cercurile care te protejează de libertate să trăieşti tihnit suportă fii cuminte supune-te că a ta e împărăţia Stana de ce Sam aduce mereu vorba de centura de castitate de ce tu te faci că n-auzi

fiindcă ţi-e frică la ieşirea din puşcărie lui Leon i-au pus diagnosticul psihastenie gravă pe fond discordant nu e şi centura de castitate o cătuşă care-ţi intră-n carne un transplant incompatibil şi Sam tot de frică vorbea când a murit Leon în cutia de pantofi printre fotografiile de familie dăduse peste un testament legalizat prin care îi lăsa lui Sam garsoniera şi-a luat-o Ansamblul Armatei înapoi că şi Domnul a luat după ce a dat Leon făcuse puşcărie ce dacă violul a fost înscenat.

Cred că era în ajunul unei sărbători sau de ziua femeii, că ne-au dat drumul mai devreme de la serviciu. Eram sigură că Sam îşi călăreşte Pegasul sau e pe o bancă în Parcul Titan într-o discuţie aprinsă despre centura de castitate cu Anda, scrimera infirmă. Când mă gândesc la ei, îi văd într-o povestire de Dostoievski. Am intrat în casă. Sam e în fusta mea neagră de lână, cu ciorapii mei negri de mătase, cu puloverul meu vernil. Numai în şoşoneii de postav şi în mustaţa neagră, nu-şi lăsase încă barbă, îmi mai găseam bărbatul. M-am făcut că nu văd nimic. El s-a uitat la mine de parcă nu eram acolo. M-am dus la bucătărie, nu-mi dădea pace un gând: de ce face Sam asta? Acum înţelegeam cine-mi încerca în lipsă corsetul, costumul de baie, le învinuisem pe nedrept pe Jana şi pe Florica, femeile care-mi făceau curăţenie în casă, chiar, de ce vrea Sam să fie femeie? Ce impuls irezistibil îl împinge să-mi îmbrace lucrurile, nevoia de a-şi scoate sau de a-şi pune centura de castitate… s-a şi făcut 1 şi iar n-am plătit întreţinerea. Ia să-mi fac socotelile pe luna asta, că ăla de deasupra, cu inundaţia lui, după ce ne-a făcut gaura aia-n plafon, ne-a stricat şi bazinul la closet şi dintr-o amărâtă de pensie, Sam cel puţin… poate de-asta vrea să fie femeie, ca să-şi justifice statutul de întreţinut. Na, că m-am binedispus. Dacă termină Verona romanul şi mi-l dă să i-l bat la maşină, o să ne intre ceva bănuţi în casă şi-o scoatem la capăt… chiar, nu m-am gândit niciodată că instinctul de proprietate poate potenţa într-un asemenea hal instinctul sexual sau invers, femeile cel puţin şi-au legalizat voluptatea deghizării, poartă pantaloni, şepci, unele fumează pipă, la femei i se spune modă, histrionism, la bărbaţi ne gândim imediat la o formă de inversiune sexuală… şi acum şi Lonko, cu glasul lui de femeie, dar cum de mi-a venit brusc aiureala asta cu centura de castitate? E castitatea un bun sacru care trebuie apărat, e plăcerea un lucru rău care trebuie interzis, un păcat? Sau libertatea, că e mai încăpătoare decât plăcerea! Încep să cred că da, mai ales când două instincte adverse fac un pact de neagresiune. Trebuie să-i spun asta lui Sam, că el, cu tactica şi strategia lui militară… iar ai luat-o razna, Stana, Stana, chiar nu poţi renunţa o dată pentru totdeauna la rolul ăsta de „preţioasă ridicolă“ care nu te avantajează deloc? Hai, treci la bucătărie şi curăţă cartofii, c-acuşi e 2.

Din tren priveam întinderea de zăpadă şi mi-am amintit de calul alb din Crivina. Ce-i asta, Stana? Era mică, neagră şi slabă, se scobea în nas

lângă şeful de gară în poziţie de drepţi, cu mâna la chipiul roşu. Măslinio, dă-ţi cu puţină pudră pe născior, i-a spus seara, când am ciocnit paharele cu ţuică la masă. În castronul de lut sarmalele scoteau aburi. Măslinia îşi căuta în buzunarul şorţului pudriera de tablă. Şeful de gară se ridica în picioare, îi mulţumea Domnului pentru bucatele de pe masă şi-şi făcea cruce. Eu şi Sam stam neclintiţi cu privirile aţintite în farfurii… când a fost asta? Şi ce era cu calul alb? În mitologia germană, cal alb înseamnă moarte. Zboară amintirile ca solzii unui somn mare şi nu rămân decât tecile lor… dar Sam, azi se împlinesc 19 ani de când, cu o săptămână înainte, îl aşteptam cu masa.

Vara lui 1956 a fost caniculară în Bucureşti. Trotuarul semăna cu un obraz ciupit de vărsat. Tocurile cui care roiau în jurul Gării de Nord lăsaseră urme în smoala topită. Stana şi Sam obţinuseră, în sfârşit, bilete prin sindicat în perioada 1-30 august la Ocna Sibiului. Trecuseră pe la gară să se intereseze de noul mers al trenurilor şi ieşiseră îmbujoraţi de bucurie, fiecare lingându-şi îngheţata pe băţ, pe la intrarea principală, unde taximetriştii îşi aşteptau pitiţi pe după coloane victimele. Stana aflase cu o săptămână în urmă că TBC-ul ei renal se stabilizase. Mergeau ţinându-se de mână pe Dinicu Golescu, lăsându-se în voia paşilor, ca acum zece ani, când plecau de la cenaclul Universităţii cântând: *Elle court, elle court, la maladie d'amour, dans le cœur des enfants, de sept à soixante dix-sept ans…*[36], fără să-şi dea seama că paşii te duc totdeauna unde trebuie să ajungi. La numărul 28, poarta de fier forjat era încuiată, ca de obicei. Curtea pustie. Numai pe marginea cişmelei motanul Zogu se spăla pe cap cu lăbuţele din faţă. „Cum, mai trăieşte?“, se miră Stana. „Tot aici era şi acum şapte ani, când am venit prima dată la voi.“ „De ce te miri? Are 18. Tu ce credeai? Şi la pisici a crescut speranţa de viaţă la naştere.“ „Ia stai un pic, în cât e azi?“ „Păi, dacă alaltăieri am luat salariul înseamnă că e 20 iulie.“ „Nu se poate, tu nu-ţi aminteşti nicio zi de naştere. Ştii că azi e ziua lui Papa Levy? Înseamnă că te-a chemat.“ Stana bagă mâna prin gard şi sună. Nu se arată nimeni. „Vezi, dacă mă chema, m-ar fi aşteptat… că şi Diana era în Canada când a visat-o pe maică-sa în rochie de mireasă şi a doua zi a primit telefon că a murit chiar în noaptea aia… cunosc placa pe de rost.“ „În curtea asta s-a oprit timpul. Sam, de când n-ai mai dat tu pe-aici?“ „Nu ştiu, să tot fie doi ani…“ „Şi nu-ţi e aşa un pic… că l-ai părăsit, ca şi pe maică-ta, şi pe urmă te

trezeşti că e prea târziu?“ „Ei, şi tu acum, de-asta există telefon. Şi o are pe Lina.“ Se aude o uşă şi apare avocatul Tătaru, proprietarul. Abia-şi târăşte piciorul strâmb şi bombăne: *Quousque tandem abutere, Catilina, patientia nostra?*[37] Nu suportă să-l smulgi din tabieturile lui, cafeaua de la 4 şi *Catilinarele*. Întreabă prin gard: „Pe cine căutaţi?“. Bătrânul e imprevizibil. Nu poţi şti dacă s-a ramolit sau e modul lui subtil de-a ne arăta obrazul. Poarta se deschide cu scrâşnetul cunoscut şi Sam întoarce automat capul la dreapta, unde la geamurile „comandamentului“ flutură aceleaşi perdele roz. În fundul curţii vişinul a fost cules. Răcitorul e la locul lui. Uşa de la bucătărie e închisă, ca şi cea pentru musafiri, care dă direct în biroul lui Papa Levy. „Or fi acasă?“ Sam apasă pe clanţă. Nimic, niciun zgomot nu vine dinăuntru. Mai încearcă o dată. Aşteaptă. Bate în uşă. Aşteaptă. Aude un fâşâit. Paşi mărunţi de pâslă. Cheia se întoarce în broască pe dinăuntru. În faţa lor o femeie cu părul în dezordine, cu faţa încinsă şi transpirată. Îşi strânge cu mâna capotul de crepsatin violet-cardinal peste sâni şi burtă. E capotul Eriniei. Din dormitor se-aude o tuse seacă şi vocea lui Papa Levy. „Cine-i? Spune-i că nu primesc pe nimeni.“ „Voiam să-i urăm la mulţi ani!“ Vocea de telefon a lui Sam, care nu vede nimic, o linişteşte pe Lina. „Intraţi, se poate, conaşul nu ştie cine…“, îngăimă femeia din pragul uşii, căznindu-se să-şi înnoade cordonul. Sam îşi coboară privirea. Din deschizătura capotului iese un genunchi rotund şi alb. Jarteaua bleu alunecă încet înspre gleznă, trăgând după ea ciorapul bej.

De câte ori intră în dormitorul apartamentului din strada Dinicu Golescu colţ cu Cameliei, Sam simte că încalcă un teritoriu interzis, că în ultimii şapte ani pe care i-a petrecut aici, cu scurte întreruperi, când îşi aducea aminte că mai are şi o mamă, a fost un intrus. Aşadar, oricâte trupuri vor fi trecut prin patul cel mai larg din lume, fie că erau din carne şi oase, fie pură închipuire, locul acela cu oglinda veneţiană, cu masa rotundă, galbenă şi lucioasă ca miezul cantalupului, lornionul cu rame de-argint şi capotul de crepsatin violet-cardinal, aruncat neglijent pe speteaza balansoarului, pe care i l-am vândut în 1968 lui Catrinel Oproiu ca să ne permitem o escapadă la Balcic, rămâne pentru mine regatul Eriniei. Ţin minte o după-amiază. După lumina difuză, filtrată prin perdele, cred că era toamnă. Erinia, îmbrăcată într-un costum de jerseu de culoarea scorţişoarei care-i accentua primele semne de obezitate, stătea în faţa oglinzii şi-şi rotea

pulverizatorul de sticlă roz în jurul gâtului şi al feţei, apăsând pe pompiţa cu ciucure de mătase. Dormitorul se umplea de un abur marca Givenchy şi Papa Levy deschidea discret uşa. „Înţeleg că ai programare la Somitatea Sa, prof. dr. Artur Sterian, să te aştept cu masa sau…?“ „Nu-mi plac insinuările astea, ştii bine că nu întârzii.“ Cred că ne aflam în pragul războiului. Înţelegerea dintre Ribbentrop şi Molotov era derutantă şi îngrijorătoare. Erinia îşi făcea iluzii că pactul ăsta o să i-l aducă pe Leon viu şi nevătămat înapoi, cum i-l livrase, cu 12 ani în urmă, prof. dr. Sterian, fără ghips şi fără cârje, strălucitor ca un Ferrari pe grila de start. Îşi puse toca de velur cu voaletă pe cap, mănuşile de antilopă, îşi luă geanta de lac şi strigă din uşă: „Am plecat, mă întorc repede…“. La Nestor, în salonul de sus, se aprinseseră veiozele la mese. Abajururile mate estompau lumina, feţele aveau un aer enigmatic, brusc simţeai că în spaţiul acela surdina era obligatorie. Pe masă, paharele cu vin roşu şi cele două mâini, una de femeie şi una de bărbat, culcate alături fără să se atingă.

— Trăiesc tot timpul cu senzaţia unui final amânat. Toată nebunia asta, Germania „vine, vine, calcă totul în picioare…“, de cine-i versul ăsta, parcă de Pillat sau… tu trebuie să ştii…

Erinia tace. Zâmbeşte. Nu-şi ia ochii din ochii lui.

— *Der Drang nach Osten*[38]. Întâi Polonia. Pe urmă Franţa. Şi toţi cu capul plecat, cu steagul în bernă. Marşul ăsta haotic al teutonilor spre răsărit e o pandemie, o ciumă bubonică. Şi monarhul nostru descreierat dizolvă Parlamentul şi proclamă dictatura regală. Dar ce-i al lui e al lui, Carol al II-lea e protectorul artiştilor. Sunt sigur că tu eşti gata să-i scuzi multe pentru asta…

Erinia îşi scoate din geantă batista cu monogram şi şterge umezeala strânsă în colţul ochiului.

— …Ce faci, pentru Dumnezeu, plângi?

— Nu, mi-a intrat o geană, gata, s-a dus.

— M-ai speriat. Nici nu ne dăm seama. Trăim o spaimă continuă… războiul cu Rusia anunţă sfârşitul unei lumi, Erinia, îţi dai seama ce-nseamnă să asmuţi sălbăticiunea din culcuşul ei. Să instaurezi o nouă inchiziţie în Europa. Chiar dacă dai cu banul. Ambele feţe ale monedei anunţă apocalipsa civilizaţiei. Ce mi-e zvastica, ce mi-e steaua roşie? Când nu mai ai de ales, eşti terminat. Şi tu, Erinia, am atâta nevoie de tine, acum mai mult ca oricând mă-mbăt cu apă de flori, îmi fac filme, eu nici nu exist lângă tine decât în filmele mele. Nu mă mai interesează nici ceea ce fac,

profesia mea, înţelegi. Revistele pe care le primesc din Franţa zac nedeschise cu lunile… să fie vârsta de vină? Conjunctura? Sau…

— Vai, vai, sărăcuţul de tine, Artur, nu-ţi mai plânge singur de milă. Tu crezi că mie mi-e uşor? De când ne cunoaştem noi? Să trăieşti 12 ani în gândul cuiva e puţin lucru? Nu te-ai întrebat niciodată de ce te caut eu în momentele cruciale pentru mine? Poate că şi Leon, care a plecat din 1932 în Germania şi nu mai ştiu nimic de el de mai bine de trei ani, mă trimite la tine. Fiindcă tu i-ai dat libertatea de-a fi ce ştia că este. Poate de-aceea tot ce e important pentru mine mă trimite la tine. Nouă ne-au luat tot… fiindcă Levy e sefard, ştii doar, şi banca, şi casa din Dacia. Ne-am restrâns, trăim din rezerve. Scuză-mă, n-am chef acum să mă lamentez că fac parte din marea familie a vinovaţilor fără vină. Într-o viaţă de om se pierd multe, dar, când simţi că te lasă trupul…

— Iartă-mi îndrăzneala, trupul tău e încă foarte viu în nopţile mele… habar n-ai.

— Ştiu de mult că te gândeşti la mine corporal. Dar lucrul ăsta e tabu între noi. Vreau să te păstrez până la sfârşit şi, dacă aş spune *da*…

— Sunt un ticălos. Abuzez de trupul tău în absenţă. Nu mai pot să ţin vina asta în mine. Dacă nu făptuim împreună ce fac eu cu tine în gând, trebuie măcar să afli cum te violez când dormi, fără să ştii, ca şi cum aş profana o moartă. Trebuie…

— Aşteptam să mi-o spui.

— Ai simţit?

— Secretele cele mai ascunse nu se divulgă numai prin cuvinte.

— De când m-ai dus la *Simfonia fantastică*, trăiesc nopţi de coşmar. Ştii că eu şi nevasta mea, Evantia, avem dormitoare separate. De ani de zile. Sunt nopţi când mă trezesc leoarcă de transpiraţie simţindu-ţi trupul fierbinte lipit de mine. Te încolăceşti ca o hetairă în jurul meu, îmi prinzi şoldurile între coapse şi degetele tale subţiri alunecă încet, foarte încet pe spinarea mea ca nişte limacşi. Îmi vine să urlu de dorinţă. Ţi-aş strivi atunci buzele şi limba între dinţi. Sfârcurile tale sunt tari ca nasturii unei tunici militare. Erinia, iartă-mă, n-am avut niciodată impertinenţa de a spune aşa ceva unei femei, dar am devenit dependent de acest film, acum ştii…

— Ştiu de mult. Lucrurile astea au limbajul lor. Cei care nu ajung unii la alţii cu trupul ajung cu gândul. Uneori mi se face frică. Sunt conştientă că refuzul trupului e un păcat mai mare decât excesul lui, dar nu pot altfel, „chiar pentru asta am venit să-ţi spun“. Cred că şi fraza asta e dintr-o

poezie, nu mai ştiu de cine, parcă Bacovia? N-o să ne mai vedem. E mai bine aşa. O să-ţi scriu şi tu o să-mi răspunzi.

— Erinia, nu-mi face asta, n-am trăit cu nicio femeie aşa ceva. Noaptea te am în patul meu ore-n şir… cu tine sunt pervers, sunt destrăbălat, sunt o brută. Dispreţuieşte-mă! Cu Evantia, în cei doi ani de logodnă, dinaintea căsătoriei, o adoram ca pe-o icoană, n-am trăit niciodată aşa ceva…

— Ştiu, Artur, ştiu. Îţi mulţumesc că ai avut curajul să-mi spui. În realitate, eu dorm de mult singură cu trupul meu şi-l văd cum se îndepărtează încet, încet de mine. De-asta nu vreau să mă mai vezi, ca să ţi-l las ţie.

Se ridică, îi zâmbeşte. Acum trebuie să plec, am să-ţi scriu. Zâmbetul i se răceşte pe buze. Stau în picioare şi se privesc. El tresare deodată. O prinde uşor de umeri şi o întoarce cu faţa la perete. Ceasul desenat pe zidul ocru are cifre latine şi n-are arătătoare. E un ceas solar, spune Artur. Aici nu ajunge soarele niciodată. E un ceas oprit, spune Erinia. E o centură de castitate.

Mărul e mare şi verde în tabloul pe care mi l-a dat madam Tătaru la moartea avocatului. Verde ca luna lui Leon, verde ca privirea lui Otto, verde ca o cămaşă legionară, verde ca veninul. Chiar, de unde i-o fi venit lui Leon ideea cu luna verde şi cine i-a înfipt în retină culoarea asta ca o roată zimţată? Stana scoate binişor caietul de sub cutia cu piesele de şah. Nu ştie niciodată la ce pagină a rămas şi nu poate să pună semn, că s-ar da de gol. Nici foile nu-s numerotate, aşa că de fiecare dată deschide caietul la întâmplare şi nu se mai leagă nimic. Se enervează, vorbeşte singură… iar Otto ăsta, nedezlipit de Leo Schall, ca tusea cu junghiul!

Cinci ani de când suntem la Sachsenhausen. Joi, 7 mai 1942. Otto ne-a anunţat cu rânjetul lui nelipsit: Cred că aţi avut destul timp să vedeţi în mine un protector. Iată, v-am repartizat la brigada de muncă. Munca înnobilează, te face liber: Arbeit macht frei! *O să vă placă, aveţi parcela voastră, nu vă deranjează nimeni, e drept că n-aveţi voie să vorbiţi, dar* Die Gedanken sind frei[39]*, refrenul vostru preferat, nu? De la 6 dimineaţa la 6 seara, cu o pauză de jumătate de oră la 12, în care o să staţi alături în poziţie de drepţi. N-aveţi voie să vă rezemaţi unul de altul. O să vedeţi, o să vă placă, e ca pe scenă. Aici munca e un dans. În cele două colţuri ale*

patrulaterului se află câte-o grămadă de bolovani. Vreme de 12 ore executaţi o mişcare de pendul, un fel de traverser*, cum îi spuneţi voi la balet. Fiecare trebuie să care un bolovan de la o movilă la alta. De acolo ia alt bolovan şi-l duce înapoi, de unde l-a luat pe primul. Asta e tot, o joacă în fond, cam monotonă, ce-i drept, dar sunteţi singuri. Apropo, era să uit, Leo, de-aici te duci direct la duş. Grete o să te machieze.* Sturmbannführer *Hartwig şi-a anunţat vizita şi vrem să-i oferim un număr coregrafic cu* prolongé[40]*. Nimic nu se obţine pe gratis,* à propos*, cinci ani la Sachsenhausen, tu şi puştiu', nedespărţiţi, încep să bată la ochi. Vă fac atenţi, lista pentru Auschwitz rămâne deschisă, acolo sunt tot timpul locuri libere,* freie Plätze*. Uneori, noaptea, după ce adormeau toţi, Leo îmi şoptea: Noi suntem cei mai liberi. Avem* die Arbeit*,* die Gedanken*,* die Plätze*, toate* sind frei*! Şi Grete spune mereu: Tu n-ai ce să spui rău de Germania. După câteva minute îi auzeam respiraţia şuierătoare. Atunci ştiam că iar i-au dat să bea şi să fumeze ca să-l ţină în formă. Cât rezistă un om, dar un animal, dar un zeu? Dincolo de sala de mese pentru bărbaţi, dincolo de „dispensar", în spatele rampei de unde se ridicau sacii cu păr şi cu dinţi de aur, erau barăcile femeilor. Multe erau foarte tinere, nişte copile, părând mai degrabă băieţei, mai toate erau rase în cap, să nu facă păduchi, fiindcă la Sachsenhausen* die Sauberkeit *era* über alles*. Fetele de la Sachsenhausen îmi aminteau de sora mea Malina. Era mai mare ca mine. Se născuse la Brest, în Rusia, înainte de Revoluţie. Ai mei au emigrat în România din cauza unei afaceri dubioase cu nişte firme străine. Nu am aflat niciodată motivul real. Eu m-am născut mai târziu la Bucureşti, în 1921, când Malina împlinise deja 8 ani. În casă vorbeam nemţeşte şi ea avea pe-atunci cozi blonde şi ochi verzi, n-am aflat niciodată dacă eram nemţi sau ruşi sau evrei: Malina semăna frapant cu Jolly, aşa îi spuneam noi fetei din baraca nr. 7 care, de câte ori se nimerea în curte când eram şi noi, eu şi Leo, nu-şi lua ochii din ochii lui. Şi noaptea, până ne dobora somnul, Leo îmi vorbea despre ea. De cele mai multe ori vorbea nemţeşte. De fapt, eu am crescut în limba asta. La Bucureşti, când am intrat la Operă, în baletul de copii, vorbeam româneşte, deşi eram elev la „Sfântul Iosif", un colegiu catolic. Mi-am pierdut părinţii într-un accident. Malina s-a măritat în 1930, când în viaţa mea a apărut Leo ca un trimis. Aş putea spune că m-a cules de pe drumuri. La Operă ne plăteau cu spectacolul, noroc că eram intern. Primii cinci ani în Germania, deşi venise marea criză şi ei făceau economii usturătoare, se introdusese cincinalul, faimosul*

Fünfjahresplan*, când nu puteai cumpăra nimic decât pe cartelă, au fost pentru mine raiul pe pământ. Noi aveam alt statut, eram vedete. Asta până-n 1937, în noaptea aia cumplită, când am vrut să fugim cu maşina, dar ne-au înconjurat cu motocicletele. A doua zi în zori ne-au urcat în camion şi-am ajuns la Sachsenhausen. Cred orbeşte că Leo mi-a fost trimis. El se bucura totuşi de oarecare trecere. Cred că de-asta nici nu ne-au despărţit. Şi mie toţi* Wächter-*ii*[41] *şi* Feldwebel-*ii*[42] *ăia nu-mi spuneau decât* der Kleine[43]*, în semn de simpatie, fireşte. Da, Jolly îl căuta zilnic cu privirea pe Leo. Uneori o vedeam singură de departe, făcându-se că se duce la „dispensar“ sau la containerul cu deşeuri; era tot timpul cu capul întors spre baraca noastră, până ce un* Wächter *o fluiera şi-i făcea semn să facă cale-ntoarsă. De câte ori o vedeam, îi spuneam lui Leo şi el radia... mă strângea de mână de parcă eu aş fi fost ea*.

Stana rămâne o clipă pe gânduri. Ce derutantă e legătura asta dintre Lonko şi Leon! Lonko e cu 11 ani mai mare ca Sam. Dar Leon n-a vorbit niciodată despre asta. Cu el oricum nu ne-am prea văzut. Sam n-o să-l ierte niciodată că a lăsat pe drumuri o femeie pe jumătate nebună cu un copil abia născut şi a plecat cu alt copil orbit de propria stea să cucerească Occidentul; şi unde – în Germania hitleristă! Se pare că sângele apă nu se face, repetă Sam de câte ori vine vorba, mai ales de când Papa Levy a pomenit ceva de un oarecare Heinrich Schmidt, originar din München, cu care fusese combinată Erinia înainte de a se căsători cu bancherul. Când spune asta, îi citesc în ochi o ascunsă satisfacţie că la Sachsenhausen primise ce merita. Refuză, împotriva oricărei logici, ideea că el însuşi e fiul lui Leon. De multe ori am impresia că şi în Sam există un sloi pe care nu-l topeşte nimic. Încep să cred tot mai mult că nu poţi prefera uşa închisă unei uşi deschise şi nu te predai orbeşte singurătăţii decât atunci când începi să îngheţi pe dinăuntru. Cât e ceasul? Ce repede trece timpul! Din ce în ce mai repede. Închide caietul şi-l pune la locul lui.

În Parcul Titan, pe banca de sub arţarul desfrunzit, Sam scoate cu grijă o ţigară din pachetul de Cişmigiu superlong. Înainte fuma BT, dar acum, după accidentul vascular, a trebuit să reducă drastic ţigările, aşa că a trecut pe Cişmigiu. Astea chiar dacă le taie pe din două, tot mai rămân opt fumuri bune de tras în piept. Unde naiba mi-am pus bricheta? – bombăne ca de-obicei, căutându-se în buzunarele de la geacă. O geacă scorojită, ce-i drept, din piele. A primit-o de la Bondy, unchiul din Israel. Acum e fericit. I se citeşte pe faţă. În sinea lui se bucură că Anda n-a venit nici azi. E singur şi

poate fuma o ţigară întreagă în voie, fără previziunile sumbre ale Stanei sau rugăminţile storcătoare de lacrimi ale Andei. Amândouă se întrec care mai de care în a-i vrea binele. Da, o s-o sfârşească în cărucior, fie cu piciorul amputat din cauza arteritei, fie paralizat, că accidentele vasculare au început să-l caute pe nepusă masă ca nişte prieteni vechi care nu se mai ostenesc să bată la uşă. Hai, căraţi-vă de-aici, vreau să-mi tihnească… şi toamna, şi iarna coboar-amândouă; şi plouă, şi ninge – şi ninge, şi plouă… iar, şi mai departe, vizorul e aburit, mereu în acelaşi loc, de ce la aceleaşi cuvinte? Dar n-ai decât 58 de ani! Şi vara trecută la Viena Stana s-a dus la Naschmarkt să târguiască eu ca acum singur pe bancă cu ţigara superlong fixam obeliscul în faţa Karlsdomului s-a oprit amazoana lungă şi slabă n-avea cravaşă şi-a lovit călcâiele avea carâmbi *Hallo Pappi, ich bin da!*[44] am înţeles să trăiţi mai departe noaptea minţii o casă cu două etaje după colţ calcanul pictat cu pisici în toate culorile râdea faţa ei fardată strident râdea tare să fi avut 40 dar la cum se ţin ele poate avea şi 55 eu nimic dădeam din umeri un profesoraş de provincie un fost belfer cu dizabilităţi pune bani deoparte pentru eventualitatea unui scaun cu rotile şi amazoana *Komm, Pappi, komm!*[45] i-a fugit un ochi la ciorap nu văd corpul-delict sunt naiv un nenorocit de Rodrigo mă clatin între pasiune şi onoare Ximena e la Naschmarkt cumpără organe… Uite-o la capătul aleii. Vine spre mine cu mersul ţeapăn de tambur-major într-un fâş oliv matlasat. E Anda… de departe-o văd venind şi aş dori să mi se pară… iar bruiaju, parcă-s Radio Europa Liberă. Adevărul e că-mi plăcea aici singur cu Viena, cu Karlplatzul, cu amazoana. Mai trag un fum şi arunc ţigara. Anda se opreşte în faţa lui. Îi zâmbeşte ca un copil care-ţi întinde pumnii strânşi. Ghici. Am fost la Foişor. M-au ţinut într-o carcasă de ghips şi mi-au schimbat corsetul. Ăsta nou e mai răscroit, îmi permite mai multă mobilitate. Uite, pot să fac câţiva paşi de dans. Fata începe să valseze fredonând: Barca pe valuri pluteşte… râde. Râde şi Sam. Arţarul scoate un sunet uşor răguşit în vântul de noiembrie. Mi-ai lipsit, îi spune Sam când fata se-aşază pe bancă lângă el. Începe să fulguiască. Şi RMN-ul ce spune? Grefa a fost preluată perfect de coloană. Grefa nu mai e un substitut, înţelegi, e chiar organul. Cred că asta se cheamă iubire. Omul se bucură de viaţă atât timp cât organele lui se iubesc unele pe altele. Sună foarte convingător. Numai că bucuria asta, cum zici tu, e ca împletitura bunicii pe faţă şi pe dos. Şi ce-i pe dos ne ascund organele noastre. Şi dacă n-am lua în seamă ce-i pe dos? întreabă Anda, vrând să-l provoace. Nu-i exclus! De mult am vrut să-ţi spun ce mi s-a

întâmplat la începutul toamnei, dar am tot amânat. Am primit un mic colet din Bucureşti, de la o persoană necunoscută cu nume ciudat, Lonko Zander. Noroc că Stana nu era acasă. Altfel s-ar fi repezit ea mai întâi să-l cenzureze şi abia pe urmă, dacă se convingea că… Anda se apleacă şi ridică de pe jos o frunză de arţar, o netezeşte cu palma şi şi-o pune cu grijă pe genunchi… îmi dădea voie să-l citesc. Da, e vorba de un caiet, mai precis de un jurnal, scris de un balerin adolescent care a fost internat împreună cu Leon în lagărul de la Sachsenhausen. Ce scrie acolo te face să regreţi că omenirea n-a rămas în comuna primitivă. Anda, crede-mă, nu sunt un exaltat, un fanatic, lucrurile astea nu le spui decât cuiva care n-o să te judece, nici n-o să te înţeleagă greşit. Adevărurile intime cele mai ascunse nu le spunem prietenilor apropiaţi, le spunem celor care n-au nici un temei să ne suspecteze. Anda îl ascultă cu ochii la frunza de arţar şi, fără să-şi dea seama, începe încet, încet s-o fărâmiţeze între degete. Anul trecut am fost cu Stana în Italia, primise o invitaţie din partea Institutului Cultural Francez din Milano să ţină un referat despre *Iubirea în Europa*. Sar de la una la alta. Participanţii din Franţa, Italia, Belgia şi Spania au vorbit despre iubire, cum e ea peste tot şi mereu la fel şi totuşi nu la fel, fiindcă vorbeşte toate limbile pământului, pleacă şi rămâne în acelaşi timp, că-i născută odată cu poezia. Băteau câmpii, dar era frumos ce spuneau poeţii ăia şi m-am gândit o clipă că tocmai asta, mai mult decât munca, înţelegi, a umanizat animalul, cred că poezia e singura în stare să urâţească sau să înfrumuseţeze iubirea după propriul chip. Mă simţeam bine, ieşisem din carapace. Şi deodată a luat microfonul reprezentanta Germaniei, o tânără la vreo 30 de ani, cam brunetă pentru o nemţoaică. Nadja Brataşvili se stabilise în Germania după căderea Zidului. Era născută în Georgia, sigură pe sine, parcă lătra când vorbea, ca un dresor de animale sălbatice. Cunoştea bine trauma Germaniei. Ea n-a vorbit despre iubire, a vorbit despre politică. Georgianca a vorbit despre gulag şi despre ravagiile unei vieţi netrăite în ţara cu oameni frumoşi care mâncau caşă cu blidul de tablă în mâini şi spinarea lipită de o sobă rece. Îi vedeam la lampa de gaz, aşteptând în beciuri să treacă vaca roşie care înghite copii. Când stai cu frica la masă, când te culci cu frica, iubirea devine un animal preistoric, spunea. O ascultam uluit şi mă vedeam pe mine ghemuit în patul imens, lângă mine sforăia Erinia, o morsă albă şi grasă. Îi luasem locul lui Leon, citeam la lumina lunii, făceam economie la curent, *Une saison en enfer*, îmi venea să-i pup picioarele lunganului care scrisese cartea aia… şi bucuria de-atunci când ne întâlneam prin parcuri, când

împărţeam un cornet de seminţe cu o fată în cinematografele sordide din Piaţa Matache Măcelaru, toate s-au petrecut în Estul ăla blestemat. Pe mine nu mă poate minţi eroina asta din Tânăra Gardă în variantă revizuită.

Anda îl privea derutată. De unde scoate Sam atâta ură şi de ce? Citise undeva că ura e iubire trădată. Sigur iubirea e cel mai puternic sentiment. Oamenii se iubesc în ghetouri, în canale, în camerele de gazare, te agăţi de-o mână, de-o privire. Anda se uită în jos, vede frunza fărâmiţată ca o scrisoare scoasă din foc. Lonko scrie în caiet că Leo, tatăl meu arian, când lucra la umplerea sacilor cu păr şi dinţi de aur, expediaţi la marile firme de produse de lux şi galanterie, reuşise să facă rost de nişte fâşii înguste de hârtie de împachetat pe care scria cu un ciot de creion, găsit pe jos la vespasiană, „Te iubesc, ai încredere!“. Răsucea fâşiile alea până ajungeau de grosimea unei ţigări şi le înfăşura într-o bucăţică de branţ putred care se desprindea uşor din bocanc… era lipicioasă de la căldura tălpii. Lăsa „chiştocul“ ăla să-i cadă din mână când treceau din întâmplare unul pe lângă altul pe alee, printre barăci. Era o fată rasă în cap cu care nu vorbise niciodată. O vedea cum se apleacă să-şi închidă bareta. Şi, când se ridica, asfaltul aleii rămânea curat, pentru că aici „*Sauberkeit*[46] era *über alles*[47]!“, ca Deutschland. Radia de fericire. Iubirea ne însoţeşte până la sfârşitul lumii. Dar Germania e plină de victime din Est cu vulve pipernicite, eretice, strivite sub centura de castitate. Pricepi ce vreau să spun. În Germania, victima mănâncă poetul cum pe vremuri în Anglia oaia mânca omul, dar scopul scuză mijloacele. Bagă-ţi bine în cap, spune ca ei, că nu „supraoamenii“ au făcut Holocaustul, „suboamenii“ au ucis mai mulţi! Şi-ai să fii decorat. Dacă aş şti că sângele meu arian mi s-a strâns tot într-un cheag bine delimitat în trup, mi-aş smulge bucata aia de carne şi-aş da-o la câini. Şi Grete spunea, tu n-ai nimic rău de spus despre Germania…?

Pe alee trec copiii de la grădiniţa „Pinocchio“, doi câte doi, ţinându-se de mână. Cântă: „În pădurea verde, cântă cucul cântă…“. Două supraveghetoare îi conduc. Kertész spune în *Kadişul* lui că Auschwitzul începe cu familia, cu şcoala, cu biserica… Anda se ridică. Să mergem. Da, să mergem, atunci, ne mai vedem. Sam se suie pe bicicletă. Anda mai întoarce o dată capul după el.

Vizavi de cele două case alăturate din Bulevardul Dinicu Golescu 26-28, cea cu balcon la stradă şi perdeluţe roz, unde spunea Onkel Dumitro ba

că-i comandament german, ba rusesc, şi casa vagon, cu chioşcul îmbrăcat în iederă de lângă cişmeaua unde-şi făcea motanul Zogu siesta, era un părculeţ. În mijlocul rondului de flori trona statuia lui Dinicu Golescu. Niciunul din pensionarii care moţăiau pe bănci nu-şi pusese vreodată întrebarea ce mare scofală făcuse bărbatul ăla de piatră cocoţat pe soclu. S-ar putea ca unii să-l fi confundat cu Grigoraş Dinicu, celebru viorist care ajunsese să cânte *Avant de mourir* mai mişcător decât Boulanger. Printre pensionarii care „socializau“, cum se spune azi, o oră pe zi, de la 11 la 12, pe-o bancă, numai unul îşi ţinea în vestă ceasul de buzunar cu lanţul de aur la vedere. Era Papa Levy. Studia fizionomiile celor ce picoteau, fie cu capul într-o parte, fie cu el dat pe spate şi cu gura deschisă sau, pur şi simplu, cu bărbia în piept, cum studiază un arheolog craniile unor humanoizi din cretacic. Dar azi e absorbit de un spectacol neobişnuit. Un bărbat bine făcut, cu părul tuns „perie“, cu maxilare proeminente, la vreo 45 de ani, îşi dresează câinele, un ciobănesc german. Vestonul scurt *gris-vert*, încheiat cu nasturi de os, şi pantalonii bufanţi *knickerbockers*, ciorapii de lână trei sferturi, mulaţi pe gambele puternice, ghetele de iuft şi, mai ales, ordinele scurte adresate câinelui îi trădează originea. Papa Levy îşi împătureşte ziarul *România liberă*, pe care tocmai începuse să-l răsfoiască, şi-l pune alături, pe bancă. În colţul din stânga sus se poate citi: *Oamenii muncii serbează colectivizarea!* Urmăreşte scena care se desfăşoară în faţa lui cu atenţie, în timp ce în cap aude clar *Ein Jäger aus Kurpfalz, ein Jäger aus Kurpfalz, Juja, Juja, gar lustig ist die Jägerei, ein Jäger aus Kurpfalz*[48], vocea Friedei, bona lui Leon, care-l învăţa germana. Străinul aruncă o minge de tenis la o distanţă de zece metri. Câinele ţâşneşte ca din puşcă, apucă mingea între dinţi şi se aşază pe labele din spate. Gus, *komm her*[49]! – câinele vine imediat la apel. *Ein halber Kreis!*[50] Gus face un semicerc perfect în jurul stăpânului. *Gut so! Jetzt, ein ganzer Kreis!*[51] Gus se-nvârte cu precizia unui compas. *So ist fein!*[52] – îi spune stăpânul strălucind de plăcere, ca după un act reuşit. Papa Levy nu-şi poate opri râsul. Ce caraghioşi sunt nemţii ăştia uneori… şi când te gândeşti că s-au născut să fie dresori! Văzându-l că râde, străinul se apropie de el şi-i cere permisiunea să se aşeze. *Bitte nehmen Sie Platz*[53], îi răspunde bătrânul dintr-un exces de politeţe sau vrând să-i arate că nu e ceea ce pare. Nu scapă nicio ocazie să-şi demonstreze clasa. *Danke schön, Sie sprechen Deutsch?*[54] *Ein wenig*[55]. „Dar putem vorbi româneşte, sunt originar din Gottlob, un sat din Banat.

Am fost o vreme profesor la «Piarişti» în Timişoara. Acum m-am stabilit la Bucureşti, chiar anul acesta, în martie. Predau germana la Liceul «Şincai».“ Papa Levy îl sfredeleşte din spatele ochelarilor. Unu' care se simte obligat să-şi facă autobiografia în faţa unui necunoscut, numai fiindcă stau alături pe-o bancă, nu e cuşer.

Papa Levy n-o să-şi facă autobiografia în faţa nimănui, el n-a dat niciodată nimic gratis ca să cumpere încrederea cuiva, nici atunci când avea interesul să pară generos. A schimbat sentimente la fiecare reformă, respectând cu stricteţe cursul valutar, aşa cum proceda cu banii. „Mă scuzaţi că v-am abordat fără să ne cunoaştem, dar mi-aţi atras atenţia de la început. Nu faceţi parte din faita asta care mişună pe-aici.“ Papa Levy îl măsoară lung şi continuă să tacă. După un timp: „Ce-i aia faită?“. „A, normal, de unde să ştiţi? E un cuvânt uzual în Banat, îl folosesc şi sârbii, şi şvabii, cred că vine mai degrabă din slavă. Înseamnă «neam, specie, rasă».“ „Şi v-aţi acomodat aici, în Regat, în faita asta care face totul la repezeală şi nu termină nimic… dumneavoastră, bănăţenii, care sunteţi atât de meticuloşi, de aşezaţi, de ireproşabili, n-aveţi o părere prea bună despre noi, regăţenii.“ Străinul nu mai aude vorbele bătrânului. Sare ca ars de pe bancă şi aleargă spre statuie. „Gus! Gus!“, îşi strigă câinele, care nu e nicăieri. *Donnerwetter noch mal!*[56] – scuipă înjurătura germană printre dinţi. „Gus! Gus!“ – şi Gus apare alergând de după gardul de piatră al Spitalului Militar. *Wo warst du, Trottel?*[57] – îi spune câinelui şi-i arde o cravaşă pe spinare. Câinele se-ntinde icnind înfundat pe ghetele de iuft. Străinul îl mângâie pe cap. *Komm jetzt!*[58] Se-ndreaptă spre Papa Levy. „Trebuie să plec“, îi întinde mâna, „Otto Schalke“. „Îmi pare bine, Schallmon.“ Bătrânul nu observă tresărirea bărbatului din faţa lui. „Iertaţi-mă, nu sunteţi rudă cu Sam Schallmon? Nu-mi închipui că sunt mulţi cu numele ăsta în România.“ Levy îşi prelungeşte tăcerea. „De ce mă întrebaţi?“ „Predă istoria la «Şincai», suntem colegi de cancelarie.“ „E nepotul meu“, spune într-un târziu Papa Levy, simţindu-se prins în cămaşa de forţă.

Sunetele pianului se aud tot mai distinct când te apropii de subsol. Acolo becurile ard toată ziua. A treia uşă pe dreapta scoate un scârţâit scurt când o deschizi şi te pomeneşti brusc într-o lumină orbitoare. O sală dreptunghiulară complet goală, măsurând aproximativ 30 de metri pătraţi. Pe cei patru pereţi sunt fixate bare orizontale de lemn la nivelul şoldului

unui om de statură medie. De bare se ţin băieţi şi fete şi-şi mişcă picioarele întinzându-le şi îndoindu-le în ritmul muzicii. Acum nu mai ai niciun dubiu. Recunoşti imediat *Barcarola* de Offenbach. În mijlocul încăperii, un bărbat înalt, încă suplu, cu o anumită lentoare în mişcări, îi poţi da uşor 45, deşi n-are decât 36. Leon poartă maioul negru, ros în câteva locuri de molii, mulat pe corp, cu care a debutat în *Harald şi luna verde* la „Palais de danse". Ţine în mână o cravaşă. Loveşte cu ea gambele care nu se supun ritmului şi nu păstrează alinierea. Hei, voi de-acolo, Nuţi şi Carliţă, ce-aveţi de comentat? Cui nu-i place să părăsească sala! Gata. Bate din palme. *Poziţia a treia*. Înşurubaţi-vă bine pe picioare cu genunchii întinşi la maximum. Baletul e geometrie, nu-i ca la Breaza! Nu contest valorile folclorice, dar… poate că unii pot mai mult, vor mai mult. Atunci de ce nu se duc la Operă? strigă Carliţă din fundul sălii, cu adresă precisă. Leon nu marşează la provocare. Cine trece prin iad are dreptul să-i privească de sus pe ceilalţi. Letiţia, dă-i drumul. Corepetitoarea apasă pe clape. „Dansul Anitrei" din *Peer Gynt* de Grieg, vorbeşte Letiţia la pereţi. Utemiştii ăia cu mâinile pe bară mestecă ciungă şi visează la turneul din Bulgaria. Toată lumea atenţie la mine. Şi… un, doi, trei, patru… *plié*, *relevé*. Cum ţii braţul, Cici, vreau să văd o acoladă perfectă! Şi… *passé*, *développé* în faţă, în lateral. Şi-acum… *petit battement*, *battement tendu*, *grand battement*. Rânduri de picioare, întinse în faţă, în lateral. Vreau să văd un singur picior. Reluăm. Piciorului ăsta îi zvâcnesc muşchii. Piciorul ăsta e amorţit. La piciorul ăsta s-a pus un cârcel. Şiroaie de transpiraţie curg pe Argeş în jos, pe un mal frumos… dresurile se udă mai dihai decât loturile irigate ale patriei. Dansatorii le schimbă la fiecare pauză. Pe cele folosite le storc în chiuvetă şi le pun la zvântat pe capetele barelor. Ce-i cu voi, aţi obosit? Leon se gândeşte la ora încremenită de la Sachsenhausen, între 12 şi 13, când, după şase ore de cărat un bolovan de la un capăt la altul al patrulaterului şi înapoi, stăteau neclintiţi în picioare şi n-aveau voie să scoată o vorbă, nici să se sprijine unul de altul. Gata, reluăm. *Poziţia a cincea*. Mâinile se prind din nou de bară. Picioarele se lipesc de astă dată cuminţi, cu vârful unuia atingând călcâiul celuilalt, cu genunchii uniţi. Leon trece printre rânduri, cravaşa se face că loveşte ca să-şi justifice prezenţa. Închide genunchii. Strânge cât poţi. Ce-i asta, trecătoarea Oituz? Şi… un, doi, trei, patru… *Plié*, *relevé*. Un pieton a aruncat o pungă pe stradă. Punga s-a lipit de geam. Cred că s-a pornit vântul. Pe Leon îl doare piciorul. O jumătate de oră pauză. Nu exageraţi cu fumatul! Leon se duce la fereastră. Îşi scoate papucul şi ciorapul. Montul s-

a umflat rău. Toată laba parcă-i un rac fiert. Oribil, ăsta-i picior de balerin? Sigur s-au prins. Vin de fiecare dată cu taxiul şi în papuci de casă, în noiembrie. Cum să nu se întrebe? Numai Olguţa mi-a zis direct că mă duce la doctorul ei când şi-a împărţit cu mine japoneza cu margarină; unt sintetic, mi-a explicat, de import din RDG, nu-i rău… O criză de gută trece repede, i-am tăiat-o scurt. Nu înţeleg ce urmăreşte cu jocul ăsta şi de ce marşez eu la avansurile ei. Îşi dă cu apă rece pe faţă şi pe ceafă. Se şterge cu prosopul. Acum e mai bine. Îşi aprinde o ţigară. Urmează o chintă de tuse. Toată lumea în sală. Unde-i Gabriel? Aici! Nu, nu tu, Gabriel Popescu. Hai, mijlocul. Leon bate din palme. *Battement tendu*, *plié*, *jeté*, *fondu*. Buun! Acum săriturile. Ia arată-ne ce poţi, că *jeté*-urile tale o să-ţi poarte numele. Parcă văd, peste zece ani, în *Gazeta literară* sau în *Contemporanul*: „Senzaţionalul *grand jeté Popescu*, în execuţia balerinului rus emerit cutărescu…“, nu spun aşa comentatorii la jocurile olimpice? Crucea lui *Azarian*, de pildă. Tăcere mormântală. Dă-i drumul! Gabriel Popescu se duce în fundul sălii. Trage aer în piept. Bate uşor cu talpa pragul şi se înalţă ca un fuzelaj imponderabil sus, sus, aterizând tocmai în mijlocul sălii fără niciun zgomot. Aplauze. Să fii aplaudat la studii de colegi e o raritate. Leon îşi pune mari speranţe în puştiul ăsta de 16 ani, mai ales că nu şi-a luat-o-n cap. Nici nu-şi dă seama că munţii noştri aur poartă, noi cerşim din poartă-n poartă. Na, c-am dat-o în boala Eriniei. Numai ea scotea mereu din buzunar în loc de batistă o poezie. Gabriel nu ştie încă ce înseamnă să fii o excepţie decât în rău. Unii zic că-i ţigan. Cu atât mai bine. Ăştia s-au născut artişti. Câte nu se spun despre unul care-şi depăşeşte baremul! El a trecut prin toate vămile. De câte ori îl vede pe Gabriel la studii, şi-l imaginează pe o scenă uriaşă, într-o lumină orbitoare, şi se vede pe sine, ca-n oglindă la Liric, un Berlioz ieşindu-şi din minţi în scena Sabatului sau un Thibald, aruncându-se ca turbat în propria răzbunare; îndrăgostitul interzis în inegalabilul adagio cu balerina poloneză Dobietska, moartă pe scenă, la 23 de ani, într-un atac de hemoptizie. Atunci priveşte Ansamblul Armatei ca pe o castrare. Acea schingiuire, inelul pus pe colul uterului ca spermatozoidul să n-ajungă la ovul şi să-l fecundeze. El cunoscuse toate staţiile Calvarului, ziua la Sachsenhausen, noaptea cu Auschwitzul în gândul neîntrerupt al unei camere de gazare. Dar Leo Schall a avut Occidentul la picioare. El a fost într-adevăr vulturul, condorul care împunge cu clonţul de fier luna verde. În Memoria acelui public, care-l ovaţiona în delir, el rămâne un mesager al căderii Zidului… da, da, da. O să facă ceva pentru ţigănuşul ăsta genial,

fiindcă a înţeles un lucru pe care alţii nu-l ştiu. Artiştii adevăraţi sunt nomazii, rătăcitorii, cei urâţi, cei persecutaţi de spiritele boante, netede, neîntinate de nimic, croite milimetric pe tiparul unui creier fără circumvoluţiuni, proscrişii sunt purtătorii de geniu. Ei nu pot fi elite, nu pot fi aristocraţi, fiindcă nu se aşază, nu-şi fac proprietăţi. Orice proprietate e o încercuire, o centură de castitate! Cu ce să vă mai surprind, maestre? – întreabă, cu obrăznicia firească vârstei, Gabriel. Leon tresare ca trezit din somn… Mă gândeam, ce-ai zice de o diagonală de turaţii şi eventual un manej, da, chiar, chiar, fă-ne un manej de *double assemblé*… mă bate un gând, e nebunie curată. Din cuminţenie n-am prea văzut să iasă minuni. Gabriel şi Olguţa Boiko. Cum să ţii în beci o comoară? Ei trebuie arătaţi lumii. O să bat la toate uşile, la Direcţie, la Minister, la Comitetul Central, la Marea Adunare Naţională, la Gheorghiu-Dej în persoană şi la toţi Sfinţii Părinţi ai RPR-ului, să-mi aprobe un balet-coupé cu piese folclorice de dans contemporan şi măcar un număr clasic – o să le spun că în URSS asta e sarcină de partid! Variaţia din *Lacul lebedelor* cu Gabriel şi Olguţa Boiko. Ăsta ar fi primul pas şi pe urmă o să trec la asediul Operei; doar îl am acolo pe Lonko. Puştiul face şi el în curând 30, are un cuvânt de spus, cine ştie, până la terminarea noului local de la Eroilor… ce nebunie să mobilizezi studenţii să-ţi facă muncă voluntară pe şantier! Până acum asta intra în sarcina deţinuţilor! Poate reuşim. Hai, Olguţa, treci la *fouetté*-uri!

De câte ori Papa Levy „socializează“ în grădiniţa Dinicu Golescu sau dă o raită prin Piaţa Matache să vadă ce minuni au mai „băgat“ în hală, că nu mai pute a hoit, ca la abator! Ăştia spală zilnic cimentul şi tejghelele cu furtunul, numai butucii şi satârele au rămas aceleaşi. Carnea de cal a dispărut – şi porcul Pasteur, ăla fără sânge, care semăna cu un fetus în spirt. Papa Levy stă ore în şir şi priveşte cum sparge casapu' rasolul de vită şi osul se crapă ca lemnul şi-apare măduva aia roză şi delicată ca himenul unei fecioare. Lina avea 22. Papa Levy priveşte înfiorat şi se miră că-i mai trec prin cap sau prin trup, de unde să ştie el cine i le trimite, asemenea senzaţii…

De câte ori Papa Levy zăboveşte la anticariatul de pe Cameliei să vadă ce cărţi de război le-au mai intrat şi vine acasă cu romanul *Camarazii* sau cu *Pe frontul de vest, nimic nou* şi-i explică Linei că la apariţia acestui roman s-au vândut un milion de exemplare şi că Ludwig Renn, care scrisese

şi el o carte intitulată *Krieg* (*Războiul*), l-a acuzat pe Remarque că delirează. Cine a mai văzut cal sfârtecat de obuze să-i curgă lacrimile înainte de a muri? Papa Levy zice că nu există specimene mai invidioase pe lumea asta decât sclifosiţii ăia de scriitori. N-o s-o înţeleg niciodată pe Erinia, care-i adula pe chilipirgiii ăştia, şi nu numai pe ei, toate somităţile. „Elitele compun stratosfera“, spunea Erinia, „ele sunt gazele nobile, transgresează materia“. Cu gazele chiar c-o nimerise. Doctorul Sterian era pentru ea un fel de heliu – mai pe şleau, o vată de zahăr pe băţ! Se pare că povestea Eriniei cu doctorul nu fusese pentru Levy doar un abţibild.

De câte ori Papa Levy face o inspecţie la depozitul de sare din Pantelimon, să vadă cine i-a preluat domeniul şi cum îl administrează, nimereşte, de fiecare dată, peste acelaşi mocofan într-un halat jegos, cu o sticlă de basamac pe-o ladă, lângă pachetul de ţigări Plugar. Când îl vede pe Levy în uşă, se ridică şi îi zice: Iar venişi, boierule. Ţi s-o fi făcut dor de saramura asta. Ia pune urechea aicileaşi la mine-n capu' pieptului, s-auzi cum îmi horcăie bojocii. Că ai matale, de nu şezuşi decât fo trei ani şi te procopsişi cu pensioară şi-acu stai la căldurică, da io fac acuşica 20, întâi în Dămăroaia, p-ormă în Ciurel, fusei şi-n Chitila, şi-acu-n Pantelimon. De când şez la saramură, nu mă ţine decât basamacu' ăsta şi difuzoru'. I-auzi, Fărămiţă Lambru, săracu', *Lumeee, lume, soro lume*, simt că mă seacă la ficaţi…

De câte ori Papa Levy pleacă de-acasă, Lina începe să cotrobăie prin dulapuri. Azi scoate aşternuturile scrobite şi pune în celofan, ca la magazin, vraful de prosoape şi feţele de masă cu monogram din şifonierul cu furnir de nuc şi sub ele dă de etuiul evantaiului japonez pe care i-l dăruise Eriniei dr. Artur Sterian. Lina îl deschide. Scoate evantaiul şi vede că în etui se mai află două foi de pergament scrise de mână. Sunt două scrisori. Recunoaşte scrisul colţuros, tremurat al Eriniei. Citeşte.

Leon,

Nu pot să-ţi spun dragă. Dragă *îi spun vânzătoarei de la Alimentara,* dragă *îi spun coafezei,* dragă *îi spun sorei medicale care ţi-a ţinut tăviţa când ţi-a scos dr. Gârbea amigdalele… vezi, mă pierd în amănunte stupide. Mi-e ruşine să vorbesc serios. Mai ales numele pe care le dăm sentimentelor sunt atât de caraghioase! Cum să-ţi spun sufletul meu,*

sângele meu, bucata mea de creier aruncată la câini, pierderea şi durerea mea, ireparabilul vieţii mele, pentru totdeauna dragostea mea nerostită! Ţii minte, oare mai păstrezi o singură amintire de când mergeam împreună la teatru? Te-am dus la Domnişoara Nastasia *şi a doua zi mi-ai spus că ai visat că erai Vulpaşin. Mai ştii când ne jucam cu mingea pe plajă la Mamaia sau când te-am adus în braţe pe jos de la doctor, după ce ţi-a scos chistul din talpă? Împliniseşi 8 ani. Şoferul se încurcase la Gambrinus şi uitase de noi, plecasem fără bani la mine… parcă te văd, râdeai, mă ţineai cu braţele după gât şi cu picioarele îmi înconjurai mijlocul, „acum eram ditamai găliganul“, ziceai… şi văcsuitorul de ghete a strigat după noi: „Nu mi-o dai mie s-o încalec, că mă pricep mai bine ca tine?!“. Atunci îţi aminteai cuvintele mele. Ţii minte că am oprit maşina aia cu număr de Elveţia? Când am coborât, elveţianu' ţi-a dat o şocolată. Nu te-am învăţat să-mi spui* mamă*, nu te-am legănat în braţe, nani, nani, puiul mamii, nu voiam un băiat căruia să-i suflu pe rană când îi torn tinctura de iod. Te-am văzut plângând la filmul* Genoveva de Brabant*. Te am şi acum în faţă, când mă rugai în pat să-ţi recit* Trei, Doamne, şi toţi trei *şi* Mama *de Coşbuc şi, când ajungeam la „Sunt încă mici, şi tată n-au, şi George nu mai vine“, îţi dădeau lacrimile şi strigai: „Gata, gata, nu mai vreau!…“. Îţi cântam arii din opere înainte de culcare, „*Addio del passato[59]*, visuri de iubire, m-aţi părăsit şi dragostea lui Alfredo îmi lipseşte… dacă venirea lui nu-mi redă viaţa, nimic pe lume nu mă va salva…“, cântam cu mâna pe inimă, cu glasul sugrumat, îmi dădeam ochii peste cap, scoteam limba, te prăpădeai de râs. Eram sigură că te-am vindecat. Eram sigură că puternicul l-a învins pe cel slab! Nu ştiam pentru ce îţi făceam instructajul, până când te-am auzit în noaptea aia, când aveai piciorul în ghips, spunându-mi: „Vreau să înving ca Amundsen, dar îl iubesc pe Scott. Ce-am să fac eu cu viaţa mea?“. N-am ştiut niciodată că am făcut totul ca să te pierd, viaţa mea. De 33 de ani te port în mine, fără să te nasc, fără să-ţi dau posibilitatea să mă vezi. Nu ne vedem decât inventându-ne. Nu ştiu pe cine am învins acolo, înăuntrul meu, pe Amundsen sau pe Scott? Câteodată, în toiul nopţii te aud strigând: „Gata, gata, nu mai vreau!“. Oare un steag înfipt pe-un pământ al nimănui, aplauzele prelungite înainte de lăsarea cortinei, amurgul zeilor… ştiu că trăieşti. Îţi mai aud respiraţia şi gândul… mă mai pot izbăvi să te nasc? Leon, ce-o să înţelegi tu din scrisoarea mea, o mamă care, atunci când încă se putea, n-a îndrăznit să-ţi arate dragostea ei ca să nu te deranjeze? Vezi, ce valabile sunt uneori vorbele poeţilor:* Par délicatesse

j'ai perdu ma vie[60]. *Şi iar îmi pun masca şi-mi încep french-cancanul şi tu urli şi dai din picioare în beciul meu şi vrei să striveşti şobolanul şi-adormi abia către ziuă cu el la subsuoară ca un îngeraş… e prea târziu să mai vezi adevărul. Eu am pierdut partida. Nu ştiu dacă tu ai câştigat-o.*

Rămâi cu bine,
Mama

Leon a murit în februarie 1972 fără să fi citit niciodată scrisoarea asta. Avea 60 de ani, vârsta Eriniei.

Ultima dată l-am văzut în talcioc. Purta un trenci lung, ros la mâneci şi era nebărbierit. Arăta bătrân şi complet absent la agitaţia din jur. Mi-a spus, în treacăt, că e şomer şi a ieşit să-şi caute o lampă de gaz, fiindcă nu mai are cu ce să-şi plătească lumina. Aş fi vrut să-i dau ceva bani, dar nu puteam scăpa de imaginea acelui bărbat tânăr în maioul negru, mulat pe pectoralii bombaţi, pe picioarele neverosimil de lungi: condorul cu capul ras care şi-a înfipt clonţul în lună, fiindcă se recunoscuse în ea. Continuam să fiu copilul adormit pe fâşia de nisip care ar fi vrut să nu se mai trezească… Ne-am suit în troleibuz şi am coborât la Izvorul Rece să luăm o gustare înainte de masă. Îi cunoşteam gusturile. Am comandat un platou de batog şi lacherdă. Şi o sticlă de Burgunder, a adăugat Leo. Ospătarul a făcut ochii mari. Atunci, fetească regală. Regală n-avem. Atunci „proletară“. Am râs toţi trei. La începutul anilor '60 răsfăţul nu ne fusese încă interzis cu desăvârşire. Îmi permiteam. Când ne-am întors în ţară, pe mine m-au primit la Operă. N-aveam decât 25 de ani. Când a văzut sticla cu lichidul galben ca alama, lui Leo i s-au aprins ochii. A cerut imediat două sifoane şi i-a spus ospătarului că-şi pregăteşte singur şpriţul. Mi-a vorbit tot timpul de Jack London şi de Hemingway. „N-am înţeles sinucigaşii niciodată, cred că nicio boală incurabilă, nici moartea unui om foarte apropiat, a mamei, chiar a copilului, pierderea vederii sau, şi mai groaznic, să fii tânăr şi îndrăgostit şi să te pomeneşti brusc fără penis… îţi aminteşti eroul din Fiesta*, nimic nu m-ar determina să mă sinucid decât starea de legumă, când simţi cum te usuci, cum ţi se scurge orice vlagă, orice poftă, că nu mai exişti pentru nimic, fiindcă tu însuţi nu mai eşti nimic*

şi nu mai vrei, înţelegi? Cum să înţelegi?!!! Iartă-mă Lucy plătesc ştiu că plătesc, repeta, am plătit tot timpul la Breaza aveau ai mei o vilă mergeam vara în fundul curţii curgea o gârliţă fugăream două găini una albă alta neagră mă gândeam noaptea în pat pe care o s-o taie prima au tăiat-o pe aia albă mi-am vârât-o sub cămaşă aşa fără cap când a ieşit Sica din bucătărie şi-am aruncat-o în gârlă printre mortăciunile care se descompuneau n-ai cum să înţelegi le botezasem găina albă era Scott aia neagră Amundsen îşi savura victoria mânca bojoci de câine era târtiţa favorită a tuturor cocoşilor nu puteam să-l mănânc pe Scott înţelegi? nu înţelegi nu puteam să-mi mănânc bunătatea borăsc uite şi-acum îmi vine să borăsc ce să fac cu bunătăţile astea luaţi-le de-aici pute a hoit fata aia moartă cum i-am înfipt-o în gaură se închegase sângele picioarele ei reci ciorapii albi trei sferturi Trebuie să trăieşti! urla. Trebuie să trăieşti! Îi curgeau balele în colţurile gurii. Lumea se uita la noi. Linişteşte-te, Leo, sunt eu, Lonko, sunt cu tine, sigur că trăieşti. Nu te mai las singur. Uite, bea puţină apă. Plătesc şi mergem vizavi, în grădiniţa Rosetti, să-mi povesteşti, Leo îşi mişca buzele fără cuvinte. Omule, ce s-a întâmplat cu tine, ce ţi-au făcut mizerabilii? toţi şi la răsărit şi la apus, mi-a mai rămas, miazăzi şi miazănoapte curând curând. Îi tremurau mâinile, îi tremura bărbia. Lucy iartă-mă am fugit de ei de amândoi Lucy prin spitale cu mintea dusă Sam o tărtăcuţă mică zbârcită ca tigvele alea vinete îmbălsămate cu curara ale indigenilor atârnate de palmieri am fugit de găinile albe de fetele moarte de fetele rase în cap. Haide, te rog, linişteşte-te, îi spuneam. Plata, vă rog. Chelnerul se uita prostit la noi. Să vă comand un taxi? Nu, lăsaţi, mă descurc. Îl ţineam strâns de braţ. Leo se-mpiedică de prag. Morţii mă-sii care mă-sii că nici Erinia nu mai e singura care a ştiut că sunt bun fiindcă eu am crezut mereu că găina neagră e Amundsen şi mă luam după ea ca după o busolă să înving mi-am pierdut busola înţelegi nu sunt nici Scott nici Amundsen mi-au pus la toate intrările şi ieşirile o centură de castitate. Hai, fii cuminte, încearcă să-ţi aminteşti, ce s-a întâmplat cu tine, ce ţi-au făcut? Încercam să-l liniştesc. Olguţa era cea mai bună trebuia s-o scot de la ansamblu o vedeam la Operă era mai bună ca Josephina sau ca Violett, chiar şi ca Ileana Simo ca merii ca perii în mijlocul verii cu Oleg cu Stere cu Bazaca cu Gabriel dacă ar mai fi fost Romanovski era şi el o găină albă Penescu Liciu afară afară la gârliţă. Bine, dar eram eu. Nu m-ai căutat niciodată, îi spuneam Nu-s cerşetorul tău. Te-am uitat v-am uitat pe toţi la Văcăreşti la Periprava la Poarta Albă nu mai văd decât unghii smulse

căcat vârât pe gât dinţi sparţi şi bulanul îndesat în gaură până-n rărunchi când venea gardianul îi auzeam cheile pe coridor să-mi deschidă centura de castitate. Ce tot spui acolo? La Poarta Albă ei singuri m-au dus ea n-avea centură de castitate ăştia n-au niciunul centură de castitate sunt găini negre dar Erinia nu ştiu Erinia a fost o externată mereu dincolo de poartă eu nu eu nu Olguţa a vrut şi moarta a vrut că nici ea n-avea centură de castitate de-asta intram în ele ca-n brânză mă bălăceam ca-n gârliţă unde încet găinile albe se descompun. Cum ai ajuns acolo, omule? Ce tot bolboroseşti? Hai să luăm un taxi şi te duc la mine. Nu nu. S-a smuls de la braţul meu. Ne urmăresc, striga…

Dacă aş reuşi să mă văd ca pe o prietenă a mea, mi-aş găsi o mie de cusururi. Îmi amintesc sau îmi imaginez lucruri groaznice pe care le-aş fi făcut şi le atribui altora. M-am trezit azi-dimineaţă la 4.30 cu ideea asta. Visasem că am tăiat încet, prelungindu-mi plăcerea cât mai mult, gâtul pisicii mele bătrâne cu o pânză de bomfaier, după ce îi fixasem în cuie labele de planşetă. Bineînţeles că îi legasem înainte botul cu un tifon ca să nu zbiere. Când am dus gunoiul, i-am spus vecinei de palier că o prietenă a mea săvârşise isprava asta şi că poate ar trebui s-o vadă un psihiatru. De câte ori povestesc cu lux de amănunte cum a fost violată prietena mea de un coleg evreu care-şi făcuse un ritual din a-şi bate joc de creştine, de mine vorbesc. Când spun cum a pârât-o Doina pe Zizi la dirigintă că ţiganii din Manu Cavafu au găsit-o în comă alcoolică pe stradă şi au dus-o pe braţe acasă, de mine vorbesc. Să fie asta o boală a scriitorului sau „imaginaţia e biografie“, cum spunea Aglaja Veteranyi? N-am dormit decât trei ore şi m-am trezit cu mizeriile astea. Ieri au venit Florian şi Claude, prietenii mei din Bordeaux. Claude a scos din poşetă un parfum Chanel 5. Am deschis cutia de carton, am deşurubat capacul auriu şi am inspirat adânc. Nu demult, susţinusem într-un cerc de artişti că numai poezia ce n-are vârstă are valoare… se potriveşte şi aici. Vârstele nu se menţin curate, ele se lasă contaminate de mode şi moda e apanajul snobului, te duce mai departe, dar te falsifică. Claude a mai scos din poşetă şi o carte, *Le premier homme*, primul roman al lui Camus, rămas nepublicat până în 1994. Îl căra cu el în sacoşă peste tot cu puţin înaintea morţii sale. Nimic nu-şi dorea mai mult decât să-l vadă publicat şi n-a fost să fie. Nu înţeleg, nimeni nu ştie de ce ţinea atât de mult să dea în vileag tocmai acum, după ce luase Nobelul,

prima lui încercare din tinereţe. M-apucasem să scriu la textul ăsta nenorocit, că nici nu ştiu cum să-l numesc. Capul nu m-asculta, ca un seif al cărui cifru îl uitasem, şi ce mi-am zis? Ce-ar fi să mai deschid larg ferestrele astea, ce-ar fi să mai respir alt aer? Şi l-am deschis pe Camus. De fapt, voiam, de data asta, să văd nu *ce* scria, ci *cum* scria. Voiam să văd ce mă făcuse pe mine, acum 40 de ani, să citesc *Ciuma* pe stradă şi să calc în gropi, să mă împiedic de borduri… şi, când colo, nimic. Se descrie un personaj de la detaliile anatomice la vestă, la cravată, la batistă, se povesteşte ce s-a întâmplat la cina în familie, la biserică, cum a apus soarele sau ce a spus mama înainte de culcare… toate astea întinse pe vreo 20 de pagini şi brusc: „…valul de tandreţe şi de milă abătut asupra inimii lui nu era curentul care-l mâna pe fiu spre amintirea tatălui dispărut, ci compasiunea bulversantă resimţită de un bărbat matur în faţa propriului copil, ucis dintr-o eroare, aici ceva nu era în ordinea firească şi, ca s-o spunem deschis, nici nu putea să existe ordine firească, ci doar nebunie şi haos acolo unde fiul era mai bătrân decât tatăl". Am rămas mult pe gânduri. Cum spun ei, părinţii, „noi am trecut prin vârsta voastră şi ştim cum se poartă una sau alta, o să vă vină şi vouă rândul mai încolo…". Dar adineauri am spus că vârsta e o modă. Păi, după ce afirmam puţin mai înainte înseamnă că şi vârsta falsifică. Cu siguranţă! Oamenii mor când nu mai au forţa să se falsifice. Stana bate albuşul de ou cu telul. Totdeauna s-a temut de aparate. De-aia nu foloseşte mixerul. Speră că va avea cândva curajul să-l folosească, dar cu fiecare an devine tot mai greu. La fel e şi cu maşina de spălat. De computer ce să mai vorbim? Sună telefonul. Sam pune steguleţul Canadei pe masă şi ridică receptorul. „Alo, Casa Schallmon?" „Da." „Aş dori să vorbesc cu domnul Sam Schallmon, dacă se poate." „La telefon. Cu cine am onoarea şi în ce chestiune?" „Chestiunea, cum o numiţi dumneavoastră, cere timp, e prea complicată pentru a fi rezolvată într-o discuţie la telefon." „Regret, dar eu nu primesc, din principiu, necunoscuţi acasă." „Domnule Schallmon, iertaţi-mă, nici nu m-am prezentat. Mă numesc Zander, Lonko Zander, sper că acum realizaţi că nu sunt chiar necunoscut." „Ce garanţie am că toată povestea asta fantasmagorică nu e o simplă înscenare?" „Numele Heinrich Schmidt vă spune ceva?" În receptor nu se mai aude decât o respiraţie precipitată, urmată de o tuse seacă. „Consider că îndeplinesc o datorie de onoare faţă de dumneavoastră, exprimându-mi totodată recunoştinţa profundă pe care i-o datorez mentorului şi salvatorului meu, Leo Schall. Trebuie să cunoaşteţi tot

adevărul, nu numai că e vorba de tatăl dumneavoastră, Leon, Leon Schallmon, ci şi să mă absolviţi pe mine de vina de a fi luat în inima lui locul fiului adevărat, care, fireşte, sunteţi dumneavoastră. Şi, ca să vă convingeţi că nu sunt un şarlatan, ce profit aş putea avea de pe urma cuiva care a pierdut tot? Iertaţi-mă, vă mai dau o carte pe faţă… Numele Otto Schalke vă spune ceva?“ Din nou respiraţia precipitată în receptor, după care un glas înecat. „E profesor de germană la «Şincai», fostul meu coleg de cancelarie.“ „Atunci unde şi când preferaţi să stăm de vorbă?“ „Mi-ar conveni înainte de masă şi, în orice caz, nu acasă. Prefer să fim singuri.“ „Şi eu.“ „Iertaţi-mă, nu v-am întrebat. Din caietul cu însemnări am înţeles că sunteţi balerin. Mai dansaţi sau… îmi închipui că sunteţi pensionar.“ Lonko Zander izbucneşte în râs. „Oi fi eu Tezeu, care nu pierde din ochi firul Ariadnei şi scapă din labirint, dar să dau şi timpul înapoi e peste puterile mele, n-am fost eu în stare să-l scot pe Leo din Hades, nu-mi închipui că vedeţi în mine un virtual învingător al lui Cronos. În ce zi v-ar conveni?“ „Mie mi-e indiferent. Ce-i azi?“ „Marţi.“ „Dacă n-aveţi alt program, putem să ne vedem sâmbătă la 11, la Inter, la recepţie, la o cafea.“ „S-a făcut.“ „Rămâne cum am stabilit, sâmbătă la 11.“ „Atunci, pe curând.“ Sam pune telefonul în furcă şi rămâne pe gânduri. Ce-o mai vrea şi Lonko ăsta de la mine? Şi Leon, taică-meu chipurile, care m-a părăsit când era viu, schimbându-mă cu Lonko, de ce trebuie eu să fiu schimbat mereu cu altul, ba cu Lonko, ba cu Gigi, până şi cu Papa Levy, şi acum, când nu mai avem nimic de împărţit, au nevoie de mine. Începe să-mi fie frică. Sam se duce la bucătărie. Uşa întredeschisă. Stana a lăsat-o într-adins aşa ca să tragă cu urechea. Îşi cunoaşte marfa. O fi ea geloasă şi grijulie, ca toate femeile, dar ce-i al ei e-al ei. Poate să moară de curiozitate, dar nu-l trage de limbă, mai bine înghite-n sec decât să-l descoasă. Aşteaptă să vorbească el primul. Sam îşi vâră degetul arătător în sosul galben-auriu care miroase a vanilie şi lămâie. Şi-l duce la gură, îşi ţuguie buzele şi începe să-l sugă cu un gest indecent. Mina lui preocupată devine brusc destinsă şi zâmbăreaţă, ca atunci când o întreabă uneori, după masă, pe Stana dacă nu-i amatoare de-un pui de somn. Dar azi, în ciuda sosului de vanilie pentru laptele-de-pasăre, faţa lui Sam se-ntunecă iar ca un cer de noiembrie. „Închipuie-ţi Stana, m-a căutat un necunoscut la telefon. Are un nume suspect. Mă miră că l-am reţinut. S-a recomandat Lonko Zander. Mi-a zis că trebuie să-mi spună lucruri importante care mă privesc personal pe mine – şi, mai ales, pe Leon. Se pare că e informat şi cu privire la familie, dar cel mai tare m-a pus

pe gânduri că a pomenit numele lui Otto Schalke. Ăştia chiar continuă să mă vâneze. Ce mai vor de la o epavă? La 58 de ani, având un picior şi-o mână fără să ştiu că le am. Noroc că există bicicletă şi maşină de scris… dar astea nu mă scutesc de frică, uite, chiar mi-e frică. Ce mai vor de la mine, un pensionar olog care se joacă de-a Statul-Major?… Stana, tu nu crezi că ei sunt şi acum infiltraţi peste tot şi unde mai pui că mai au şi tehnologia asta diabolică pe mână care te găseşte şi-n… noi am plătit, toată familia a plătit, ştii doar. I-am promis că mă duc… cine ştie în ce mai intru?

Sunt lucruri, pe care ţi le repeţi zilnic, fiindcă nu le poţi spune nimănui. E şi asta o formă de masochism sau de, cum să-i spun… dacă pe mine nu mă interesează nimic din ce-l priveşte pe altul, de ce i-ar păsa altuia de viaţa mea? De când n-o mai întâlnesc pe Anda… e stranie fata asta, seamănă cu o stea căzătoare, „azi o vedem şi nu e“, se tot aşază pe banca mea bătrâni şi încep să-mi povestească de câinii pe care-i hrănesc, de zambilele care trăiesc mai puţin ca panselele, de ieşenii care pun mărţişoare la statuia lui Eminescu şi, bineînţeles, de genunchii lor umflaţi pe care îi tratează cu prişniţe din foi de varză. Mă scol şi plec, scuzându-mă că am treabă. Apropo, s-ar putea să nu vorbesc despre viaţa mea şi din politeţe, *par délicatesse*, pentru că e o necuviinţă să-l pui pe altul să-ţi ducă sacoşele după ce ţi le-ai umplut prea mult, convins că-i faci o favoare încredinţându-i ce-ţi aparţine. Găsesc o bancă liberă pe malul lacului. Privesc pontonul din dreapta, unde se adună pâlcuri, pâlcuri lebede şi raţe. Acolo vin mereu bunici cu nepoţii şi le aruncă bucăţi de pâine. Păsăretul dă din aripi, scoate strigăte ascuţite, aglomeraţiile sunt totdeauna ameninţătoare. Deodată îmi apare amfiteatrul „Pârvan“. Prezenţa era obligatorie. Peste două luni avea loc examenul de stat. Sunt acolo, în picioare, în faţa unei săli pline de studenţi. Simt cum îmi tremură genunchii. Parcă-s Marina Vlady în filmul *Vrăjitoarea*, când sătenii au lapidat-o fiindcă a îndrăznit să intre în biserică. Chiţimia a încercat să-mi ia apărarea, dar voiau să se debaraseze şi de el. Eram eroul acelei judecăţi tovărăşeşti, urma să fiu exmatriculat. Îl văd în faţa mea pe Orzea, decanul, pe post de Mare Inchizitor, citeşte rechizitoriul. E cu pantalonii în vine, îşi freacă mădularul sub ochii scârbiţi ai studentelor pe care le invită la o cafea în biroul lui, să le dea consultaţii pentru lucrarea de diplomă. De câte ori mă gândesc la Orzea, nu-l văd decât aşa, dar el era un tip sentimental, un suflet de poet. Îşi întrerupe şirul acuzaţiilor, recitând

din Theodor Neculuţă. Cu glasul sugrumat de emoţie, îi înfierează pe exploatatori: „Dar, când pe şarpe-n sân îl pui şi-n sân îl laşi să scoată pui, nu eşti un sclav plecat?"… aşa se prind mizeriile astea de creier ca nişte căpuşe. Şi tu, în naivitatea ta, încercai să te convingi singur c-a fost o eroare umană. Numai Stana m-a apărat. Am văzut atunci că e o fată pe care poţi s-o iei la furat de cai. L-a apărat pe Leon, parcă mă apăra pe mine, şi chiar asta făcea. Dina Burghelea, ba chiar şi Catinca Ralea, care nu gusta melodramele, ascultau încremenite, când au aflat că e prietenă cu Olguţa şi chiar ea îi spusese ce s-a întâmplat de ziua ei. Îl invitase pe Leon acasă, să serbeze în doi, şi că el nici n-a atins-o, ea a vrut, că-l iubea şi, când iubeşti, nu te mai gândeşti la morala proletară. Sala a amuţit. Modest şi Richi Sârbu au aplaudat. Eu n-aş fi putut niciodată să-l apăr pe Leon cum a făcut-o ea pentru mine. Nu pentru tine, mi-a spus. Pentru el. Leon a fost un martir. Nu-l poţi ierta pentru sângele lui german, de parcă tu te-ai fi născut din Duhul Sfânt. Taci! Olguţei i-a fost frică de Schalke, că ăsta nu-l scăpa o clipă din ochi pe Leon, venea la toate spectacolele Ansamblului Armatei şi a strâns-o cu uşa, săraca de ea, să declare că Leon a violat-o, că el oricum e suspectat nu numai pentru originea nesănătoasă, ci mai dansase şi în Germania hitleristă atâţia ani. Schalke l-a acuzat şi de spionaj şi de homosexualitate… şi, brusc, când ziceam că se umpluse paharul, l-a scos din mânecă şi pe Orlov, violoncelistul care nu s-a mai întors în ţară după turneul în State. Toţi ştiau că Orlov era cel mai bun prieten al lui Boris, fratele Olguţei. Ei toţi se trăgeau dintr-o familie de ruşi albi care emigraseră în timpul Revoluţiei. Mă întreb şi azi ce i-o fi mânat la noi. Leon nu mai avea nicio scăpare. Exmatricularea mea era inevitabilă. Oricum, nu mă pot plânge că n-am avut o viaţă plină de aventuri, salahor pe şantierul de construcţii, zilier la Ignifugarea, noaptea pe sacii de ciment ba cu Chiva, ba cu Chitila, uitam de *Critica raţiunii pure*… şi uite că tot am ajuns profesor de istorie, am şi bicicletă, am apucat 60 de ani, sunt de-o vârstă cu Leon, tatăl meu morganatic, cum spune nebunul ăla de Lonko… ce figură! Sunt şi şchiop, am baston, pensie de boală şi mă întreţine nevasta… am uitat ce-i mai important, trăiesc într-o ţară capitalistă şi aspir să devin european! Mai grav e că ăştia şi acum… că doar n-au venit minerii ăia salvatori în salopetele lor noi-nouţe de capul lor la Bucureşti! Şi masacrul de la Târgu Mureş? Merg mână-n mână: „Comuniştii de ieri, legionarii de mâine" sau invers, e acelaşi lucru. Numai că noii tineri minunaţi cu maşinile lor virtuale sunt mult mai eficienţi. Ăia vechi erau mai prostănaci, uneori mai simpatici. Doamne, *j'ai*

plus de souvenirs que si j'avais milles ans![61] Cum i-au săltat atunci cu duba pe Mazilescu şi pe Turcea de la Mitzi? Trecuse de unu, erau chiauni amândoi. Şi Turcea zice: „Parcă suntem în Kafka!". Da' securistul de colo: „A, vrei caft? Na la nenea caft". Şi-i trase o scatoalcă. Mi-a povestit Stana. Nu trecu săptămâna şi întâmplarea făcuse deja ocolul Bucureştiului ca banc. Cred că în România niciodată nu s-a râs mai mult decât în anii '60 şi '70. Acum îl văd pe Gigi Vătăşoiu, slab şi palid ca Toma Nour. L-au luat cu laţul, ca hingherii, de la facultate şi l-au dus la Rahova în 1950, în timpul lui Dej, în perioada cea mai cumplită, ca şi pe Leon. Aveam doi colegi, s-au dus în munţi. Ardeam să plec şi eu. N-am mai auzit de ei. Uneori e şi laşitatea bună la ceva. Cred că orice deţinut politic ar fi preferat atunci ghilotina! Alunecase pe scara de fier când venea de la duş, asta scria în scrisoarea pe care au găsit-o părinţii lui Gigi în cutia poştală a casei din Griviţei, de lângă biserica Sfinţii Voievozi. Adevărul l-am aflat abia la *Memorialul durerii*, murise *par délicatesse*. Gigi a fost prietenul meu cel mai bun, dar, când îl vedeam alături de Stana, îl uram, păreau croiţi unul pentru altul. Ce-i interesa pe ei ce simţeam eu? N-am putut să mă despart de niciunul din ei şi mi-am acceptat locul. Nu ştiu dacă asta se cheamă putere sau slăbiciune. Gigi nu s-a mai prezentat la sesiunea din 1950 şi, în acelaşi an, a murit asasinat de ei sau, fiindcă nu mai suporta tortúrile, a preferat… Peste un an m-am mutat la Stana. Noaptea, lipit de trupul ei, îmi spun uneori şi-acum: Sam, profitorule! Deşi nu prea mai profit de nimic. Câteodată mă pomenesc aşa, tam-nisam, zicându-i Stanei: Crezi că Gigi ne poartă pică pentru asta? El a rămas cu noi. Atunci Stana îşi dă la o parte, vizibil iritată, şuviţa de păr de pe ochi. Tonul uşor frivol şi momentul în care-l aduc în discuţie pe Gigi Vătăşoiu, dar mai ales uşurinţa cu care mă consider absolvit de prietenul mort pentru vina de a-i fi luat în posesie iubita ca pe un obiect cuvenit pe drept îi creează repulsie, ca discursurile ţinute la căpătâiul prietenilor morţi care nu mai au nimic de obiectat. Stana ştie că, dacă Gigi era în locul meu şi eu în al lui, ar fi făcut ce-am făcut eu. Pentru că noi formam un singur bărbat şi, dacă pierdea o jumătate, trebuia să rămână cu cealaltă. Şi totuşi – şi totuşi, de ce, în momentele când trupurile noastre îşi împart bucuria ca pe-o pradă şi gem de plăcere, îmi zic ca ţiganul care a furat după cutremur inelul de pe degetul mortului: Sam, eşti un norocos!

Papa Levy stătea întins pe patul larg, unde se lăfăiseră toţi „delfinii“ familiei, în costumul sare cu piper pe care-l îmbrăca numai când mergea la Spitalul Militar, să afle de la doctorul Levente că are o inimă de 50 de ani, sau la cinematografele Volta-Buzeşti, Marna ori Marconi din jurul Pieţei Matache, la filme cu Stan şi Bran, ca să aibă de ce să râdă. Azi era una din acele zile când îţi place să te laşi în voia nepăsării ca într-o cadă plină cu apă caldă, să nu-ţi îndeplineşti obligaţiile şi să ştergi ordinea şi disciplina din rutina zilnică. Fusese la Marna şi văzuse *Melba*. Actriţa australiană era frumoasă şi avea o voce de aur. Îi amintea de Erinia, pe care o cunoscuse când organiza spectacole improvizate de operetă şi revistă pentru răniţii de pe front. În ce an să fi fost asta? Trebuie că era prin primăvara lui 1916; Banca Schallmon se afla în pragul falimentului, dar îşi revenise brusc după sfârşitul războiului, când până şi România se rotunjise ca o gravidă, lucru confirmat de altfel şi de harta din cartea de geografie. Unde mai pui că şi ruşii au întors frontului spatele şi au dat fuga înapoi la Maica Rusia, să le facă de petrecanie Romanovilor, că pe ăştia îi urau mai ceva decât pe Friţi. Am reflectat multă vreme la anomalia asta. De la Abraham încoace noi suntem un popor care-şi respectă legea, cu riscul de a nu ţine totdeauna cont de morală. De când am văzut însă că legea fără morală e exterminatoare, mi-am spus că poate e chiar mai drept să-i urăşti pe ai tăi cu motiv decât pe străini fără motiv. Vorbele lui Papa Levy treceau pe lângă urechile Linei ca timpul pe lângă ore. Ea ţesea cuminte ciorapii conaşului şi mângâia cu talpa piciorului în târlici spinarea lui Zogu. Linico, spune şi tu ceva, că parcă aş vorbi cu pereţii. În Panciova, acolo la voi, lângă Vârşeţ, unde vă amestecaţi unii cu alţii, români, şvabi, unguri, sârbi, ţigani, evrei, chiar, nu vi s-a urât să vă frecaţi tot timpul unul de altul ca-ntr-o maşină de tocat, că ungurii le spun românilor *büdös oláh*[62] şi românii din „boangheni“ şi „bozgori“ nu-i scot, mi-a povestit şi Anna Bretz, secretara mea, era din Darova, bănăţeancă sadea, că taică-său o învăţase de mică să nu le dea ălora negricioşi, care vin să ceară apă la poartă, să bea din paharele lor, că sunt trimişii Satanei şi spurcă tot ce ating. Lina îşi ridică, în sfârşit, ochii de pe ciorapul tras pe ciuperca de lemn, după ce şi-a prins bine acul în marginea ţesăturii. Eu nu ştiu, conaşule, ce-or fi zis ăi mari, că noi, copiii, ne jucam, nu vorbeam. Conaşul ştie că abia împlinisem 15 ani când am venit în casa voastră. Jozsi mă învăţa *Boci, boci tarka, se füle se farka, oda megyünk lakni, ahol tejet kapni*[63] şi Heini mă striga: *Lenchen klein, ging allein…*[64] şi mai departe nu mai ştiu, Bobocel, care purta un paltonaş făcut din mantaua militară a lui

taică-său, că era tambur-major, nu zicea nimic. Mă pândea pe la spate şi-mi desfăcea funda roşie cu care-mi prindeam părul. Papa Levy se uita la ea ca la ceva între fetiţă şi femeie, ca la un manechin într-o vitrină goală, care se lasă dezbrăcat şi îmbrăcat cu ce vrea vitrinierul. Halal conversaţie! Îşi aprinde o ţigară din pachetul deschis pe care-l ţine pe noptieră şi trage fumul adânc în piept, lăsând flecăreala asta fără nicio noimă să se destrame în încăperea unde contururile mobilelor se estompează tot mai mult… E bine aici cu tine când coboară seara în odaie. Şi mai dă-i încolo de ciorapi şi vino şi tu mai aproape să-ţi spun cum a fost la film. N-o să-ţi vină să crezi, mai bine de-o oră şi jumătate, cât a durat, m-am gândit ba la Erinia, ba la tine. Când Melba, marea soprană, cobora din trăsură, cu talia strânsă bine-n corset şi cu pălăria imensă cu pleurese pe cap, o vedeam pe Erinia, când Melba nu era încă Melba, era Helen Porter Armstrong Mitchell şi cânta pe străzile Melbourne-ului, târând după ea o păpuşă din cârpe, te vedeam pe tine. Şi ea plecase de-acasă să-şi caute norocul şi au dus-o valurile vieţii în sus. Îţi spun eu c-o s-ajungi soră-şefă la Colţea. Aş fi fericit s-apuc s-o văd şi pe asta. Noi toţi avem în viaţă suişuri şi coborâşuri, spun banalităţi, vorbele bătrânilor îşi pierd luciul ca pietrele inelelor. Toată viaţa e făcută din banalităţi, n-o să mă crezi, astea-s mai importante ca excepţiile. Şi pâinea e banală… Lina se uita absorbită în ochii lui Papa Levy şi era pentru prima dată când simţea că el chiar vorbeşte cu ea şi că ea îi spune *Levy*, nu *conaşule*, fiindcă erau de-o seamă… Vezi, vorbele se topeau în urechile ei, toţi, şi Melba, şi Erinia, şi Lina, şi bancherul Levy Schallmon, şi muscoiul ăla care bâzâie pe geam să iasă din închisoarea lui, sunt la fel, fiindcă fiecare trăieşte pentru el de fiecare dată o singură dată, de-asta, Lina, totul e şi nu e în acelaşi timp, nu există decât „carpe diem“. Tu nu ştii ce-i asta. *Carpe diem* înseamnă „Trăieşte clipa!“. Vezi, pe braţul balansoarului atârnă capotul mov al Eriniei, de cincisprezece ani atârnă acolo, şi ea… dar tu eşti aici. Lina începe să-şi descheie nasturii puloverului maro pe care şi-l împletise singură. De sub el apare combinezonul roz de milanez, cu dantela puţin crăpată unde se lipesc sânii dolofani. Fermoarul fustei de tergal scoate un zgomot de sticlă tăiată cu diamantul şi fusta cade încolăcindu-se ca un şarpe în jurul gleznelor. În tot acest timp, ochii lui Papa Levy şi ochii Linei parcă sunt sudaţi. Picioarele ei subţiri şi uşor curbate, ca două paranteze, par neîndemânatice în ciorapii maro de bumbac, prinse cu jartiere bleu de elastic pe pulpele albe care ies de-un deget din despicătura chiloţilor de americă. „Pune-ţi capotul Eriniei, nu-ţi lega cordonul, aşa, lasă-l să fluture

şi desfă-ţi părul." Vorbele ies greu din gâtlejul bătrânului, respiraţia devine şuierătoare, un fir de salivă se scurge din colţul drept al gurii întredeschise, unde licăre stins molarul de aur. Lina nu mai vede nimic. Ochii ei şi ai lui Papa Levy sunt sudaţi. Corpul ei e otova, oasele colţuroase, un miros dulceag de sudoare amestecat cu odicolon bulgăresc de trandafir adie din mănunchiul de păr negru pe care subţiorile nu-l pot ascunde. Alunecă blând cu burta lipită de şoldul bătrânului, care-i prinde între degetele ciolănoase ţâţele umflate şi-i freacă cu unghia degetului mare sfârcul întărit sub pânza sutienului. Ea şi-a pus piciorul îndoit peste coapsa lui, care se simte ca lemnul sub pantalonul de stofă, şi-i descheie încet, nasture cu nasture, prohabul. Bătrânul murmură printre gemete: Linica, Linica murmură printre gemete: Levy; degetele ei pătrund într-o grotă moale, întunecată, unde se-ascunde un mic animal pe moarte, fără blană, o bucăţică de carne zbârcită şi cleioasă ca o coropişniţă… zvâcneşte de două ori şi tot corpul ăla bătrân saltă deodată în sus, tras de-o mână nevăzută, scoţând un răcnet de fiară. Lina se prăbuşeşte lângă pat, se ridică, se-mpiedică, ajunge la uşă, aprinde lumina. Papa Levy stă chircit pe-o parte cu gura căscată. Se ţine de burtă, fruntea lui e aburită de o sudoare măruntă. Strigătele lui sunt tot mai puternice, trage de capotul mov al Eriniei, o strigă pe nume, pe urmă, când Lina îi şterge fruntea cu batista şi-i duce paharul cu apă la buze, spune stins: Linica. E ora 2 noaptea când Lina dă pentru a cincea oară telefon. De fiecare dată răspunde glasul somnoros, vădit iritat al lui Sam. Zău, Lina, până când o să mă deranjezi cu telefoanele astea? Are o indigestie, vrei să vin eu să-ţi spun ce să-i faci? Doar eşti asistentă, fă-i un ceai şi până mâine o să-i treacă. Şi, într-adevăr, până mâine i-a trecut. Lina a sunat pentru ultima oară la 7.38 să-l anunţe pe Sam că Papa Levy a făcut un infarct şi a murit. Dacă nu poate veni, se va ocupa ea de cele necesare înhumării. Puse receptorul de ebonită în furcă. Se duse tiptil în târlici până la pat. Îi era frică să-l dezbrace şi să-l spele. Prea mirosea a sudoare şi a odicolon bulgăresc. Îi legă bărbia cu basmaua ei crem cu maci roşii. Îi puse mâinile una peste alta pe piept, i-ar fi pus şi iconiţa de carton din cartea ei de rugăciuni, dar nu ştia dacă se cade. Pe urmă atârnă peste oglinda veneţiană de cristal cu panaş roz capotul de crepsatin mov al Eriniei.

Pe Strada Mare, ce împarte în două părţi egale creştetul comunei Gottlob, căreia românii nu s-au gândit să-i traducă numele în *Laudă*

Domnului, a trecut, lăsând în urmă o trâmbă de praf, un Packard bleu metalizat. Trebuie c-o fi având şi o denumire românească pe care n-am reţinut-o. N-ar trebui să ne facem sânge rău pentru ce uităm, fiindcă de ce nu ţinem minte probabil că ne putem lipsi. Timpul e cel mai calificat gunoier, nici nu-ţi dai seama cum te scapă încet, încet de toate vechiturile, ca, în cele din urmă, să constaţi că ai uitat tot, fiindcă nimic nu mai e important. Nici măcar continuarea acestui story. Iată, am ales un cuvânt străin; „străin“ poate fi echivalent şi cu „neutru“, adică fără gen, nu-i aşa că nici eu nu pot jura cu mâna pe inimă că aş fi româncă, nemţoaică, unguroaică, grecoaică, sârboaică sau ţigancă, cum nu pot spune cu certitudine că sunt poet sau prozator sau textier sau foiletonist sau traducător… de asta n-am chef să mă documentez, că oricum n-ar duce la nimic, nici la Premiul Naţional de Poezie, nici la Opera Omnia, în paranteză fie spus… Aşadar, *revenons à nos moutons*[65], dragă maître Pathelin. Pe Strada Mare, ce împarte în două părţi egale creştetul comunei Gottlob, al cărei nume românesc nu l-am reţinut, dacă o fi având vreunul, a trecut, lăsând în urmă o trâmbă de praf, un Packard bleu metalizat. A cotit la stânga, ocolind indicatorul cu săgeata îndreptată spre Sânnicolau Mare, şi a pătruns pe păşunea înierbată, printre pâlcurile de mesteceni şi arţari. Cişmeaua era acolo, la locul ei, de vreo 80 de ani buni, cu furtunul de stropit grădina, încolăcit ca un şarpe uriaş alături. A oprit în faţa casei de culoarea sinelii, cu tencuiala căzută pe alocuri, cu geamurile uriaşe şi înguste de la stradă bătute în cuie. Din maşină a coborât un bărbat spătos, în pantaloni bufanţi – *knickerbockers* –, dintr-o stofă cadrilată, cu aplicaţii de piele în dreptul genunchilor. În picioare avea un fel de bocanci de iuft care-i ajungeau până la gleznele puternice şi pe cap purta o şapcă gri cu cozoroc de celuloid kaki, care dădea aerului şi întregii împrejurimi o culoare cazonă. Scoase din portbagaj o maşină de scris Adler, promoţie 1931, un aparat Morse şi, în cele din urmă, apăru şi o colivie de dimensiuni neobişnuite, din care răzbătea uguitul întărâtat al unei duzini de porumbei. Cum sta aplecat, privit din spate, i se vedea ceafa grăsulie şi roşie, uşor bombată peste gulerul ştaif al tunicii închise până sus cu nasturi de os. Cine o fi fost străinul ăsta şi ce căuta la Gottlob? Acum scoate şi o cutie lungă de piele maro, prevăzută cu o curea de pus pe umăr. Instrumentul adăpostit acolo e greu de ghicit. Poate fi la fel de bine o puşcă de vânătoare sau o crosă de golf. O fi vânător, turist, columbofil, scriitor: deocamdată e neutru.

Trânteşte portiera maşinii. Descuie uşa de la intrare, asigurată cu bare metalice bine încastrate.

Se întorsese din Germania de o săptămână şi îl mâna, nu, nu un dor, mai curând o curiozitate, să-şi vadă casa unde se născuse. *Scheisse, elend ist die Bude!*[66] Tocmise un om să aibă grijă de casă şi de grădină, dar, cum stăpânul venise pe neaşteptate, întreaga gospodărie arăta jalnic. Nu ştia dacă avea rost s-o pună pe picioare, iar de vândut, nici vorbă. Cine să-şi cumpere aici o dărăpănătură, când toţi visau să plece? Otto Schalke nu ştia cum s-o întindă mai iute de-acolo şi o porni pe jos prin sat. Pe drum, de la un capăt la altul, nu întâlni decât trei femei care vorbeau un dialect german, din care nu desluşea mare lucru. Biserica avea un lacăt la zăvor. Se întoarse la casa părintească. Duminica în amiaza mare, pe uliţă treceau cinci vaci cu ugerele stoarse şi tălăngi la gât. Văcarul bolând, Jöncsi, le lovea cu un toiag pe coastele încovoiate, când pe Freia, vaca roşcovană, când pe Wotan, boul bălţat, însemnat cu o rună neagră pe frunte. Urcă dâmbul, călcând pe pământul zgrunţuros către cimitir. Mormintele erau pe coastă şi Otto se mira cum de nu alunecă la vale. Să fi tot fost vreo sută de cruci aici, strâmbe. Numele nu se distingeau bine, nici anii naşterii şi ai morţii, totuşi majoritatea celor îngropaţi acolo se pare că muriseră prin ’42-’45 şi nu erau mulţi care să fi trecut de 30 de ani. Curios, şi mulţi copii. Să fi fost războiul de vină sau… Trecuseră 16 ani de când plecase la Edenkoben, în Germania, la Ferenconki, fratele lui Katinéni. Fire aprigă şi răzbătătoare, Otto era croit ca Opa, bunicul lui după mamă, pe măsura arianului fără cusur, atras irezistibil de mişcarea naţional-socialistă ca boldurile de potcoava magnetică a croitorului. Printr-o conjunctură favorabilă s-a nimerit ca Lorinz Ferenc să-şi aibă via în imediata apropiere a mult disputatei graniţe dintre Alsacia şi Lorena, unde conflictul dintre germani şi francezi era în plină desfăşurare. Dovedindu-se un brav apărător al Reichului, Otto a fost primit în Waffen-SS, ajungând curând în corpul de elită al supraveghetorilor din lagărul de muncă de la Sachsenhausen. Se pare că şi Otto Schalke era, fără niciun dubiu, „străin“, genul acela de corcitură care mişună pe toate acoperişurile lumii în nopţile fără lună, miaună a pustiu şi-şi lasă excrementele pe unde apucă, dacă nu cumva lasă şi pete de sânge neidentificabile. Nu treceţi cu uşurinţă peste aceste rânduri. Ele se apropie de jumătatea cărţii şi marchează poarta aceea despărţitoare ca un arc de triumf sau de dezastru de pe care a căzut o zvastică germană, fracturându-şi braţele, şi un cocoş galic şi-a pierdut capul, ceea ce în plan lingvistic s-ar

putea traduce „o limbă guturală a înghiţit o limbă graseiată; închipuiţi-vă, dragii mei, un duet nupţial între un trombon şi o violină…“, se pare că puterea învinge frumuseţea, dar timpul e cel mai calificat gunoier. Iar am plecat de la locul faptei. Înaintez aşadar către mijlocul acestui roman. Acolo unde se despart drumurile, unde se înfruntă străinii, în încăierarea cărora nu-l poţi distinge pe Cain de Abel şi moartea pândeşte după colţ cu securea ridicată să spargă ultima centură de castitate. Cine mai poate să-şi ţină aici gândurile în frâu? Otto Schalke era născut dintr-o mamă unguroaică şi dintr-un tată german care a murit mâncând măruntaiele propriului porc bolnav de trichineloză. Leon Schallmon era născut dintr-o mamă grecoaică şi un tată german, în locul căruia a văzut totdeauna un sefard. Aceeaşi ţară i-a alăptat, pe aceeaşi ţară au repudiat-o. Ca nişte Golemi au fost zămisliţi din acelaşi pământ şi s-au urât de moarte. Îmi plăcea în adolescenţă să mă plimb prin Parcul Carol – era o peşteră acolo, transformată de vagabonzii cartierului în latrină şi bordel ocazional, că tot nu contează, lumea-i trecătoare. La un capăt al grotei era un uriaş de piatră înlăţuit, la celălalt capăt alt uriaş de piatră înlănţuit. Se zice că erau fraţi şi iubeau amândoi o femeie moartă de marmură albă. Zăcea goală şi rece între ei. Credeţi că ar fi de prost-gust să numesc acel grup statuar „Centura de castitate“?

Norii se-mping deasupra lacului aleargă se lovesc se calcă-n picioare până aproape de vârfurile arţarilor ca rugbiştii în grămadă la cinci metri de butt se întunecă aerul o mână nevăzută trage storurile vreo cincizeci de păsări deasupra epavei ţipete scurte se-nvârt în cerc unde un italian certat cu carabinierii a deschis localul ăla deocheat cu numele Santa Lucia o să plouă Sam vorbeşte singur bine că mi-am luat hanoracul maro nici nu ştiu dacă mă mai încape ultima dată cred că am coborât pe la strunga Bran mă lasă memoria era Rucăr sau Râşnov… până la urmă la castelul Bran tot căutam inima reginei Maria n-avea domiciliu stabil era o pasăre migratoare când la Balcic când la Bran acum nu mai e nicăieri i-or fi făcut de petrecanie şi faţa apei se-ncreţeşte fără să plouă acolo deasupra podului văd o dâră luminoasă sau poate mi se pare ca o întâlnire cu Anda din trei în trei săptămâni când creşte sau descreşte luna nu ştii niciodată şi vrăbiile au dispărut numai dulăul negru se opinteşte acolo-n boschet pe căţeaua aia placidă ca o teoremă de Pitagora animalele tac una în spatele celeilalte girafele alea la grădina zoologică din Berlin păreau de piatră dar cremenea şi amnarul cum

fulgeră şi Anda nu mai vine tocmai acum când cerul şi-a tras fermoarul la blugi îmi vine să spun mă apucă uneori poate de la câinii ăia presimţeam eu ceva de mi-am luat speranţa lui Malraux pentru orice eventualitate că şi Papa Levy săracu' a tot sperat c-o să fac o carieră militară ca amiralul Nelson sau ca generalul Montgomery de-asta am cariera mea de steguleţe prinse-n bolduri de hărţi binoclul de câmp jurnalul de front sunt *conducător* şeful Statului-Major al Armatei cerşetoarea de la capul podului sau chiar capul de pod la Stalingrad sau Berezina sau Spania lui Franco sigur s-a cam îngălbenit speranţa s-a cam ros coperta albastră precum cerul de-atâtea avioane o mare liniştită deasupra se agită pescăruşii deschid la întâmplare: „Prima datorie a unui conducător e de a fi iubit fără a seduce. Păstrează-ţi inima, dar pierde-ţi sufletul! Ce înţelege un marxist (dar un nazist?) prin a-ţi pierde sufletul? În orice victorie sunt pierderi. Nu numai pe câmpul de bătălie. Acum nu trebuie să-ţi mai fie niciodată milă de un om pierdut…". Două palme mici mi se lipesc de lentilele ochelarilor. Pipăi degetele subţiri şi reci. Anda. Îmi sare în faţă cântând piţigăiat: *Je suis venue pour te dire adieu*[67]. „O, ce veste minunată… vrei să sar în sus de bucurie că n-o să te mai văd? Să nu mai spui vorba asta niciodată. Ştii, *nevermore*-ul[68] corbului e o invenţie a indivizilor împăiaţi. Asta e nenorocirea noastră. De-asta ăia de la Auschwitz nici n-au inventat o maşină de împăiat oameni, fiindcă suntem gata împăiaţi. Dar eu ştiu, eu ştiu, *nevermore* nu se spune nici pe patul de moarte, că «roata lumii se-nvârteşte!»" „Am toate motivele să mă bucur. Plec în Elveţia, la Zug. Antrenorul meu cunoaşte bine un fizioterapeut acolo, lucrează şi la Spitalul Municipal de Chirurgie osoasă, unde mi-a şi aranjat internarea în vederea unei intervenţii care o să-mi rezolve definitiv problema coloanei. Am un presentiment, Sam, e o forţă în mine pe care n-am simţit-o până acum. Am să-mi deschid împreună cu un avocat un studio de dans şi scrimă. Elveţia e singura ţară în care merită să trăieşti. Poţi să crezi că fata aia care nu mai avea niciun motiv să trăiască e o învingătoare?!" Sam se-ntristează brusc. Nu-i mai iese nicio vorbă din gură. Nu simte nici urmă de regret că n-o s-o mai vadă, dar avea nevoie de Anda ca să-i vorbească despre marele lui secret. Avea şi el ceva ce-i aparţinea exclusiv şi-l făcea special. Era partitura lui. Dacă Anda pleca, îşi pierdea publicul. Pe Stana oricum n-o interesa nimic din ce făcea el. Statul-Major era pentru ea ca achitarea la termen a facturilor. Când s-a prins că-i port rochiile şi lenjeria în lipsă, s-a făcut că nu observă, când deschid discuţia despre centura de castitate, mă trimite să plătesc întreţinerea… şi tocmai

azi, când voiam să-i spun Andei că m-am văzut cu Lonko Zander, să-i povestesc şi întâmplarea aia care-l trezeşte pe Dumnezeu din somn ca să ne arate cum să ne sprijinim mâna pe balustrada dintre viaţă şi moarte, de care ne ţinem la trecerea punţii, să nu cădem. „Anda, ştiu, nu există şi *adieu*-ul tău mai degrabă mă bucură pentru că e victoria ta… dar aveam să-ţi spun ceva ce nu-ţi pot spune decât ţie, am cheia care deschide toate centurile de castitate, înţelegi, mi-am găsit excepţia, pietricica mea filosofală, ha, ha, unde să mai încapă şi bucuria asta când a ta îţi ocupă tot spaţiul?“ „Iartă-mă, Sam, pentru o clipă am uitat de tine, nu te-am mai văzut, dar acum… hai, spune, sunt mai încăpătoare decât crezi.“ „M-am întâlnit cu Lonko Zander acum câteva săptămâni. Ţi-am povestit de necunoscutul care mi-a trimis un jurnal personal de care nu ştii decât tu. Am fost la Athénée Palace, am şi-acum vocea lui în urechi: «Eram amândoi, Leo şi eu, în patrulaterul mizerabil de vreo 70 de metri pătraţi, cu două stive de bolovani, fiecare de cel puţin 20 de kilograme, în câte un colţ al terenului destinat privilegiaţilor apţi de muncă. Cărasem fără oprire un bolovan de la o grămadă la cealaltă, de unde luam alt bolovan şi-l duceam în locul celui dinainte – metoda Sisif –, înţelegi, şi asta şase ore în şir, fără oprire. O pauză de jumătate de oră în poziţie de drepţi, un bărbat la vreo 30 de ani şi un adolescent de 18, numai piele şi os, alături, supravegheaţi permanent să nu se sprijine unul de celălalt. Două forme de viaţă, încremenite acolo, la o distanţă de o palmă una de cealaltă, ca doi stâlpi de beton care susţin o grindă. Privesc un punct fix, dar privirea lor nu vede nici bolovanii, nici sârma ghimpată, nici postul de pază al supraveghetorului, nici cerul, nici soarele, nici şobolanul traversând în grabă patrulaterul. Ochiul unuia vede gândul celuilalt, urechea unuia aude gândul celuilalt… mâna mea atinge cu gândul mâna ta, degetele gândului meu urcă pe braţul tău alunecă pe ceafă în jos pe adâncitura coloanei printre omoplaţi, simţi ceva fluid, curge prin tine, se încălzeşte carnea ta începe să se bucure degetele gândului se strecoară sub elasticul pantalonului membrul tău zvâcneşte se ridică se face tare şi arde ca hreanul ai striga dar ţii în tine moartea pândeşte din toate colţurile taci şi înghite înghite-ţi strigătul înghite-ţi plăcerea totul rămâne în tine nu ştim decât noi. Suntem liberi trăim…“

Anda îl priveşte hipnotizată şi Sam tace o vreme, clipeşte de câteva ori; aerul s-a făcut tulbure ca geamul de la baie când faci duş. Cuvintele s-au ascuns departe. Mâna lui nu îndrăzneşte s-o atingă pe a ei. Într-un târziu,

ea e cea care vorbeşte prima. Am spart centura de castitate. Mai întârzie câteva minute în faţa lui cu capul plecat. Se întoarce şi pleacă.

În dormitorul din Dinicu Golescu 28, uşa din mijloc a şifonierului este larg deschisă, ca şi ferestrele ce dau înspre curte. Vişinul e tot acolo, dar în chioşcul năpădit de urzici şi de mlădiţe de oţetari nu mai sunt nici masa rotundă de lemn, nici bancheta circulară, unde pe vremuri avocatul Tătaru apăsa pe mânerul de metal al sifonului şi apa rece şi acidulată aburea paharul, plin pân' la jumătate cu vin, scoţând un zgomot de aer expirat cu forţa din plămâni, exact ca Levy, îşi spunea Lina scuturând pledul cu care-şi învelea Erinia picioarele de elefant când şedea în balansoar. Toţi bărbaţii care păşeau pragul acestei case beau şpriţ… până şi Sam, când împlinise 14 ani, înainte de a se interna. Acum nu mai e niciun bărbat. În chioşc nu sunt decât trei stropitori, furtunul încolăcit, prăjinile de rufe şi la masa lipită de zidul apartamentului din faţă nu mai beau cafeaua decât madam Tătaru şi studenta pe care a luat-o în gazdă de când a murit avocatul. Fata e urâtă şi poartă la mitingul de 23 august o căciulă de carachiul, trasă pe frunte până la sprâncene. O cheamă Zenobia, ce nume! şi suferă de sinuzită. Era destul s-o priveşti şi puteai să juri că sinuzita seceră tot ce-i iese în cale ca gripa spaniolă. A trecut anu' de când s-a dus Levy joi seara când îmi pun capotul de crepsatin violet al Eriniei şi-mi dau cu puţină pudră Scherk c-aşa zicea coniţa culmea nici odicolonul din pulverizatorul ei nu s-a evaporat din 1946 când a parfumat-o ultima oară tanti Torry în sicriu şi ei toţi duşi de parcă n-ar fi fost niciodată înainte să vină Gogu mă gândesc la Levy cum mă rugam de el când îmi descheia bumbii la ţvetăr mi-e frică conaşule şi pân' la urmă cum am strigat prima oară Dumnezeule conaşule că nu mai ştiam cine mă-ndoapă cu atâta bucurie că nu putea să fie de pe lumea asta şi Gogu e bun da nu-mi spune Linico îmi spune ridică-ţi fă cracii ăia mai sus aşa înnoadă-ţi-i după ceafa mea zi că-ţi place zi şi tu ceva nu sta ca muta zi ca femeile of şi ah zi că-i mare că-i bună fă-mi aşa fă-mi pe dincolo… ce m-o fi apucat acum aşa deodată uite şi bocceluţa asta cu ciorapii lui Levy au rămas neţesuţi la ce-i mai ţin mi-a lăsat tot ce-i în casa asta Sam nici c-a mai dat pe-aici Leon trăieşte în maghernița aia cu şobolanii din ajutorul social şi indemnizaţia de handicapat noroc cu fata Sicăi doica lui c-au supt amândoi de la ţâţa ei şi Nuţi îi duce de mâncare. Uite etuiul de la prof. dr. Artur Sterian şi pergamentul cu scrisul ei ascuţit Erinia mă trimitea să-i cumpăr

peniţe speciale cu vârf foarte fin scria zilnic ea ştia ce de când plecase Leon nu prea mai ieşea din casă scria scrisori o mai fi avut neamuri la Galaţi sau îi scria lui tanti Torry sau cumnatei ei Riri Schallmon din Israel dacă mai trăia că era cu cincisprezece ani mai mare ca ea pergamentul e făcut sul cum l-am lăsat ultima dată înseamnă că Levy n-a dat de ultima ei scrisoare adresată lui Artur Sterian şi nici doctorul nu mai ştiu nimic de el cred că-i trecut de 80 dacă o mai fi trăind şi scrisorile au rânduiala lor unele se nasc prea târziu când dau de binoclul lui Levy gândesc că timpul e zăpăcit sau nedrept de ce m-a adus pă mine prea târziu şi pă el prea devreme… Desface sulul de pergament de parcă ar atinge mâna Sfântului Dumitru expusă în caseta de argint la Patriarhie. Hârtia e ţeapănă şi scârţâie uşor când o desface:

Bucureşti, 1 ianuarie 1946

Ştii că nu-mi plac apelativele de la începutul scrisorilor, dar notre échange[69] *nu poate să încapă într-o scrisoare, de-asta am folosit francezul* échange*, nu din preţiozitate. Vorbesc iar cu tine, Artur. De fapt, vorbesc tot timpul cu tine, fac asta de decenii, zilnic. Ştii doar, am trăit din acel anotimp incert, în 1927, când mi-am propus să te duc de nas şi cred şi acum că pariul mi-a reuşit, o făceam pentru Leon, nu ştiam că din ziua aceea n-aveam să mai trăim decât în filmele noastre… Mă exprim greu, dar tu mă înţelegi. Ne-am aparţinut mult mai mult în acele filme decât în întâlnirile fugare de la Monte Carlo sau terasa Oteteleşanu, nici mâinile noastre pe mesele acelea, culcate alături între două pahare cu vin, nu s-au atins. O să-ţi povestesc un vis recent, ar putea fi unul din acele filme fără centuri de castitate, dar nu e, ai să vezi, e chiar un vis. Era vară şi nu se întunecase încă pe masă braţele noastre întinse unul lângă altul doi şerpi albi gelatinoşi adormiţi auzeau prin fereastra deschisă acordurile* Boleroului *de Ravel şi degetele tale au început brusc să bată tactul cadenţat, tot mai intens, mai apăsat, pe braţul meu, de jos în sus, parcă-mi înfigeai sunetele în carne, de muzică nu mai aveam loc în mine se zbătea un gâfâit greu cum se rupe o rocă sau o moarte în plăceri cumplite, înţelegi,   aşa simţeam eu şi tu în acelaşi timp… oare mai trăim Artur? sau crezi că cineva ne-a amânat pentru altă dată îţi aud vocea: „Gata, gata, a trecut“ şi răcoarea respiraţiei tale pe durerea mea   iartă-mă nu mai pot să continui*
nu ştiu dacă filmul s-a rupt sau chiar s-a sfârşit

Katinéni pune pe masă farfuria adâncă de ceramică gălbuie pictată cu panglici verzi şi roşii pe margini, de care atârnă inimi, şi pe fund, drept în mijloc, e un cocoş mare, verde şi el. Verdele e culoarea cu cele mai aberante semnificaţii: simbolul nepieritoarei puste maghiare cu iarba cailor neîmblânziţi, verdele e culoarea fierii, a lunii când cocleala atacă alama, a ochilor materni, a ochilor trădători… Katinéni ia din stelaj lingura mare de zupă şi toarnă în farfuria lui Ottoschatzi trei porţii de cavă cu lapte din care ies aburi. Scoate din zecărlu'[70] de cânepă, verde şi el, o pită mare, neagră, de casă, cu crumpiri, taie o felie groasă, pe care i-o întinde lui Ottoschatzi. Bărbatul ia felia, o rupe în bucăţi de mărimea unui dărab de zahăr, le aruncă-n farfurie, le amestecă până se moaie şi mănâncă fiertura plescăind, că-i în cuina lui din Tomnatic, şi, la sfârşit, când se şterge la gură cu dosul palmei, zice *nagyon finom volt*[71]. „Da, nu-mi spui cum o fost la Bucureşti. Ce-or zâs şefii ăi mari de la minister, îţi dă sau nu postu' de profesor, că doară directoru' îi de pe la noi, din Triebswetter, c-aşa-i zicea când el mâna gâştele şi era barátom[72] cu tine, la igzamen gândesc c-ai fost primaş, că oloii ăia din Bucureşti să fudulesc, numa ce-i auzi: *bonjur*, *mersi*, şi toate muierile îs *madam* şi *pardon* zic cum zicem noi *servus te*. Numa că vorba nemţească-i mai grea. Dacă iereau dă pă la noi, din Gottlob sau Tomnatic, şi-i chema *Bailly*, *Boureau*, *Boquel*, *Frécot*, *Tirier* ca pe franţoşii noştri, n-aveam ce zice, că tăt natu' la limba mumă-sii suge, da' horfoleu'[73] aista din Bucureşti ce treabă are cu franţoşii, că socoata lor, nevoia lor a mare, cu turcii fost-a, că d-aia zic ei *sictir* şi mâncă *sarmale*, şi nu *koloszvárikáposzta*[74]." „*Biztos*[75], Katinéni, dar lista se publică tomna sâmbătă şi pentru germană nu-i decât un post la «Şincai». Astea-s scuzele lor, *pardonu'* că tot ziceai tu, aista-i ca şperaclu', deschide tăte uşile. Da' nu-mi fac griji, Otto nu pierde niciodată. M-aş întinde puţin." Cască. Pe limbă i-au rămas resturi de pâine muiată. Parc-ar fi mâncat un burete. „M-îs c-am obosit, da' i-am promis lui Manny Reiter, un bos de la laminoare, preten bun cu toţi ştabii, i-a botezat nepotu' lu' Breitenhofer, se bate pe burtă cu mahării de la Comitetul Central, că-l cat la 5, când gată lucru. Mi-a propus o afacere faină, da-ţi spun altădată. Mă duc să mă spăl şi să-mi iau un ţvetăr pă mine că sara se face frig." Katinéni strânge masa. Se uită la ceasul de pe

perete. E 11. Ea nu mâncă la ora asta. Cine dă pentru prima dată cu ochii de ceasul ăla crede că-i farfuria de zupă, pe care tocmai o spală Katinéni în chiuvetă. E tot de ceramică, tot de culoare gălbuie, tot cu inimi roşii, de data asta numerotate în cruce, ca la închinăciune. Sus, la frunce 12, la buric 6, la dreapta 3 şi la stânga 9. La mijloc un cocoş verde, ca toţi cocoşii din cuina lui Katinéni. Pune farfuria cu gura-n jos pe marginea chiuvetei să se scurgă, îşi scoate şorţul de pânză şi-şi şterge mâinile cu el. Pe urmă-l pune-n cui, în partea dreaptă a oglindei de pe peretele de deasupra chiuvetei. Se duce la masă. Bagă pâinea înapoi în zecărl, pun zecărlu' în credenţ[76], îşi scoate *Kopftuch*-ul[77], îl atârnă deasupra şorţului şi ia din sertarul credenţului, unde ţine fitilurile de lampă, chibriturile, lumânările, cutiile cu cremă de ghete, periile şi capcane de prins şoareci, cutia cu cărţi de tarot şi o foaie îngălbenită de calendar. Se duce înapoi la masă. Faţa i se destinde ca după 12 ore de somn. Se aşază pe scaun, îşi pune ceva în gând. Întinde cărţile. Pasienţa lui Napoleon. Cea mai grea. O ieşit. Bate din palme *mint egy kisleány*[78]. Ce şi-o fi pus în gând? Strânge cărţile. Le pune la loc în cutie. Ia foaia de calendar, o despătureşte cu grijă. Citeşte: *Gottlob, un sat din Banat, depopulat după retragerea turcilor şi colonizat prin edictul acordat de Maria Tereza în două etape, în 1937 şi 1970. Coloniştii primei etape au fost deţinuţi austrieci, cei din a doua etapă oameni fără căpătâi, cu o situaţie precară, din Alsacia, Lorena şi Luxemburg. Până în 1940, populaţia Gottlobului a fost compusă dintr-o majoritate covârşitoare de etnici germani. După al doilea război mondial, numărul lor a scăzut dramatic… La începuturile colonizării în localitate sunt 250 de familii şi 2 079 de animale. Casele erau construite din pământ bătătorit şi se dărâmau uşor. După ce au amestecat pământul cu papură şi trestie, casele au rămas în picioare. Coloniştii au exclamat:* Gott lob! *– în traducere „Slavă Domnului“, de unde vine şi denumirea localităţii*. Katinéni îşi simte ochii umezi şi o picătură de apă sărată care i se lungeşte dintr-o nară. Îşi duce degetele la nas, strânge bine nările pân' ce-i cade mucu' pă duşumea şi-şi şterge mâinile cleioase pă fusta creaţă de barhet. Hermann era meţgăru'[79] satului. Vreme de zece ani a tăiat toţi porcii din Gottlob. Era respectat şi iubit. Anii ăia dintâi… toată viaţa nu l-a iubit decât pe Hermann, şi el s-a căsătorit cu Mariska, sora ei, şi după un an s-a născut şi băiatul lor, Otto, şi ea, care n-a avut niciodată copii, că nu i-a mai trebuit niciun bărbat, a crescut copilul lui Hermann cu altă femeie, sora ei, care a murit dă

Scharlach[80], la 26 de ani. Văduvu' şi-a luat lumea-n cap şi n-a mai vrut să ştie de nimic. *La începutul celui de-al doilea război mondial în Gottlob nu erau decât 18 familii de români. Toţi etnicii români sunt lucrători zilieri pe moşiile etnicilor germani*. În josul foii îngălbenite cineva a scris de mână cu majuscule. Nu se ştie exact dacă Hermann a revenit, după cincisprezece ani, în Gottlob şi a devenit cel mai mare cultivator de lubeniţe din comună sau chiar Ottoschatzi: „Noi suntem aici stăpâni, să se ştie!“. Ottoschatzi plănuia de mult, încă din Germania, să înceapă o afacere cu fratele lui Katinéni Ferenconki, la Edenkoben. Ar da lovitura cu o pepenărie de lubeniţe lângă via lui unchi-său. *Ich spinne*[81]. Cine riscă azi aşa ceva? Ottoschatzi apare în uşa cuinei proaspăt ras şi rozaliu ca un parizăr. „Am plecat, Katinéni, *Kisdihand*[82] şi *viszontlátásra*[83].“ „Meri cu grijă că drumu-i plin dă gropi.“ „Nu m-aştepta cu cina, că nu vin, numa mâine. *Szervusztok*[84].“ Portiera se trânteşte. În urma maşinii aleargă un câine înghiţit de-un nor de praf. Katinéni se-ntoarce în curte, ia coşarca de pe scăunelul de lângă intrarea în casă, se duce sub corcoduş şi o umple cu poame dulci şi galbene care-i plac mai mult decât toate lubeniţele din lume… „*Kezét csókolom*[85] şi ziua bună“, se-aud glasuri de bărbat la poartă. Sunt trei. Doi în civil şi-un miliţian. Katinéni lasă coşarca jos şi se duce la gard. „Da' ce v-o mânat la noi? Care-i baiu'?“ „Aci locuieşte cetăţeanu Otto Schalke?“ „Da' ce treabă aveţi cu el? Că-i dus la Reşiţa ori la Gottlob, nu mi-o spus igzact.“ „Aha, şi când vine?“ „*Nem tudom*[86]. Crez că s-o dus la uzină, da' *vasárnap*[87] gândesc c-o veni acas', că nima nu-i bolând să lucre duminica.“ „Aveţi gospodărie faină aci. Nu locuiţi dăcât dumneata, Katica Ferencz, şi nepotul Schalke. Bag seama că el nu mai lucră în Németország[88] de când s-o gătat războiu'…“ Katinéni simte că-i năvăleşte sângele-n obraji. Ce cată miliţianu' ăsta la poarta ei? „Aveţi şi animale, nu? Vaci, porci? Aveţi şi oi, câte?“ „Io nu ştiu să număr.“ „Aha. Da' livadă aveţi? Câte hectare?“ „*Nem tudom*, nu ştiu socoti, v-am spus, n-am fost la oboda[89], nici la iscoală[90].“ „Bine, bine. Când vine Otto Schalke, îi daţi hârtia asta, să se prezinte cu ea la Sfat. Oricum, noi ne-ntoarcem mintenaş. Sară bună, Katinéni.“

În faţă la Intercontinental un şir de limuzine îşi etalează toaletele ca prezentatoarele la o paradă a modei: Ford Mustang, Porsche, Lamborghini, Ferrari, Mercedes-Benz, Rolls Royce… Uşa rulantă de la intrare nu-şi ia o

clipă de răgaz şi curtenitorii *bellboys*, în uniformele lor albastre ca pluşul fotoliilor de la recepţie, par nişte valeţi scăpaţi din cărţile de joc, cu epoleţi şi fireturi, care se înclină tot timpul în faţa clienţilor şi le duc bagajele cu etichete pe care scrie Wilson, Bristol, Imperial, Den Haag, Krone, Venice… Septuagenarul pirpiriu, într-un costum gri-fumuriu şi cu cămaşă violet, poartă la gât o eşarfă şanjant în nuanţe de albastru şi un fel de băscuţă bleumarin. Subţirimea trupului şi mişcările graţioase te fac, la prima vedere, să-l confunzi cu o femeie. Ţinuta lui excentrică, dar de un bun gust ireproşabil trădează artistul. Poate de-aceea Sam, care a întârziat cinci minute, zărindu-l răsfoind o revistă, s-a îndreptat brusc spre el. Sam era un ins imposibil de remarcat într-un grup de oameni. Se pare că era atât de discret şi de modest, încât îşi ascundea şi înfăţişarea înlăuntrul lui ca să nu se vadă. S-au recunoscut imediat fără să se fi văzut vreodată. Niciunul din ei nu făcea parte din context, niciunul nu putea fi asimilat acelor inşi cufundaţi în fotolii care beau cafele la mese scunde cu veioze, răsfoiesc ghiduri turistice sau programul cu spectacolele săptămânii în curs. De cum s-au zărit, s-au privit o secundă în ochi întrebător şi zâmbetul s-a produs ca un declic… Sam a pornit târându-şi piciorul spre domnul acela care, văzut din spate, putea fi luat drept adolescentul Tadzio din *Moartea la Veneţia* de Thomas Mann. Acesta îi întinse mâna şi rosti scurt: Lonko. Cel cu umărul drept lăsat, care-şi târa piciorul, întinse la rândul lui mâna şi rosti: Sam.

— E aproape ridicol protocolul ăsta de a face cunoştinţă cu cineva căruia îi ştii pe de rost toată istoria familiei. Leo, tatăl tău… presupun că nu-ţi face plăcere să vorbeşti de el, a fost pentru mine – ţii neapărat să rămânem aici?

— Eu nu frecventez localuri. Prefer parcurile, aşa că mă las pe mâna dumneavoastră.

— Bine, atunci hai la Capşa, acolo e mai puţină lume şi, oricum, mai multă intimitate şi, te rog, nu mă mai domni atât. Spune-mi *tu*. Altfel mă simt matusalemic. Cu câţi ani crezi că-s mai mare decât tine? Dacă te-ai născut în anul în care am plecat cu Leo în Germania… ştiu exact, era în 1932, că în ’33 a venit Hitler la putere. Acum trebuie să ai în jur de 60. Înseamnă că eşti de-o vârstă cu tatăl tău, dacă mai prinzi 12 de ani, poţi ajunge tatăl lui. Şi eu sunt mai mare decât voi cu vreo zece ani. Tu eşti geamănul tatălui tău şi amândoi posibilii mei fii.

— Dar nu suntem. Ştii foarte bine că tatăl meu a fost tatăl tău şi, de fapt, tatăl nimănui. Nu înţeleg ce capcană vrei să-mi întinzi cu jocul acesta

absurd, când personajul respectiv pentru mine nu există.

— Nu-l judeca. Nu-i cunoşti viaţa. De-asta te-am căutat ani în şir. Îţi datorez tatăl. N-am cunoscut în viaţa mea un om care să fi avut atâtea de dat şi nimeni să n-aibă nevoie de darurile lui. A fost omul cel mai singur pe care l-am întâlnit. Cunoşti expresia *singur cuc*.

— Da, dar cucul *vrea* să fie singur cuc, îşi părăseşte cuibul, îşi lasă puii în grija unei mame străine şi ei devin, la rândul lor, nişte specimene „singur cuc". N-am avut nefericirea să-mi împart existenţa cu el, dar uneori, noaptea, când nu pot dormi, îi simt penajul zburlindu-se în mine şi-atunci ştiu că nimic nu e mai cumplit pe lumea asta decât neomul.

— Cât de diferit suntem văzuţi de cei cărora le-am dat viaţă într-un fel sau altul! Cucul ăla care-şi părăseşte cuibul şi se leapădă de lume, preferând să-şi împartă hrana cu şobolanii, în ochii mei e condorul negru cu capul ras care străpunge luna verde cu clonţul lui de fier. Monstrul ăsta, cum spui, şi-a construit o utopie frumoasă, era chemat să spargă centura de castitate şi a căzut singur în ea.

Sam tresare la auzul sintagmei *centură de castitate*. Papa Levy ar spune acum: Vezi, ăsta-i un cap de pod…

— Iertaţi-mă, pardon, mi-e greu să-ţi decriptez limbajul, pentru mine e mult prea alegoric… Lonko, în linii mari am înţeles în ce iad aţi trăit acolo, dar nu-mi explic de ce a plecat când Europa era în plină criză politică şi economică şi te-a mai luat şi pe tine cu el, un orfan care abia împlinise 10 ani, iar pe mine nu m-a văzut decât în ziua naşterii mele, fiindcă a plecat chiar în aceeaşi seară în Germania. Ce sentimente ai vrea să am eu pentru el? Tu nu înţelegi, pentru mine individul ăsta ori nu era în toate minţile, ori nu era om. Cum aş putea să cred că sunt fiul unui extraterestru şi să-i mai şi spun *tată*?

— Leo face parte din acei oameni care trăiesc în afara timpului. Oameni care se pot lipsi de tot ce e materie. El a trăit pentru o himeră. Sam, oamenii nu înţeleg întrupările astea bizare care cred că ţelul suprem al omenirii ar trebui să fie *frumosul*, nu *binele*. De-aceea semenii lui toţi l-au urât şi l-au torturat şi au văzut în el unul care se crede chemat, un alt fel de rege nebun al iudeilor.

— Când te ascult, scuză-mă, dar tu nu-ţi dai seama că Leo nu a trăit cu adevărat, el n-a făcut decât să-şi pună în aplicare propria invenţie, opunându-se vieţii care-i fusese dată… Eu cred că şi Jahveh s-a supărat pe el, mă exprim ca un copil. Dar vreau să-mi închipui că s-a născut prea bun

şi s-a făcut rău, fiindcă nu suporta ideea să semene cu Iisus. N-a ştiut niciodată că pe taică-său l-a chemat Heinrich Schmidt şi că fusese botezat creştineşte, deşi îmi închipui că a văzut că nu-i circumcis.

— N-o să-ţi vină să crezi, dragă Sam, dar amănuntul ăsta nu este luat în seamă de nimeni. Habar n-ai câţi dintre morţii de la Auschwitz nu erau circumcişi.

— Malpraxisul istoriei, *errare humanum est*[91], dar *perseverare*[92] şi pauzele dintre repetiţii sunt tot mai scurte, Leon ar fi trebuit să ştie asta.

— Bineînţeles că ştia, dar avea momente când i se aprindea din nou flacăra…

— Nu, se pare că nu v-aţi mai văzut nişte ani înainte de a muri, fiindcă el nu mai vedea pe nimeni. Ajunsese să te alunge în faţă. Nu veni la mine. N-am nevoie de nimic. Nu mă mai simt bine decât cu creierul meu. Gata, cred că a fost destul. La telefon mi-ai spus că ai ceva important să-mi comunici.

— Da. Era într-o joi, dacă-mi amintesc bine… după-masă devreme, când coloana de camioane blindate sovietice a înconjurat lagărul de la Sachsenhausen. În clădire nu mai erau mulţi deţinuţi. Ultimele transporturi la Auschwitz fuseseră uriaşe. Lagărul nu mai avea rezerve de alimente, mijloace de deparazitare, sodă, săpun, până şi paza se subţiase. Ultimii rămaşi se căţăraseră toţi pe acoperişuri şi pe pervazul ferestrelor cu mitralierele în poziţie de tragere. Ruşii cu kalaşnikovurile lor, ascunşi pe după camioane şi toţi cu grenadele la îndemână. Scheletele rămase în viaţă, abia târându-şi tălpile legate-n ziare cu sfori, se furişau, pe după ziduri, spre scara de la subsol. Gloanţele explodau în geamuri, un obuz a smuls balustrada cu totul. Suflul m-a pus la pământ, Leo m-a acoperit cu trupul lui. Nemţii se rostogoleau ca baloturile pe scările care dădeau înspre curtea principală. La un moment dat exploziile s-au potolit. Umbrele au început să iasă din beciuri ca aburii de pucioasă. Au căzut la picioarele eliberatorilor hohotind şi sărutând pământul care nu s-a deschis să-i înghită.

— Când auzi şi vezi prea mult acelaşi scenariu, repetat la nesfârşit, ecranul devine alb. E aşa cum îi descrii cuiva fiecare staţie a calvarului şi omul ăla îşi pileşte unghiile şi zice: Ştiu, ştiu. Înţelegi ce vreau să spun? Nu te mai impresionează nimic. Atunci nu mai crezi.

— Ai dreptate. Dar nu ţi-am spus principalul. Când am ajuns şi noi, eu şi Leo, în curte şi ne-am îndreptat spre camioanele ruşilor, am zărit-o pe Jolly alergând, împleticindu-se, după noi şi pe undeva, de la catul de sus, un

german a tras un glonţ care a lovit-o în spate. Fata a căzut horcăind cu gura plină de sânge pe pietrişul aleii. Într-o străfulgerare, am văzut profilul ucigaşului dispărând în spatele peretelui. Era Schalke. Leo m-a luat de mână şi nu şi-a mai întors capul spre fata care încerca să se târască pe burtă după noi. „Trebuie să trăim!“, a spus Leo, neadresându-se nimănui. Şi m-a tras cu forţa după el.

Stana s-a culcat târziu, după 2. A urmărit aceleaşi ştiri la televizor. În pat s-a mai uitat puţin prin Hemingway, o ustura gâtul băuse nes cu apă de la frigider. Trezitul ăsta în rate – şi ochii nu vor, se deschid greu, cerul e galben printre zăbrelele negre… când urc muntele cobor în mine premierul vorbeşte cu preşedintele acolo îmi ţin muniţia pistoalele grenadele mitralierele cavaleria iau din grămadă câteva iepe preferate şi le arunc în prăpastie preşedintele pune câinii pe mine eu dau cu ei de pământ până le cade limba din gură dang face clopotul din clopotniţă hingherii aleargă pe alei printre blocuri întind laţuri pensionarii nu le văd se spânzură-n ele şi ne iartă nouă spune unu' că soarele se face tot mai palid a zis şi meteorologul de serviciu la televizor dar face încă eforturi să fie punctual ca un adevărat german *Kamerad*[93] spunea să ne iubim cu dor o oră şi să mor înghiţit de aburul unei locomotive din secolul trecut pe pânză la Trianon King Kong furase o femeie blondă cu braţe reci povesteşte premierul filmul şi preşedintele uite-o pe Grete Garbo arăta spre unu' din rându-ntâi cu perucă era SPD-ist formez un număr telefonul nu răspunde ei au tot timpul altceva de făcut mai bine fluieră zice preşedintele să trezeşti electoratul acum cât te mai aude hiena când se crapă de ziuă se-ascunde sub zăpezile de pe Kilimanjaro nu scapă nimeni îmbătrâneşti cu ochii închişi Stana e ora 8 ia-ţi eutiroxul nu vreau nu mai vreau câte nume de medicamente sunt în calendarul ortodox dar în cel catolic dar în mozaic dar în Mozambic s-a oprit gazul înţelegi domnule preşedinte şi gâtul meu vrea cafea spune premierul a căzut o stea pe tabla de şah lângă tribunal e o tură-naltă cu un crin la poartă îşi trage Stana ciorapii negri pe gleznele subţiri se ridică iapa în două picioare şi nechează or ce-ai îi spune prietena dizolvată în sodă caustică ţi-ai pierdut minţile mă relaxez fac exerciţii de tragere mă îndrăgostisem de-un câine de sanie un husky cu ochi albi şi creierul alb şi rece ca zăpezile de pe Kilimanjaro dar să revenim îi spunea

premierul preşedintelui la apus de soare USL-ul moare şi s-a-ntors
clepsidra ai văzut chiar azi zece sâmburi negri *işcio raz*[94] să crăpi de ciudă. Stana ridică pleoapele automat.

Vezi şi tu ce văd eu? – spune bărbatul ăla masiv ca un halterofil plecat la vânătoare în vestonul lui verde cu nasturi de os şi cu ceasul extraplat Doxa veritabil la mână. Bărbatul de lângă el, în pantaloni de doc şi acoperit cu un fâş ponosit, îşi ridică din fânul bătătorit ca o mesadă peste duşumeaua vagonului de vite genunchii ascuţiţi şi cască dezvelindu-şi tot mobilierul gurii până la omuşor. Hî, aţi zis ceva, *Herr Ober*[95]? Un damf de mahorcă năvăli brusc în nările lui Otto Schalke, care nu mai aşteaptă niciun răspuns. Cele 20 de „forme de viaţă“, unde auzise el expresia asta? În majoritate exemplare tinere, bune de muncă, vorbeau şvăbeşte, doar înjurăturile erau în *Hochdeutsch*[96], semn că astea se învaţă la şcoală: *Geh' in deine Groß!*[97], *Leck mich im Arsch*[98], *Der Schlag herein*[99], *Donnerwetter nocheinmal!*[100]… Abia îţi zăreai vecinul. Lumina de-afară se strecura din greu prin câte-o crăpătură rămasă neastupată în pereţii vagonului, ale cărui ferestre erau bătute în cuie. Bag sama că merem spre iad, gândi Ottoschatzi şi-i apăru faţa bucălată a lui Katinéni. Zâmbi tocmai când îi venea să scuipe. Un' ne duc aiştia? Când m-or lovit cu bocancii în scobitura genunchiului, de era să caz sub roată şi l-am auzit pe flentăru' ăla: „Mişcă-ţi dracu' osânza, chiabur îmbuibat!“. Să-l fi avut la Sachsenhausen aşa tuciuriu, parcă se dete pă faţă cu praf de înnegrit plita de tuci şi puţea a sudoare şi-a râgâială de răchie stătută… *Pfui Teufel!*[101] Ăştia chiar nu-s oameni, da' acum trebuie să-mi ţin gura şi să fac ce spun ei până mă prinz care-i treaba. Sunt în laţu' hingherilor. Speranţa mi-i la Katinéni, ea ştie la ce uşi să bată, că-i am la mână pă mulţi. Nu mi-s io ăl mai fricos, da' nici bine nu mă simţ când nu ştiu un' ne duc, ce-au de gând cu noi. Sper că nu ne-or mâna în Siberia. Dacă avem dosar penal? Doară nu ne-or judecat. Când ne-or cărat ca pe nişte baloturi în camioanele alea astrucate cu prelate, cu puşca în coaste, să mai vedea o livadă, o păşune, să vedea şi plăci cu nume de localităţi, ştiam că merem în *Richtung Temeswar*[102], ăia, jidovii ăia şi fetele alea, ce-am mai tras la ele, nu ştiau, cum nu ştim noi în ţugu' ista. Nu-l poţi ghici p-ăl de lângă tine decât după miros, dară *langsam, langsam*[103] n-o să mai poci nici asta, că putoarea *macht uns gleich*[104]. Ăla de lângă mine s-o culcat iar şi

sforăie. Mai bine decât să-mi duhănească în nas. Auzi, chiabur! Chiar, cum i-or folterni[105] bolşevicii pă chiaburi? Fii cuminte, Ottoschatzi, că nu suntem în Revoluţia franceză, nici marea văduvă din Piaţa Concordiei nu-şi bedinuie[106] clienţii *pausenlos*[107] şi nici tu nu ieşti Lavoisier, oricât de chiabur ai fi, că o pepenărie la Edenkoben nu-i cula Vârşeţului, nici averea fizicianului care o zâs adânc că nimic nu să pierde, totu' să transformă. Îi clar că să referea la bani, aşa că ciocul mic, Ottoschatzi, *okos, schön brav*[108], doară învăţat-ai în atâţia ani cui să-ţi arăţi colţii şi cui să-i faci *Bitte, bitte!*[109] O să ieşi tu din rahat *mint egy kutya*[110], dând din coadă. De câte ori spus-ai tu *Scheiße*[111]? Şi ăştia nici nu ştiu ce înseamnă. N-o să mai cânţi *Die Fahne hoch!*[112], o să cânţi *Şiroka strana maia rodnaia!* şi, mai ales, o să spui ce ştii că le plaşe s-auză „tovarăşii". Învăţat-ai bine lecţia, că şi ăia de dincolo o practicau cu multă pricepere. *Semi nem volt*[113] prea greu pă lumea asta, dacă nu ieşti un idiot cu principii care-şi pune singur gâtul în laţ. Văz că ai ceas cu fosfor, cât să fie de când ne-or urcat în vagonu' ista? E aşa de întuneric, că nu se dinsting omu' dă femeie şi ziua dă noapte. Ăla ca moartea obosită, care sforăia până mai adineauri, scoate o cutie de chibrituri şi vorbeşte cu ochii închişi… pun pariu că-i noapte, că-mi vine să mă piş. E 11 şi 17 minute. Ei, acu-i acu. Un' să mă deşert? Chiar aşa? Mi-o zâs unu' că în fiece colţ al vagonului îi un hârdău, un fel de căcăstoare. Vezi cum meri pân-acolo c-o să calci pe „tovarăşi"… Până una, alta o latrină pe roţi goneşte spre Răsărit. Acu îl simţ, mamă, ce-l mai simţ, până-n maţe, din *im Arsch*[114] îl simţ, *den Drang nach Osten*.

Ce caut eu aici? – spune cu gura închisă bărbatul ăla cu pantalonii suflecaţi până la jumătatea gambei şi nişte şlapi verzi de plastic în picioare. Poartă un tricou albastru decolorat care-i flutură pe trupul costeliv. Ochelarii negri de soare îi acoperă jumătate din faţă. Şade rezemat de grilajul care separă plaja de şosea. Briza bate puternic dinspre mare şi nisipul fin şi arămiu ca pudra Scherk a Eriniei i se strecoară în nări pe nesimţite. După câteva secunde simte o gâdilitură suspectă. Strănută o dată, de două ori, respiră uşurat, ca s-o ia după câteva minute de la capăt. Ce caut eu aici? – spune cu gura închisă bărbatul ăla care striveşte pachetul gol de ţigări Mărăşeşti în pumn şi aruncă ghemotocul de hârtie peste grilaj, pe trotuar. Se întoarce din nou cu faţa spre plajă. Olguţa şi-a strâns părul blond

într-o coadă de cal şi călăreşte pe umerii firavi ai băiatului negricios care nechează din toţi bojocii, arătându-şi dinţii nefiresc de albi. Face un manej de *grand-jeté*-uri în uralele puştilor aşezaţi turceşte în cerc, improvizând un mic hipodrom cu un singur cal şi o amazoană. Galeria aia, mai în slipuri, mai fără, scandează neobosit, ca suporterii Rapidului: „Gabriel, cel mai cel, Gabriel, cel mai cel!“ şi glasul fetelor răspunde „Olga-i mai ceva ca Volga, Olga-i mai ceva ca Volga!“. Leon vede hexaedrul uriaş pe care scrie cu litere roşii „Palais de danse“, luminând Rinul ca un lămpaş galeria unei mine de suprafaţă; Leon e Gulliver în ţara uriaşilor… *und die Kandelaber und die Beleuchtung im Abnehmen wie das schwere Rot einer atemlosen Sonne*[115]... dar nu era niciun soare, soarele nu era nicăieri nu era niciun roşu apăsător până la sufocare… era doar luna luna verde cu veninul ei isterizând sala lianele plesnind ca o aortă sub presiunea frenetică a clorofilei… cum se unduiau trupurile de roşcovă ale vânzătoarelor de plăceri din Bali cum zvâcneau muşchii acelor pantere cu ochi violeţi când marele preot dezvelea cele mai frumoase picioare pe care Everestul le-a scuipat vreodată din măruntaiele lui în râgâitul orgiastic al publicului hămesit s-ajungă mai repede în cuptorul în care se rumenesc la foc mic fuduliile dansatorilor ca să se păstreze calde şi să miroasă bine nu-i aşa *Herr Sturmbannführer* şi tu Leo Schall auzi ce nume *leu sonor* să-ţi vâri fluierul şi să clincheteşti numai în gâtlejuri adormite în cleştii genunchilor să cuprinzi elevele pistruiate cărora li s-a stors sângele pentru analize ca la porcii Pasteur până când li se rupeau degetele ca creta pe tabla neagră şi noaptea în răscrucea pădurii să-ţi prinzi cu un bold fluturele cu cap de mort în vulva carbonizată a marii coleoptere centura de castitate asta e tot ce ţi-a mai rămas Leo Schall moroiule te-a ajuns blestemul garderobierei pe care ai siluit-o în noaptea de decembrie la solstiţiu când viscolul spulbera zăpada şi din rădăcina bradului ieşea un melc mic cu două ace de seringă otrăvite străjuindu-i fruntea… „Gabriel cel mai cel, Gabriel cel mai cel“ funinginea uite-i cum descarcă vagoane de funingine ba nu e cenuşă e cenuşa ta Leo Schall nu se mai termină ţi-a ajuns la gât „Olga-i mai ceva ca Volga, Olga-i mai ceva ca Volga“ soarele arde tot unde mi-am pus ochii ochii ochii unde se produce ţipătul ăsta ascuţit numai hienele numai elefanţii sau păunii frumuseţea e ademenitoarea minciună a morţii… Daţi-vă la o parte! Faceţi loc, a venit salvarea! „Zece puberi, fete şi băieţi, sug la castraveţi!“ Tu prinde-l de braţe. Tu apucă-l de picioare! Aşa. Şi-acum: un, doi, trei şi: „Hai la groapa cu furnici, ba-i aici, ba nu-i aici…“. Olga s-a urcat în ultima clipă

în maşina Salvării. Leon nu-şi revenise din leşin, avea o faţă palidă şi relaxată ca soarele privit printr-o sticlă afumată. Fata îl ţine de mână şi, din când în când, îi caută cu buricele degetelor punctul ăla de la încheietură, unde se ia pulsul. Îl găseşte greu. Atunci începe să numere cu ochii pe ceasul de la mână. Ajunge la 14 şi deodată îl pierde. O ia de la capăt şi tot aşa. O singură dată a reuşit să-i audă inima bătând, vreme de un minut, de 52 de ori, în mâna ei… Trăieşte. 52 de bătăi e puţin, dar sportivii au pulsul mic. E normal. Îşi făcea curaj. Pleoapele lui Leon erau când cafenii, când vinete, buzele când uscate şi albe ca două sfori subţiri legate de măsele, când desfăcându-se la cea mai mică mişcare ca un fermoar vechi. Respiră rar, cum se-aude vântul bătând de foarte departe. Ce are omul ăsta cu 25 de ani mai mare decât ea, care nu vorbeşte niciodată despre el, nu vorbeşte despre nimeni? Orice om viu are ceva de spus. Îi aud în metrou, îi aud în cabină, la coadă, mai ales la coadă. „Închipuie-ţi, am primit şase cutii de Eledon de la policlinică. Acum pot să-l înţarc pe Ionuţ.“ „N-o să-ţi vină să crezi, eram pe closet, la bibliotecă, şi ei, Verdeş şi Bolboaşă, la pisoar. Las' că vine ea reducerea de schemă, îl aud pe Bolboaşă, n-o să mai vezi picior de târtan şi de bozgor în bibliotecă, ţi-i flituiesc eu pe toţi!“ „Ştii, mi-e cam ruşine să-ţi spun“, vocea fetei cu pieptănătură *infidèle*[116], de pe bancheta din faţa mea, în autobuzul 40, se cocoloşeşte în urechea prietenului: „Din tot ce ai, mie îmi place cel mai mult cocoşelul tău…“. „Auzi, gagiule, să ne scadă două puncte la purtare la toată clasa, că ne-a auzit încă de pe hol scandând: Vine, vine, iat-o că vine, vine, vine, vine borfeta mea!“ Pe unul din pereţii salvării e un cadran care indică tensiunea pacientului, 10/7. Mă liniştesc. Maşina opreşte brusc. Uşa din spate se deschide cu un pocnet scurt. Urcă doi brancardieri. Medicul mai pune o dată mâna pe încheietura lui, îi trage un pic în jos pleoapele inferioare, de sub care se zăreşte un firicel roşiatic. Îi şterge cu un şerveţel de hârtie sudoarea de pe frunte. Îşi ţine câteva secunde degetele apăsate pe laturile maxilarului inferior, mai jos de urechi, şi spune: „Nimic grav. O uşoară insolaţie“. Olguţa îşi face cruce cu limba în gură. „Dumneavoastră sunteţi liberă. Pacientul va fi supus unor investigaţii. Sunaţi pe la 3, s-ar putea să vi-l dăm acasă.“

E ora 3.15. Pleoapele Stanei se ridică automat, ca la păpuşi. Aşa păţeşte de fiecare dată. Camera e în semiîntuneric. De când era copil, s-a obişnuit cu prezenţa lucrurilor în jurul ei chiar şi când nu le vede. O candelă

pâlpâind a stingere, ticăitul ceasului pe noptieră, scârţâitul unei somiere dincolo de perete, unde s-au mutat doi proaspăt căsătoriţi, şi, cât se-ntinde auzul, el ştie până unde, lătratul îndepărtat al unui câine. Trebuie să merg la baie. Mai întârzii o clipă pe marginea patului. Aşa i-a spus dr. Cernea lui Sam şi nu i-a folosit la nimic. Ce să fac? Am devenit ascultătoare. Dar, în ultima vreme, mă scap pe mine, mai ales când tuşesc, dacă nu mă duc imediat. Mă ţin, apăs cât pot de tare cu palma între picioare. Palma se umezeşte. E ca apa, nu miroase, bine că-s în cămaşă de noapte, că, dacă mă scap, se prelinge pe picioare, în pijama e mai rău, că trebuie să clătesc pantalonul şi adio somn… Mă aşez pe closet. Nu ştiu cum reuşesc să-l ţin atât de curat. Îmi plac colacul alb şi scoica de faianţă strălucitoare ca interiorul sidefiu al unei midii şi apa din bazin clipocind uşor, acea nuanţă suavă de bleu, pe care îţi vine să aşezi un vaporaş de hârtie. Mă şterg cu o fâşie de hârtie igienică. Nu-mi ajunge, parcă frec cu cârpa de vase castronaşul din care îmi mănânc mămăliga cu lapte, trebuie să-l şterg de mai multe ori. Mai rup o fâşie de hârtie igienică şi încă una, până mă simt uscată. Oare de ce locul ăla dintre picioare s-a lărgit atât de mult şi de ce simt cât de uşor cedează pielea şi cum se adânceşte când o apăs cu palma? Dacă mai trăiesc cinci ani, o să am între picioare o mlaştină. Trag apa. Hai, ajunge. La culcare cu tine. E lumină de la reclamele şi farurile automobilelor de afară. Eu mă aflu în plină realitate. Numai ele, obiectele, sunt fiecare în realitatea lui. Levy îl vedea pe Dumitro, spânzurat în costumul lui sare cu piper, de cantul de sus al şifonierului şi capotul Eriniei, aruncat pe braţul balansoarului, era trupul vrăjitoarei rămas fără cap pe butuc şi de-acolo, de lângă fereastră, albăstrelele culese, cât să fie de-atunci, cincizeci şi unu de ani, după o noapte albă, scârţâiau, când veneau spre mine, ca omul de paie cu care îmi făcuse cunoştinţă vrăjitorul din Oz. Îmi ridic dintr-o smucitură genunchii în pat, îmi iubesc în clipa asta corpul, am 30 de ani, îmi trag cuvertura până sub bărbie. Şi ce-o să mai scrii mâine, Stana? Nu ştiu, n-am nimic în cap. Ar trebui să mă întorc la Schalke, dar mi-e lehamite, habar n-ai tu ce lehamite mi se face de tot şi de toate şi nici de Joachim n-ai habar, că acolo, sub apă, respirăm cu schimbul prin aceeaşi tulpină de trestie şi trăim. Ştiu că nu te interesează ce spun, nici nu mă crezi. Ei, şi?! Eu am găsit înţelesul real al dictonului *Cogito, ergo sum*. Iată traducerea mea: „Numai în gând exist!“.

Câmp alb cât vezi cu ochii. Ici, colo, un copac schilodit, un lătrat de câine căzut din cer, pete negre ivindu-se din zăpadă; ciori îngheţate? Bucăţi de cărbune? Convoiul înaintează ca o coleopteră preistorică. În atâta alb, orice culoare pare neagră. Nu se aud decât strigătele jandarmilor de pe margine, în mantalele lor cenuşii, cu căciulile trase pe frunte şi acoperitoarele de urechi înnodate cu sfoară sub bărbie. *Poşli! Poşli! Bîstro, bîstro!*[117] Încotro? Nu se arată nimic în vârtejul turbat al ninsorii şfichiuitoare, niciun gard, niciun zid, niciun horn pe care să iasă fum. Paşii înaintează fără să meargă. Şi durerea înaintează fără să mai doară. Aici nu mai e nimic de simţit, nici gândul, numai frica. Încotro? Jandarmii sunt cu puştile pe umăr. Strigă din când în când cuvinte necunoscute, să-şi descleşteze maxilarele îngheţate. Unii fluieră a pustiu. Şi deodată începe să se profileze ceva. O arătare scundă, cenuşie, ca un capac pe oală. Ca o cloşcă pe ouă. Cu cât coloana se apropie, ne scufundăm tot mai mult. Păreţii ăia roşi şi sparţi ca măselele vechi, au ţinut piept viscolului: la mine sub frunce scrie „Berezina". Mina asta sau ce dracu' îi s-o fi chemând Berezina? Zăpada s-a depus până sus, de doi metri, a blocat intrarea. Camioanele nu reuşesc să facă nimic, nici triunghiurile alea de lemn puse în faţă ca să scoaţă omătu' de la rădăcină. *Ibi tvoiu mat'!*[118] – urlă gardienii şi scuipă. Unii se pişă pe unde apucă, zăpada se face galbenă cum e miezul de dovleac când îl scoţi din cuptor, scoate aburi, simţi o căldură, doar o clipă. În camioane sunt lopeţi şi târnăcoape. Gardienii le împart bărbaţilor, răcnesc ceva pe limba lor care seamănă a suduit ori a ameninţare. *Nem értek semit*[119], ştim doar că trebue să ne facem drum, altfel ne rămân aci picioarele. Şi-aşa le simţim numa dă la genunchi în sus. Pun umăru' şi muierile mai vânoase. Dacă nu te mişti, mori şi germanul îi tare, el ştie că *Arbeit macht frei*! În sfârşit, în faţa noastră să arată ceva ce seamănă cu o intrare. Gardienii bat cu patul puştilor în poarta de fier. După un timp, s-aud un scârţâit de cizme pe zăpadă, venind din spatele porţii, şi un zgomot de chei. Pe urmă se trage un zăvor mare cât cuţitul lui Hermann, meţgărul care tăia porcii în Gottlob, slavă Domnului. Intrăm bătând din picioarele pe care nu le mai simţim şi ne scuturăm zăpada. În loc de *Willkommen!*[120], *Ibi tvoiu mat'!* O sală de mese, să vede treaba că cineva o vrut, pe vremuri, să le geluiască. S-a lăsat păgubaş. Plăci de lemn jupuite pe alocuri cu briceagul, desene stângace făcute de mâini neînvăţate cu creionul, o pulă mare cu gura căscată care strigă Veraaaa! cu majuscule. Două pulpe groase, desfăcute, şi-n mijloc o zvastică… şi nume, multe nume de femei, de bărbaţi, în inimi, străpunse de

săgeţi. *Ia tebia liubliu!*[121] Nu ne vine să ne scoatem paltoanele, căciulile, mănuşile, nici nu putem. Nu mai avem mâini. Vin nişte muieri cu ţâţe şi basmale, le atârnă pe spate câte o coadă blondă de grosimea unui şarpe. Ne înghesuim pe nişte bănci înguste de lemn. Mâini în mănuşi de lână cu degetele deşirate toarnă cu polonicul în nişte căni cu smalţul sărit o zamă tulbure, galbină. Lângă Ottoschatzi a răsărit, ca din senin, slăbănogul tuciuriu cu ţigara-n colţul gurii şi, deodată, o mână roşie, ieşind din pufoaică, i-a tras una cu polonicu' în cap de i-a căzut ţigara-n ceai. Tuciuriul a vrut să-i arunce poşirca aia-n obraz, dar un Stenka Razin a şi ţâşnit ca din pământ cu ţeava puştii îndreptată spre el şi l-a silit să bea toată mizeria din cană şi să lingă şi ce-a curs pe jos. Ottoschatzi urmărea scena uşor amuzat. Adevărul e că tuciuriul îl călca pe nervi şi repulsia lui faţă de bolşevici s-ar fi schimbat pe loc în admiraţie dacă l-ar fi scăpat de veneticu' ăla. După ce nenorocitul s-a executat fără să crâcnească, Stenka Razin şi-a luat creionul chimic de după ureche, l-a umezit în gură şi şi-a scris în palmă numele nenorocitului, căruia îi venea să borască şi uitase că Deutschland e *über alles* şi că Banatu-i fruncea. Ottoschatzi se întoarse spre cel din stânga lui, un albinos spân ca un poponeţ de bebeluş, şi-l întreabă: „Cum o zâs că-l cheamă pe ăla de-o încasat-o?". „Schlosser Aurică." „*Echt Deutsch, nicht wahr?*[122]" Albinosul îşi dezveli dinţii de cal şi scoase un râs sughiţat. Coaja de pâine i-o dădu lui Ottoschatzi, că lui îi lipseau câţiva dinţi şi nu putea s-o mănânce. Gardienii începură să fluiere. Toată adunătura aia se ridică în picioare. Se aliniară în coloană, fiecare cum se nimerea. Femeile la stânga, bărbaţii la dreapta, ca la biserică, şi ăia cu fluierele atârnate de gât îi împingeau cu patul puştii pe un coridor lung, luminat pe alocuri de becuri chioare, spre nişte cabine. Pe uşile scorojite, cu vopseaua luată, scria ceva cu litere pe care nu le înţelegeau. Lângă Stenka Razin era unu' mic de statură şi cu ochelari. Parcă erau Stan şi Bran, îi trecu o secundă prin minte lui Ottoschatzi, dar nu râse. *Duschen! Duschen!*[123] – strigă cel mic cu o voce piţigăiată. Intrau pe rând câte zece. Femeile pe una din uşi, bărbaţii pe cealaltă. După câteva secunde se auzea apa şiroind. Cei rămaşi pe culoar tremurau din toate mădularele. Tropăiau pe loc şi-şi frecau braţele. În fiecare cabină erau trei duşuri. Apa era fierbinte. Corpurile goale abia se desluşeau prin aburul dens. Trei înghesuiţi sub un duş îşi treceau unul altuia o bucată mare, cât o cărămidă, de săpun de rufe care mirosea a clei. Duşurile de la Auschwitz sigur miroseau mai bine, îi trecu iar prin minte lui Ottoschatzi. Poate unde se nimerise sub acelaşi duş cu Schlosser Aurică,

care sigur s-ar fi potrivit mai bine acolo decât aici. Şi, când i-a dat ăluia săpunul, în loc să i-l dea în mână, a nimerit peste scula lui mare şi ţanţoşă, cum văzuse el la Lugoj, când a venit circul, un fachir care-şi punea şarpele să danseze şi şarpele se înălţa încet şi se legăna şi-avea un cap mare, *ganz wie der Schwanz dieses armen Teufels*[124]. Dar erau câţiva care, în loc să se spele, se înghesuiau să se uite prin găurile făcute în pereţii de lemn cu briceagul la femeile din cabina alăturată. Guiţau de plăcere. Nu distingeau decât bucăţi de corpuri, burţi, ţâţe, buci, fleici, ca la măcelăria din Gottlob, când era copil şi-l trimitea Katinéni la meţgăr. Cel mai mult se uitau la hălcile acoperite de păr. Mai negru, mai blonziu, mai lung şi lipit de pulpe, mai cârlionţat. Ăsta era ca o blană în care intrau pân' la gât şi se încălzeau în sfârşit.

De când făcuse accidentul vascular cerebral, Sam îşi pierduse încrederea în reflexele lui, deşi mişcările şi le coordona la fel de bine. Când voia s-o convingă pe Stana că trupul lui funcţionează impecabil, o poftea să ia loc pe sofa şi să îl privească făcându-şi exerciţiile de yoga; elasticitatea acelui trup bine dresat sau înzestrat cu aptitudini nefireşti care aduna toată boema doimaiotă pe plaja îngustă de la nudişti, acolo, la poalele dâmbului abrupt deasupra căruia erau amplasate trei tunuri şi nişte bieţi soldăţei cu vestoanele încheiate până la gât şi cu puşca pe umăr. Numărul lui Sam începea cu *Lotus*, după care urmau *Închinarea cocorului* şi, în sfârşit, *Sărutul soarelui*. Spectacolul se încheia în uralele mulţimii… Sam radia şi Stana îşi spunea în gând: Mare cabotin îmi eşti! – şi-n clipa aia îl vedea mutând steguleţele şi mişcându-şi buzele neauzit: „Încă un cap de pod!". Stana se supunea, vădit fără chef, spectacolului care nu trăda nici cea mai mică ezitare. La sfârşit îl aplauda sincer. Sam se aşeza în genunchi şi se sprijinea în mâini când trebuia să se ridice de jos, dar o ajungea din urmă pe Stana, care-şi făcea de lucru în bucătărie. O cuprindea cu braţele pe la spate şi-i prindea sânii în palme, cum se-nchide capacul scoicii peste miezul de carne. Ea se zvârcolea, îl lovea cu ce apuca. Făcăleţul era cel mai la-ndemână. Ar fi vrut, oh, cum ar fi vrut! Tocmai d-aia, că şi-i simţea umflându-se şi respiraţia lui fierbinte în ceafă, dar cum o fi să primeşti atâta bucurie, să-i strigi numele ca ieşită din minţi şi să te pomeneşti cu un mort pe burtă? Nu poate scăpa de ideea că Papa Levy aşa a murit, fiindcă Lina prea întârzia să le deschidă când veneau neanunţaţi şi prea era roşie în

obraji şi gâfâia de parcă mutase dulapul. Şi, tocmai fiindcă îşi pierduse încrederea, Sam încuia uşa de la intrare de două ori şi răsucea şi butonul de siguranţă când era singur acasă. De asta Stana, când n-avea cheia la ea, suna de două ori, semnul lor. „Bine… venit, …te-aşteptam… făcut ceva bun…“ „Cu lapte şi cu alune?“, a adăugat Stana ca în copilărie. „Da, da, acolo… friptură… frige.“ Sam n-o lasă să-şi scoată fulgarinul care şiroieşte de ploaie. Abia îşi pune umbrela deschisă pe jos în hol. Lui Sam i s-a adunat toată bărbăţia în mâna stângă. O ia cu forţa de braţ şi-o trage după el în dormitor. Stana e îngrozită, Sam n-are decât 45 de ani. N-au trecut decât două luni de la congestia aia oribilă. Veneau de la teatru, cred că de la *Azilul de noapte*, debuta Rebengiuc, poate de la alt spectacol, nu mai ştiu, *Elisabeta I* cu Clody Bertola? Îngrozitor, cum uit tot… Sam se-nghesuia în mine prin toate colţurile ca un cimpanzeu. Animalul din el mirosea animalul din mine. Pe mine mă paraliza frica, lui îi era totuna. El voia să intre în casa lui, cu orice risc. M-am opintit cât am putut. Ţineam uşa dormitorului tot timpul închisă, ca să nu-i vină vreo idee. De aceea, când m-a tras cu forţa înăuntru, am împietrit. Ştiam că e puternic şi nu-l pot birui. Ce-o fi o fi, mi-am spus. Mâna lui s-a făcut deodată moale şi blândă. În loc să mă tragă spre pat, m-a condus, cum călăuzeşti un orb spre o fereastră, şi mi-a pus palma pe calorifer. „Vezi, frige! Friptură… eu… eu…“, se lovea cu pumnu-n piept, „eu… mănâncă!“. Plângeam râzând. Simţeam că devin lichidă ca un sirop de coacăze. Aş fi muşcat din calorifer ca să-l fac fericit. L-am lăudat cât am putut şi el a fost mai mândru şi mai fericit ca la căderea Stalingradului… Şi pe urmă au început lecţiile. Sam şedea în fotoliul verde, eu pe canapea. Aprindeam televizorul. „Sam, spune după mine: Ăsta e televizorul.“ „Ăsta e teleizvorul.“ „Nu aşa, uită-te la buzele mele. Ăsta e televizorul.“ „Ăsta e televizorul.“ „Bravo!“ Puneam mâna pe bibliotecă: „Asta e biblioteca“. „Asta e bibliocheta.“ „Nu e bine, încă o dată. Biblioteca.“ „Biblioteca.“ Scoteam din raft *Muntele vrăjit*. „Asta e cartea.“ „Asta e partea.“ „Nu, concentrează-te, asta e *cartea*, spune după mine: Asta e cartea.“ „Asta e cartea.“ „Bravo, destul pentru azi. Nota zece!“ Două săptămâni i-au trebuit lui Sam să înveţe limba română. Se bucura ca un copil când lua 10, era victoria lui. Capul de pod. Stalingradul. Numai când îmi povestea de orele pregătitoare dinaintea examenului de admitere la facultate, ochii lui căpătau o expresie stranie, parcă nu mai era sigur dacă ce spune e adevărat sau poate a visat. Pomenea mereu de un Papadima sau un Papacostea sau un Papahagi… „Nu ştiu care din ei era, că pe ăştia îi

confundam şi înainte de accidentul vascular, ştii, Papa ăsta îmi plăcea cel mai mult, poate fiindcă numele mi-l aducea în faţă pe Papa Levy." De fapt, îi plăcea fiindcă susţinea că baza istoriei nu sunt masele largi, populare, ci acel frivol *cherchez la femme*[125] care mişcă roata lumii. Şi, cum spuneam, ne aflam în 1976, Sam era deja, de vreo 20 de ani buni, coleg de cancelarie cu Otto Schalke la „Şincai", când i-a venit decizia de pensionare medicală, deşi nu mai prezenta niciun handicap care să-l priveze de mai bine de jumătate din salariu. În şedinţa de consiliu, Schalke s-a arătat plin de compasiune faţă de Sam, recunoscând că, în orice altă disciplină, o eroare banală lingvistică putea fi trecută cu vederea, dar la istorie era interpretată drept intenţie cu scopul de a prejudicia ideologia proletariatului glorios. „Ştiţi cu toţii ce vâlvă a stârnit apariţia în *Neuer Weg*[126] a cuvântului *Vereitelung*[127] în loc de *Verteidigung des Friedens*[128]. Mai ales în cazul tovarăşului Schallmon, în a cărui autobiografie au rămas multe lucruri neelucidate. Eu, care sunt cel mai rezonabil om din lume şi modelul meu uman e Gorki – „Nimic din ce e omenesc nu mi-e străin –, propun varianta pensionării drept cea mai convenabilă pentru toţi", zicea. Medical e perfect motivat. Din ziua aceea, Otto Schalke a devenit cel mai de omenie cadru didactic din Republica Socialistă România şi, printr-o bizară coincidenţă, a primit numirea de director adjunct la Liceul „Şincai", în aceeaşi zi în care lui Sam Schallmon i-a fost înmânată prima pensie de handicap locomotor, gradul II de invaliditate, constând în 750 de lei, când salariul mediu era de 3 000 de lei.

Dacă treci azi din întâmplare pe Dinicu Golescu, între străzile General Angelescu şi Cameliei, singura casă care s-a prăbuşit e cea de la nr. 28. Azi n-au mai rămas din ea în picioare decât vreo trei stâlpi de susţinere şi nişte pereţi bleu cu păsări argintii, rupţi la nimereală, de parcă s-ar fi prăbuşit o fortăreaţă zburătoare peste ei. După moartea lui Papa Levy, în 1960, puţini mai ştiau că la intrarea din Calea Victoriei în Pasajul Villa-Crosse, în clădirea aia cu două etaje, vizavi de Prefectura Poliţiei Capitalei, de lângă Galeriile Lafayette, a existat o bancă Schallmon şi că în Pantelimon, la depozitul de sare „brizură", fusese descărcător de camioane un fost bancher. Lina şi-a văzut visul cu ochii, la fel ca Melba, şi a ajuns soră-şefă la Secţia de Oftalmologie a Spitalului Colţea. După moartea lui Levy Schallmon, tot apartamentul din faţă care aparţinuse proprietarilor, studenta bolnavă de

sinuzită sperase degeaba că va moşteni casa familiei Tătaru; când s-a prăpădit şi coana Sofica, pe care o îngrijise ca o fiică milostivă, fiindcă demenţei senile a bătrânei se pare că-i priise tratamentul de sugar, şters la fund şi hrănit cu biberonul, de vreme ce a dus-o aşa vreo şapte ani buni, din lipsă de urmaşi, casa a trecut în proprietatea statului, care a donat-o unui maior MAI cu familie mare şi remuneraţie mică. În casa de alături, cu balconaş cochet şi pereţi roz ca o bomboană fondantă, intrau mereu alte femei tinere cu plete şi breton sau tunse *à la garçon* şi cu sandale cu tălpi de plută sau de rafie, din care îşi scoteau unghiile sângerii. Numai vizitatorii nocturni sau diurni nu mai purtau nici uniforme germane, nici ruseşti, deci, cu siguranţă, acolo nu se mai afla nici un comandament militar. În mod suspect, Lina, care a luat în stăpânire tot apartamentul familiei Schallmon, a moştenit şi ocupaţia solicitatelor ei vecine, care, deşi reuşiseră să obţină de la stat, cu sprijinul UFDR-ului[129], autorizaţia pentru deschiderea unui salon de coafură şi de cosmetică, mai prestau şi muncă la domiciliul clientului. Chit că ea era mai bătrâioară şi picioarele ei ca două paranteze nu voiau cu niciun chip să devină două semne ale mirării, s-a descurcat binişor. Aşadar, cel mai încăpător pat din sud-estul Europei a primit în el destui oaspeţi care nu găseau camere libere nici la Gociman, nici la alte hoteluri de lângă Gara de Nord, până când l-a găsit pe Gogu, un basarabean din Tighina, care, de câte ori o trântea pe pat, îi spunea: „Ridică-ţi, fă, cracii ăia mai sus!“. Bietei Lina, ale cărei urechi tânjeau după „Linico“ ăla răguşit al lui Papa Levy şi ţâţele ei după degetele noduroase târându-se greoi pe sfârcurile ei care ieşeau din somnul lor ca melcii după ploaie… nu-i prea plăcea pisălogul ăsta care pisa piperu-n piuliţă într-un ritm susţinut şi, cu cât îşi termina treaba mai repede, cu atât se fălea mai tare cu performanţa lui. Da’, decât nimic, mergea şi-aşa, că e ruşine să rămâi fată bătrână, îşi spunea când se da cu cremă Farmec pe faţă, uitându-se în oglinda mare de perete, în care se privise altădată – când a fost asta? – şi Erinia. Părea mulţumită. Se şi îngrăşase. Gogu nu călca în cârciumi, nu fuma, aducea bani în casă. Ce-i drept, consuma mult usturoi, zicea că face bine la tensiune, şi mai turna şi-un păhărel de ţuică pe gât. Lina era fericită că nu se prea ostenea să-şi bage limba în gura ei, ci prefera să-şi vâre altceva într-un loc unde nu se simţea nici mirosul de usturoi, nici de răchie. Şi într-o noapte, pe la 9, când Lina îşi desfăcuse părul, învăţase asta de la Papa Levy, şi-şi trase pe ea cămaşa de noapte de finet bej cu dungi subţiri, albastre, ca să se vâre în pat… capotul violet de crepsatin al Eriniei se rărise de tot, de prea mult spălat… filmul

Dulce-amar începuse deja la bulgari; Gogu se dusese la bucătărie să-şi înghită căţelul de usturoi. Şi numai ce aude un scrâşnet în pereţi, ecranul televizorului se face negru şi casa începe să salte ca un hopa-mitică. Mişcările devin tot mai repezi, tot mai apăsate. Strigă: Cutremur! şi încremeneşte între perne. Gogu vine alergând ţinându-se de pereţi, fiindcă toată casa a intrat într-un tangaj, ca barca pe valuri, se clatină tot mai mult, când la stânga, când la dreapta, şi umbra vişinului din faţa geamului ba-i aici, ba nu-i aici. Nimeni nu rosteşte nimic. Icoana bizantină de lemn, înnegrită de vreme, cade lângă soba de teracotă. Nu se vede nimic. S-a întrerupt curentul. Şifonierul scârţâie îngrozitor din toate încheieturile, se aud pocnituri de lemn crăpat, sunete subţiri de sticlă spartă taie timpanul. Lina simte că trebuie să fugă. Niciun gând, niciun alt îndemn. Să fugă! Ca în copilărie, când se ducea noaptea la closetul din curte şi simţea cum se apropie lupul care o fugărea… mereu şi-a inventat motive de frică. Dar acum stă în mijlocul dormitorului. Picioarele n-o duc nicăieri. Nu ştie de ce să se apuce să nu cadă. O trag mâini nevăzute, casa e plină de umbre. Una imensă şi neagră vine spre ea. O trânteşte la pământ cu un zgomot de tren prăvălit în prăpastie. E sfârşitul lumii. Lina nu simte nicio durere. Simte doar că e îngropată. Din dreapta se desprinde altă umbră. Nu i se văd marginile. Pârâie urât, se desface în bucăţi mari, cad pe rând peste acoperişul ei care geme înfundat la fiecare lovitură. Lina simte cum o îngroapă de vie cărămizile, molozul. Doamne, fă să-mi cadă o grindă în cap, să-mi strivească creierul, să nu mai ştiu, să nu mai ştiu, fă, Doamne, să nu mai ştiu… şi, treptat, treptat, începe să nu mai clănţăne scheletul ăla al casei de pe Dinicu Golescu 28 sau poate nici nu mai are ce clănţăni. Nu mai există nimic acolo. Din pământ ai ieşit şi-n pământ te vei întoarce! Poate şi Cameliei, cu felinarul din colţ, şi comandamentul militar, şi Piaţa Matache şi… A stat. Lina e acoperită de felurite materiale de construcţie, aşchii de lemn, scânduri rupte înfipte unele în altele, cioburi, bucăţi de perdele, galerii, globuri de lampă, rostogolite printre prosoape şi şosete bărbăteşti, strânse-n ele ca nişte pumni încleştaţi, colţuri de cărămizi sparte, moloz, o cutie lungă şi îngustă de carton, secretul Eriniei, rămas intact deasupra acelui morman cu resturi de viaţă. Lina încearcă cu greu să dea jos de pe ea învelişul strivitor din care nu distinge nimic. Noroc că reuşeşte să-şi descopere faţa. Strigă: Gogu, Gogu, unde… molozul îi intră în gură. Apare o umbră. Nu se ştie de unde. Nu mai există uşi, nici ferestre. Totul arată ca un şir nesfârşit de vagoane de tren căzut de pe un pod foarte înalt într-o

prăpastie, unde nu mai stă în picioare decât un vişin înmugurit. Fusese o iarnă blândă şi era martie.

Stăteau alături pe bancheta din spate a taxiului. Leon se uita pe fereastră când au trecut de biserica Bărăţiei şi au oprit la stop în faţa grădiniţei care împrejmuia biserica Sfântul Gheorghe. Un popor de biserici! îşi spune în gând, un mediu ideal pentru proliferarea anarhiei… dacă revoluţia se naşte din foame, anarhia se naşte din fanatism. Întors cu spatele la Olguţa, Leon aproape uitase de ea. După insolaţia de la Mamaia, îl ţinuseră aproape şapte zile în spital, fiindcă se ivise suspiciunea unei comoţii cerebrale. Acum Bucureştiul i se părea frumos. Simţea o căldură străină, ca atunci, în copilărie, când făcea gripă şi trebuia să bea o cană de ceai ca să se ducă aspirina mai uşor pe gât… sau când a rămas Lucy însărcinată cu Sam şi-l apucase brusc o duioşie umană, greu de explicat la unu' ca el. Nu s-a opus, cum făcea de obicei, s-a lăsat dus de ea, chiar aici, la Sfântul Gheorghe, a stat la uşă, urmărind-o cu gândul, cât s-a rugat ea la icoana lui Iisus pentru binele pruncului lor nenăscut, culmea, ştiind sigur că-l va părăsi a doua zi după naştere pentru totdeauna. Nu suporta gândul să se lege de ceva. Sămânţa lui trebuia aruncată în lume ca să încolţească unde îi e rostul şi voia, singurul lucru pe care o să i-l ceară lui Sam să facă şi cu cenuşa lui, să i-o împrăştie în cele patru vânturi. Olguţa nu îndrăznea să rupă tăcerea dintre ei. Îşi închipuia că e încă foarte slăbit şi n-are chef să vorbească sau e absorbit de geamurile blocurilor de pe Magheru, care par de jar în lumina asfinţitului. „Unde-s lucrurile mele?“, se pomeni vorbind Leon fără să se uite la ea. „Le-ai pus în portbagaj, ai uitat?“ „N-am fost atent. Oricum, puteam să le las şi acolo. Nu era nicio pagubă… şi acum unde vrei să mă mai duci?“ „M-am gândit să sărbătorim ieşirea ta din spital. Dacă-ţi spuneam ce-am de gând, m-ai fi refuzat sigur.“ „Atunci de ce-ai făcut-o? Termină odată cu drăgălăşeniile astea, ţi-am spus de o mie de ori. Nu mă las cumpărat de nimeni. Am ajuns să-mi poarte de grijă un copil? Mai bine mă târăsc decât să accept o cârjă. Dacă insist atât, dacă apelez la puţinele relaţii pe care le mai am la Operă e pentru că acolo e locul vostru, nu la «sus, opincă, sus». Cred în voi. În tine şi-n Gabriel.“ „Bine, iartă-mă, nu ştiam…“ Olguţa tace. Leon tace. Ea se uită pe fereastra din stânga. El pe fereastra din dreapta. Taxiul trece prin faţa Spitalului Colţea, Olguţa îşi face cruce în dreptul bisericii. El n-o vede. Vede camera de gardă, unde a dus-o pe Erinia

cu salvarea, în vara aia când a făcut fibrilaţie. Doctorul Sterian nu era în ţară. Ea n-avea încredere decât în el. Să fi fost ceva serios între ei? Papa Levy o tachina mereu, dar nu părea afectat. Cred că se afla şi cu ea într-un război rece. Îi stimula permanent mutările tactice. Ce mamă nebună am avut şi eu? Să-i spună ea „Somităţii“ că suntem corp diplomatic, că e ataşat cultural la Ambasada Greciei şi că vrea să-l aducă pe Kavafis în ţară! Cred că Erinia ar fi fost singura femeie pe care aş fi putut s-o iubesc. Poate că tocmai ea a fost nenorocirea mea. Olguţa îşi şterge nasul. Pe obrazul drept i s-a prelins un firicel de apă. Rimelul s-a umezit şi dunga neagră de sub ochi s-a lăţit. Acum are o oboseală acră pe faţă, ca o femeie trecută bine de 30 care şi-a pierdut noaptea într-un motel cu un necunoscut. Atunci, în seara aia, n-am să uit asta niciodată. Cred c-aveam 6 ani. Ştiu că-mi era ciudă că „madam Cuţit“, cum îi spunea Papa Levy lui tanti Torry, nu mai pleca odată. Erinia îmi făcuse program de somn. La ora 9 trebuia să dorm şi nu puteam dacă nu-mi spunea o poveste. Ţineam ochii lipiţi, braţele lipite de corp, respiram egal şi rar, ca să creadă că dorm şi… „Torry, nici nu ştii tu cât iubesc eu copilul ăsta, n-am nimic mai scump pe lume şi nu pot să-i spun. Nu ştiu cum se alintă un copil. Vreau să fac din el un luptător, un om liber… şi dacă fac din el un câine rău!?“ Nu ştiu ce-i cu mine. N-am avut niciun prieten niciodată. E gândul meu sau…? Nu, Erinia l-a avut pe doctorul Sterian. Taxiul opreşte la Piaţa Gemeni. Aşteptăm să treacă un cortegiu mortuar. E un dric negru, îmbrăcat, de-o parte şi de alta, în coroane din flori de hârtie. Pe capră stă un vizitiu într-un costum negru, lucios şi decolorat, în faţa cortegiului merge un tânăr foarte slab cu plete lungi, slinoase, ţine în mână o cruce de lemn, pe ea scrie un nume pe care nu-l descifrez. Reţin numai data: 1935-1952. De cruce atârnă un prosop alb. Şi cei doi cai înhămaţi la dric sunt albi. Un armăsar şi-o iapă. Armăsarului i se bălăngăne între picioare ceva lung, gros şi negru ca un ţipar. Doamne fereşte, spune Olguţa, dar eu am visat azi-noapte caii ăştia. Leon se întoarce, în sfârşit, spre ea. Ce vrei să spui? M-am culcat mai devreme cu grijă să vin să te iau de la spital. Noroc că te mutaseră la Pantelimon, însă, şi-aşa, din Dămăroaia aveam ceva de mers. Am adormit târziu. Sunt nopţi când îmi vin fel de fel de gânduri. În cele din urmă m-a luat somnul şi ce crezi că visez. Eram la Breaza, în vacanţă. Bunicii au o vilă acolo. În faţă, casa era toată îmbrăcată în trandafiri roz şi în spate era curtea cu coteţele păsărilor, un nuc bătrân, un staul pentru vacă şi, în fundul ogrăzii, imediat lângă zăplazul căzut într-o rână, curgea o gârliţă cu hoituri de şobolani şi

mâţe spânzurate. Nu vorbesc cu nimeni despre asta, nu ştiu ce mi-a venit să-ţi spun ţie. Simt şi acum mirosul de putreziciune, de balegă şi găinaţ… se făcea că în sufrageria casei de la Breaza, în fotoliu, tata-mare, bineînţeles, cu vesta pe el şi cravată la gât, îi citea cu glas tare Anei Sergheevna, aşa o chema pe mama-mare, ceva despre o crimă. Ea îşi dădea pasienţe. Eu şedeam pe covor şi coloram, într-un bloc de desen, ceva ce semăna cu o pisică, jumătate cu portocaliu, jumătate cu verde… şi deodată năvălesc în odaie caii ăştia doi albi care trag dricul, armăsarul şi iapa. Mama-mare s-a speriat îngrozitor, şi-a băgat mâna în buzunarul de la capot şi şi-a pus nitroglicerina sub limbă. Ana Sergheevna, fie-ţi milă de bietele animale, deshamă-i, mână-i mai aproape unul de altu', fă-i să se atingă… împerechează-i, că el vrea, nu vezi, trebuie să-ţi spun eu? Parcă aşa îl auzeam vorbind în vis. Mi-am ridicat privirile de pe desen şi m-am uitat atent la calul ăla alb, să văd ce nu vedea mama-mare. Şi atunci pe divan a apărut deodată prinţesa Budur pe o pernă rotundă din fire de aur, aia frumoasă, care a murit de dorul califului plecat să lupte cu cavalerii care le pângăriseră seraiul, şi numai ce şi-a băgat două degete în gură şi-a fluierat ca o puşlama din Ferentari prinţesa Budur şi cei doi cai s-au întins, erau doi căţeluşi pe care ea i-a învelit cu şalul ei de caşmir, să nu se vadă ce fac ei acolo, sub prelată… Eşti obsedată, fetiţo, mă îngrijorezi, spuse Leon, schimonosindu-şi buzele de nu puteai să-ţi dai seama dacă se căznea să plângă sau să râdă. I-a luat mâna ca un pungaş şi i-a atins cu vârful limbii vena albastră de la încheietura subţire. Iartă-mă, Lucy, i-a zis.

Când au ieşit din lagărul Sachsenhausen, a cărui poartă de fier fusese smulsă şi aruncată de suflu în mijlocul şoselei, cu nepăsarea cu care arunci o potcoavă jucându-te cu norocul, steagurile roşii cu zvastică, săgeţile indicatoare *Eintritt verboten!*[130], toţi militarii SS, cu caschetele lor negre, parcă dispăruseră, la un semn, de pe faţa pământului, doar nişte uniforme căzute pe neaşteptate, uitate acolo, în poziţii complet neregulamentare, de pe trupurile lor. Câteva tancuri din care răbufneau cuvinte necunoscute „*Nemţî kaputt! Idite siuda… idite siuda tavarisci. Idite siuda*[131], veniţi, îndrăzniţi. Sunteţi vii!“ Niciun paznic nu mai ieşea ca din pământ, nicio armă nu-şi mai îndrepta ţeava spre scheletele alea în zdrenţe, ivindu-se din catacombe cu mâinile ridicate, care nu mai ştiau altceva decât să se predea şi urlau fără încetare, de parcă ar fi fost supuse unor şocuri electrice

continue. Soldaţii ăia care spuneau, la fiecare al doilea cuvânt, *Ibi tvoiu mat'* printre hohote de râs, de parcă ar fi zis „Lăudaţi şi cântaţi şi vă bucuraţi", ei înşişi hămesiţi, cu oboseala grea ca plumbul în oase, rupeau bucăţi din falnicele steaguri cu zvastică şi-şi făceau din ele batiste, cu care se ştergeau de o sudoare pământie, sau obiele pentru picioarele lor călcând pe răni deschise în bocancii scorojiţi. Şedea pe-o bancă în faţa bisericii de pe Calea Victoriei, vizavi de Academia Română, şi tabloul ăla se lăţea şi-şi adăuga elemente, ca, de pildă, unul care semăna cu Charles Boyer, când era „mai tânăr şi la trup curat", primise numele Gâde şi menirea de a tăia capetele drepţilor de pe uşile altarului, dar asta era altă poveste, fiindcă fiecare *drept* are pe-o parte a uşii un chip şi pe cealaltă chipul său îmbrăcat pe dos. Mă gândeam că toată biserica aia albă şi curată, înconjurată de muşcate, de gura-leului şi de mixandre, trebuia întoarsă iar pe faţă, ca drepţii de pe uşile interioare să revină la chipul uşilor exterioare, dar asta e greu, dragilor, chiar şi pentru înţelesul meu e greu. Leon e omul pe care l-am iubit cel mai mult, pentru că el a cunoscut deznădejdea supremă de a nu putea iubi pe nimeni. Care-i martirul adevărat, care-i sacrificatul, care-i fiul cu stigmatul suferinţei în colţul stâng al obrazului, cel ce iubeşte din întâmplare, fără să vrea, sau cel care vrea cu disperare să iubească ce nu vrea? Leon m-a acoperit cu trupul lui mare, alerga şchiopătând, îşi însemna urmele cu propriul sânge… oricum viaţa lui nu conta, n-a contat niciodată, când şi-a pus-o în joc pentru mine, a câta oară? M-am întrebat mereu. Oare ştia ce preţ are o viaţă de om? O, da, asta ştia mai mult ca oricine. Dar viaţa lui? Ştia cât valorează viaţa lui? Nu l-a interesat niciodată cum trăieşte, dar era gata să facă toate ororile, spunându-şi neîntrerupt: „Trebuie să trăieşti". N-am să înţeleg niciodată paradoxul ăsta. Leon a fost cel mai nefericit om din viaţa mea. De-asta l-am iubit. Vorbesc de el la trecut, ca despre un mort. Fiindcă nu mai vrea să mă vadă. De când a ieşit de la Canal, de la Poarta Albă, mi-a spus Olguţa că tace tot timpul. Îşi târâşte picioarele ca un somnambul, fără să vadă pe nimeni. Stă într-o maghernită pe Moşilor. Doarme în pat cu şobolanii şi-şi stinge mucurile de ţigări Plugar în farfuriile pe care nu şi le spală niciodată. Curăţă farfuriile de mucuri şi resturi cu podul palmei şi-şi pune mâncare sleită în aceeaşi farfurie, dintr-o cratiţă pe care o ţine într-un geamantan vechi… da, Leo Schall, condorul cu capul ras în dresul negru, mulat pe trup, bărbatul cu cele mai frumoase picioare din lume, care a reuşit să împungă cu ciocul de fier luna verde şi s-a prăbuşit odată cu ea. Şi ce fericiţi eram în dimineaţa aia de iarnă, în gerul proaspăt şi

dătător de viaţă ca un râs de copil! Locuiam la o pensiune, la madam Cuţifidi, în Pasajul Imobiliar, nemţii ne dăduseră o sumă bunicică drept despăgubire şi pentru repatriere, ca şi când schilodirea fizică şi asasinarea s-ar putea răscumpăra (urăsc mamele care cer despăgubiri în milioane de euro pentru copiii lor morţi într-un accident comis de un şofer beat sau sfâşiaţi de un câine vagabond). Recunosc, asociaţiile nu respectă nicio logică în capul meu! Aşadar, reuşiserăm să ne îmbrăcăm cât de cât, arătam ca nişte tineri aproape *şarmanţi*, dacă nu pare şi cuvântul acesta complet deplasat aici. Şi, în sfârşit, cred că trecuse mai bine de-o lună de când ne întorseserăm în ţară. Leo nu simţea nevoia să-i vadă pe-ai lui sau se temea să-i vadă. Nu vorbea niciodată despre ei. Ne-am hotărât să ne angajăm din nou la Operă. Nu trecuse nici anul de la terminarea războiului. Dacă eu aveam 24 de ani, el trebuia să aibă cel mult 35. Sigur, cu încercările la care ne-au supus trupul şi mintea, cu emoţia torturată până la atrofiere, nu puteam să mai fim ceea ce fuseserăm cu cincisprezece ani în urmă. A trebuit să ne prezentăm la concurs. Eu am fost acceptat imediat. Cu *Harald şi luna verde*, Leo a făcut o oareşicare impresie, mai ales pentru îndrăzneala temei şi a coregrafiei, dar la variaţia din *Lacul lebedelor* a clacat. Am văzut atunci durerea pe faţa maestrului Romanovski, care avea o vizibilă slăbiciune pentru Leo, dar, culmea, Floria Capsali şi chiar şi Mitiţă s-au opus, făcând unele aluzii, menite să-l discrediteze pe cel pe care îl invidiaseră cândva. Leo a ascultat obiecţiile lor. Niciun muşchi nu i s-a clintit pe faţă, nicio vorbă nu i-a ieşit din gură. A plecat fără să-mi întindă mâna, fără să mă privească. Nu mai era un om. Era un substitut uman. Am rămas singur în pensiunea doamnei Cuţifidi din Pasajul English. Atunci s-a hotărât să-şi caute familia. Care familie? Levy nu. Sam nu. Lucy nu. Erinia, singura care… moartă cu o lună în urmă, când el era deja aici şi ar fi putut să-i spună, pentru prima şi singura dată în viaţă, *mamă*… am vrut să fiu Amundsen, dar l-am iubit pe Scott, eu ce fac cu viaţa mea?!

„*Na, endlich! Servus Manny, komm schon*[132], că ţi se răceşte cava…" Bărbatul înalt şi voinic într-un costum gri cu cămaşă bleu şi cravată albastru-închis se ridică, vine spre cel care tocmai intrase şi-l strânge frăţeşte în braţe. Sunt amândoi de-o înălţime. Cel abia sosit are pe el o geacă de balonzaid neagră şi o servietă diplomat în mână. Amândoi au cefele bine rase şi pe sub pantalonii de stofă se ghicesc genunchii bine

întinşi, de parcă ar sta în poziţie de drepţi. Care-i baiul că vii aşa târziu? Avut-ai probleme cu ţugu'? Ce mă întrebi, or gândeşti că venii cu zepelinu'? Când ai fost ultima oară la Reşiţa? Crez c-or trecut ceva luni. Şi-ai gândit că în ceva luni merem spre comunism în zbor?! Şi nu mai striga aşa, *barátom*, că aci nu eşti la laminor. Aici vorbeşte ăla de-ntreabă, ăl dă răspunde rabdă şi tace… burjuii ăiştia din Bucureşti au şi un cântec, *Rabdă, inimă, şi taci…*. Da' ce grabă mare te-o mânat la mine, care-i baiu'? Păi, am un preten, Otto Schalke. Îi de-o faită cu noi. O stat nişte ani în Németorszák, la Berlin. S-o dat cu ăia de l-or pus supraveghetor la lagăr? Auzit-am bine? Cum te văz şi mă vezi. La care lagăr? La Sachsenhausen, un lagăr de muncă unde îi ducea pă jidovi şi pă *Arschlocher*-ii[133] ăia de şi-o trag în cur. Gândesc că erau sute d-ăştia şi toţi baletişti. Mi-o zâs Schalke, îi plăceau băieţii şi lui Sturmbannführeru' lor şi venea, spunea că el de mic a vrut să fie baletist şi-i plăcea şi acum să-i vază pă băieţi dansând şi p-ormă îl chema p-unu' sus, în cameră, că n-avea somn, şi-şi lua cu el un fişor d-aista să-i ţină dă urât. Pretenu' meu Otto s-o întors acasă când s-o gătat războiu', la Triebswetter, că-i tăt la noi, în Banat, românii îi zic Tomnatic. De când te-ai făcut bucureştean, uitat-ai şi cum le zice la satele noastre. Otto ăista de-ţi zisei are bani mulţi şi şade la Katinéni, sora lu' mumă-sa, care o murit. Îi chiabur, ce mai, şi l-or ţâpat cu toţi şvabii pă ţug. I-a strâns pă toţi ca pă nişte potăi şi i-or dus cu ţugu' numai cu ţoalele dă pă ei să scoaţă cărbuni din mină, în Donbass. Da ce nu spui *kein Wort*[134], că voi ştiţi tăt, stai şi m-asculţi ca la interogatoriu, te râzi dă mine. Io scăpai, dacă-s maistăr la laminoare şi secretar la BOB. Văz că te râzi pă sub mustaţă. Da' mulţi or fost duşi să lucre acolo în mină. Şi ce treabă am io cu şoagăru'[135] aista al tău, că-acu numa burjui n-o mai fii? Cum îi zice? Otto Schalke. Şi ştii tu *barátom szivesen*[136], c-o venit cu bani mulţi din Németorszák? C-aşa umblă vorba. Ş-apoi venii la tine că gândii că ai putere. Ai funcţie mare. Io crez că poci să-l aduci înapoi şi ştii tu cum îi treaba. O mână spală pă alta, că ce nu face omu' la năcaz… noroc că n-are muiere, că şi pă aia ţi-ar da-o, numai să-l scapi, ţi-ar trimite-o şi pă Katinéni cu vaca şi cu porcii şi cu turma dă oi şi dă capre, că nu-i prost, făcut-a şcoală bună în Germania, ştie că-l aşteaptă Sighetu' or Piteştiu' or Poarta Albă… şi, dacă iese de-acolo, iese fără picioare, ştii tu mai bine ca mine. *Halt das Maul, Genosse*[137] Manny Reiter, or ţi s-o urât cu binele? Hai, meri acu mintenaş, că ţugu' nu te-aşteaptă şi io mi-s ocupat cu rapoartele… ţi-oi

da dă ştire cân' o fi cazu'… Hai, *szervusztok*, meri sănătos şi spune-i lui Katinéni că am o vorbă cu ea. Mai stai o ţără. Cum ziseşti că-l cheamă pă pretenu' ăla? Otto Schalke din Tomnatic. Şi-o fost supraveghetor la…? Sachsenhausen. Bărbatul de la birou scoate din buzunarul de la piept o agendă roşie de vinilin şi scrie ceva în ea. Sachsenhausen ai zâs? Şi-acu îi în mină la Donbass… aha, Otto Schalke şi dadă-sa îi Katinéni. Nu-i rău. *Es hört sich gut an*[138]. Îi un peşte gras, cum zic ăştia pe-aci, în Regat, ei tot în Regat gândesc că-s, ce regat, că regele demult s-o cărat! No, că mi-s bun dă poet… *hier lernt man alles, sogar dichten*[139]. Manny Reiter îşi dezveleşte dinţii într-un zâmbet dă silă bucuros. Îl cunoaşte pe Ottoschatzi de copil. Au mers la şcoală pe clasele V-VIII la Tomnatic împreună, colegi de bancă. S-o dus la tovarăşu' maior, că-l cunoştea din Reşiţa, lucrase cu el la laminoare. Odată l-a tras la o parte, că ierea să sară bara încinsă ca un şarpe roş tomna pă picioru' lui şi Manny l-o tras la timp. Asta l-o mânat la tovarăşu' maior, că altfel nu să ţipa el în treaba aia, doară nu ierea bolând. Otti, de scăpa din Donbass, om îl făcea, că nu iera scârţan dă felu' lui. D-asta s-o şi gândit să ie ţugu' şi să meargă la tovarăşu' maior Harry Kloth, că aista s-o ridicat pân devotamentu' lui faţă de Partid şi pân disciplina bănăţeană: şefii ăi mari văzut-au în el un om de nădejde, bacalaureatu' îl gătă într-o lună, o gătat şi Facultatea de Drept pân corespondenţă *ein bisschen tiefer ein bisschen schneller wie ein Propeller*[140], cum zice Katinéni, şi acum îi maior MAI şi ce zice el să face mintenaş! De asta s-o şi gândit Manny să se sfătuie cu el ca să-l scoaţă pe Otti, camaradu' lui de bancă, din mina din Donbass, dar dacă pă lumea aiasta or fi mai multe feluri dă mine, cum sunt şi hotelurile cu două sau cu cinci stele? Că nici valahii aiştia n-or fi tăţi *Dummköpfe*[141] de-or chitit ei vorba aia, „din lac în puţ". Manny ar mai fi zis cevaşilea, da' maioru' îi tăie vorba din gură. Manny, *barátom*, la noi îi ca la cuptoare, trebe să fii tăt timpu' pă fază, doară ştii, îi ca la laminor… aşa că meri cu bine *und verlass dich auf mich*[142]. O să-ţi dau dă veste. Îi strânge mâna cu putere, îl mai îmbrăţişează o dată bătându-l pe umăr şi, înainte ca Manny să fi ieşit din birou, maioru' sta deja aplecat peste hârtiile lui. Bărbatul păşea pe vârfuri, semăna, la gabaritul lui, cu un urs pe jăratic. Închise uşa capitonată cu grijă. De ce simţea că în clădirea asta trebuie să umble cu grijă? Miroase a lemn vechi şi a ceară de parchet. Linoleumul e lucios ca un patinoar. Tot timpul ţi-e frică să nu aluneci. N-oi fi lunecat deja? se întreabă Manny. Şi cât mi-a plăcut casa aiasta boierească. Am descoperit-o când

venit-am întâia dată la Bucureşti, în 1938, aveam 30 de ani, în ziua când l-or împuşcat pă Căpitan, pă Zelea Codreanu. Mergeam pă Calea Victoriei, pân faţa Palatului. Parcă mă preumblam pân nori, chiar aşa cum zic ăştia p-aci, umblam cu capu' în nori. Parcă-mi murise frati-miu, aşa mă durea… nu ştiu ce-avea bărbatu' aista, că tare mi-era drag dă el. Ierea o frumuşaţă dă om. Gândesc c-o fi avut şi el un ţel, o fi crezut în ceva, că nima nu-i bolând să se pună singur la zid dacă nu ie tare ca „stânca de granit“, parcă aşa zicea, fără să crează în ceva. Tomna traversai în dreptu' Bibliotecii Fundaţiilor Regale şi numai ce-o văzui… casa boierească cu brâuri roşii cum îi vişina şi crem ca ciorapii dă-i poartă şvăboaicele la *Ländler*[143]. Nu ştiu ce mi-o plăcut dă casa asta dă la început. Şi-acum, când mă uit la ea, îl văz pe bărbatu' ăla frumos şi falnic şi crez mereu că acolo, sub frunce, ascunde ceva ce nima nu trebe să ştie şi mi-e frică. Mai frică decât pe 4 aprilie, când m-a prins bombardamentu' în Gara de Nord.

Eram deja major. Otti îi povestea în şoaptă albinosului cu care împărţea patul. Meream pe clasa a 8-a. Aveam şi *Ausweis*[144]. Mă făleam cu buletinu'. Katinéni nu s-o lăsat până nu m-o băgat dă silă bucuros la liceu, la Reşiţa. Nu ierea destul că tăte materiile, când zic materiile parcă zic materiale, fier, oţel, că fala Reşiţei îi în prelucrarea metalelor, le făceam în germană, da' ne mai îndopau cum îndopa Katinéni gâştile şi cu româna, că ălea abia mai suflau, ba era musai să mai înghiţi şi ceva boabe dă franceză… Chiar de la prima oră a intrat pă uşa clasei o copilă, ziceai că n-are mai mult de 10 ani, cu păru' cum îi arama şi cu ochii albaştri, ştii floarea aia de-i zice *Wegwarte*, creşte numai la marginea drumului, românii îi zic cicoare, aşa iereau ochii ei. O chema Judith Singer, ca pă maşina dă cusut a lu' Katinéni. Vezi, nu i-am uitat numele şi-or trecut de-atunci, acuşi se fac 30 de ani. Judith Singer asta ţinea sub braţ un catalog mai mare ca ea. Avea o gură mică şi roşie cum îi macu'. Nu semăna cu şvăboaicele noastre. Aşa pantofi mici nu mai văzut-am decât la oboda, numai tocurile erau-nalte de cinci deşte. Ştii, în clasă nu aveam catedră, aveam o masă ca aia din cuină, învelită c-un lepedeu[145] cum îi tabla ruginită. Da acela n-ajungea s-acopere masa până jos şi io nu puteam să-mi iau ochii dă la picioarele ălea subţiri în ciorapii roz, de ziceai că aia dă sta la catedră nu-i muiere, e o *Puppe*[146]. Mă uitam numai la marginea fustei ei, pândeam să se ridice. Nimic nu pofteam

mai mult decât să-i văz nădragii[147] în capu' meu ăl nărod şi ăştia iereau musai roz. Judith Singer gândeam că-i *rosa von Kopf bis Fuss*[148], aşa o făcut-o mumă-sa cum ies unii negri, unii galbeni… ea a ieşit roz. Numai ochii albaştri şi gura aia roşie parcă i le pictase Kirchenmaleru'[149]. Crez că s-o prins că io ieram numai cu ochii după picioarele ei şi deodată m-auz strigat ca-n somn: „Schalke Otto, repetă ce-am spus!". Io am trăcnit, am sărit în picioare ca la Gottlob, când suna Weckeru'[150], să nu pierz cursa. Ce să răspunz, că parcă nici nu ieream pă lume. Carmela Liebman a ridicat mintenaş mâna: „Spun io, *madame la professeure*[151]…". Vezi, cine-i atent ştie. Venea la banca mea, mă trăgea de urechi mă făcea „nărod" şi mă ţipa afar' din clasă. Strângeam din pumni şi din dinţi ca să n-o strâng dă gât. Aşa-mi venea s-o strâng dă tare, să-i auz oasele subţiri ca de mierlă trosnind sub degetele mele… slobozeam odată cu scuipatu' vorba de-o spunea Katinéni când o vedea pă una de dă din cur când mere pă uliţă: *Fúj, büdös kurva*[152]. Ne-a spus din prima zi, când o intrat în clasă, că-i din Bucureşti şi nu ştie nemţeşte şi că ie noua profesoară de franceză. Aşa că n-aveţi încotro, cu mine trebuie să învăţaţi două limbi, nu una, şi franceza, şi româna. A apăsat glasul pe *română*, cum apeşi degetu' pă butonul soneriei. Bag sama că nu-i plăcea decât de Carmela Liebman, asta ştia franceză de-acasă şi *madame la professeure* Singer îi dădea 10 numai ei. Noaptea nu puteam s-adorm şi-mi creştea Schwanzu'[153] cât pula calului, mi-o frecam în palmă cât îi noaptea dă lungă, gândind la picioarele ei subţiri şi roz de păpuşă. Şi la işcoală, în pauza mare, îi trăgeam lu' pistruiata de Carmela un pumn în burtă, s-o văz cum să-ndoaie de durere. Tovarăşu' albinos îl asculta cu ochii ăia de peşte măriţi şi parcă lui i se întâmpla ce-i povestea Otti. Când să stingea lumina şi după ce zicea *Gute Nacht*[154], nu trecea mult şi s-auzea cum gâfâie de parcă-şi dădea duhu' şi salteaua de paie foşnea… albinosu' ştia atunci că bromura din ceaiul rusesc n-avea niciun efect la Otti. Bărbatul ăsta, numai muşchi, care-i privea de sus pe toţi ca un halterofil, sta uneori fără să scoată o vorbă nici cu albinosu', nici cu Schlosser Aurică. Numai ce-l vedeai c-o lua de nebun prin galeriile minei cu casca aia veche, crăpată pe cap, cu toporişca în mână: uneori uita că nu-i voie şi scăpa un fluierat prelung ca un avertisment, nimeni nu ştie la ce se gândea atunci, după care urma un scuipat mare cât o monedă de cinci copeici şi *büdös kurva*, vorbă pe care începuse s-o spună de la o vreme ori de câte ori vedea o femeie, chiar şi pe alea care stăteau cu burţile şi ţâţele sub duş ca nişte bostani în

ploaie. Din când în când lovea cu toporişca în peretele de cărbune şi auzea scândurile putrede, care susţineau plafonul de pământ, trosnind. Atunci le sprijinea cât putea cu coada târnăcopului. O dată o scândură chiar s-a rupt şi pământul a început să se desfacă în bulgări şi să se răsfire pe creştetul lui. Atunci a avut o străfulgerare, a văzut un deget ridicat ameninţător care arăta spre tavanul ăla, lăsat tot mai mult, atingându-i ţeasta. Gata să-l îngroape; şi vorbele alea rotindu-se în creierul lui ca o placă turnantă: „Totul se plăteşte" şi, ce să vezi, albinosu' sus răsare ca o taină mare, mâinile lui late, noduroase, lipite de burta aia de pământ, lăsându-se tot mai mult, şi sirena urlând şi ortacii venind toţi cu uneltele lor să chitească pământul, să pună ţărâna aia nesupusă la locul şi rostul ei bun… Otti îşi regăsi ocoşala obişnuită. Îi strânse mâna ortacului albinos şi, pentru o clipă, prinse un gând din zbor; oare şi dincolo, la duşuri, or fi existat mâini care să astupe gurile alea mici şi perfide prin care curgea suflarea toxică, gurile alea care promiteau altceva, şi-n faţă-i apărea guriţa roşie ca floarea de mac a profesoarei Judith Singer?

În dormitor, de când a murit Sam, în noiembrie se fac 20 de ani, n-a mai intrat nimeni în afară de Stana. Odaia asta de 12 metri pătraţi nu e locuită, corect ar fi să spun dormită, decât între orele 1 şi 8. Aici nu se face niciodată ordine, nimeni nu pune îmbrăcămintea purtată la loc în dulapuri, nimeni nu înlătură plasele păianjenilor din colţurile încăperii, nu aruncă muştele dintre geamuri, cufundate în somnul lor hibernal, nu sortează sutele de reviste, aruncate de-a valma prin colţuri. Doar de două ori pe an, cu o săptămână înainte de Crăciun şi de Paşti, când vine Ioana. Atunci se deschid geamurile, se spală perdelele, intră aspiratorul în funcţiune cu bâzâitul lui de bondar uriaş. Fiindcă Stana nu mai are loc să păşească şi nu ştie cât de casabile or fi ajuns superbele picioare ale unei octogenare. Şi-a pus teancurile de reviste pe pat şi încearcă să le sorteze după locul şi anul apariţiei, alfabetic şi cronologic. Doar a fost pe vremuri bibliotecară la BCS. Revistele sunt de format mare, trebuie răsfoite, ochii fug, se opresc… un articol despre „Juliette Greco". „Antinazismul declarat al simbolului *femme fatale*[155] Marlene Dietrich." „Autonomia literaturii din nou în actualitate." „Minimalismul şi arta conversaţiei." „Adevărata cauză a morţii lui Napoleon." „Necesitatea unui alt neoexpresionism." „Sincronism versus protocronism." „Divina Garbo i-a fost fidelă lui Stokovski?" „Între

Maiorescu şi Gherea." „De cine îi era frică lui Kafka?" Cum dă de un cuvânt care începe cu *Sta*, tresare, revine, citeşte. *Sta*ncu… nu, *Stă*nescu… nu. Uite aici Starobinski, aiurea-n tramvai. Nu se poate, ce văd? „O veritabilă poetă." În sfârşit. Semnează Nicolae Manolescu, *Gazeta literară*, 1968, chiar la debut. Şi aici: „Poetă incontestabilă şi atunci când nu are aerul şi face totul să n-o arate…", Lucian Raicu, *Gazeta literară*, 1969, sau „Cine-şi pune lacrima sub microscop", Valeriu Cristea, *Luceafărul*, 1986. Stana n-a mâncat nimic. Se uită la ceas, e ora 16. N-a fost la Mega Image să-şi cumpere prune confiate, n-a fost să pună scrisoarea la poştă. Numără revistele, vede că n-a sortat decât 27. Când dă de un articol, unde se ia după miros, nu-l lasă până nu-l duce la capăt. E ca beţivul care nu se poate opri din băut până nu goleşte damigeana. Dar asta ce-i? „Violează-mă!", *Adevărul literar şi artistic*, 2008. Cum şi cine l-o fi convins pe seducătorul critic să-şi verse zoaiele pe mine, care i-am pus şalul de lână pe umeri ca o bunică adevărată? Cu ce l-o fi încântat să dea primul cu piatra într-o octogenară, acuzându-mă că incit la viol şi incest? Chiar nu înţelege ce citeşte? Şi cine, din eroare sau din rea-credinţă, a scris în articolul ăla, în loc de *instinct*, *incest*? Poate dactilografa sau un tipograf sau unul care poartă centura de castitate la creier drept coroană şi lumina nu pătrunde niciodată acolo, ăştia nu disting nimic, falsifică tot dacă gândul tău ajunge înaintea lor la linia de sosire. Cum să te ierte când declari că instinctul e Tanzig, şerpaşul fără de care Hillary n-ar fi cucerit Everestul? Ei, care nu şi-au vindecat niciodată rănile purulente cu propria salivă. Mă întreb cum de germanii şi elveţienii şi francezii… ei cum? Uite, bine că n-am 50, că ar fi spus că m-am culcat cu toţi! Pe cine să cred? Pe Ron Winkler: „Poeta română este o descoperire pentru spaţiul de limbă germană – este literatură de înaltă clasă, literatură la superlativ!", literatur.kritik.de, ianuarie 2004, sau „…înregistrează tot ce i-au hărăzit amintirile rele, prezentul rău. Vorbeşte de case cu ferestre care prevestesc nenorociri, de pâlniile gramofoanelor care «înghit kilometri de tăcere». După căderea regimului Ceauşescu a rămas la fel – altfel decât ceilalţi –, nu şi-a luat drept ţintă opoziţia. A folosit libertatea nouă, a folosit şi formule noi de expresie. E normal să aşteptăm cu nerăbdare apariţia în limba germană şi a altor romane ale acestei autoare. Limba ei este imprevizibilă, *capricioasă*, ascunde un mare mister. Miracolul se săvârşeşte într-un flux continuu, de fapt, în poezia ei de neîntrerupt. Cum spune autoarea citându-l pe Oscar Wilde: «Un capriciu durează mai mult decât o pasiune». Cât de periculoase,

cât de superbe sunt capriciile acestei scriitoare!“, Harald Hartung, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 2007, sau „Poeta nu face caz de verticalitatea ei politică, nici nu se victimizează. Laurii luptătorului angajat îl cedează cu plăcere altora. În schimb, preferă să-şi pună pe cap pălării extravagante. Emblema ei publică. (…) A pus în circulaţie şi o teorie, conform căreia «instinctul erotic ar fi mai inteligent decât inteligenţa». Versurile ei sunt fascinante, înspăimântătoare, versuri de un umor irezistibil, totul în acelaşi timp. Contradicţiile care intră în coliziune n-ar putea să atingă o tensiune mai mare. Poeta îşi împinge experienţa poetică până la cota cea mai înaltă. Numitorul comun nu e nicio filosofie şi nicio ideologie, ci, pur şi simplu, limba, în care înnoadă totul cu fiecare, înaltul cu adâncul, măreţul cu obscenul, într-un coitus nesfârşit“, Christian Schüler, SR2 KulturRadio Saarbrücken. Volumul *Autobuzul cu cocoşaţi* e de-a dreptul senzaţional. Herta Müller i-a scris postfaţa. Reacţiile aparatului critic din Germania au fost atunci destul de anemice. „Şi când te gândeşti că în această carte ni se dezvăluie una din cele mai importante opere poetice ale suprarealismului târziu“, Michael Braun, *Der Freitag*, 2007. Şi Dan Sociu spune pe internet la rubrica lui de critică literară, făcută pe genunchi: „Poeta e o mediocră, o impostoare…“, iar marele critic Al. Cistelecan consideră *Lebăda cu două intrări* lectură de divertisment, bună de consumat în tren când pleci în vacanţă. „Un experiment forţat care nu poate înlocui absenţa talentului“, *Cuvântul*, 2004. Acelaşi *Cuvânt* care i-a decernat două premii în 2001 şi 2005. Criticul literar Bianca Burţa-Cernat m-a plasat pe locul 1 în topul cărţilor de poezie pe 2014… ce zici, Stana, „mai e timpul să-ţi scoţi pieptul alb la lumină când pe străzile fără iarbă creşte o lume critică?!“. Şi Daniel Cristea-Enache: „Cui îi plac poeziile cu funduliţe nu va înţelege nimic din această carte absolut remarcabilă şi poate nici n-ar merita să înţeleagă ceva“ (*Observator Cultural*, 2014). Şi uite-aşa m-am făcut acră şi rea, dar, când ajungi să-ţi ajungi şi să nu-ţi mai trebuiască nimeni şi nimic, eşti cu adevărat liber şi sătul, când atingi, tot mai des, starea care trebuie să se întâmple şi vezi că nu doare. Totul pe lumea asta e suportabil, fiindcă pătrunderea unui corp în alt corp şi înghiţirea unui corp de către alt corp sunt acte barbare de o cruzime maximă. Pătrunderea masculului în femelă e o înjunghiere. Înghiţirea masculului de către femelă e o devorare. Orice acuplare e un viol. Poate şi actul critic e un viol. Aş zice chiar un asasinat virtual. Cei doi asasini *vor* amândoi să fie victime şi călăi deopotrivă. Hai să acoperim cu o cârpă neagră oglinda, ca la mort. Hai să scoatem raţiunea din

joc. Masculul e atacatorul pentru că el e puternic. Femela se teme de el, deşi îl vrea, doar l-a chemat, dar îl respinge. Nu e conştientă că frica ei îl aţâţă. Frica e un sentiment profund erotic. Carnea are caracter. Se ţine de cuvânt, îşi achită prompt datoriile. Suferinţa e plătită la termen cu bucurie. Critica nu e carne, critica e raţiune. Raţiunea nu-şi achită prompt datoriile. Cum se bate pisica mea bătrână, Dracula, acolo, pe canatul ferestrei de la magazie, cu trei motani. Unul a încălecat-o, ceilalţi doi stau la coadă şi aşteaptă să le vină rândul, cum aştept eu la doctor să-mi vină rândul la ecografie. Aşadar, asta se cheamă un viol. Nu mă mai interesează de mult părerile docte ale criticului elitist D.C.M. Oricum, Domnia Sa nu a auzit când strigam ieşită din minţi: „Nu ucideţi copilul!“ în romanul *Hai să furăm pepeni*. Ce caută foile astea aici? Puteai să fii mai atentă.

Am schimbat trenul de zeci de ori. Am pierdut tot. Focul n-a iertat nimic. Numai pisica! A trebuit să parcurgem pe jos câmpul minat de la o armată la alta sub ploaia de gloanţe… eram foarte agitat în aceste escapade nocturne. Credeam că-mi fuseseră destinate, ca să-mi intre în cap, o dată pentru totdeauna, cât de importantă era lecţia mizeriei… glasul lui Leon suna cavernos.

Când treci de 80, călătoreşti continuu. Într-un TGV. Nu mai opreşte în nicio gară. Cu fiecare kilometru se măreşte viteza. Nu mai identifici elementele care compun peisajul, întâmplările. Nu mai ştii dacă te-au conţinut ele pe tine sau tu pe ele. Dacă au fost întâmplările trupului tău sau ale unui vis, ale unei cărţi, ale unui film. Să ne închipuim aşadar… În luna mai pe Corso, pe trotuarul din dreapta. Cobori dinspre Operă bulevardul spre Bega, să ajungi la Politehnică. Catedrala ortodoxă din Cetate nu exista încă. S-a arătat în toată splendoarea ei abia prin 1939. Aceiaşi enoriaşi sau alţii şi-au vărsat sângele pe treptele ei, exact peste 50 de ani, căutându-şi salvarea după acele porţi. Era aşadar o zi însorită de mai. Lume îmbrăcată frumos. Paştele catolic şi cel ortodox cădeau în aceeaşi zi. Cele două localuri somptuoase, Palace şi Lloyd, îşi scoseseră mesele pe trotuar. Fântânile arteziene dădeau aerului un foşnet tandru. Parcă treceai printre furouri de mătase puse la uscat. Cum puteau să simtă suflarea primăverii doi adolescenţi în acel an 1927? Otto Schalke venea dinspre Politehnică. Carmela Liebmann venea dinspre Operă. Amândoi aveau 17 ani. Învăţau în acelaşi liceu, la Reşiţa. Fireşte, în corpuri diferite de clădire. Ce făcea din

această întâlnire o întâmplare era imprevizibilitatea situaţiei. Băiatul ăla înalt, bine clădit, cu părul rebel şi sprâncenele îmbinate, venise la Timişoara cu o treabă la Consulatul Reichului. Îl bătea tot mai des gândul să-l viziteze pe unchiul lui după mamă, Lőrincz Ferenc. Otto nici nu-l cunoştea. Ferenconki se stabilise cu 20 de ani în urmă în Germania, la Edenkoben. Avea o podgorie acolo. Îşi deschisese şi o pensiune unde puteai servi masa de prânz şi vinul casei. Toate astea îi asigurau un venit frumuşel. Tânărul moştenise de la unchi-său spiritul gospodăresc şi gustul banilor. Omul există ca să câştige, altfel degeaba trăieşte! Asta era deviza lui. Visa să pună mâna cât mai curând pe mica proprietate a lui Ferenconki şi s-o extindă. Dar nu voia să rişte nimic. Oricât de mare ar fi fost tentaţia, îşi calcula fiecare mişcare. Se ferea de surprize ca de vagaboandele agăţate pe stradă. De asta, în buzunarul de la piept avea permanent lângă Biroul Populaţiei un plic de *capote anglaise*[156]. Ăia de la „Diaconovici Loga“ aveau toţi o blenoragie la activ. Altfel nu erai bărbat. Audienţa la Consulat fusese stabilită imediat după Paşti. Îşi savura acest timp complet dezocupat. Pentru un tip cu zilele numerotate în agendă după ore şi minute, Ottoschatzi nimerise în deşertul Gobi… sau savura „Marele Nimic“! Îşi îngădui aşadar luxul de a-şi petrece o oră pe Bega, în schiful alb şi suplu ca un delfin. Acum mergea în pas milităresc pe Corso, prin dreptul librăriei Cugetarea, situată între cele două localuri în care intrau numai domni cu monoclu şi doamne cu pălării cărora voaleta le dădea un aer misterios. Împărăteasa Sisi, dacă ar fi petrecut aici câteva ore într-un separeu cu baronul ei ungur, n-ar fi observat dacă e la Viena sau la Budapesta. Dar fata aia înăltuţă şi îngustă la trup ca o nuia de salcie, fata aia cu pistrui şi cu zulufii negri atârnându-i de la tâmple până la rădăcina gâtului, fata aia cu dantura superioară împinsă puţin în afară, făcându-i gura să semene cu un bot de iepure, de ce, cu cât se apropia mai mult de ea, botul de iepure se transforma în guriţa ca un mac roşu a profesoarei de franceză, Judith Singer. Carmela venise la Timişoara în vizită la *grand-mère* Miriam. Locuia tocmai în Elisabetin, pe Wilhelm Mühle la nr. 12. Ieşise puţin pe Corso. Îi plăcea să privească întrecerile nautice de pe Bega. Când Otto i-a sărit în faţă ca din pământ, Carmela s-a bucurat sincer. Zâmbetul întins pe toată faţa băiatului i-a netezit şi lui încruntarea dintre sprâncene.

— Servus, Carmela, ce treabă te-o mânat la Timişoara?

— Vacanţa, Otti, vacanţa, mi-nchipui că şi tu…

— Io-s aci cu treburi mai importante. Am un gând mare. Doară mă cunoşti, nu-s unu' d-ăia, să mă dau bătut cu una, cu două. Am jurat să nu spui la nimeni. Nici lu' Katinéni. Da' crez că ăsta-i lozu' meu… că tăt omu-şi are drumu' lui. Tu ce vrei să faci când gaţi liceul? Gândesc că te muţi la Kolozsvár sau la Bucureşti, că eşti premiantă pă şcoală. Nimeni n-are loc de tine la premiu! Ştii cum te-or botezat băieţii? *La Meilleure*[157].

— De ce mă iei tot timpu-n balon, de câte ori ne-ntâlnim, Otti, ţi-am făcut io vreun rău? Te-am pârât la domn director, atunci, cu mârtanu' spânzurat în dudul din curtea liceului?

— Prea te făloşeşti că Herr Liebmann, *Vati ist Zahnarzt*[158] şi, când ţi-a dat Herr Keller 9 la teorema lui Pitagora, toată şcoala a aflat că te jeleai, parcă te lovise holera… prea te crezi *was bin ich, was kann ich noch werden, ein Haufen Dreck*[159]!

— Otti, termină odată, or ce-ai? Mi-s io de vină că *Vati* e *Zahnarzt*?

— *Ist schon gut*. Tu ce faci acu?

— Mă duceam acasă. Ţi-am spus, la Oma, în Elisabetin.

— Io şăz aci, mintenaş, după colţ, la o pensiune. N-o să crezi ce nume i-or pus: *Malheur*[160]. Am întrebat-o pe gazdă, pe Frau Radács, de ce-i zice aşa. Şi mi-o spus c-aşa o cumpărat-o de la patronu' ăl vechi de-o murit şi nu i-o schimbat numele, c-o văzut că-s mulţi clienţi care trag la năcaz!

Râsul s-a pornit brusc, din senin, ca ploaia de vară, şi Otti a luat-o de mână că fulgera şi tuna şi Carmela trăcnea din tot trupul acela subţirel şi spăriat şi se lipea strâns de el. Au început s-alerge şi-a dus-o sus, în cămăruţa lui de la mansardă, la *Malheur*.

— Când s-o găta ploaia, te duc acasă.

A umplut ibricu' cu apă. A turnat spirtu' denaturat în spirtieră. Chibritul a scăpărat. Flacăra a ţâşnit mare. Albastră. Acuş îi gata ceaiul. Fata sta pe marginea patului şi tremura. Apa îi şiroia din păr pe obraji şi pe gât. I-a adus un ştergar. Ar fi vrut s-o şteargă după ceafă. Dar şi-a făcut de lucru cu ceaiul. Când s-a terminat spirtul, flacăra s-a stins de la sine. A turnat apa clocotită în două căni peste florile uscate de tei. Îl lăsăm să se mai răcească.

S-a aşezat pe scaun în faţa ei. Se uitau unul la altul şi tăceau. Nu-şi putea lua ochii de la ea. Ochii coborau de pe frunte pe pomeţi în jos, pe boticul de iepure, pe bărbie, pe bluza descheiată la gât, pe scobitura îngustă dintre sânii mici ca două nuci şi mai jos, până la genunchi. Şi deodată a simţit că trebuie să desfacă genunchii ăia cum desfaci un penar ca să-ţi bagi

tocu-n el… a tăbărât pe ea. I-a apăsat o mână pe gură. Cu alta a trântit-o pe pat. Fata da din picioarele subţirele ca nişte arşice şi-atunci Otto Schalke s-a aruncat în deschizătura îngustă dintre ele. Fata sălta pe arcuri ca o minge. Băiatul era puternic, o strivea. Cu o mână i-a rupt chilotul mic cât o batistă împăturită în triunghi. Cu cealaltă i-a tras câteva palme să tacă. Acum o împungea în locul ăla îngust, în pieliţa aia subţire ca o băşică de peşte, cum vrei să înfigi un cui bont şi nu te laşi până nu crapă. Pe pulpele Carmeliei curgea o zeamă lunecoasă cum sunt mucii. Parcă spărsese cineva ouă între coapsele ei şi se mai vedeau şi câţiva stropi mici, roz. Şi-a scot batista din poşetă. S-a şters. Chiloţii rupţi i-a lăsat pe covorul de iută din mansardă, la Malheur. Otti râdea ca apucat de o convulsie, un fel de râgâit din care nu se putea opri. Credeai că acuş, acuş borăşte… Şi, când Carmela a deschis uşa, i-a strigat: „Am jurat să nu las să-mi scape nicio târfă de jidoafcă nebatjocorită de mine! Ţine minte. *Ein Mann, ein Wort!*“. A ridicat de jos cu cleştele, care sta lângă vătrai în faţa teracotei, chiloţii Carmelei şi i-a pus într-o pungă maro, din care deşertase pe masă florile uscate de tei. A strâns punga-n pumn până a făcut-o ghemotoc şi-a aruncat-o pe geam. A luat cele două căni de pe masă, în care ceaiul se răcise, şi le-a vărsat la closet.

— Ţi-om zâs, Katinéni, să nu mai sudui şi să nu te tot jăleşti cât îi ziua dă mare, că Manny nu-şi lasă un *barátom* la năcaz. Aşa că ţin-te bine, să nu cazi, c-aci, la noi, trebile astea s-aranjează. O mână spală pă alta. Preteni să ai şi obraz, că Ottoschatzi îi de-al nost, nu rămâne el dator, nici la bine, nici la rău, că ne ştim de când ne scăldam la stăvilar, dă ierea să mă ia apa, da' Otti m-o scăpat şi io să nu-i întorc binele? Aşa că fă bine şi taie curcanu', că azi-mâne te pomini cu nepotu' la poartă.

— *Jaj nekem, jaj nekem, jaj nekem…*[161]

Lui Katinéni îi pierise graiul de tot şi repeta întruna *jaj nekem*, de parcă toate cuvintele celelalte fugiseră din limba ei.

— Nu poci să-ţi spui mai mult Katinéni. *Nem szabad! Érti?*[162]

Femeia şi-a scos basmaua verde de pe cap. Şi-a mai rotit o dată coada împletită, groasă cât un centiron soldăţesc, într-un conci şi l-a prins în două agrafe. A luat de pe stelajul de sus al credenţului sticla de palincă şi două pahare mici. Le-o umplut şi a ciocnit cu Manny în sănătatea lui Ottoschatzi, care semăna leit cu tată-său Hermann, meţgăru', ăl mai tare om din Gottlob. Că d-aia s-o încuiat ea în cuină şi-o jucat singură când or scos-o pă soru-sa moartă din casă s-o ducă la cimitir, s-o îngroape, şi şi-o legat în juru' mijlocului, sub fusta neagră şi cămeşa şticuită numa cu fir dă mătasă neagră, o bandă roţie. Dă bucurie că d-acu Hermann o să vie iar la ea, în şopru, acolo unde nima nu intra în lipsa ei. Acolo îşi ţinea slana şi şunca şi ceafa porcului tăiat şi tranşat de meţgărul ei, care când înfigea cuţitul, ţi-era mai mare dragu' cum şpriţuia roşu iarna pă zăpadă şi ea venea mintenaş cu vailingu', să nu piarză niciun strop dă sânge pentru borândău. Că tot acolo, în şopru, o împuns-o şi pă ea prima dată meţgăru' dintr-o lovitură, dă gândi că moare, da p-urmă îi plăcu tăt mai mult. Numa lui, cum să vede treaba, îi plăcu mai mult dă soru-sa a mică, Mariska, şi-o lăsă pă aia borţoasă, dă muri la naştere, c-o moşit-o hebama şvăboaică, Hermine, c-aşa-i fu scris şi io cu ce m-am ales din tăt norocu aista, decât cu Ottoschatzi, care pleacă, când trebe şi când nu trebe, fiindcă n-are *Sitzfleisch*[163], îi ca tată-său. Îl mână un dor, nici ei nu ştiu după ce, şi, când li se gată, se-ntorc la căşile lor. Numai Hermann la mine-n şopru n-a mai călcat şi noaptea, înainte de-a mă lua somnu', simţ în nas mirosu' de la hornurile de afumat cârnaţii şi slana porcului. Şi-a mai turnat un păhărel şi încă unu' şi nici nu ştie când s-o dus Manny, baratomu' lu' Ottoschatzi… dară înainte să se culce şi să s-astruce cu duşegu', că o muiere singură în pat simte frigu' mai rău decât una c-un om lângă ea, îşi trage pă ea cămăşoiu' din pânză groasă de cânepă bătută-n

casă şi să închină la Jézus Krisztus, ca să i-l trimită pă Ottoschatzi cât mai dăgrabă înapoi. Toată noaptea a turnat cu găleata. Norii s-au ciocnit, s-au sfâşiat, nori făcuţi surcele, nori cu capetele retezate ca nişte gâşti îndopate, nori cu genunchii juliţi, Manny şi Otti la stăvilar, căţărându-se pă pietrele ascuţite, şi capetele porcilor afumaţi în şopru, când ea şi Hermann… Crez c-a trăznit în molidul ăl mare a lui Ferrybacsi, că auzit-am un scârţâit prelung şi o bufnitură… *Jó istenem, mi az*[164], ce-i lumina asta, cine-mi umblă-n cuină, or dat hoţii păste mine? *Hilfe!*[165] *Jó istenem.* Săriţi! Săriţi!

— *Jó volt, jó volt*[166]*, nur ruhig*[167], Katinéni, mi-s io, Ottoschatzi, ce-ai trăcnit aşa, gândeam că ţi-or zis ăştia de la Sfat că vin acasă. *Gelobt sei Jesus Christus*[168] cum spune *Pfarrer*-ul[169], că, dacă mai şedeam mult în mina aia, îmi lăsam ciolanele p-acolo. Păduchii mă mâncau. În tătă luna mureau de tifus zece oameni.

Katinéni se-nchină şi plânge. Se-nchină şi plânge. Şi, când te uiţi la ea, gândeşti că altceva nici nu mai ştie să facă.

— Acu-s aci. Trageţi sufletu' şi dă-mi nişte ţoale uscate şi ceva să mânc şi ţi-oi spune pân' ce-am trecut.

Katinéni îşi trage laibăru' de lână peste cămăşoiu' de noapte. Îi dă lui Ottoschatzi prosopu' mare de baie, dă şi l-o adus nepotu-său din Germania. Bărbatul îşi scoate hainele şiroind de apă de pe el şi se şterge vârtos în timp ce Katinéni taie pita cu crumpiri, mare cât un bostan. Limba celor doi protagonişti mi-a intrat în ureche mai adânc decât o urechelniţă şi mi-e imposibil să scap de vorba asta corcită şi să revin la limba mea adevărată – aprinde focu' şi încălzeşte păsulea cu ciolan, pune pă masă şi-o raină cu cârnaţi afumaţi, câţiva paprica iuţi, cum îi place lu' Ottoschatzi, şi lasă sticla de palincă golită pă jumătate acolo, să-şi toarne singur cât i-o pofti inima. Pă urmă-şi fac cruce unu' ca altu' şi s-aşază la masă ca doi buni creştini, unu' reformat şi altu' catolic, fiecare cu legea lui. Ottoschatzi mâncă cu lingura de lemn şi povesteşte cu gura plină. Zice dă ţăranii ruşi din Doneţk, zice dă şvabii deportaţi la lucru în mină. Şvabii aveau o raţie fixă de mâncare: dimineaţa caşă cu o felie de pâine neagră, uscată, la prânz un blid de tablă cu o zeamă caldă în care înotau două bucăţi mici de cartofi şi un dărab de morcov, se mai nimerea şi un fir de ceapă. Seara din nou 200 de grame de caşă. Asta am muncat în fice zi… ştii witzu' ăla de-l zicea Ferenconki: „Muncat bine, dormit bine, dimineaţa sculat mort!". Da' ţăranii ruşi, ăia muncau numai cân' să nimerea şi n-aveau nici duş. Ştii doară,

Katinéni, că la comunişti tăţi îs egali. *Hát persze*[170], mai ales în faţa morţii. Lângă mină ierea o casă mică vopsită-n albastru. Locuia acolo o ţărancă singură. O chema Daşa. Îi plecase omu' pă front. Pă iel îl chema Grişa. Şi-acu, în 1948, tăt n-are nicio veste. Încă mai trage nădejde, da' mai mult gândeşte că-i mort. Muncam prost, nu-mi ajungea zama aia chioară şi ce mi-am zâs? Ce-ar fi, Otti, să astruci tu bine un dărab dă cărbune într-o cârpă şi să meri pă sară la Daşa, să-i dai cărbunele ăla, că ţi-o da şi ea ceva în schimb. Şi-aşa făcut-am. Când am intrat în cuina lu' Daşa, parcă iersam în Palatul dă Iarnă. I-am dat dărabu' de cărbune şi ea mi-a pus o strachină mare de borş. Crez că n-am muncat niciodată ceva mai bun! Nu puteam vorbi, că io nu ştiam decât *dobrîi vecer*[171] şi *spasibo* şi ea nu ştia nici *Köszönöm*, nici *Danke schön*[172]. Venea de la ea un damf de transpiraţie, da' nu mirosea a jidoafcă. Când m-am sculat să plec, i-am zis *spasibo*. Şi ea a luat din *Kleiderschrank*[173] un şal împletit de mână. Mi l-o legat pă după gât şi-o spus *Grişa*. După o zi m-or slobozit şi m-or trimis acasă cu alţi zece deportaţi germani din România. Până ce-am ajuns la Triebswetter, n-am ştiut de m-or lepăda din ţug la Timişoara sau la Reşiţa, că pă unii i-or mânat tomna-n Germania. Gândeam că nici n-ar fi fost rău să ajung la Ferenconki!

— Numa la Katinéni nu ţi-o fost gându'.

— Da' nu mi-s aci cu tine?

— Acu ieşti, numai că io ştiu că n-ai *Sitzfleisch*, ca tată-tău, şi n-o trece anu' că o iei din loc. Iaca, d-asta n-am pic dă bucurie-n suflet. O fi f-un semn?

Mergeau cu paşi rari. Mergeau încet. Se opreau. Gesticulau. Ridicau glasul. Îl coborau. O porneau din nou. Dădeau colţul. O stradelă pavată cu pietre de râu. Între ele iarbă proaspătă. Smocuri grase, lucioase. A plouat mult în ultima vreme. Cadenţa paşilor e egală. Poţi s-o măsori după sunetul surd al tălpilor tocite. Acum tac. Priviţi din spate, vezi două siluete subţiri, relaxate, pe care timpul nu le presează. Doi bărbaţi diferiţi după înălţime, îmbrăcăminte, după lentoarea sau graba mişcărilor.

— Unde mă duci acum? Nu vreau la Mărţişor. Când eram prin a 7-a, da, cred că împlinisem 17 ani. Visam să mă fac psihiatru. Dădusem cu nasul de Freud. Citeam după-amiezile la Biblioteca Fundaţiilor. Mă atrăgea psihanaliza… făcusem o pasiune bolnăvicioasă pentru isterice şi schizofrenici. Duminicile mi le petreceam la Spitalul 9, pe aleile pe care mişunau bărbaţi şi femei în halate grena şi bleumarin. Se repezeau ca un roi de muşte asupra ta să-ţi ceară ţigări. Ţin minte că economisisem banii pe

care mi-i dădea Papa Levy pentru o ciocolată Bucegi sau pentru un Cico şi duminica, imediat după prânz, plecam la spital cu tramvaiul 11. Papa Levy îmi ura succes când ieşeam pe uşă. Avea atunci un zâmbet ştrengăresc. Lina mă privea cu subînţeles şi-mi spunea „Petrecere frumoasă“. Amândoi erau convinşi că mă duceam la o întâlnire. Adevărul e că mergeam în cartierul meu preferat. Aveam câteva obiective care mă atrăgeau irezistibil. Pentru mine aceste locuri erau popasurile în care sufletul meu căpăta chip şi ieşea din mine să se plimbe nestingherit. Primul popas era la Cimitirul Bellu, al doilea la Închisoarea Văcăreşti şi culmea voluptăţii, „pătrunderea în clopotniţă“, era la Spitalul nr. 9 – Pavilionul 5. Psihiatrie. La Mărţişor nu am fost niciodată şi nici nu mă cheamă. Nu ştiu de ce. Arghezi avea o faţă prea rotundă pentru sutana lui… Totdeauna insul ăla ciudat, schimbătorul de aer – sufletul –, vreau să spun „primenitorul“ meu, s-a lăsat sedus de chipuri prelungi ca arhanghelii lui Theotokopoulos. Aşa au devenit clienţii Pavilionului 5, femei şi bărbaţi de-a valma, virtualii mei amanţi pe care i-am iubit din apropierea cea mai îndepărtată: Eva Fonea, Dan Constantinescu, Liviu Izvoranu, Gabriela Negreanu. Uite ce frumos atârnă ciorchinii ăia violeţi de glicină pe faţada gri a casei cu acoperiş de tablă argintie şi cu geamlâc pe flancul stâng, chiar unde strada Pridvorului îşi dă mâna cu Gălbenelelor!

Sam întinde mâna prin gard să atingă o frunză. Mereu nevoia asta a pielii mele de a atinge ceva la care nu aderă.

— Nu ţi-am vorbit niciodată de Anda.

— Nu, cine-i?

— N-are importanţă. O fată cu centură de castitate.

— Cum aşa, acum, în secolul nostru? O excentrică presupun, îl întrerupse Lonko uimit… ştiu că în Franţa e foarte la modă.

— O, nu e ce crezi. Dar povestea e lungă. Total nesemnificativă pentru cineva neimplicat. Altceva voiam, de fapt, să-ţi spun… nu înţeleg de ce chipurile astea prelungi, anormal de prelungi, plăsmuiri ale unor anomalii retiniene, se leagă în mintea mea de schizofrenici, nu râde de mine, un fel de androgini sufleteşti care mă atrag irezistibil. Ştii, sigur că tu ştii, Leon face parte din categoria asta. Deşi pe el îl urăsc… poate şi eu. Apropo, imaginează-ţi, mult mai târziu, trecuseră deja vreo opt ani de când devenisem un vizitator fervent al ospiciilor, nu numai în Bucureşti, şi la Gătaia şi în Sibiu, am intrat şi eu în Marele Ordin al acestor mesageri

nevăzuţi, purtători de curenţi contrarii ce reglementează echilibrul absolut, ca sumă a tuturor dezechilibrelor relative.

— Regret, teoria ta, care nu e departe de lupta contrariilor, pe care-şi bazează Hegel dialectica, ar putea fi interesantă ca revoluţie în mecanica gândirii, ca război continuu între stânga şi dreapta, ca viol, în ultimă instanţă, că nimeni nu te lasă de bunăvoie să pătrunzi prin efracţie în cămara lui cea mai secretă.

— Mă bucur că eşti pe drumul bun. Vorbim aceeaşi limbă. Probabil că nu m-am înşelat în legătură cu Leon. Când m-a înlocuit pe mine cu tine, a ştiut ce alege. Vezi gardul ăla părăginit? Cred că e cel mai sărac şi mai abandonat cimitir din lume. Câteva cruci într-o rână, scrisul e şters pe ele. Sub pământul ăla crăpat din care ţâşneşte câte-un guşter galben sunt schelete care au avut părinţi şi bunici şi unchi şi mătuşi şi acum nu mai au nici nume… şi ce contează, oricum, o peluză de iarbă fără niciun însemn şi dedesubt cenuşile trupurilor amestecate într-o infinită sarabandă asexuată, ca la cimitirul ăla evanghelic din Zug, cel mai bogat orăşel din Elveţia? Aşa îmi imaginez eu paradisul. Vezi, fac elogiul gropii comune! Dar el a mai făcut un drum al Calvarului. Leon a trecut prin iad. Şi, sincer să fiu, nu ştiu cât de dispus să se sacrifice pentru altul era presupusul meu tată. Tu ştii cel mai bine, Lonko, că aşa s-a nimerit. De câte ori moartea ţi-a dat târcoale, el a fost lângă tine. Cred mai curând că e o chestie legată de hazard decât de vocaţia sacrificiului care intrase ca râia sub epiderma inexistentului meu tată.

— Ţi-am mai spus, Sam. Noi iertăm greu. Dar, cu cât ierţi mai greu, cu atât iubeşti mai mult. Tocmai de-asta a vrut să-şi rupă cu dinţii cordonul ombilical care îl lega de pământ şi să ţâşnească spre luna verde. Dar pământul l-a chemat, de fiecare dată, înapoi, absorbindu-l încetul cu încetul. De ce crezi tu că striga vocea aia cavernoasă în el, când săvârşea toate ororile: „Trebuie să trăieşti!“? Fiindcă animalul era în el mai puternic decât omul. Era chiar vocea pământului.

— Tu de când nu l-ai mai văzut?

— O, eu n-am vrut să-l văd, fiindcă aveam acelaşi slogan ca el: „Trebuie să trăieşti!“. Era greu să trăieşti cu el. El nu reprezenta decât începutul sau sfârşitul. La el, între început şi sfârşit nu a existat nimic – sau viaţa lui s-a terminat zilnic… nu ştiu cum să mă exprim mai bine. Totdeauna mi-a fost teamă că-l repet. Noroc c-o am pe Stana. Ea m-a împins să-l aştept când iese din penitenciar.

— Şi ce-ai citit în ochii lui?

— Erau ochii unui om care fixează un semafor defect. Nu se mai aprinde niciodată şi nu poţi risca să traversezi deloc, fiindcă poţi fi călcat în fiecare clipă. Abia atunci îţi dai seama cât de absurd e sloganul ăla, „Trebuie să trăieşti!“.

— Şi chiar nu l-ai întrebat nimic? Şi el?

— Nu mi-a spus decât că ştie că *nu*-ul şi *da*-ul sunt puse de-a-ndoaselea şi că singurul lucru imposibil de contrazis e principiul vârtejului, absorbţia totală, înţelegi, gaura neagră… şi totul continuă. *E pur si muove!*[174]

În sală era întuneric. Reflectoarele şi sufita luminau doar scena intens. Personajul din centru, îmbrăcat într-un dres negru, mulat atât de strâns de corp, încât dreapta şi stânga toracelui păreau capacele căscate ale unei midii uriaşe. În colţul din fund era pianul, la primele acorduri, insul ghemuit în primul rând de scaune, cu coatele sprijinite de bordura pluşată a balconului, privea cu ochii măriţi de spaimă şi curiozitate pregătirea unei execuţii. Îşi ridică ochii. Aşteptă încremenit coborârea unui laţ al cărui nod avea dimensiunea unui gât de copil, îşi amintea exact scena, mai văzuse asta undeva. Dar n-a coborât niciun laţ. Pe rândul de scaune din faţă şedeau vreo cinci inşi relaxaţi. Doi coregrafi, maestrul de balet, doi prim-solişti, pentru care sentinţa pe care aveau s-o pronunţe la sfârşit era doar o chestie de rutină. Băiatul slab şi tuciuriu îşi desprinse braţele de corp şi, pe măsură ce muzica se amplifica, picioarele lui se ridicau de la pământ, luau înălţime, sus, tot mai sus. Leon privi din reflex colţul din stânga scenei, exact acolo, vizavi de loja direcţiei, unde se află luna verde. Acum acolo nu mai era nimic. Nici băiatul care tăia aerul, ţâşnind ca o rachetă, n-avea capul ras, nici clonţul de fier. Nu era condorul. Atunci ce-l chema acolo, sus? Ce inamic ascuns îl aştepta ca să aibă de ce să strige: „Trebuie să trăieşti!“? Leon îşi strânse cât putu degetele în podul palmelor. Dacă ar fi avut unghii, ar fi curs sânge şi ar fi ţipat. Pentru Dumnezeu, vino-ţi în fire. Pe scenă e Gabriel. Aha, da, concursul. Manejul lui de *jeté*-uri. Dumnezeule ce genunchi întinşi! Cum să faci din două picioare o riglă perfectă? Eu niciodată nu, eu nu, dar hăul ăla de dincolo de rampă nu vede, hăul ăla de dincolo de rampă aplaudă. Pe el nu-l interesează cum devine un triunghi isoscel o dreaptă perfectă. El vrea să vadă execuţia condorului sau a lunii verzi… Corepetitoarea închide capacul pianului. Balerinul vine la rampă. Juriul s-a ridicat în picioare. Se aud şi câteva aplauze. Domnul acela bătrân, da, e chiar maestrul Romanovski. Uite-i şi pe Oleg şi pe Iosefina Crainic, *la*

ballerine étoile[175]! Era normal. E nelipsită. Aş fi putut să fiu şi eu acolo. M-au chemat. Nu-i mai suport. Când sunt într-un loc cu oameni cunoscuţi, nu exist. Când sunt într-un loc complet gol, sunt EU cu tovarăşul meu *God* sau *Bog*[176] sau daţi-i voi un nume, mâncăm pită şi slană, cum zicea mizerabilul ăla de Schalke, şi pe urmă ne tăiem venele, ne sorbim sângele şi ne facem fraţi de cruce. Leon se ridică greu. Când stă mult pe scaun, i se anchilozează genunchii. Să fie un început de artroză? Cam devreme. Se îndreaptă încet spre sală, ar vrea să-l îmbrăţişeze pe Gabriel ca pe Lonko sau ca pe Sam, cum numai Erinia îl îmbrăţişa pe el când îi punea 10 la greacă profesorul Fotiadi de la „Sava". Dar Leon nu ştia cum se face asta. Sala aia era ca un cimitir cu cruci şi lespezi de piatră fără pic de verdeaţă, cum văzuse el, nu mai ţine minte când, undeva, undeva într-un cimitir militar, prin Pankow. Noroc că vine Gabriel la el şi-l îmbrăţişează. Dacă nu erai tu, Leon… e prima dată când îi spune pe nume. Acum se apropie şi bătrânul Romanovski. I s-au depus deja pe faţă umbrele, gândeşte Leon. Îi strânge mâna şi-l bate pe umăr. Ce chestie grozavă ai făcut! Puştiul ăsta îmi aminteşte de tine. Are calităţi tehnice excepţionale… dar prezenţa ta scenică n-am mai întâlnit-o la nimeni. Leon îl priveşte lung. Nu-şi dă seama dacă vorbele maestrului ar trebui să-l bucure sau dimpotrivă. Schiţează o strâmbătură de zâmbet şi tace. Simte nişte pălmuţe mici şi reci pe ochi, îşi aminteşte de Anda. E Olguţa.

— Iar ai fugit, domnule Daniil Sihastru, îl tachinează ea.

— Nu, văd mai bine de sus. Am altă perspectivă, se scuză el.

— Da, da, îmi închipui, de asta nici n-am vrut să te deranjez.

Juriul îi invită pe toţi la restaurantul Gioconda de pe Splai, unde-i biserica construită parcă pentru cei mai mici oameni din lume, singura în care intru din când în când, vorbeşte Leon în gând. Erinia spunea că e biserica Bucur. Azi îmi spun toţi că fac o confuzie. Poate au dreptate. Confund o mulţime de lucruri. Se scuză că are probleme hepatice şi ţine un regim sever. Olguţa, care dăduse concursul cu o zi înainte în grupa de fete şi fusese admisă şi ea printre primele, pretextează o problemă de familie de la care nu poate să lipsească… Grupul gălăgios o ia înainte pe chei şi, cuprins de euforie, nebunul de Gabriel face în dreptul bisericii două dublu-tururi spectaculoase.

— Uite ce-am aici.

Olguţa scoate din geantă un pachet de Kent.

— Asta-i contrabandă curată! râde Leon, vădit înveselit de dispariţia miraculoasă a grupului care cu o clipă în urmă se agita în faţa lor. Da’ parcă ziceai că te grăbeşti…

— Nu, a fost doar un pretext. Voiam să rămân cu tine.

Leon tace stânjenit. Voia să fie lăsat în pace, s-o ia pe cheiul Dâmboviţei în jos, s-o ia pe străzile cu nume de medici din Cotroceni, să treacă pe la vechea biserică Elefterie, să se oprească în faţa unei vile cochete, ameţit de mirosul de tei şi de iarbă proaspăt tunsă. Pe urmă s-o ia dincolo de statuia Eroilor, spre căminele studenţeşti, unde ştia el o cârciumioară. Masa din colţ era rezervată ţiganilor. De cum îl vedeau, se ridicau în picioare cu paharele-n mână: „Să trăiţi, don pictor!“, îi spuneau, şi Leon chiar simţea atunci că-l respectă. Chelnerul îi aducea obişnuita farfurie cu castraveciori bulgăreşti în oţet şi patru rânduri de votcă, asta însemnând 200 de grame, doza pe care i-o îngăduiau banii din buzunar, suficientă ca să înlocuiască o masă tovărăşească.

— Mă gândeam să nu te las singur. De câte ori mă uit la tine, văd un câine fără stăpân. Iartă-mă.

— Şi crezi că mi-aş putea dori ceva care să semene cu un stăpân?! Dar asta e singura mea reuşită. Nu-mi mai trebuie nimic. Sunt unicul meu companion agreabil. Iartă-mă, nu vreau să te jignesc, dar nu pot să-mi înşel cu nimeni singurătatea. Sunt un amant fidel, după cum vezi.

Olguţei i se umezesc ochii, ceea ce pe Leon îl scoate cu totul din fire. Nu pentru că mila ei l-ar umili. Nu-l mai interesează de mult mila sau stima cuiva. Dar mărunţişul ăsta de sentimente crede c-o să-i smulgă un sărut-mâna, lui, care nici Eriniei… mărunţişul ăsta de sentimente n-o să spargă niciodată seiful ăla de fier din bulevardul Dacia, pe care nici cutremurul din 1941 nu l-a distrus. S-au aşezat pe iarbă, pe maidanul care desparte două corpuri de clădire ale căminelor studenţeşti.

— De ce te închizi când eşti cu mine, când eu îţi sunt cea mai apropiată prietenă?

— Tu nu ştii că există oameni cu uşa deschisă şi oameni cu uşa închisă. Ar fi trebuit să ştii asta, dacă-mi spui că-mi eşti prietenă.

— Dar aş putea, dacă m-ai lăsa să încerc să apăs pe clanţa aia.

Îl ia de mână şi i-o aduce în poala ei. În colţul străzii care mărgineşte locul viran, în faţa unei case oarecare, staţionează un Ford negru, al cărui număr nu interesează pe nimeni. În stânga e şoferul, în dreapta un bărbat la vreo 35 de ani, în civil, cu un aparat de fotografiat la ochi.

— Ei, cum ţi-o picat „sejurul“ din Doneţk? C-aşa zic ăştia de se dă mari mahări că-s bucureşteni. Avut-ai mare noroc cu Manny. Ai în el un *barátom* pă cinste. Lui să-i mulţămeşti că stat-ai numa doi ani şi nu ţi-or rămas oasele p-acolo. Cu tifusu' nu te joci. Crez că nici n-aveaţi vreme să număraţi câţi s-or dus. Gândesc că nu trecea săptămâna fără să-l vâre pă unu-ntr-un sac şi… nu te-o prins Hexenschussu'[177] de cât săpat-ai la pământu' ăla îngheţat? Îl trăgeaţi pă mort pă zăpadă, aşa-i? Ca p-o sanie. Noroc că luneca şi-l ţâpaţi în groapă, fără cruce, numa c-o tablă ş-un număr. Aşa-i?

Schalke a dat numai din cap. Nu ştia cum era mai bine să răspundă. Să se ia după ăla de-l întreba sau să zică ce văzuse el cu ochii lui?

— Nu uita că Manny şi cu mine ne-am pus obrazu' pentru tine. Ştii, vorba aia, de-o auzit-am tăt aci în Bucureşti: „Frate, frate, dar brânza-i pă bani“. Crez că viaţa te-o învăţat că şi răul, şi binele să plăteşte şi tu chiar ai de plătit şi cu a' stângă şi cu a' dreaptă.

Otto Schalke şi-a muşcat buza de jos. Bărbatul, care căpătase deodată o mină severă, luă un dosar de pe birou şi-i spuse:

— O să te las ceva vreme aci. Am treabă la colonel. Să nu te-atingi de nimic. Toaleta e mintenaş lângă uşă, la stânga. Oricum miliţianu-i aci pă gang. Dacă te plictiseşti, vezi că ai o *Scânteie* pe birou.

Ăştia d-aci le ştiu pă toate, gândeşte Otto, după ce iese maioru'. Dară când şezut-ai în carne şi oase acolo, ca mine, doi ani la Branka, în lagăru' ăl mic şi mai prăpădit ca ăl mare de la Kadiewica, din Ucraina, chiar la gura minei… Tovarăşu' mă lămureşte cum astrucam morţii numai c-o ţâră de pământ, că ierea prea îngheţat să-l poţi săpa, şi, cum da soarele, scoteau scheleţii şi-i ţâpau pă tăţi într-o groapă mare. Vedeam cum creştea cocoaşa pământului peste ei şi atunci treceau maşini cu şenile peste ei ori tăvăluguri de făceau pământu' la loc. Da' noi, în lagărele din Reich, strângeam cadavrele cu escavatoarele, mâini cu degete grele de fier apucau zarurile, le amestecau în palmă şi le aruncau în groapa comună. Da' la Branka or fost şi îngropăciuni religioase, văzut-am şi cruci, că aiştea au frică dă Dumnezău, numai popi nu ierau, da' să mai adunau şi doi, tri ortaci. Nu ierau reguli ca dincolo, nici evidenţe contabile cu intrări şi ieşiri, cu pierderi şi câştiguri. Gândesc că toate să făceau după dispoziţia comandantului, cu cruci sau fără, cu nume sau fără… Cum ierea să-i zic maiorului ce văzut-am io? Sigur că tifusu', a gătat, crez, un sfert din noi, şi foamea, da în fiecare săptămână să făcea dezinsecţia. Numai că mai repede se gătau oamenii decât ploşniţele

şi păduchii. Văz şi acu sala aia lungă cu ciment pă jos. De frig, aveam toţi tălpi de gheaţă. Intrai acolo, parcă treceai printr-o retortă dintr-o stare solidă în una lichidă şi pe urmă gazoasă. Noroc că ieşeam de acolo în câteva secunde. Simţeam cum ne condensăm. În sala aia ierau întinse paralel nişte frânghii groase cât gâtul unui copil. Pă frânghii ne atârnam hainele şi pantofii şi trenţele de pus pă madraţe şi chiar şi madraţele, cât ierea ziua dă lungă, pân' ne chema la cină să ne mâncăm caşaua cea de tăte zilele. Sala aia plină de trenţe ierea oarbă. Aci aburu' cela fierbinte nu să găta tătă ziua. Cine intra acolo merea ca orbeţii, că ierea pedepsit. Nu mai primea atunci nici pită uscată, nici zama dă varză de la prânz. Că aeru' iera ăl mai hain duşman al damfului[178]. Sara, când intram în trenţele dezinsectate, umblau pă noi ploşniţele şi păduchii dă ziceai că se răzbună, şi-n loc să zicem că ne-am zviduit de ungheţifări[179], dă paraziţii ăştia, noi, de stam numa nişte secunde în damful ăla care ne opărea gâtleju', ieream de mult morţi. Psst, Genosse Heinrich, îl trezeam pă albinos, nu voiam să mă auză Aurică, ieream învăţat de dincolo cu şpiţălii[180] şi ăsta chiar semăna a şpiţăl. Aşa, tuciuriu, era chiar leit Saşa Habermann, care pă mulţi din jidovii lui i-a turnat ca să-şi scape pielea şi-au ajuns cu primu' transport la Auschwitz. Aci a' mai mare frică, mai rea ca o pernă umplută dă ploşniţe, mai rea decât hornurile Auschwitzului, unde fumu' nu se găta niciodată, ierea când crăpa un breter[181] mai mare, dă ţânea bolta galeriei, şi lămpile noastre nu ajungeau şi nici târnăcoapele, nici căştile ălea vechi şi crăpate, dă nici nu le mai puneam pă ţestele rase, că nima n-avea păr aici nici pă capu dă sus, nici pă ăl dă jos… şi de să prăvălea tavanu' de lignit pă noi, să-nfunda tunelul şi oasele noastre cărbune ajungeau. Norocu' nost ierau guzganii ăi mari şi graşi, că alţi Schutzengeli[182] p-aci nu s-existau. Când vedeam cum ies din ritzurile peretelui de cărbune zeci de guzgani bolânzi dă frică şi aleargă pân galerii în tăte părţile, ştiam că prăpădu-i pă noi şi ne ţineam după ei gâfâind dă ne dădeam buhu'. Guzganii simt prăpădu' şi pă corăbii, simt focu' ş-necu'… ăştia d-aci, de la Branka, iereau seismografu' minei. Mulţi scăpat-au mulţămită lor. Ne împărţeam ultimu' dărab dă pită cu ei. Să merita…

— Vezi, venit-am mai repede. Aici ai hârtiile. Tovarăşul miliţian mere cu tine la poartă. Arată adeverinţa de eliberare şi actele ce le-ai avut la noi. Meri să-ţi iei banii, că mintenaş pleacă camionu' să vă ducă la ţug, şi, când ajungi acasă, la Triebswetter, vreau să zic la Tomnatic, salut-o pe Katinéni. Meri la Reşiţa să vorbeşti cu Manny. Zi-i să nu uite că mi-om ţânut

cuvântu' şi tu, Otto, ai o datorie la noi, să nu uiţi vorba ce ţi-am zis-o: „Frate, frate, dar brânza-i pă bani!“ – Otto Schalke luă o poziţie de drepţi, îşi lovi călcâiele bocancilor şi nu ştiu de să cade să întinză el primu' mâna, dar o făcu maioru' –, şi nu uita, mai adăugă, că noi doi nu ne-am gătat încă socotelile.

Mi se face frică de mine. Fuga de oameni e şi o frică de tot ce ştiam că sunt… numai în afara noastră contăm ca oameni. Malraux a înţeles bine lecţia condiţiei umane şi a determinismelor noastre conştiente sau inconştiente care depind, în primul rând, de exterior. Eu nu sunt om decât în afara mea. Nu existăm decât văzuţi de ceilalţi. Caietul meu din clasa I primară nu era caiet de şcoală dacă nu mi-l îmbrăca Erinia în hârtie albastră şi nu-i punea o etichetă cu numele Leon Schallmon. Aşadar, nu mai exist decât ca proiecţie pe retina maidanezului care mă recunoaşte că-i dau în fiecare dimineaţă felia de parizer. Nu mă pot elibera de minciuna asta hidoasă decât întorcând spatele lumii. Nu e o bravadă, nu-i refuzul nobil, nici gestul de sfinţenie al… cum îl chema pe călugărul ăla al lui Tolstoi care-şi tăia degetul cu toporu' ca să-şi înfrângă „ispita lumească“, bietul părinte Serghie… auzi, Leo Schall, mai interesant ar fi să te caţeri sus, pe obelisc, şi să rămâi acolo definitiv ca să scapi de… că doar n-ai ajuns s-o confunzi pe Olguţa cu Thaïs. Dar e simplu, nu-mi mai place lumea. Elita e greţoasă, plebea pute, mint toţi de-a valma; sub fiecare cuvânt se-ascunde alt cuvânt. Toate femeile sunt făcute să-şi deschidă picioarele, şi fecioarele moarte, şi babornițele deportate. Dar nu-mi dau jos de pe mine jegul lumii din ură sau răzbunare. Nu mă mai interesează lumea. Leon, nu cumva faci pe nebunul, nu e în răzvrătirea ta de-acum cabotinul mai sonor ca oricând: nu, nu, nu! Dar trupul ăsta încă mai vrea plăcere… ştiu c-am intrat în ţinutul mlăştinos, udătura aia puturoasă mi-a trecut de glezne, deasupra mea cârâie corbii ăia cu clonţ de fier, dar nu sunt condorii, sunt corbii noştri cei de toate zilele. De ce v-am chemat atât de repede, de parcă Dumnezeu ar fi aruncat în lume un pumn de muribunzi… I-auzi cum schelălăie maşina aia gri metalizată sau câinele ăla care-şi saltă-ntruna capul ce se mai ţine pe trei sferturi de trup. M-am învăţat să mă uit la scenele astea. Aproape îmi plac, fac parte din acelaşi regn cu biserica, cu şcoala, cu crematoriul, cu măcelăria, cu Auschwitzul. Când guiţa porcul, aveam 13 ani, unde locuiam? Pe Dacia. Nu ştiu de unde, că de la ambasadă nu putea fi, nici de la Biblioteca pentru relaţiile cu străinătatea, anii nebuni erau în floare. După război înfloreşte cucuta cea mai mirositoare. Poate schelălăitul venea de la

aldămaşuri, de la Miţa Biciclista, că acolo veneau neamurile cu porci, cu miei, cu curcani, de ce nu? Găseam schizofrenia mai şic decât tocul *Louis Quinze* sau *acroche-cœur*-ul, miresele din vitrina de la etaj, de pe Lipscani, sau charlestonul. Pe Gabroveni şi la Hanul cu Tei, vara, de pe la 10 noaptea, când se-ntuneca de-a binelea, începeau orgiile dionisiace, eram elev la „Sava", mergeam la agăţat. Acum înţeleg de ce Erinia devenise dependentă de travesti… voia să fie în toate chipurile posibile şi, culmea, eu, care semănam cu ea, nu mai pot aparţine deloc acestui regn. Dar nici în casă, înghiţit în lemnele vechi care mă-nconjoară. Starea de carie roade lent şi-şi sapă galerii faraonice între striurile putrede ale tăbliilor meselor de poker sau de toaletă, în crinii sculptaţi pe uşile neunse ale scrinului, îmi dă o stare de prostraţie vecină cu filosofia sălbaticului care înţelege graiul animalelor. Se pare că am trecut un prag care depăşeşte normalitatea: un picior la – şi unul la +! Îmi plăcea să mă uit la Erinia când îşi pierdea o oră în faţa oglinzii de perete din dormitor. Când îşi desena cu dermatograful sprâncenele, marginile pleoapelor şi îşi ondula bretonul cu fierul, ştiam că se întâlneşte cu „Somitatea", mă amuza Papa Levy, care nu se sinchisea de aventura Eriniei, poate unde o cunoştea; nebuna mea mamă fuma pe stradă dacă avea chef, se lăsa acostată, pe vremea aia, o doamnă. Dacă se întâmpla să n-aibă maşină la dispoziţie, făcea autostopul… îi plăcea să vorbească. Îmi repeta mereu: „Conversaţia e sufletul lumii" şi eu am oroare de conversaţie. Culmea, în turneul din Minsk, înainte de plecarea mea în Germania, o rusoaică albă mi-a spus că putea să tacă ore-n şir, suportând stoic cum îi torn pietrişul meu de vorbe în urechi; ea tăcea, privirea ei trecea prin mine fără să mă vadă. Când am întrebat-o dacă îşi dă seama că-i vorbesc, mi-a spus că n-o interesează. „Oamenii nu vorbesc ca să comunice, vorbesc din inerţie"… am şi ajuns la Kogălniceanu. Mersul pe jos şi vorbitul de unul singur, unicele îndeletniciri pentru care merită să trăieşti. Curios, din ce în ce, corpul ăsta, natura mea materială, e populat de o serie de omuleţi care se gospodăresc bine în celulele mele şi cu care port dialoguri interesante, ironice, filosofice, copilăreşti, pline de veselie. Ele nu mă fac să plâng niciodată, deşi unii m-or fi compătimind, mă gândesc. Nici nu mă mai întreb cine-mi trimite lunar plicul ăla cu bani şi mă lasă să crăp. Nu uit bărbatul ăla gras cu tricoul cărămiziu, din care ieşea burta asudată, arămie; îi vedeam buricul cât orificiul de scurgere al chiuvetei. „Ai să mori!", striga după mine. „Ai să mori!" Căram într-o mână cantitatea obişnuită de vin alb, cel mai ieftin, cu care îmi fac noaptea suportabilă,

adică beau şi vorbesc cu mine din inerţie sau să-mi clătesc şi eu gura cu sufletul lumii şi să văd ce gust are. Ştiu că viaţa asta… oare schivnicii cum reuşesc, că fără un drog, fără o perversitate, singurătatea nu stă la taclale cu tine, dacă nu-i vorbeşti de tortúri, de pierderi ireparabile, de pătrunderi dureroase în carnea şi sângele celui de lângă tine, pentru un ochi de sticlă, pentru un dinte de aur, şi siluirea, ah, voluptatea însoţită de scârba dezvirginării unei fetiţe moarte… Camionul care ne ducea de la „Palais de dance“ la Sachsenhausen, iar. De ce nu, dacă în felul ăsta îţi salvezi tu viaţa, că ea oricum… ai şi început să auzi în striurile cărnii ei roze cum îşi sapă carii galerii în lemnul scrinului de pe Dacia. Ah, conversaţiile noastre pe uliţe pustii, în veceuri publice, în spatele bisericilor mici de la periferia oraşului, mâncând o porţie de colivă dintr-un ziar… şi deodată simţi cum ţi se scoală şi ai vrea cu moarta blondă de 16 ani acum, când s-a golit biserica, şi ştii că niciodată n-ai să mai poţi să ţi-o înfigi în coridorul ăla umed şi alunecos ca un gâtlej de gâscă şi-ţi vine, ah, de câte ori ai fi făcut-o, să-ţi scoţi briceagul şi să tai dintr-o mişcare organul ăla vânăt, învârtoşat, dar ţi-a lipsit curajul, deşi nu-ţi foloseşte la nimic. Poate doar ca să repetăm acelaşi horror aşa, cum zicea rusoaica albă, din pură inerţie.

5 iunie 1957

Dragă Olguţa,

Au trecut foarte mulţi ani de când nu mai ştim una de alta – şi când te gândeşti că a fost o vreme când eram nedespărţite, deşi tu erai mai mică. Mergeam împreună la bazinul de înot şi domnul Conrad, profesorul, era tot timpul cu ochii pe noi; ştii doar că ne descurcam greu cu limba română. Tu vorbeai în casă ruseşte, eu greceşte. Poate că asta ne-a şi legat, şi ceilalţi ne imitau tot timpul şi se prăpădeau de râs. Câţi ani să fie de-atunci? Probabil, dacă ne-am întâlni pe stradă, nici nu ne-am mai recunoaşte. Îţi dai seama, eram nişte fetiţe, nici nu împliniserăm 10 ani. Ţin minte că purtam şorţuleţe gri cu guler de pichet alb şi fundă roşie la gât, parcă eram nişte căţeluşi. Ţi-am scris că mi-a spus Dina Burghelea prin ce-ai trecut, de la ea am adresa ta. E singura cu care am rămas prietenă după ce m-au exmatriculat, anul trecut. N-ai de unde să ştii, din cauza originii mele nesănătoase. Tata a fost pe vremuri comandantul Căpităniei Portului Constanţa, îţi dai seama, făceam parte din clasa „exploatatorilor“. El a murit între timp. Nici nu ştim unde-i îngropat. Probabil într-o groapă comună. Excluderea mea din facultate o datorez profesorului Coteanu,

marea mea iubire, care, pentru a nu-şi compromite cariera, m-a sacrificat pe mine. Dar am înţeles că şi tu ai trecut sau mai treci printr-o situaţie foarte grea. Dina mi-a spus că la facultate a avut loc, cu mare tam-tam, o judecată tovărăşească în care ai fost implicată. Cu ocazia asta am aflat şi că ţi-ai văzut visul cu ochii. Eşti balerină la Operă. De ce trebuie să ne plătim aşa de scump darurile? Tot Dina mi-a spus că ai păţit ceva îngrozitor. Chiar ai fost violată de un bărbat mai în vârstă, o brută, Dumnezeule, prin ce ai trecut, sărăcuţa de tine! Dar nu înţeleg, de ce la început l-ai reclamat şi, pe urmă, ţi-ai retras plângerea? Şi totuşi, individul ăla a ajuns la Canal. Am înţeles că are şi un băiat, student la Istorie. De-asta a avut loc judecata tovărăşească la Universitate. Se pare că e de vârsta mea. A fost exmatriculat? Îţi dai seama, doar cu câteva luni înaintea examenului de stat. Groaznic! Un tânăr de condiţie bună, un student eminent. O altă carieră distrusă. Ca să vezi cum se întretaie drumurile noastre! Cel puţin tu, după şocul îngrozitor la care ai fost supusă de bruta aia, sper că ţi-ai mai revenit, că rusoaicele şi grecoaicele sunt femei tari, duc la tăvăleală, nu ştii cum râdeam noi împreună când eram puştoaice şi ne batjocoreau toţi prăpădiţii ăia şi uite că de multe ori plătim în avans ceva ce n-am fi putut obţine gratis. Tu ai să faci o carieră frumoasă, eu m-am căsătorit cu un bărbat care mă iubeşte şi mă respectă. Are o situaţie foarte bună. E directorul Cazinoului din Constanţa şi acum urmează bomba: aşteptăm un bebeluş. Lumea se aşază, în orice condiţii, în rosturile ei. Te rog, Olguţa, scrie-mi cum s-au petrecut lucrurile alea oribile. Scrie-mi de tine, în general. Ştiu că aveai şi un frate, parcă era ceva mai mare ca noi, îl chema Boris, nu-i aşa? Avea ochi verzi, foarte frumoşi. Nu-mi amintesc nimic altceva în legătură cu el… Îţi urez să fii fericită!

A ta cu mult drag,
Elvira

P.S. Nu te speria, îţi trimit scrisoarea asta prin Petros, vărul meu. A venit cu nişte treburi la Bucureşti. O să rămână în capitală o săptămână. Te rog, scrie-mi şi trimite-mi răspunsul tot prin el. Vreau să evit o corespondenţă prin poştă. E.

10 iunie 1957

Dragă Elvira,

Nu pot să-ţi spun ce spaimă am tras când m-am pomenit cu vărul tău, un bărbat străin, la uşă. Înţelegi, după câte am tras. Dar, când am aflat că scrisoarea e de la tine, m-am bucurat nespus de mult. Uneori am impresia că cineva trage sforile pe lumea asta. Parcă am fi marionete. Da, Elvira dragă, se pare că noi ducem la tăvăleală, ne ridicăm din pumni, dar nimic nu distruge moral mai rău decât şantajul. Ajungi să-ţi calci în picioare conştiinţa printr-un denunţ fals care aruncă după gratii un om nevinovat. N-ai trecut niciodată prin asta. Dar eroii sunt o specie pe cale de dispariţie. Am făcut un lucru îngrozitor ca să-mi scap pielea şi să apăr cariera mea şi a lui Boris. Vezi, sunt şi eu, mica ta prietenă, un Coteanu. Bărbatul acela, aşa-zisul violator, nu m-a atins nici cu un deget. Se pare că a trecut prin lucruri groaznice care nu se pot povesti. Am dedus numai din câteva vorbe rostite de el cu totul întâmplător. De fapt, se comportă ca un robot. Parcă nici nu vede lumea. Femeile cu atât mai puţin. Se pare că el era vânatul după care alergau copoii cu limba scoasă. Eu eram iepurele, eram doar momeala, ca să ajungă prin mine la el. Îţi dai seama că nu-ţi pot spune mai mult. Eu n-am nicio perspectivă deocamdată să-mi fac o familie, nici măcar o prietenie. L-am iubit mult pe bărbatul acela, pe care l-au dus habar n-am unde. Lui îi datorez şi faptul că mi-am văzut visul împlinit. Am ajuns balerină la Operă… şi nu mi-a cerut nimic în schimb, dimpotrivă, când mă apropiam prea mult de el, mă alunga… şi eu, încolţită din toate părţile, ca o fiară, tu o să mă înţelegi, mi-era frică, mai ales acum, când aveam o carieră în faţă. Ei mă ameninţau, erau tot timpul pe urmele mele. Spuneau că am să rămân pe drumuri, pentru că familia mea fugise după decapitarea ţarismului din Rusia şi eu tăinuisem în autobiografie lucrul ăsta. Ştii, noi aparţineam aristocraţiei, aveam origine nesănătoasă şi unde mai pui că vărul nostru, celebrul violoncelist Orlov, rămăsese în America, unde făcuse un turneu! Mă apucau din senin atacuri de panică. De câte ori traversam strada, credeam că dă o maşină peste mine. În fiecare pieton care mergea în spatele meu vedeam un securist. Şi atunci le-am dat declaraţia pe care mi-au dictat-o ei, ca să mă lase în pace. Am descris, cu lux de amănunte, cum m-a violat bestial acel bărbat pe care-l iubeam atât şi el de fapt mă respinsese. Am spus că făcuse o carieră fabuloasă în Germania nazistă, că era spion şi homosexual, că m-a supus la perversiuni. Nu cumva acel denunţ fals ascundea în el şi un dram de răzbunare? Mândria jignită a unei femei refuzate? Mă suspectez uneori. Pe el l-au dus nu ştiu unde. Nici nu vreau să ştiu. Cred că nu trebuie să privim nicio clipă în urmă dacă vrem să

ne luăm viaţa de la capăt. Mă bucur mult că mi-ai scris şi că tu ai o familie frumoasă. Sper să scap şi eu de fantome şi să-mi ating ţelul. Poate ne-om mai revedea, dar niciodată la bazinul de înot al domnului Conrad, înainte de începutul războiului…

Îţi mulţumesc că nu m-ai uitat.
A ta, Olguţa

Nem igaz. Az nem lehet[183]. Nu poci să crez. De ce m-or slobozit tomna pă mine înainte de-a găta stajiu' ista în mină? Mă prinde frica. D-apăi nu mi-s nărod să crez că de bun ce îs m-or slobozit. Or scăpat-am de mină să mă baje la „zdup", cum zic românii. Că auzit-am io ce… *jaj istenem*[184], cum îi chinuie la Sighet or la Piteşti… te pomini că m-or ţâpa tomna la Canal, la Poarta Albă, de mi-o pica şi carnea de pe ciolane… şi ţugu' ista tare să mai zdruceşte şi-i atâta de izinit, *pfui Teufel*, numai afar' când mă uit pă jeam, gândesc că mi-s în ceriu. Alb îi tăt drumu' şi câmpu', şi sus, şi jos, zici că lumea-i tătă un duşeg rupt, cură din el numai fulgi dă gâscă. Ce-o zice Katinéni când o să mă vază? „Ţuce-l Katinéni dă fişior, că tare greu mi-o fost făr' dă tine." Nu poci să crez şi nici să joc dă bucurie nu poci. Să mă văz io acasă. Să-i futăruiesc[185] pă Orban şi pă Jula şi să sparg cu săcurea buturuga a' mai mare şi s-o auz pă Katinéni cum bate din pălmi şi strigă: „Ăl mai tarie om din lumie, Ottoschatzi, fişioru lu' Hermann meţgăru' din Gottlob, o vinit acas'! Să vie tot natu' să vază ce n-o văzut Parisu'…": Katinéni îi cam dusă. Gândesc c-o fi bolânzit o ţâră de-atâta singurătate. Ce văz acolo? Îi un cal căzut în zăpadă şi corbii ăia negri s-or slobozit tăţi pă iel. Îi dă miru' lumii cum să bat *fögli*[186] ăştia cu clonţu' şi ghearele să mânce primu' din carnea aia care mai suflă. Şterge cu palma fereastra aburită şi-şi lipeşte nasul de geam. Căşi mici, albastre ca cicorile, *ja, ja, die Wegwarte*[187], ochii jidoafcei, *madame la professeure*, *pfui Teufel*… căşi mici. *Kicsikém*[188], îmi zicea Katinéni când mergeam la oboda. Căşi cu căciuli dă zăpadă trase peste ochi. Şi la Edenkoben alte căşi, mari, cu cuine cu răini colorate şi vailinguri şi cu balcoane ca la Lloyd, în Temesvár. Edenkoben îi un sat mare cât Lugoju' şi pă câmp numa poame verzi, struguri, *grüne Trauben – les raisins fraîches*[189] – ca ochii, nu-i poci uita… „*Je suis la professeure. Qui est tu?*" „*Je suis l'élève*."[190] Nu mai văz semi. Semi! Jeamu' îi tăt cum îi Vorhangu'[191] din spaizu' lu' Katinéni. Suflu, dau cu mâna şi iar căşi mici şi pomi. Cât îi zăpadă e URSS… da' Berlinul, Kantstrasse. *Jaj istenem de*

nagy volt az utca![192] Şi ce căşi înalte şi late… numai *Geschäft*-uri[193], lipite unu' dă altu', gândeai că-s căşi siameze… Berlinul! Păi, cum să nu zică ei *Deutschland über alles*[194]? Io gândesc că şi orszagurile ăstea îs ca oamenii… unele-s mai cu minte, altele mai năroade, altele analfabete, unele-s băle, altele-s ca Fekete Péter[195], olai, jidovi, *cigányok, minden volt*[196]… da' io mi-s făcut pentru Berlin. Io musai să şez la Berlin. Şi ţugu' ista nici nu ştiu un' m-o duce, la Arad, la Temesvár ori la Sachsenhausen… „*Du spinnst*[197], Ottoschatzi", zicea Katinéni când să gândea la Opam, Hermann, meţgăru' din Gottlob. Sticla să abureşte la loc. „*Persze, mint egy tojá*[198]", zicea Pista, groparu' ăl tânăr, când meream cu ploieru' roşu, să nu mă arză soarele, la biserica din Gottlob, făşeau fişiorii gaz-pipi după mine… De un' ne vin gândurile ăstea? Crez că unde-i jeamu' orb d-albeaţă. Că, dacă nu vezi cu ochii, vezi cu gându'. Şi ciorile joacă dă bucurie şi calu' nu-i mort, doarme-n iesle ca un pruncuţ, *jaj, mi az, Jézus Krisztus, bolond vagy*[199]? şi Sachsenhausen ierea un hotel de cinci stele. Un' ţi-s ochii aburiţi *nem tudom látni*[200] care foaie din *kalendar* îi *fekete*[201] care îi *piros*[202]. De ani de zile n-am mai ficuit[203] nici o muiere. Gândeam că rusoaicele îs ca găinile, să pun mintenaş jos să le calci. *De nem igaz*[204]. Or mi-s beteag, că nu mi se scoală decât la jidoafce. Mi-s *mint egy kutya*[205], le simţ după miros. Jézus Mária, că nu mai poci să intru în muieri dacă nu simţ că acolo, între picioare, am, în loc de un *lófasz*[206], un cuţit. De urechi sigur nu mi-s beteag. O auz şi acu pă Grete, *meine Kollegin*[207] de la Sachsenhausen, cum mă-mpingea în closet şi-mi sufla: *Fick mich Ottoschatzi, fick mich, ich mag deinen Schwanz, Du bist mein Lieblingshengst*[208]. Şi-n loc să mi să scoale, să trăgea înapoi ca melcu-n casa lui şi şedea tătă noaptea cu foraibăru' tras, că Grete mirosea numai a săpun şi avea picioare ca Streichholţării[209] şi ţâţele numai o piele trasă păste coaste ca foaia dă ştrudel pe *Holzbrett*[210]. „*Ich kann mit deutschen Frauen nicht. Mein Schwanz läßt mich im Stich*[211]", îi ziceam. „*Du impotentes Schwein!*[212]", mă suduia Grete cu ochii ca două *Eiskugeln*[213]. „*Du stinkst nach Rumänien!*" „*Und du?! Du bist kein Mensch. Ein Stück Seife, das bist du!*" „*Verschwinde! Du kannst nichts Schlimmes über Deutschland sagen!*"[214] Am luat-o la fugă pă coridor. Soldaţii dă pază fugeau şi ei după mine cu puşca în poziţie dă tragere, strigau: „*Es brennt! Es brennt!*[215]". Şi eu întorceam capu' şi strigam: „*Eben, es brennt nicht!*[216]". Şi atunci văzut-am pe jeamul uşii ce ştiam de mult. Un câine beteag, o potaie răpciugoasă. Mă

scuturam din tăt corpu' ca o madraţă ruptă din care cădeau paiele pline dă pişat, dă sânge şi zoaie… O săptămână a stat Otto Schalke la infirmerie pe un pat alb de metal, legat în curele, şi-a suportat toate testele dureroase aplicate pe creier. Vreo trei insuflaţii, două electroencefalograme, două şocuri electrice şi două de insulină. Iar după ce şi-a reluat lucru', umbla singur pă coridor şi spunea neîntrerupt: „*Bitte um Verzeihung*[217]". Noroc că întâmplarea asta s-a petrecut în 1945, când şobolanii ieşiseră deja pe punte şi vaporul se scufunda.

Cine-i domnul acesta tânăr, mergând agale cu ţigareta de foi în colţul gurii şi cu canotiera de pai pe cap, cu pantofii de lac escarpen şi cu ghetre gri, fără să-i pese de trecătorii care întorc capul după el, îşi dau coate, pufnesc în râs, strigă după el „Charlot"… bărbatul ăsta de 30 de ani care pare mai degrabă copil, o fetiţă deghizată-n băiat, cu o mustăcioară subţire, roşcată, lipită deasupra buzei de sus. Se opreşte în faţa unei case de pe strada Spătarului, se uită printre zăbrelele gardului de fier forjat, priveşte cele două colonade zvelte de la intrare… scara de piatră e spartă în câteva locuri. Rondul cu trandafiri şi regina-nopţii. Florile proaspăt udate mai reţin stropii de apă ca nişte mărgele de sticlă în potirele lor. Zâmbeşte. Parcă-s bijuteriile noastre de scenă. Vine şi un câine alb, lăţos, îşi scoate botul prin gard. Tânărul îşi scoate mănuşa din piele de căprioară şi-l mângâie cu delicateţea cu care atingi o femeie necunoscută. *Necunoscută*, da, bun cuvânt. Se potriveşte aici. Lonko Zander nu a cunoscut niciodată o femeie. La început, când îi apăruseră nişte fire timide de păr în bărbie… când a fost asta? O, da, erau deja la Düsseldorf. Câteodată întorcea capul după vreo ademenitoare Helgă sau Karin, dar nu era niciodată singur, Leo nu-l scăpa o clipă din ochi. Din seara aia la Liric, când îl salvase de la moarte, Leo se simţea obligat să apere această viaţă pe care, într-un fel, i-o dăruise. Lonko nu se sinchisea niciodată de chestiile astea, cu atât mai puţin de neasemănarea lui cu oamenii din jur. Nici nu ştia dacă râsul lor când dădeau cu ochii de el era admirativ sau batjocoritor. Nu se îngrijora nici de petele pe care le descoperea dimineaţa pe cearşaf, fiindcă habar n-avea de ce i se întâmpla aşa ceva. Se scula dimineaţa devreme, înainte de a se trezi Leo, şi acoperea cu grijă corpul-delict. Îi era ruşine de cameriste, era convins că se scăpase pe el. Acum mângâia botul umed şi negru al câinelui şi se gândea că Leo, care era atât de puternic, unu' care ar fi refuzat să i se lege ochii în faţa plutonului de execuţie, ocolea câinii… probabil un secret îndemn îi spunea că datul din coadă la unii câini nu e totdeauna semn bun. Înainta

spre bulevard. Încerca să-şi amintească ce zi era. De copil, nu ştia niciodată să lege data de numele zilei respective, cum nu ştia să-şi lege şireturile. Oricum, începutul de iunie se recomanda singur. Tot Bucureştiul emana un miros dulceag de tei, ca o servitoare care turnase pe ea o sticlă întreagă de odicolon. Biserica armenească avea lipit de gardul de fier un afiş care anunţa o seară de poezie, moderată de Dan Deşliu. Din nou o sală plină ca la biserică, îşi spuse-n gând. De-o parte femeile, de cealaltă bărbaţii. În dreapta elevii, însoţiţi de diriginţi – prezenţa obligatorie –, în stânga pensioarii moţăind pe scaunele de lemn. Nu-şi putu opri un zâmbet. Se lăsă în voia paşilor. La statuia Rosetti, casa aia bătrână din primul război mondial. Spelunca numită *Singapore*. Parcă s-a mai cocârjat. L-a dus acolo Leo într-o seară, după ce se angajase la Ansamblul Armatei, să i-l prezinte pe cel mai grozav poet, pe *Ahoe*, campionul boemei bucureştene. Era, de fapt, şi ăla un puşti cam de vârsta mea, cred că nu împlinisem 30. Ahoe era şi un rugbist împătimit, îmbrăcat în trening şi cu tenişi în picioare. Îşi lăsase o barbă impresionantă. Părul îi atârna dezordonat şi cam slinos peste urechi, avea în faţă un pahar mare cu o licoare rubinie. „Ce-i cu tine, că votcă roşie n-am văzut până acum? Ai dat-o pe vin?“ „Mă insulţi, amice, azi e *relâche*!“ „Bine, da' acolo ce-ai?“ Îi făcu semn lui Leo să-şi apropie urechea de gura lui: „Sirop de vişine, metafora e un substitut perfect! De luni îmi scot centura de castitate.“ „Cum aşa, cheile sunt la tine?“ „Cheile sunt întotdeauna la mine!“ Lonko nu scotea o vorbă. Le auzea râsul, râdea şi el fără să ştie de ce. Leo comandase două pahare de cabernet. Ciocniră toţi trei. „Cei trei muşchetari“, se gândi, dar îşi înghiţi vorba. „Da' voi pe cine aţi mai tivit, ori pe frontul de vest nimic nou?! Ascultaţi la mine, că sunt as în materie. Recurgeţi la metaforă“, şi mai dete o gură de sirop de vişine pe gât… Ce bine e în Bucureşti! La fiecare pas mă întâlnesc cu întâmplările mele. În felul ăsta pot avea sute de amante. Nici la Düsseldorf, nici la Berlin nu aveam şansa asta. Cred că în gând am avut toate balerinele de la Operă. De ce-oi fi eu atât de slab şi pipernicit? Cel mai mic şi mai slab dintre balerini. Dar tot o să-l ajung pe Gabriel. Am tehnică! În *Lacul lebedelor* nu mă întrece nimeni la dublu tur şi la manejuri. Cine mai face bufonul ca mine? Dacă Ahoe se consolează cu metafora, de ce nu m-aş consola şi eu cu tehnica… dar Kafka? Cu ce s-o fi consolat Kafka? Lonko citea în fiecare seară câteva pagini pe care şi le nota la BCU într-un caiet din corespondenţa marelui frustrat. Tocmai citise că în adolescenţă scriitorul, când mergea cu părinţii la ştrand, nu se dezbrăca niciodată, acuzând o răceală, fiindcă îi era

ruşine de slăbiciunea lui. Lonko se simţea flatat de această mărturisire şi a subliniat-o cu roşu în carte. Fără îndoială, şi drama vieţii mele e ruşinea. La Universitate, ceasul arăta ora 10. Mai am o oră până la repetiţie. Ce tur de forţă am făcut! 30 de minute de la Foişor până la Cercul Militar e un rezultat promiţător pentru un maratonist amator. Uite c-au afişat programul Ansamblului Armatei pe toată săptămâna. Poate dau de Leo. Ăsta şi-a găsit pivniţa, apropo de Kafka. Ce paradox! Cum pot sta lipite una de alta ca două surori siameze, ofensiva extremă: *Trebuie să trăieşti!* de defensiva extremă: *Stinge lumina, trage obloanele!* Nu l-am mai văzut de ani buni. De când s-a angajat la Ansamblul Armatei şi m-a dus la Singapore… acum nu mai vrea să vadă pe nimeni. Leo a ratat tot… nopţile alea de la Sachsenhausen când mă ţinea treaz ca să îmi împingă cu forţa în creier crezul lui de „nezdruncinat“ – ce cuvânt caraghios – că alternanţa celor şapte vaci grase cu cele şapte vaci slabe funcţionează fără cusur. La el se pare că după primele şase vaci grase, cu care l-a alăptat Berlinul între ’32 şi ’37, următoarele, cele slabe, n-au mai plecat de la el. Da, chiar. De ce numele lui lipseşte din programul spectacolelor pe luna asta? – îşi spune Lonko îngrijorat, grăbind pasul spre Operă. Când intră prin spatele construcţiei staliniste, ridicată cu zelul revoluţionar al studenţilor şi puşcăriaşilor, vede la avizier că repetiţiile la *Lac* se ţin concomitent cu cele la *Simfonia fantastică*. O s-o vadă pe Olguţa. Poate ştie ea ce-i cu Leo. Te pomeneşti că şi-a pierdut minţile de tot şi, cum s-a apucat şi de băut, fuge de oameni, n-ar fi exclus să-şi fi dat demisia. E 11 fix. Îmi urăsc punctualitatea asta germană. Din scenă se aude muzica desfrânată a „Sabatului“ de Berlioz. E ca o premoniţie. În creierul lui se scrie, se şterge, se scrie… cuvântul *inexorabil*. Îşi aprinde o ţigară. Maestrul a anunţat că repetiţia la *Lac* se amână cu o oră. La bufet băuturile alcoolice fuseseră interzise. Ceru un Schweppes autohton şi o porţie de icre de crap cu ceapă. Repetiţia de scenă tocmai s-a terminat. Uite-o pe Olguţa în halatul ei flauşat roz şi cu flexibilii în picioare. Vine alergând spre masa lui. „Ce-i cu tine? De ce gâfâi aşa? Eşti roşie ca focul în obraji. Aţi repetat mai mult ca de obicei?“ „Nu, nu-i din cauza repetiţiei, e din cauza lui Leon.“ „Chiar voiam să te întreb ce-i cu el. Ştii că nu mai figurează în programul Ansamblului pe luna asta?“ „Hai afară, să vorbim nestingheriţi. Sunt disperată. Dă-mi o ţigară.“ Fata îi smulge pachetul de ţigări Papastratos din mână. Degetele îi tremură atât de tare, încât flacăra chibritului nu nimereşte capătul ţigării. În cele din urmă i-o aprinde Lonko. „A fost arestat.“ „Cum? Ce-a făcut?“ „Din

cauza mea. De vreo doi ani se ţine unul după mine. La scurt timp după ce am intrat la Operă. La început îmi trimitea flori la cabină. Ilustrate sofisticate, grafică ultramodernă din Germania, în care îmi scria cât mă admiră. Mi-a cerut o întâlnire. M-am dus. De atunci a început calvarul. M-a dus la Athénée Palace şi dintr-odată complimentele s-au transformat în ameninţări. Trebuia să fac tot ce-mi cerea, prevenindu-mă că altfel mi se desface contractul de muncă din cauza originii mele nesănătoase şi că nu voi mai avea dreptul să profesez. În cel mai bun caz, la circ, atât eu, cât şi Boris. Spuneau că existau depoziţii scrise de prieteni apropiaţi, verificate de cadre specializate, şi stenograme după convorbiri telefonice cu membrii unei grupări coregrafice din Franţa, chipurile continuatoare a celebrelor *Balete ruse* conduse de Diaghilev. Ştii doar că emigrase cu trupa lui la Paris, imediat după revoluţia bolşevică. Plana asupra întregii noastre familii acuzaţia de spionaj. Şi tocmai acum şi-a găsit şi Orlov să ceară azil politic în State. Preţul pentru a fi lăsată în pace era vânzarea lui Leon." „Nu pot să cred. Şi ce ţi-au cerut?" „Să-l reclam că m-a violat cu bestialitate. Am făcut ce mi s-a cerut, de frică." Lonko a simţit în prima clipă o pornire de fiară, nu de om. Ştia cât e de nevolnic şi de pirpiriu, nu era în stare s-o strângă de gât… şi atunci l-a apucat o poftă sălbatică să-şi înfigă colţii în beregata ei. Olguţa trăgea abia respirând din ţigară. „Şi-l iubeam. Îl iubeam ca o nebună. Lonko, încă îl mai iubesc şi l-am atras în cursă. Le-am spus netrebnicilor ălora ziua şi ora exactă când să năvălească în locuinţa mea ca să-l prindă asupra faptului. Şantajul şi violul faţă în faţă. Sigur, la început atracţia dintre Leon şi mine a fost de natură strict profesională. El era modelul meu, eu descoperirea lui. Pe urmă ne-am legat într-un proiect comun. A început să-mi dea lecţii în particular. Îşi recăpătase vlaga şi încrederea că are încă mult de dăruit acestei vieţi. După câţiva ani de eforturi supraomeneşti am atins nivelul la care şi-a dorit să mă aducă. Lui, numai lui îi datorez ce sunt azi." Lonko se simţea din nou copilul adormit pe scena de la „Palais de danse", când clonţul condorului împunsese luna verde, prăbuşindu-se amândoi cu un zgomot asurzitor în hău. „Şi el chiar s-a atins de tine?" „Era la mine în dormitor, în ziua şi la ora stabilite. Îmi era îngrozitor de frică. Ştiam ce urma să se întâmple. Jucam un rol de care mi-era silă, dar, în acelaşi timp, nu jucam niciun rol. Îl doream ca o nebună. În toţi acei ani de studii zilnice, când îmi ridica piciorul asudat tot mai sus, când braţele mele sub degetele lui se modelau după forma gândului său, când îmi îndrepta umerii ca şi când ar fi trebuit să-mi desfac aripile… înţelegi, Lonko? La

început a fost atingerea gândului şi pe urmă degetele lui pe trupul meu, care făceau să-mi vibreze toţi nervii. Simţeam ce simt corzile unei harfe. Şi m-am lipit de el. Cu pieptul m-am lipit de pieptul lui. Era transpirat, respira precipitat. M-a apucat brusc de păr şi, dintr-o singură mişcare, m-a trântit pe pat. Ochii lui exprimau ură, scârbă şi frică animalică." Da, ştiu, îşi spunea Lonko în gând. Ştia ce spunea Leo în clipa aia: „Trebuie să trăiesc!" şi Olguţa devenise fata aia evreică, moarta aia de 16 ani cu ciorapii trei sferturi albi, stropiţi de sânge. „Leon s-a repezit la uşă să fugă. Ura situaţia în care îl adusesem mai mult ca moartea. Asta arăta faţa lui. Şi atunci s-a deschis uşa şi au intrat. I-au pus cătuşele. «Porc de câine, parcă ne cunoaştem de undeva», a zis Otto Schalke. «Violator mizerabil, îţi plăcea să cordeşti mortăciuni. Nu poţi să negi, am fost martor! La Canal o să-ţi putrezească oasele.» Mie mi-au pus un pled pe umeri şi ne-au dus cu o dubă în Rahova." „Şi cu Leo ce s-a întâmplat?" „Atunci l-am văzut ultima dată. Eu a trebuit să dau o declaraţie scrisă cum m-a brutalizat. M-a întors cu faţa în jos, m-a lovit cu cureaua peste fese şi m-a violat cum intri într-un bărbat, am scris. Plângeam cu sughiţuri. Înţelegi, Lonko? Numai Otto Schalke ştia că «agresiunea bestială» a lui Leon nu era violul, ci numele, care îi fusese scris cu fierul încins pe piele ca la vite: Leon Schallmon, bancher evreu."

Bărbatul ăla slab, cu faţa arsă de soare şi pieptul ivindu-se alb, ca o platoşă de os, din deschizătura cămăşii „antijeg", în pantalonii largi de doc, mânjiţi în toate culorile curcubeului, poartă pe cap un coif din hârtie de ziar, de sub care ţâşnesc şuviţe de păr negru într-o totală neorânduială. În mâna dreaptă ţine o găleată plină cu o vopsea bej şi în cealaltă o bidinea din care picură stropi mari pe treptele unui bloc în construcţie. Prin dreptunghiul ferestrelor nemontate încă apare imaginea parcului, parcă decupată dintr-un album, cu verdele compact al frunzişului, umbrind şirurile de scaune cu îndrăgostiţi şi pensionari, sălciile bălăcindu-şi crengile în apa cuminte a lacului şi câte-o barcă din care îşi ia zborul un râs de fată… Bărbatul abia urcă scara fără balustradă. Nu-ţi poţi da seama dacă e obosit sau vrea să prelungească plăcerea de-a urmări un film până la sfârşit. „Hai, mişcă, mişcă-ţi răschitoarele alea. Piele, c-aici lucrăm la normă; parcă te-auz diseară: «Dă şi mie, nea Petre, o pătlăgică, să mai dreg gustu' pâinii, că aşa, goală, îmi stă-n gât», da' tu ce crezi, băi, coate-goale, că io cât o să te ţin, na şi nişte slană, ia şi-un gât de ţuică, ce-s io, tactu? Mâine, poimâine o să-mi ceri să vopsesc şi tocăria asta în locul tău." Sam înghite şi tace. Sam e totdeauna cuminte. Sam ştie că el n-are voie să-şi dea pe faţă orgoliul. El

tace şi ascultă sau spune: „Scuză-mă, n-am vrut să te supăr“. Urcă încet scara improvizată. Picioarele îi sunt nesigure, parcă i se clatină ceva în cap, cum se clatină vopseaua în găleată. Mi-o fi crescut iar tensiunea, că nu puteam să moştenesc ceva mai acătării de la Papa Levy decât nenorocita asta de tensiune oscilantă. Acum intră într-un cub complet gol, de 2,25 pe 2,25; doar o uşă de lemn, abia geluită, sprijinită de un perete cu tencuiala proaspăt uscată. Pardoseala de ciment e rece. Sam se aşază turceşte pe jos, scoate un chiştoc din buzunarul pantalonului şi-l aprinde. În viitoarea bucătărie nu bate soarele. Vine o boare răcoroasă. Nu s-a mai întâlnit de la judecata aia cu niciun coleg. După vestea morţii lui Gigi – culmea, când Stana i s-a aruncat în braţe, înecându-se în hohote de plâns: „Cum, cum a putut să facă aşa ceva? Trebuia să rabde, trebuia să le înghită fecalele spurcate, să se-nece cu ele, să le vomite şi iar să le-nghită, să urle când îi smulgeau unghiile până leşina şi nu mai ştia de el, să stea în apa îngheţată până nu-şi mai simţea gleznele, că în cele din urmă şi durerea cedează. Unde i-a fost instinctul? De ce n-a vrut să trăiască ca orice om viu, Sam, asta mă doare cel mai tare. De câte ori trec prin dreptul Academiei, mi se pare că-l văd. Atunci îmi vine să-l iau la palme până-i dă sângele pe nas, Dumnezeule, nu-l pot ierta pentru asta. E uşor să-l judeci pe unul dacă n-ai fost în locul lui, o să-mi spui, dar în situaţii-limită eu îl înţeleg mai bine pe trădător decât pe sinucigaş!“. După ce a fost exclus din facultate, Sam a evitat să se mai întâlnească cu cineva. Poate că-i era ruşine. Nu numai fiindcă toţi aflaseră că Leon, tatăl lui, violase ca o brută o minoră… siluirea aia era echivalentă cu un incest. Dar lui Sam îi era ruşine mai ales de cum arăta.

Cum să fi acceptat Dina Burghelea sau Mona Giurescu sau Catinca Ralea să se arate pe Calea Victoriei cu unul în tenişi şi cu pantalonii stropiţi de sus până jos de vopsea? Numai Stana, în durerea ei, nici nu mai vedea că era compromiţător pentru o studentă să se afişeze, în buricul capitalei, cu un salahor… Stam pe o bancă în spatele statuii Maicii Smara, în Cişmigiu – n-ar fi exclus ca pe aceeaşi bancă să fi stat cândva Erinia cu prof. dr. Artur Sterian –, şi vorbeam de Gigi. Ea îmi povestea de noaptea de Înviere, când s-au întâlnit întâmplător la biserica Sfinţii Voievozi şi pe urmă el a condus-o până aproape de casă. Locuia încă la părinţi, undeva pe o stradă cu trei fabrici, Zamfirescu, Vulcan şi Fichet. Într-o mahala, dincolo de şină, cu case mici, vagon, cu marchiză, geamlâc şi grădini, din care răzbătea miros dulceag de salcâm… şi merii mai erau înfloriţi. Stana povestea cum Gigi s-a

oprit brusc undeva, pe lângă Şcoala de Război, şi i-a spus s-o ia înainte, fără să se uite în urmă, că o să vină după ea. Peste vreo cincisprezece minute i-a auzit paşii în spate. A luat-o de mână şi i-a spus: „Nu mă întreba nimic. Sunt urmărit!“. Sam îşi dădea seama că Stana îl căuta ca să aibă cu cine vorbi despre Gigi. „Gata! La treabă!“, strigă nea Petre. Bidineaua se scufundă în vopseaua smântânită, cum e cafeaua cu lapte când o uiţi în ceaşcă două zile, până se îngroaşă şi devine cremoasă, semn că s-a alterat. Pentru stinghii şi colţuri foloseşte pensula care pătrunde până în marginile cele mai înguste ale lemnului. Miroase vag a clei şi lac. Ameţeala din cap se accentuează, ca atunci când închide *Elogiul nebuniei* de Erasmus şi cedează acelor asalturi ale trupurilor tuciurii, durdulii şi păroase, mirosind a sudoare, pe care le cheamă Zambila, Chira, Chitila… Le încalecă acolo, pe sacii cu ciment. Le ridică fustele înflorate până la brâu, parcă deschide un borcan cu măsline sau cu ciuperci. Ele nu poartă chiloţi… şi începe să se mişte, mai întâi de silă bucuros, cum zicea uneori Papa Levy, şi pe urmă, mărind ritmul dătător de plăcere, stimulat de acompaniamentul sonor al acelor guri, pe care evită să le sărute. Nu ştie de ce.

Olguţa,

Încet, încet, intru în normalitate. Nu dau şi nu cer verdicte morale. Nu sunt adeptul dictonului „dinte pentru dinte şi ochi pentru ochi“, nici al celebrului titlu dostoievskian Crimă şi pedeapsă*... sper ca rândurile mele să ajungă la tine. Nu-ţi reproşa deci nimic, pentru că eu nu am dreptul, nici puterea, nici voinţa să judec pe cineva. Aşa că lasă-ţi conştiinţa să hiberneze. Nu cer de la tine decât să-mi trimiţi un şal şi o pereche de şosete de lână. În rest am aici de toate. Nu-ţi reproşez nimic. Trebuie să trăieşti! Realizează-ţi visul.*

Leon

Bărbatul în uniformă, cu mantaua care-i ajunge până la jumătatea cizmelor, ţine într-o mână înmănuşată cartea poştală, pe care i-a întins-o fata aia cu părul roşcat, strâns la spate ca o coadă de vulpe. Se chinuie să descifreze scrisul în vârtejul de zăpadă. Între ei e un gard prevăzut cu sârmă ghimpată. Vorbesc unul cu altul printr-o mică deschizătură, amenajată special pentru comunicarea cu miliţianul de serviciu.

— Legitimaţia dumneavoastră! se aude glasul bărbatului.

Fata scoate un portmoneu din sacoşa de pânză şi îi întinde buletinul. În tot acest timp bate ritmic stratul de omăt îngheţat cu bocancii ei mici. Din când în când îşi scoate mănuşile cu un deget şi-şi freacă mâinile cu zăpadă.

Sunt roşii şi ude ca peştişorii mici din acvariu. Parcă-i înfige cineva ace de gheaţă sub unghii. Le şterge cu cojocelul de piele întoarsă. Viscolul se-nteţeşte şi pulberea de zăpadă le intră celor doi în ochi şi în gură. Nu se prea văd. Se şi aud greu din cauza şuieratului continuu.

— Numele.

— Boiko Olga.

— Ăsta nu-i nume românesc. Naţionalitatea.

— Rusă.

— Aha. Scopul vizitei.

— Am primit cartea poştală pe care o aveţi în mână. M-am interesat la închisoarea Văcăreşti, de unde a fost expediată. Credeam că e acolo. Mi s-a spus să-l caut la Poarta Albă, că în baza cărţii poştale are drept la vorbitor.

— Nu se poate. Deţinutul nu e disponibil. E plecat la deszăpezire cu alte loturi.

— Şi când se întoarce?

— În orice caz, nu mai devreme de 6 seara…

— Dar eu… dacă n-am voie, nu insist să intru. Măcar… ei pe unde trec? Pot barem să-l văd de aici? I-am adus şi un pachet.

— Sunteţi cununaţi legitim?

— …Da.

— Certificatul de căsătorie.

— Nu-l am la mine. N-am ştiut că trebuie să-l aduc.

— Atunci nu se poate. Reveniţi altă dată, peste nişte luni, când o să-i vină din nou rândul la corespondenţă şi la vorbitor.

Olguţa lasă capul în jos. Simte nodul ăla urcându-i-se-n gât şi împiedicând-o să vorbească. Dă doar din cap şi se întoarce pe poteca pe care venise. O găseşte cu greu. Zăpada a acoperit-o de tot. La fiecare pas, picioarele ei mici se scufundă până la genunchi în omăt. A şi căzut de câteva ori pe stratul alb şi gros ca pe pilota pe care sărea, când erau copii, cu Boris, până ce pânza umflată crăpa la cusături şi casa se umplea de fulgi de gâscă. Începe să râdă ca atunci. Nu-i nimic. „Şi mâine-i o zi“, nu spunea Scarlett aşa? La 18 ani nimic nu e greu, gândeşte pentru sine Olguţa şi îi apare Gigi în faţă, aruncându-se în gol de pe scara de fier. Îi povestise Leon de el, că era prieten cu Sam, atunci, când au stat pe iarbă la căminele studenţeşti. Chiar, Gigi cât avea în vara lui ’50, când venea pe scara de fier de la duş? 20. Oare nici la 20 nimic nu e greu? Şi, deodată, cade iar într-o afundătură, unde zăpada îi ajunge la şold. Pachetul îi zboară din mână. Îl

rostogoleşte vântul până se opreşte în bordura unui drum mai larg, unde zăpada a fost măturată de viscol. Din direcţie opusă înaintează, cu greu, un bărbat la vreo 40 de ani. O vede cum se opinteşte să iasă din nămeţi şi e complet dezorientată în pustietatea aia polară, ca un câine de sanie pe care stăpânul l-a scos din rândul celorlalţi şi l-a lăsat în drum.

— Cum aţi ajuns singură pe urgia asta tocmai aici, la Poarta Albă? Nu păreţi de prin părţile noastre.

— Nu, am venit din Bucureşti. Logodnicul meu e deţinut aici, mi-a scris şi i-am adus un pachet. Nu m-au lăsat să-l văd şi nici pachetul nu mi l-au primit.

— Aţi avut noroc că v-am văzut. Sunt factor poştal în Medgidia. Am o căsuţă acolo. Locuiesc cu nevasta şi cu cei doi copii. O să luăm cursa, dacă mai circulă. De nu, o luăm pe jos. Trebuie să mâncaţi ceva şi să vă odihniţi… Vedem şi ce tren aveţi mâine-dimineaţă spre Bucureşti.

— Vă mulţumesc mult, dar nu ştiu cum să fac să ajungă pachetul.

— Nu vă faceţi griji. O să mă ocup eu de asta.

Autobuzul vine ticsit de târgoveţi cu papornițe. Miroase a ţuică şi a oaie. Toţi au cojoace. Toţi au căciuli. Aburii din gură formează pârâiaşe pe pereţii autobuzului. Acum toată maşina aia îngheţată bocnă duhneşte a transpiraţie şi usturoi. Olguţa simte că totul se clatină în jurul ei şi vede doar nişte umbre care se pierd în ceaţă.

— Ce stai, bre, ca un belfer acilea cu curul pe două scaune, nu vezi că tovarăşa e gata să leşine? Dă-i locu', ce-aştepţi?

Omul se ridică de voie, de nevoie, mormăind:

— Tovarăşa, ziseşi, da' de unde o pescuişi, că p'icea, pă la noi, tovarăşele nu-s aşa firave…

Olguţa cade fără vlagă pe bancheta a cărei îmbrăcăminte de vinilin, tăiată cu briceagul, dă la iveală buretele galben-maroniu cu găuri negre, în care sunt înfipte câteva chiştoace. Poştaşul din Medgidia are o casă vagon, compusă din trei camere. Se intră în sufragerie direct din curte. Bucătăria e separată de casa propriu-zisă. Lângă ea se află o magazie de scânduri, plină cu lemne, iar „căcăstoarea" e, de fapt, o gaură într-o improvizaţie de podea de un metru treizeci într-o cabină din scânduri, amplasată în fundul ogrăzii, lângă coteţul orătăniilor. Lipită de uşa privatei stă tot timpul o găleată cu apă. Acum a acoperit-o zăpada.

— Poftim în casă, tovărăşică, la noi e strâmt, da' de linişte nu ducem lipsă, că ăi mici i-am trimis la bunici. V-am pus apa pe plită la încălzit şi

camera asta e pentru dumneavoastră, după ce îmbucaţi ceva, puteţi să vă odihniţi în voie.

— Vai, nu ştiu cum să vă mulţumesc. Sunteţi îngerii mei păzitori. Vin pentru prima oară în Dobrogea. N-am văzut decât Constanţa şi plaja de la Mamaia. Nu puteam să-mi închipui că dobrogenii sunt atât de ospitalieri.

Olguţa se spală în bucătărie. Ligheanul e aşezat pe un scaun de lemn. Săpunul e nefolosit. Are pe el, ieşit în relief, conturul unei chei. Olguţa îşi aminteşte că şi în copilărie folosea acelaşi săpun Cheia şi mai era unu' care mirosea la fel, a sodă, dar se chema Cămila. Îşi freacă subţiorile, coboară cu cârpa plină de spumă pe burta „plată ca o tipsie", aşa îi spusese primul ei iubit când a văzut-o goală. Era student la ICEF. Când s-a întors în cameră, a găsit pe masă, într-o cană de tablă, o ciorbă de cartofi aburindă şi, într-un castronaş de lut, iahnie de fasole cu salam de vară. Lângă tacâmuri, pe-o farfurioară ciobită, era o bucată de marmeladă. Ce fericită ar fi fost să împartă toate astea cu Leon! Dar Leon nu mai vrea nimic.

— Avem şi desert, vedeţi? spune gazda.

— O, câtă osteneală v-aţi dat pentru mine! Nu mi-am închipuit niciodată că nişte necunoscuţi să…

— Păi, dacă nu ne-am ajuta noi între noi, tovarăşă dragă, de la cine să aşteptăm un strop de milă?

— Sunteţi nişte oameni foarte buni. Dacă soţul dumneavoastră ar putea rezolva şi chestiunea pachetului…

— Vă promitem că o să încercăm. Dar, iertaţi-mă, poate nu se cade, dumneavoastră cu ce vă ocupaţi?

— Vai, nici nu m-am prezentat, Olga Boiko. Sunt balerină la Operă, în Bucureşti.

— Sunteţi baletistă?! Adică vedetă. E o cinste pentru noi. O să vă vedem şi la televizor… Dacă m-ar auzi Nicu al meu, mi-ar spune: Mă, Tuţo, iar vinzi pielea ursului din pădure?

Olguţa nu ştie ce să spună. Femeia aia care i-a pus la dispoziţie casa, masa, patul ei, fără să-i ceară nimic în schimb, decât să stea puţin de vorbă cu ea, nu reuşeşte să închidă gura lu' tiotea Lidocika, care vorbeşte în capul ei: „Unde eşti, mamă, să mă vezi în ce familie am intrat?".

— Acum vă las să dormiţi. Nicu s-a dus la gară să vă cumpere bilet pentru Bucureşti. Mâine-dimineaţă aveţi tren la 11.10.

— E grozav! Patu' proaspăt primenit, lemnele trosnind în sobă îmi amintesc de copilărie, de casa bunicii… „afară ninge liniştit şi-n casă arde

focu'", era o poezie de Crăciun. O să dorm ca un prunc, dar… am fost sigură c-o să-l văd pe Leon, faţa lui când o să dea cu ochii de mine. Voiam să-i aduc puţină căldură. Chiar şi lucruşoarele astea, un şal, nişte şosete de lână, o căciulă. Când un bărbat în toată firea tremură de frig, nu te poţi gândi la el decât ca la un copil. Simţi nevoia să-l ocroteşti… iartă-mă, draga mea, vorbeam cu mine.

— Nu vă mai frământaţi atât. E timpul să vă culcaţi. Ne vedem dimineaţă. Noapte bună.

Nu ştiu ce să mai scriu! Să nu vă închipuiţi că propoziţia asta o citeşte acum Stana în caietul albastru cu însemnările lui Lonko Zander. Adevărul e că îl deschide din ce în ce mai rar şi însemnările, care la început erau aproape zilnice, acum apar după câteva săptămâni sau luni de absenţă. Eu nu-l cunosc pe Lonko. N-am vorbit decât o dată cu el la telefon, când l-a căutat prima oară pe Sam şi nici Sam nu mi-a spus, cu lux de amănunte, de ce l-a căutat. Ori i s-a părut prea important şi atunci a preferat să tacă – ah, psihologia lor de ghetou, să trăieşti tot timpul cu respiraţia urmăritorului în ceafă! –, ori i s-a părut prea puţin important ca să merite efortul. Ţinea atât de mult la „a nu avea nevoie de nimeni", încât şi conversaţia i se părea o formă de a cere o favoare. Avea totuşi ceva din taică-său. Ăla a preferat copilul căruia i-a salvat viaţa prin propria voinţă celui născut din ciocnirea întâmplătoare a voinţei lui cu o voinţă străină. Privind astfel lucrurile, Leon e un monstru de egoism şi de orgoliu. Parcă s-a născut după dictonul liberal „Prin noi înşine!". Cred că semăna cu Erinia până la un punct sau… dar de unde să ştiu eu cum era inginerul din München, Heinrich Schmidt? Bat apa în piuă. Adevărul e că nu ştiu ce să mai scriu. Mi s-a terminat cheful şi mi-e somn. De ce? Fiindcă acum cei doi protagonişti, pe care trebuie să-i aduc la rampă, sunt Otto Schalke şi Lonko Zander. Adică cei ieşiţi din creierul meu de bărbat şi neavând nicio legătură cu superbele momente totale, când luna mea personală intră în conjuncţie cu soarele meu personal, iar sângele se lasă de bunăvoie purtat în albia lui, dinainte stabilită, fără să-l forţez să-şi iasă din matcă. Şi de ce ar trebui să continui să-mi pun creierul să procreeze prin el însuşi, că nu sunt Zeus şi deşteapta aia, ieşită din capul lui, nu e genul meu… oricât i-aş iubi eu pe cei liberi şi numai pe ei. Leon e un exclusivist absolut, Sam doar unul relativ. Aş putea scrie despre Crin, el e unul demn de creierul meu. Se roteşte pe firmamentul greu accesibil al stelelor căzătoare, vreau să spun, al celor care se încumetă să facă saltul mortal. Crin face parte din categoria nobilă şi extrem de rară a exclusivilor,

deci a excluşilor absoluţi. Puteţi să credeţi ce vreţi. El e demisionarul meu, liberalul meu preferat, câinele meu de sanie cu ochi albi şi cerul gurii negru. Îmi aminteşte de adoratul proscris Onkel Dumitro. Mi-ar fi plăcut să-l nasc din creierul meu şi aş fi acceptat chiar să mi se spună „Fecioara cu crinul". Nu ştiu dacă aţi observat, dar mi-am intrat în mână. O să-i fac o vizită lui Ottoschatzi la ferma lui din Tomnatic. Vreau să-i cunosc caii, pe care am înţeles că-i iubeşte pe faţă, ca orice bănăţean, fiindcă, din câte ştiu, nu există cai de rit mozaic… Şi mai vreau să-i pun hamul micuţului Lonko şi să-l fac să mă poarte pe drumurile lui sau să-l mân încotro ţin eu s-ajung… oricum, cine vrea să scrie în continuare cu litere albe pe filele unei cărţi negre ştie că nici el şi nici celălalt nu decid, aşadar şi „prin mine însămi" e o păcăleală, fiindcă numai *drumul* decide… şi atunci mă întreb de ce au mai toţi oamenii câte un moment când vor să-şi scoată gândurile din ei şi să şi le tezaurizeze într-un caiet, într-o carte, într-un CD… de la păstorii uitaţi printre câinii lor în creierii munţilor şi până la bancheri, deţinuţi, eleve de pension, prostituate, psihotici… tot ce-am scris în ultima frază e valabil şi pentru sinucigaşi. Ce curios! Gata, e 6 seara şi trebuie să pun un colet la poştă. Se închide la 8. Atâta pagubă, că tot nu ştiu ce să mai scriu… Acum stau la rând la poşta de la Auchan. Au trecut zece minute. Mi-am şi pierdut răbdarea: număr în gând, mişcându-mi buzele, câţi sunt înaintea mea. La 20 renunţ. Îmi lungesc gâtul peste umărul celui din faţă, să văd dacă are în mână scrisori sau mandate poştale sau facturi pentru plata telefonului sau a luminii. „După 23 de ani credeam că am scăpat de cozi", spun cu glas tare. Nu-mi răspunde nimeni. Exact ca atunci. Nu de frica Securităţii… dar de ce să-ţi pui mintea cu o baborniţă care vorbeşte singură şi are o gură boţită şi roşie ca un cur de maimuţă? Aşadar, toată lumea tace. Iar stânjeneala aia când o să ajung la ghişeu şi o să introducă numele destinatarului în calculator. „Cum îl cheamă pe destinatar, că nu înţeleg ce scrie aici?" Vocea funcţionarei din spatele geamului e ca mâncărimea, când îţi intră o furnică în sutien. *Elisabeth Kleinschmidt*. „Spuneţi pe litere." „Elena, liliac, iepure, săpun, arpagic, biscuit, elena, tangou, haralambie – şi acum cel de familie: kilogram, liliac, elena, napoleon, săpun, clovn, haralambie, motan, iepure, dac, tangou." „Cred c-aţi sărit o literă, lipseşte un iepure, după *ch* trebuie să vină un iepure, normal, numele e *Kleinschimidt*, nu?" „Nu, doamnă, aici e fără iepure, nu e un nume românesc." „Aha, destinatara e evreică?" „Nu, e săsoaică." „O fi neam cu ăla, cum îi spune, Johannis, de vrea să fie preşedinte şi nu ştie să spună decât *da* şi *nu* pă româneşte." „Trebuie să

specific naţionalitatea?“ „Gata, mi-ajunge. Luaţi-vă pachetu’ că mai sunt şi alte oficii poştale.“ „Hai, cucoană, cară-te odată de-aici! Stăm de-o oră şi nici nu ştii ce vrei. Dacă Elisabeth se năştea la Fălcoianca sau în Bolintin, i-ar fi zis Veta, simplu, frumos şi pe înţelesu’ tuturor…“ Stana nu mai gândeşte cu glas tare; nu cumva chiar am luat-o razna? Şi aseară m-a repezit Rona la telefon – ea n-are decât 70 – că am confundat Turcia cu Bulgaria şi Insula Şerpilor cu Insula Paştilor. În fiecare zi încurc tot mai multe lucruri. Duminică, la cenaclu, povesteam o scenă dintr-un roman de Jean Genet; mi-au trebuit vreo cinci minute să-mi amintesc cum îl chema şi o ţineam una şi bună că era *Călătorie la capătul nopţii* de Céline. Sunt zile când gândurile mele fac triplu salt mortal cu o precizie acrobatică fără cusur şi zile când spun *stand* în loc de *stend*. Să fie Alzheimer sau demenţă senilă? Şi ce-i cu asta? Poţi scrie foarte bine că Anna Karenina trântea uşile şi madame Chauchat s-a aruncat înaintea trenului. De ce caut eu cu disperare poeziile lui Hölderlin, din perioada lui de „noapte a minţii“, cum frumos spune Ciutacu la cel mai abject post de televiziune. Ce te opreşte să-ţi inventezi în scris o altă memorie? Ideea asta mi-a venit azi, către ziuă. Înainte de a se lumina, când te trezeşti brusc, pe la 4, leoarcă de sudoare, strangulată, numeri minutele şi pândeşti cântatul cocoşilor. Da, am să scriu până o să-mi dau sufletul şi, la primul *cucurigu*, ultimul aer din mine se va elibera luând cu el orice părere de rău că ei nu au văzut câte carate are aurul măselei mele de minte. Ha, ha, să fie sănătoşi, eu am să rămân vie printre morţii ăştia care put a maghernița aia unde se beleau câinii la ecarisaj. Stana pleacă de la poştă şi se-ndreaptă, prin furnicarul de oameni cu cărucioare încărcate cu cozonaci şi ouă roşii, ambalate în cofraje pe care scrie „Hristos a înviat!“, spre raionul de papetărie, să-şi cumpere un caiet studenţesc. Noaptea trecută s-a pomenit aşa, deodată, cu romanul gata făcut. Nu-i rămâne decât să-l transcrie. Nu trebuie să dea foile ca să-l citească. Un text de 250 de pagini se configurează în capul meu, o carte gata scrisă într-o perfectă ordine. Cartea celor trei singurătăţi. Şi ce-s astea? Stări, categorii, existenţe? Nu ştiu. O să mai vedem.

Motoraşul de metal, burtos şi strălucitor ca vailingu’ în care frământă aluatu’ de palacinte Katinéni, bâzâie asurzitor, împins de mâinile puternice ale bărbatului. Şaibele, bine ascuţite, se rotesc la turaţie maximă şi retează smocurile crescute alandala pe pajiştea celei mai arătoase gospodării din Tomnatic. Cine mai are în *anno Domini* 1950, în Republica Populară Română, o maşină de tuns iarba? Ottoschatzi aude nechezatul turbat scos de

Orban şi de Jula. Caii se cabrează ca scoşi din minţi, îşi dau ochii peste cap, îi îngrozeşte uruitul ăla care nu seamănă cu niciun urlet de animal ori e mirosul sevei scurse din iarba tăiată ce se varsă în măruntaiele omului şi ale animalului ca o transfuzie. Bărbatul ştie că Orban şi Jula poartă în ei dorul după acea iarbă fără zăgazuri din pusta panonică, răscolită, cu aproape două milenii în urmă, de copitele cailor sălbatici. Ştie că sângele trece din tată-n fiu şi nu se gată niciodată, numa la ăi din rase străine nu trece şi, dacă-i musai să treacă, ăl de-l primeşte îi blestemat să-şi piarză locu' pe faţa pământului. „*Mit csinàlsz*[218] Ottoschatzi, vin' să mânci ceva." „Dă-mi pace acu, Katinéni, îndoapă-ţi gâştile, nu vezi că mi-s ocupat să tunz iarba? Oi munca cân' gat treaba." Opreşte motoru', că prea şi-or ieşit din minţi caii ăia, şi se duce la grajd. Îşi pune palma dreaptă pe fruntea lui Orban, însemnată cu o stea albă, şi-i vorbeşte în şoaptă, cum face şi cu Gus, după ce-l loveşte. *Schon gut! Schon gut!*[219] Pe urmă îşi lipeşte obrazul roşu şi asudat de botul negru al Julei, mai moale şi mai excitant decât toate ispitele pielii de femeie. Un curent fierbinte îi străbate şira spinării ca un piron. Judith – de unde i-o vinit tomna acu' în cap numele ei? Şi, ca un reflex, *büdös kurva*, urmat de scuipatul gros lângă copita iepei. Nu şi-o poate scoate din cap. Pantofiorii ei mici şi ciorapii roz, ochii ăia de cicoare mai tăioşi ca roţile maşinii de tuns iarba… *Je suis la professeure*. Limba asta, *er*-ul ăla cu care se termină propoziţia, sunetul scăpat din gâtlejul ei ca un inel de-argint, rostogolit din deget până sub banca lui. Simţea atunci un chef nebun să-şi vâre limba în coridorul ăla alunecos de sub vălul palatului, s-o sufoce… Ce-avea Judith atât de special şi de ce stârnea limba ei în urechile lui aşa o răscoală. Cine ştie ce neamuri neştiute, ce venetici, doară aici, în Tomnatic, s-or încrucişat multe faite, c-or vinit şi din Franţia neamuri mari dă meşteri şi gospodari bogătani, ce ştiu eu ce Jean sau Pierre or fi ficuit-o pe *Urgrossmama*[220] Wilhelmine la sălcioară şi-or fi picat şi la mine-n sânge niscai fainoşaguri d-ăstea frânţuzăşti. *Jaj nekem*, că nu crez să fie de la Katinéni, nici dă la mumă-mea, pă care n-am cunoscut-o. *Az nem lehet!* Se aşază pe o buturugă, pe care tăia buştenii cu săcurea şi scândurile cu ferăstrăul. Katinéni ţinea gâsca îndopată între genunchii ei ca doi bolovani. Cu latul palmei apăsa capul păsării pe butuc şi cu mâna cealaltă lovea fix pă mijloc gâtul lung şi alb cu toporişca. Sângele sărea ca din ţâşnitoare. Katinéni strângea şi mai tare gâsca între picioarele ei, să nu înceapă a tănţui prin ogradă. Aşa îi veneau în minte lui Ottoschatzi scene dintr-un film mut. Acum era *mint egy tojás*, cum zicea Katinéni. *Németország* nu exista pe

atunci decât undeva în manualul de geografie şi nimeni nu gândea că el, Ottoschatzi, care zicea când să ridica de la masă: *Nagyon jó volt*[221]. *Köszonöm*, Katinéni! şi ţopăia prin ogradă, pe sub pruni, cântând de răsuna toată uliţa: *Az a szép, az a szép, akinek a szeme kék…*[222], o să ajungă torţionar la Sachsenhausen. Oare pe atunci o cunoscuse deja pe Judith, *madame la professeure*?

Sunt sigur că există o mână care mută pionii, îşi spune Lonko în gând, masându-şi muşchii gemeni, întins pe pat cu genunchii îndoiţi. Nu-i ieşea din minte discuţia avută cu Olguţa. Nu există hazard. Suntem toţi captivii unui proiect; clişeele pozelor ratate ale marelui proiectant, de-aceea purtăm cosmosul în noi, toate minunile şi dezastrele lui. Şi, culmea, nu doar materia vie, nu numai omul cu steliţii lui animali şi vegetali… iar am luat-o razna: o să-ncep să vorbesc cu şifonieru', ca Leo. Chiar el mi-a spus… când a fost asta? Dar şi materia moartă… Ce e o celulă? Ce e o moleculă? Ce sunt ele altceva decât formaţiuni galactice, fiecare cu soarele şi haremul lui de planete? Şi-atunci, sunt eu, liliputanul saltimbanc, marea excepţie de la regulă, sunt eu mingea lor de fotbal, cu care se joacă în recreaţie? Şi cu Leo ce-au făcut? Calul lor de curse, sacul de antrenament, salteaua mânjită cu excremente, robotul care vorbeşte cu moarta? Se pare că acestui cosmos nu-i plac nici uriaşele roşii, nici piticele albe, le transformă pe toate în găuri negre. Dar ăia mari din trecut, în veci pomeniţi, nemuritorii, cu cohortele lor de învăţăcei, un Zarathustra, un Confucius, un Socrate, un Michael Jackson, toţi Robinsonii care au renunţat la bucuriile lumeşti şi toţi sfinţii ăia canonizaţi, cu moaşte sau fără, cu pelerinaje, cu prapuri, cu grătare şi iahnii de fasole, că mă şi întreb, fără de prihană să fi fost ei, rătăcitori aşa, bărbaţi de bărbaţi, mereu prin pustie, atunci de ce părintele Serghie şi-a tăiat ce şi-o fi tăiat… dacă purta cosmosul în el? Cine putea să ne dea nouă prihana şi pofta ca maşinăria să funcţioneze, dacă nu chiar el, cosmosul? Şi uite, mă gândesc că tot ea, prihana, naşte dorinţa care ne ţine în viaţă şi lăcomia care ne risipeşte ca pulberea-n vânt. Aici e bifurcaţia, iadeşul, între ascultătoarea dorinţă a trupului şi nesăţioasa, mereu anarhica dorinţă a minţii… vezi, micuţule Lonko, nu-i mare scofală să fii filosof. Acum înţelegi de ce te certai cu toţi elevii de la „Sava“, când citiseşi *Muntele vrăjit*, că numai tu îl iubeai pe Naphta, când toţi ceilalţi îl iubeau pe iluministul Settembrini. Evident, viaţa trebuie să încerci să ţi-o explici, chiar dacă dai în gropi, că nici ăla n-o fi fost Confucius sau Buddha când a spus că „pe lumea asta sunt mult mai multe decât încap în mintea ta,

Horatio“. Şi-atunci ce facem, ştergem tabla neagră, după fiecare oră, cu buretele? Distrugem calendarele cu nume de sfinţi, reinventăm autodafeurile la toate alegerile europarlamentare, refacem anual numărul victimelor din lagărele de exterminare naziste şi din nesfârşita Siberie comunistă sau elogiem superioritatea tehnologiei morţii cu care opera blondul arian asupra metodelor primitive folosite de blondul slav? Ce facem, dragii mei muritori din toate ţările, uniţi-vă! Să echilibrăm balanţa, ca Auschwitzul ăla să nu se mai vadă de după ceaţa ucigaşă a Cernobîlului şi asasinii ofiţerilor polonezi de la Katîn să acopere metodele performante ale stilaţilor criminali spânzuraţi din voinţa de nezdruncinat a procurorului roşu de la Nürnberg. Oare putem fi atât de buni, de iertători şi leguitorul cum poate să fie drept dacă nu e răzbunător?! Că eu, Lonko Zander, altă dreptate nu cunosc decât „Ce ţie nu-ţi place, altuia nu-i face“ sau „Ochi pentru ochi şi dinte pentru dinte “, ceea ce e acelaşi lucru. Cel care se retrage din joc pierde partida *par délicatesse*. E un om mort! Şi infailibilul Günter Grass a reintrat în graţia publicului german abia după ce a scris *În mers de rac* ca să se reabiliteze, fiindcă nu şi-a declarat culpa de neacceptat pentru „nepătatul“ popor arian; aderarea la *16 ani* la Waffen-SS. Păi, n-avea Grete dreptate când repeta zilnic, ca anunţarea timpului probabil după buletinul de ştiri, „Tu n-ai nimic de spus rău despre Germania!“? Aşadar, *ce-i de făcut?*, vorba lui Lenin, altul despre care n-ai nimic rău de spus… unde eşti, mamă, să mă vezi în ce familie am intrat? Fără îndoială, Lonko Zander era un excentric care trecea ca un meteorit prin lumea modernă bucureşteană. Nelipsit de la concertele Filarmonicii, cunoscând trei limbi străine la perfecţie: germana, franceza şi engleza, se bucura de amabilitatea celebrităţilor de a-i acorda interviuri care se prelungeau uneori peste o oră. Nu ştia nici el dacă îşi făcuse oarecare notorietate datorită baletului sau datorită interviurilor luate lui Yehudi Menuhim, Ulanova, David Oistrah, Maia Pliseţkaia, Sir John Barbirolli, Sviatoslav Richter, Zubin Mehta ş.a. Micul dandy, foarte stilat, le stârnise de mult curiozitatea celor de la Securitate, dar cum să ataci pe faţă un solist al Operei Române, secretar BOB, care ţinea săptămânal rubrica artistică în organul central al RPR, publicându-şi interviurile cu marile personalităţi internaţionale care se arătau, culmea, mari admiratori ai culturii noastre socialiste… Se pare că, de când există, lumea e guvernată mereu de acelaşi principiu: „O mână spală pe alta, eu vă spun vouă că săpunul BOB unic le spală pe-amândouă!“, textul unei reclame *en vogue*[223] pe atunci care se putea citi şi

aşa: BOB (Biroul Organizaţiei de Bază) şi *unic* (Partidul Unic). Era o lume minunată şi nu îţi trebuie prea mult spirit şi un picuţ de cinism ajungea ca să râzi de dimineaţa până seara, mai ales că în 1964 s-au deschis porţile cumplitelor camere de tortură comuniste, din care au ieşit schelete peste schelete, unii ca să moară, alţii ca să supravieţuiască, unii să tacă definitiv *par délicatesse*, „laşii", după spusele „eroilor" de profesie care, în schimb, vorbesc întruna dintr-o pornire nestăvilită de a juca ei rolul victimei. Perversă predispoziţie… să nu te poţi bucura nici de un Nobel, fiindcă dacă ai ajuns să înfigi steagul pe Everest, nu te mai crede nimeni victimă.

Toată noaptea o auzea bătându-i în piept cum bate unu' cu pumnul în poarta albă şi se trezea mişcându-şi buzele, vorbea încet, să nu-i trezească. Ei dormeau duşi între picioarele lui, în subţiorile lui, gardienii, nu-l mai vegheau, îl iubeau, îi umpleau singurătatea, aveau blana groasă, chiţăiau când visam urât, şobolanilor nu le mirosea pielea răpănoasă nespălată de-o lună… când îl îngăduia Sam să vină la ei, îl băga cu sila în cada care scotea aburi şi-l freca; peria aia ustura mai tare ca biciul pe coate şi pe călcâie până îmi da sângele Tu, *sweet*[224] Lucy, nu ştii nimic de aplauzele alea care izbucneau brusc din hău tornada se dezlănţuia când clonţul de fier împungea luna verde şi ea luna un balon de cauciuc sfâşiat cădea lin în visul copilului Harald nu ştiu cine era cel bun cine cel rău în acea înfruntare condorul luna pe scândurile camionului sângele fetei moarte pe masă urme de sos roşu uscat ieri am mâncat ostropel îmi tremură mâna lingura se varsă zeama rămâne în lemnul scrijelit cu briceagu' teancul de carnete e neatins coperţile bleu de carton le-am prins în clame cu maşina veche de fier ruginit nu s-au pătat pune-ţi cămăşuţa de batist Lucy toate erau mici de mărimea unei tălpi de copil… Bărbatul cu barba încâlcită, cu degetele maro de fumător înrăit tremura într-o haină de casă de molton, primită de pomană; nu şi-o scotea niciodată, era chiar pielea lui, şi-o scărpina, şi-o mângâia, şi-o lovea cu bătătoru' de covoare, până scotea prafu' din ea, pluteau scame pe cer, le urmărea cu ochii-n tavan şi aştepta. În stânga teancul de carnete, în dreapta castronu' de supă cu capacul de porţelan crăpat unde era orificiul pentru polonic. Leon îşi scutura acolo scrumul, Leon îşi depozita acolo chiştoacele pe care le lua din nou la fumat. Îşi întorcea carnetele pe toate părţile ca un bătrân legător de cărţi, deschidea unul la nimereală şi scria cu creionul prins cu sfoară de un cui înfipt în tăblia mesei. E curios că veghetorii, îngerii lui păzitori, cum îi numea el, nu rodeau sfoara aceea şi nici carnetele. Lucy Lucy Lucy iartă-mă, scria… de tot Leon de tot Lucy nu

mai plec pe lună plină în grădină în grădină în grădină în grădină în latrină e o vină care vină de rugină Lucy e a mea regină creştină băşină vai tu ce mare o ai când de pe ţărmul pe care-am fost născut cânta Erinia in mi so si re fa am să plec te rog dragă Lucy roagă-l pe Dumnezeu care? şi pe îngerii mei păzitori să nu-mi mai înfigă scobitori sub pleoape ca să nu dorm nopţi întregi şi ei să se schimbe din oră-n oră şi să mă pună să povestesc cum e să futi şi să baţi în acelaşi timp şi pe urmă să mi-o tragă unu' în cur şi altu' să mă lovească cu biciul pe spinare Lucy de din vale de Rovine grăim doamnă către tine ce frumos scriu eu poetul Leon fiul lui Levy Schallmon mare bancher din Anvers balerinul Leo condorul Leo care o iubeşte pe Lucy luna mea verde Erinia mea… Cineva bate la uşă. Intră în cameră o fată cu un cojoc pe ea şi cu o basma roşie, trasă pe frunte până la sprâncene.

— Vai, ce frig e aici, la tine, vere Leon, văd că ai surcele, de ce nu ţi-ai făcut focu'?

— A fost ieri Gyula şi mi-a spart lemne să am pe-o săptămână, da' eu stau mai mult în pat, sub plapuma asta, curg câlţii din ea şi m-acoperă, îmi ţin de cald, seara sting lumina şi vin prietenii la priveghi şi-mi ţin de cald…

Nuţi e fata Sicăi, doica lui Leon, l-a alăptat când locuiau încă pe Dacia. Îi aduce zilnic cratiţa cu mâncare şi o ia pe aia de ieri.

— Mi-ai adus şi pâine? Şi ţigări? Atunci nu-mi mai trebuie nimic.

— O să-ţi fac focu', da' ai grijă şi matale să nu să stingă, că-i un ger de crapă pietrele şi mi-e că te-oi găsi într-o bună zi îngheţat.

— Bine, bine, fă ce vrei. Pe mine lasă-mă să scriu.

Puneţi cămăşuţa bleu de batist Lucy acoperă alea două ochiuri osul pieptului n-are pic de carne pe el ce flămând client ai avut puişor
merci ça finit[225] *pe marginea terenului cuţitul lângă furculiţă armăsarul lângă iapă tropa-trop tropa-trop vine Leon din război fără cap fără cap…*

A şi trecut o jumătate de an, e 18 iunie, acuşi vin solstiţiul şi pe urmă „Schimbarea la Faţă“ şi „răcirea apelor“… ciudate vorbe. Nu am ştiut niciodată ce înseamnă. Am crescut din ele ca din rochiile vechi, nu mă mai încap, nu mai încap pe nimeni, nici pe Corina, nici pe Adela, nici pe Andra… e ca şi când le-aş povesti poetelor-eleve de la „Eminescu“, cu trei zile înainte de bac, despre picioarele lui Joséphine Baker. Ridicolul îşi scoate limba din toate cotloanele unei odăi din veacul trecut. Ieri am fost la nunta lui uncristian cu Oana Cătălina. În general nu-mi plac nunţile, fiindcă seamănă cu bijuteriile de scenă, dar de data asta a fost altfel. Mergeam cu un crin imperial în mână, cu cei patru poeţi iepuri după mine, şi deodată, la

Arhitectură, strigă unii blonzi, pe biciclete: „*Guck mal eine Hochzeit*". „*Ja, eine Hochzeit!*"[226] – le răspund mândră că sunt româncă şi ştiu nemţeşte (aplauze). Din bolta bisericii plouă cu stropi mari de lumină. Îngeri mici jucau fotbal în naosul bisericii. Mă gândeam că începuse Campionatul din Rio fără noi, de-asta ba râdeam, ba plângeam, ca-n Bacovia, „şi plouă, şi ninge, şi ninge, şi plouă". Descopăr, pe zi ce trece, că prea frumosul şi prea multul te fac să plângi. Oana Cătălina era o mireasă mai frumoasă decât crinul – evident, floarea, nu demisionarul. Uncristian, cel mai fericit mire din UE. Şi Isaia a dănţuit. Fiindcă, dacă nu-ţi foloseşti bucuria când ţi se dă, eşti cel mai mare păcătos. De câte ori mirele se uita la mine, îl confundam cu nepotul meu. Eram de-o vârstă. El cu ghiozdanul în spinare, Eu cu codiţe şi şepcuţă. Eram în imensul naos al Mitropoliei din Sibiu, alături de mama, tot într-o vară, tot într-un iunie, când am intrat în război alături de axă. *Heil Hitler!* Mama se ruga mai cucernic ca oricând şi nu ştiam de ce, fiindcă tatei îi trecuse reumatismul articular la Clinica celebră a doctorului Haţeganu din Cluj, iar mie doctorul Gârbea îmi scosese amigdalele şi aveam voie să mănânc îngheţată. Ştiu că nu era zi să nu citesc în ziare, pe ziduri, chiar şi pe bănci în Erlenpark, alături de o inimă desenată cu vopsea roşie, în care cineva imortalizase numele Heini-Liesl, fraza, mai insistentă chiar decât *Juden unerwünscht*[227], *Drang nach Osten*. Punctele cardinale sunt nişte magneţi cărora nu le poţi rezista. Nici nu căzuse bine Zidul, că Estul a şi început să simtă magnetismul irezistibil al Vestului, până când *Der Drang nach Westen* s-a extins ca epidemiile de ciumă şi holeră în Evul de mijloc sau ca năvălirile barbarilor din stepele pârjolite ale Asiei. Fenomenele astea anunţă, fără îndoială, ceva care s-a mai întâmplat. Ei fug. Poate fug de rău în mai rău. De ce e din nou vânat omul de altă culoare? Omul în-semnat. Poate caută pista de aterizare a altui Mântuitor care va coborî dintr-o rachetă albă, vreau să spun dintr-un fără nicio culoare. De ce facem noi, pământenii, alegeri, din patru în patru ani, şi nu ne intră odată în cap că adevăraţii mântuitori nu sunt aleşi, ci trimişi!? Dar ce curios, ce curios! Azi-dimineaţă, vrând s-o rog pe prietena mea Adriana, care are întotdeauna răspunsuri la toate întrebările, să-mi dea relaţii în legătură cu „drepţii" care-şi riscă viaţa salvând viaţa altora, mi-a răspuns la telefon bătrâna ei mamă, doamna Iacob, în vârstă de 92 de ani. Glasul ei suna ca un clopot într-o zi de Paşti. Îmi vorbea de iarbă, de pepeni, de păsări necunoscute, de semafoarele care indică liberă trecere, de ochii pisicii ei birmaneze şi, în toate, verdele era culoarea dominantă. O ascultam şi mă

simţeam plutind pe suprafaţa uşor legănată a unei bălţi acoperite de lintiţă. Şi deodată, aşa, din senin, pornind probabil de la păsările călătoare, doamna Iacob mi-a spus: „Închipuiţi-vă, doamnă Stana, o vijelie iscată din senin, un vârtej uriaş, o tornadă, rotind aerul şi tot ce-i în jur pe o plajă nemărginită, ridicând în văzduh saltele pneumatice şi cearşafuri şi coşuri de paie şi şezlonguri, şlapi şi termosuri şi sute de femei şi bărbaţi, toţi goi puşcă, luaţi de vânt, plutind în aer cu burta în jos ca înecaţii, cu mâinile şi picioarele întinse, lăsându-se duşi de curent, care-i mâna unde voia el, şi credeau că, de fapt, şi-au ales singuri direcţia…“. Vedeam scena asta terifiantă şi râdeam, râdeam împreună cu doamna Iacob în receptor şi, în acelaşi timp, mă gândeam ce tragic poate fi râsul uneori, când un arc de jucărie mecanică te aruncă în deprinderile unui alt regn şi tu crezi că eşti în stare să-i faci faţă şi nu poţi, nu poţi şi cazi ca o lună verde, ca un balon dezumflat, pe faţa adormită a copilului Harald, care visează stoluri de oameni zburând goi pe un cer fără puncte cardinale, pierduţi în spaţiu, fiindcă ei interceptaseră fals magnetul mâinilor pe care cerul li le întinde. Ce tragic râs, spuneam, repetarea acestor migraţii ciclice; omul simte nesăbuita dorinţă să fie pasăre şi să se repatrieze mereu, trişul ridicol al eternei reîntoarceri şi vântul bate din direcţie opusă şi nu ai aripi să te asculte şi nici pânze de corabie să se lase umflate şi nici cârmă… Nu mai ştiu să continui şi m-a mai sunat şi A.S. să mă întâlnesc cu el la BCR, să-mi dea nişte manuscrise ca să fac selecţia pentru premierea participanţilor la concurs. În fiecare zi vreau să zbor, dar eu am picioare… şi niciun cuvânt despre Sam. Rup foaia din calendarul de birou. 18 iunie 2014.

După plecarea Andei, Sam nu mai era aşa de nerăbdător să-şi facă plimbările zilnice cu bicicleta în parc, ba chiar renunţase să se mai informeze cu aceeaşi curiozitate suspectă de acele seifuri „sui-generis“ atât de controversate, numite *centuri de castitate*. Totuşi, dacă se întâmpla ca Stana să-l trimită la piaţă să cumpere o legătură de păstârnac pentru supă şi el venea, după două ore, cu hrean, la prânz îi povestea Stanei fel de fel de scenete în care nici un regizor nu l-ar fi distribuit pe el. Ştii, azi, când m-ai trimis să-ţi cumpăr păstârnac, m-am întâlnit din nou cu puştii ăia, ţi-am mai spus de ei. Cred că locuiesc pe-acolo, în spatele poştei. Stau pe grilajul de fier, fumează şi, cum văd una trecută de 60, cu buzele făcute, strigă după ea: Cât îmi dai, frumoaso, să ţi-o trag? Cele mai multe se fac că nu aud şi-şi cară clătinându-se ca nişte corăbii bete sacoşele încărcate. Altele sunt agresive, mai ales alea cu tulpan pe cap şi cu fuste creţe; îşi scot papucul

din picior şi… pe unu' l-a lovit drept în faţă, de i-a dat sângele pe nas. Nu ştiu ce-au găsit la mine, că din Don Profesor nu mă scot. Se aşază pe banca pe care stau eu; ştii doar că nu pot să umblu mult pe jos, arterita… e clipa mea de destindere. Îmi fumez jumătatea de ţigară. Ei îmi golesc trei sferturi de pachet şi încep să-mi ofere „gagici", cum spun ăştia acum. Nu cer mult, „o bătrână" de partidă, ei îi zic altfel, da' noi nu vorbim aşa. Stana cască ochii mari şi rămâne cu lingura de supă suspendată în aer preţ de câteva secunde. Şi tu ce spui? Cum poţi să te întinzi la vorbă cu de-alde ăştia. Mâine, poimâine, te pândesc după colţ, îţi dau cu un ciocan în cap şi-ţi iau portofelul… zău, Sam, ţi-ai pierdut minţile sau eu mi le-am pierdut că te iau în serios… Nu, nu, pe cuvântul meu, azi chiar au venit cu două fete. Nu ştiu cu ce se ocupă, or fi fost eleve, aşa arătau. Nu le puteai da mai mult de 15 ani, dar aveau genele date cu rimel şi fustele albastre de uniformă erau cu două palme deasupra genunchiului. Le-am spus că n-am bani şi m-au asigurat că o să ne mai vedem şi că ar fi bine să vin pregătit. Stana încetase să mai asculte. Îşi sorbea supa, dar un gând neplăcut i se cuibărise în minte. Ceva între frică şi ruşine; numai fraierilor li se întind capcane, ca astă-primăvară, în mai, când ne-am întors de la Viena, după Festivalul din Carintia. N-am să uit noaptea aia de coşmar. Într-un vagon de clasa a doua, doi călători, un bărbat şi o femeie, faţă-n faţă. E trecut de 11 noaptea. Şi-au tras banchetele cât mai aproape una de alta şi şi-au întins picioarele, fiecare pe locul celuilalt. Trenul stătea în gară la Budapesta de mai bine de o jumătate de oră. Unde e geanta ta? întreabă Sam. Stana se trezeşte brusc din somn. Geanta nu mai e lângă ea. Tu când ai văzut că nu-i? Aţipisem, cred. Când am deschis ochii, nu mai era. Nu se poate! Cum, la 11, când am ajuns în gară, eram treji amândoi, ne-am uitat pe geam, cum facem de fiecare dată din 1990, de trei ani, şi niciodată… Stana se uită la ceas. E 11.20. Sam sare de pe banchetă şi se repede pe culoar. Nimeni. Stana se duce la toaletă, deschide larg uşa. Pe peron, în faţa vagonului, nimeni. Însoţitorul de vagon nicăieri. Sam revine în compartiment şi se trânteşte pe banchetă. Se caută automat în buzunare. În afară de pachetul de ţigări, nimic. Îşi scoate o ţigară Cişmigiu superlong şi o fumează pe toată, fără să mai scoată o vorbă. Stana nu mai caută nicăieri. În geantă erau paşapoartele, buletinele de identitate, biletele de tren, portmoneul cu banii româneşti şi plicul cu 2 000 de şilingi austrieci, încasaţi pentru prestaţiile de la Festivalul din Fresach – venitul nostru total din România pe lună era atunci echivalentul a 2 000 de lei actuali. Nici Sam nu mai găsea nimic de spus. Eram doi inşi noaptea într-un

tren, fără bilete, fără bani, fără identitate, de fapt, nici nu mai existam în vagonul acela gol. La Lőkösháza, punctul de graniţă cu România, ungurii ne-au aruncat din tren în câmp, unde am aşteptat de la 4 până la 9, când au venit vameşii. Nemâncaţi, nedormiţi. Doi bătrâni de 60 de ani. El, după trei accidente vasculare cerebrale. Ea cu o tuberculoză renală. La ora 12 suntem urcaţi într-un tren care venea din Bucureşti şi mergea spre Budapesta. Singura legitimaţie de care beneficiam acum era o hârtie eliberată de şeful vămii din Lőkösháza către Ambasada Română din Budapesta. Cu ocazia asta am văzut ce înseamnă un oraş cu adevărat occidental, la concurenţă cu Viena. Am stat rezemaţi şase ore de zidul Ambasadei Române, în curtea căreia n-am avut voie să intrăm, până când, la 8 seara, ni s-a eliberat o hârtie către poliţia din Budapesta, care urma să ne înmâneze un permis de ieşire din Ungaria spre Bucureşti, fără bilet. Nu mâncaserăm şi nu băuserăm nimic de 30 de ore. Nu mai închiseserăm ochii de două zile şi o noapte. Când am ajuns la poliţia din Budapesta, am crezut că am ajuns în Paradis. Am fost primiţi în hol şi ni s-a permis să stăm pe scaune. Într-un birou, doi poliţişti tineri jucau table. Le-am întins hârtia şi ne-au spus în limba germană să aşteptăm. Pe hârtie era specificată plecarea trenului spre Bucureşti. Ora 22.10. Poliţiştii unguri au terminat jocul de table fix la 22.10 şi ne-au dat permisul de întoarcere în ţară, râzând din toată inima ca la o glumă bună. Când am ajuns în gara Keleti, trenul nostru plecase de o oră. Peroanele erau pustii. Noaptea friguroasă. Doi bătrâni fără identitate căutând în vagoane goale puţină căldură. Întinşi pe-o bancă de lemn, aşteptau dimineaţa fără cafeaua din păhărelul de plastic de la chioşcul din gară şi, ajunşi în Bucureşti, fără bani de taxi; o să facă blatul în autobuz, ca în studenţie, şi, dacă trenul n-are întârziere, pe la 22 vor ajunge, în sfârşit, acasă. Cheile sunt la Stana în buzunar. Slavă Domnului! Niciodată nu se pierde tot. Peste şase luni, pe 26 noiembrie 1992, Sam Schallmon a fost înmormântat la Cimitirul Pantelimon II, ca un bun creştin-ortodox după mamă. Stana îi şterge din când în când fotografia de pe cruce cu colţul batistei umezit în gură. Uneori pe frunte rămâne o vagă urmă de ruj. E ca un sărut.

Solul era nisipos şi încins în acel iulie secetos, când temperatura trecea de 40° la umbră şi stropitorile fermei de stat Zagna-Vădeni nu funcţionau. Formele alea de viaţă care mişunau pe tarla, printre răsadurile de roşii, morcovi şi ţelină, dincolo de liziera pădurii, târau după ele furtunurile desfăşurate de pe mosoarele gigantice de fier care abia pridideau să

stăvilească setea câmpului galben de rapiţă, numai bună de recoltat. Zagna-Vădeni era o întindere de teren cultivat, de necuprins cu ochiul liber, tăiat de roţile tractoarelor în lung şi-n lat, săpat, semănat, plivit, secerat, cosit, cules de nişte arătări stranii, atât de diferite la faţă, vorbă şi port, de credeai că te afli într-o rezervaţie de specii pe cale de dispariţie. Mai întâi te izbeau pieile de culori diferite – eu şi Therry, proaspete absolvente ale Facultăţii de Germanistică, ne credeam în jungla amazoniană –, crem, roz, roşii ca focul, arămii, brune ca ieşite din mina de la Petrila. Pe urmă veneau corpurile, unele scurte şi păroase, cu mâini lungi şi palme apucătoare, ca cimpanzeii, altele mai răsărite, cu burtica bombată şi albă, parcă ar fi fost permanent pompate cu lapte, erau goi şi ei pân' la brâu, numai cu şapca pe ceafă, de le ieşea de sub ea păru' cum e cânepa. Mai erau şi unii deşiraţi şi slăbănogi, păroşi şi ei, cu ochi iuţi ca ardeii, trăgeau şerpeşte din ţigară şi aveau clonţu' mare şi îndoit cum au corbii şi, printre ei, unii de ajungeau să rupă măru' cu mâna din pom. Obrajii le erau rumeniţi ca pâinea scoasă din cuptor şi carnea lor era tare şi dulce ca sfecla-de-zahăr, de-ţi venea să-ţi înfigi dinţii în ea. Culegeau roşiile şi le puneau în coşniţe mari de nuiele şi cântau *Siebenbürgen süsse Heimat*[228]… că şi vorba le era în toate felurile, de ziceai c-ai nimerit în Turnu' Babel. *Şucar cei pă defla şi benga Chitilo că ştoiu-i cât Cula Vârşeţului în zarnacadeaua ta*[229], *wad' es, wad' es Fritze Ritze best heut' krunk*[230]? *Tam daleko, daleko na krai morea*[231], *sevodnia teplo, svetit sonţe, jdi minea i ea vernus*[232], *de nagyon szép volt*[233]... Sosisem la Zagna-Vădeni împreună cu Therry într-un camion descoperit. Am făcut tot drumul de la Bucureşti în picioare, vreo cinci ore bune, împreună cu o liotă de puradei care-şi lăsau mucii pe sarafanele noastre de doc. Mirosurile tuturor respectau sloganu' „Proletari din toate ţările, uniţi-vă!“. Noi, Therry şi cu mine, tovarăşele, vreau să spun, nu *fă* şi *bă*, tocmai ne luaserăm examenul de stat şi, neavând bani să plecăm pentru câteva zile într-o croazieră la Mamaia sau să ajungem măcar pân' la Periş, unde-mi spunea mama-mare că fuseseră grajdurile regale, am zis să ne permitem totuşi o aventură, că atâta meritam şi noi, şi ne-am dus la Fabrica Flora să curăţăm legume pentru conserve. După 12 ore de muncă, nu reuşeam să scoatem mai mult de doi lei. Dar destinul s-a milostivit de noi şi ne-a trimis camionu'. Şi-aşa am ajuns la fermă cu puradeii după noi. Plecam aşadar în vilegiatură pe malul Siretului să culegem căpşuni – aşa ziceau ei. Am sosit pe seară. Nu existau duşuri ca în Donbass, numai nişte hârdaie imense cu apă stătută în care pluteau frunzuliţe, muşte albastre şi câţiva viermişori, nu

mulţi. Năvăliserăm grămadă acolo, la bălăcit. Pe urmă am primit un ceai călâu, în căni de tablă, şi câte o felie de pâine uscată, într-o hală cu mese lungi, pe care se vedeau, din loc în loc, „organe“ desenate cu creion chimic, spre bucuria copiilor. Ăştia se apucaseră imediat să-şi încerce şi ei talentul. Dormitorul era comun. Cine a cutreierat munţii noştri aur poartă ştie ce e ăla un refugiu. Scânduri prinse între ele, fixate pe peretele unei colibe din trunchiuri de copaci, formând o suprafaţă plană, acoperită cu fân proaspăt cosit sau cu paie uscate care servesc şi de saltea, şi de plapumă în acelaşi timp. Aici drumeţii dorm de-a valma, de-aceea, cât e noaptea de lungă, se sforăie, se suspină, se geme. Nici dormitorul nostru de la Zagna-Vădeni nu era altfel. Am crezut c-o să dormim tun. Abia ne ţineam pe picioare de oboseală. Dar puştii ăia, între 10 şi 15 ani, au luat cu asalt tot patul ăla comun, au chiţăit, au guiţat, au râgâit, au gemut, au sărit şi pe noi; noroc cu Therry, care i-a pocnit de nu s-au văzut şi am scăpat de ei. A doua zi i-am povestit tot administratorului, care ne-a dat o locuinţă separată într-un bordei de pământ, căptuşit în întregime cu rogojini, şi, ca să nu confundăm frunzele roşiilor cu pălămida, ne-a avansat în grad. Din „muncitor agricol ziler“ am devenit „pontatoare“, fiindcă ştiam să scriem şi să citim. Se lucra zi-lumină. Băteam tot câmpul în lung şi-n lat în sarafanele noastre albite la subţiori de sudoare, cu coifuri de ziare pe cap, şi făceam cruciuliţe în dreptul numelor celor prezenţi pe tarla. Grupurile etnice figurau pe liste separate, fiecare cu parcela lui: şvabi, saşi, unguri, sârbi, ruteni şi ţigani. Două săptămâni în şir am mâncat, la prânz şi seara, numai varză cu carne de oaie. Acelaşi regim ca la minele din Donbass. Nu lipsea decât caşa. Aici bucătăreasa era şvăboaică. Avea şi un băiat. Înalt, blond, cu ochi albaştri. Îl chema Jozsi, lucra la Uzinele Siderurgice din Reşiţa. Îl moştenise pe taică-său care era maistru la laminoare. Jozsi ne plăcea pe amândouă, era tot timpu’ cu ochii pe noi. O ţineam într-o petrecere. Sâmbăta şi duminica şi după 6 seara ne scăldam cu şvabu’ nostru în Siret. Când Therry n-avea chef să vină, că dansase toată noaptea cu Bulibaşa la balul ţiganilor, Jozsi mă lua de mână şi-mi făcea inel din fir de iarbă. Zicea că ne-am logodit. Îi spuneam că sunt coafeză. Când nu mergeam eu, mergea ea. Îi spunea că e manichiuristă şi că o să se mărite cu el. Maică-sa ne-a invitat într-o duminică la ei, la masă. Atunci l-am cunoscut pe taică-său. Era un bărbat arătos, la vreo 45 de ani. Încărunţise de timpuriu şi viaţa din Bărăgan îl aruncase într-o depresie care nu-i lăsase decât o singură bucurie, palinca. În duminica aia, singura în care am mâncat, în loc de oaie, raţă pe varză,

Genosse Manny, aşa-l chema pe viitorul nostru socru, după ce a beut o juma de litru de şnaps, o început să zică cum l-o făcut iel om pă *Arschloch*-ul ăla de Schalke, dă-i mare *Deutschlehrer*[234] şi *Parteisekretär*[235] la liceu, la Bucureşti, că d-aia lui macherii ăia cu grade nu i-or luat căşile, nici caii din Triebswetter şi nu l-or zvârlit să lucre cu *Cigányok*, în Bărăgan, da' prostul dă Manny l-o salvat, când fost-a la greu, numai că Schalke i-o zâs: *Leck mich am Arsch* şi l-o durut în cur dă mine, că iel, cu relaţiile dă le are, putea să nu mă ia de la Combinat, da' aşa ne-o gătat şi pă mine, şi toată familia mea. Da' acolo, sus, îi Unu, care la vede pă toate şi gazemberu' ista de Schalke nu scapă, vă zâc io, Mannybácsi. Când a citit Stana prima dată, în caietul albastru a lui Lonko, numele lui Schalke, a făcut imediat legătura cu pensionarea forţată a lui Sam, dar ceva îi spunea că auzise numele ăsta mai demult undeva, mult mai demult, dar nu-şi amintea unde. Poate fiindcă ştia ce înseamnă cuvântul *Schalke*: „unul pus pe şotii". Adică el se joacă omorând? Şi ce să vezi, într-o dimineaţă, Sam mai trăia, şi i-am povestit ce-am visat. *Eram cu Therry pe malul Siretului şi numai ce-apare Jozsi cu mâinile pline de sânge, ţinând între degete capul unui cocoş.* Guckt mal her Mäderl, da ist unser Schalke, der geköpfte Hahn! [236]

Există oameni care-şi amintesc lucruri la care alţii nu se gândesc niciodată. Oameni care ţin minte toate datele de naştere ale prietenilor şi ale rudelor acestora. Dacă ar fi existat când am împlinit 80 de ani vreo Olimpiadă de Memorie pe ţară, aveam toate şansele să ocup locul I. La capitolul *întâmplări*, nu la *date*. Cu cifrele am avut întotdeauna probleme. Aici m-ar fi bătut măr tatăl adoptiv al lui Tăriceanu, marele boier compromis, de la care adoptatul a avut ce învăţa… Trebuie să recunosc că i-am uitat numele, ba nu, ba nu, mi-am amintit. Îl chema Amedeo… Creierul lui poseda o bandă de date mai performantă decât un calculator de ultimă generaţie. Nu am ţinut minte nicio dată importantă, nici lupta de la Termopile, nici pe cea de la Podul Înalt, nici data Revoluţiei anticomuniste, nici căderea Zidului, nici ziua când a abdicat regele Mihai I, de dragul căruia puteam să mor împuşcată într-un noiembrie în Piaţa Palatului, nici ziua morţii tatălui meu. În schimb, nu pot să-mi şterg din minte acel revelion 1965, când Sam a plecat – era prima oară când făcea aşa ceva – de la petrecerea aia cu *foie gras*, cu icre de Manciuria, lacherdă şi batog, de pe Dacia, ţinută la o poetă ajunsă, peste noapte, suspect de renumită, rămasă şi până azi suspect de renumită. Când mai era o jumătate de oră până la 12, pe un viscol cumplit, Sam a luat din rezerva de şampanie, de la bucătărie, una

din numeroasele sticle şi-a vârât-o în buzunarul paltonului, şi-a înfăşurat şalul în jurul gâtului şi, cu basca trasă pe ochi, a pornit-o să înfrunte pe jos orgia de-afară, până pe Moşilor, unde locuia Leon, cu împăroşaţii lui *anges gardiens*[237], fiindcă nici la cununia noastră, nici la chiuretajele mele, nici la internările lui în spital noi bani de taxi n-am avut niciodată; puteţi să râdeţi de mine cât vreţi – de la o vârstă nimeni nu scapă de ridicol –, dacă m-aş întâlni faţă în faţă cu Grete, mi-ar spune: Tu n-ai nimic rău de zis de Germania, şi sigur mi-ar admira „sarcasmul" cu care declar în public că *am avut o viaţă frumoasă*! Dar eu chiar cred că fericirea mea *ohne Ende*[238] s-a datorat, în mare măsură, faptului că n-am avut niciodată bani de taxi. Poate că iubesc liberalii nu numai datorită lumii din care veneam, eu din cea a artiştilor, el din cea a bancherilor – ce să fac, nici ai mei, nici ai lui n-au fost ţărani sau proletari –, ci, mai ales, datorită sloganului „Prin noi înşine!". Tot ce-am făcut – mult? puţin? – a fost prin noi înşine. Asta se cheamă putere şi libertate şi, mai ales, tăria de a nu te vinde niciodată, pentru nimic în lume. Singurul lucru pe care îl pot înţelege, dar, în egală măsură, nu-l pot înţelege e acel „Trebuie să trăieşti!" al lui Leon. Şi, în cele din urmă, Sam l-a înţeles! În noaptea de revelion, fix la 12, când artificiile deveniseră asurzitoare şi pereţii caselor vechi de pe Moşilor îşi schimbau, din secundă în secundă, culorile, Sam a intrat, forţând poarta de fier, în curtea cu nămeţii care acoperiseră jumătate din uşă, a luat lopata de lemn lipită de zidul casei scunde cu o singură fereastră şi a eliberat intrarea. Leon şedea singur la masă, cu nelipsitul castron de porţelan în care-şi arunca chiştoacele de Mărăşeşti, şi scria ca de obicei: „Trec rânduri, rânduri, clipele albe, clipele şterse, prinse în salbe pe hornuri pustii şi tu nu mai vii, Lucy, unde eşti, de ce nu-mi scrii…". Când s-a pomenit cu Sam în mijlocul odăii, în care focul părea să se fi stins de mult, Leon a crezut că are în faţă un om de zăpadă. Abia după ce Sam s-a scuturat şi şi-a dat faţa la iveală, Leon, pasămite, a ieşit din amorţeală, a simţit frigul şi a început brusc să tremure. Surcelele erau, ca de obicei, lângă godin şi în vatra mică mai mocneau câţiva tăciuni. Sam a înteţit focul, suflând în el cât putea, şi, cu faţa plină de cenuşă, i-a cerut lui Leon două pahare. Chiuveta din odaie nu funcţiona şi cişmeaua din curte era îngheţată bocnă. A spălat paharele cu zăpada proaspăt depusă pe jgheabul ferestrei, a deschis sticla cu pocnetul obişnuit şi… Leon a simţit în piept glontele tras de Schalke în Jolly, care fugea după el ca să o salveze. Ce te-ai speriat aşa? A, nimic, împuşcătura. A venit pe neaşteptate. Poate amândoi au simţit acelaşi impuls de-a se strânge în braţe. Amândoi se ştiau

la fel de vinovaţi şi la fel de nevinovaţi în acelaşi timp. Şi-au întins doar mâna şi şi-au spus „La mulţi ani!“. Acum trebuie să plec, a mai spus Sam. Dar o să te sun când suntem mai liberi, să vii pentru câteva zile la noi. Aici e prea frig. Ştii, am primit un apartament de la serviciul Stanei. O să ai unde să dormi pentru câteva nopţi. Leon nu-l mai privea. N-a întors capul nici când a închis uşa în urma lui. Stătea în faţa şifonierului vechi, singura mobilă rămasă după moartea lui Lucy, şi continua să vorbească cu ea: De tot, Lucy? De tot, Leon? Stoicev, aşa-zisul lui cumnat, încercase să-i povestească cum se stinsese biata lui soră. Făcuse un anevrism care s-a soldat cu sechele la nivelul funcţiilor mentale, vorbea fără noimă, capacitatea locomotorie îi era complet dată peste cap şi nu mai mânca nimic. Când a murit, avea 35 de kilograme. Sam era singur cu ea. Lucy i-a cerut nişte bomboane de mentă să se ungă cu ele pe picioare. Băiatul a vrut să-i îndeplinească ultima dorinţă şi-a dat fuga la băcănia din colţ. Când a venit cu bomboanele, maică-sa era moartă. Nu mai văzuse niciodată un mort. Dacă ar fi găsit-o în poziţie verticală, ar fi crezut că-i scheletul de la ora de anatomie. Nu ştia cum să scape mai repede de vedenia aia. A încuiat uşa pe dinafară şi a fugit la meci.

Vă veţi întreba, desigur, cum a ajuns Sam „ascultătorul“, aşa îl porecliseră zilierii de la Ignifugarea, unde găsise de lucru după ce se mutase la Stana şi ea nu-l mai lăsa să lucreze 12 ore pe şantierele de construcţii, ba ca vopsitor, ba ca fierar-betonist ori atârnat cu funii de schele să monteze cine ştie ce pervaz. Sam era într-adevăr un „ascultător“ şi ca remizier la Centrul de Librării, când tăia sforile pachetelor de cărţi pe o măsuţă, la Cercul Militar, pe urmă lua mătura şi împingea în rigolă resturile până lăsa trotuarul lună, fără să scoată o vorbă. Era un „ascultător“ înnăscut. Ce însemna *Ignifugarea* sau *remizier stradal*, Stana nu reuşise să înţeleagă niciodată exact, aşa cum nu înţelegea nici ce făcea Vlad, prietenul lor, poetul, care locuia la doi paşi, pe Maica Domnului, la *Şcoala de hipoacuzici* sau la *Întreprinderea de adăpătoare pentru păsări*. Uneori împărţea şi patul cu ei de când îşi părăsise amanta. Coajă, aşa o alinta, punea discurile cu Gică Petrescu la pick-up, când Vlad îi citea poeziile. Ce-i drept, Stana nici nu murea de curiozitate să înţeleagă ce înţelegea, de fapt, Ilie Teodorovici, tata-mare, în casa căruia crescuse, când spunea „Meseria e brăţară de aur“ sau „Încetul cu încetul se face oţetul“. De ce să-ţi baţi capul cu toate prostiile, când e *unu'* care le face pe toate în locul tău, cum zicea, plin de înţelepciune, depresivul Genosse Manny de la Zagna-Vădeni. Fără îndoială,

Stana se născuse într-o zodie care avea un ascendent teutonic. Poate asta i-l adusese în pat pe Sam, acum o ştim cu toţii, nu era nepotul lui Papa Levy, bancheru', era nepotul lui Heinrich Schmidt, ingineru' din München… şi ce să vezi, până unde merge predicţia depresivului Manny! La misterioasa întreprindere Ignifugarea a venit într-o bună zi un jurnalist. Unul tânăr, la vreo 30 de ani, cu burtică şi mustaţă blondă, prototipul băutorului de bere, cu servieta diplomat sub braţ. Venise să se documenteze pentru un reportaj. Era fotoreporter la ziarul *Neuer Weg*. Tovarăşul Director Prigoană Eduart i l-a pasat imediat lui Sam, singurul cu studii superioare de la Ignifugarea, capabil să poarte o discuţie intelectuală, legată de *foc*, un subiect prometeic, se gândea Stana, făcând legătura cu *ignifug*, care, evident, te trimitea cu gândul la cum a ieşit omul din animal prin frecarea amnarului de cremene… Şi, uite aşa, din vorbă în vorbă, şvabul jurnalist, surprins de erudiţia conlocutorului său, a reuşit să afle, datorită experienţei lui de ziarist de investigaţie, avatarurile celui neprihănit, ajuns în flăcările Gheenei, ca să rămânem la temă. Impresionat de autobiografia şi, mai ales, de lecturile istoricului-salahor care se încinsese de-a binelea de focul prometeic, Genosse Heini Lauer îşi aminti brusc de Oscar Poenaru, directorul Liceului „Şincai“, căruia îi luase de curând un interviu pentru rubrica „Kraft durch Freude“[239], o titulatură care trecuse neobservată, fiindcă istoria adoarme şi se trezeşte totdeauna la ore nepotrivite. Aşadar, la despărţire i-a lăsat numărul de telefon lui Sam, promiţându-i că va încerca să-l ajute. I-a strâns mâna cu putere, ca să-şi arate fermitatea, rostind: *Ein Mann, ein Wort*. Lui Sam i-a răsunat atunci în urechi vocea lui Grete: „Tu n-ai ce să spui nimic rău de Germania“, de care auzise de la Lonko. Şi ce să vezi! Peste trei săptămâni, într-o vineri, pe seară, ţine minte perfect scena, fiindcă la ei telefonul suna rar, se-mbulzeau valuri de parfum de tei pe fereastra deschisă, ţânţarii trăiau o stare de beatitudine, semn că intraseră în iunie, Sam a recunoscut în receptor vocea jurnalistului. Te salut Sam, Heini Lauer la aparat. Vă salut cu respect. Mă bucur să vă aud. Am veşti bune. Sam simte că i se taie respiraţia. Am vorbit cu directorul de la „Şincai“, cu Poenaru, şi, închipuieşte-ţi, li s-a pensionat un profesor de istorie, te-ar putea angaja cu dispensă, la un salariu ceva mai mic, dar poţi să recuperezi. Tu hotărăşti dacă şi când îţi dai examenul de stat… Treci urgent pe acolo, până se intră în vacanţă. Anunţă-te dinainte, că sunt în sesiune de examen. Dar nu tergiversa, că anul şcolar se încheie pe 29 iunie. Nu mai ai decât trei săptămâni la dispoziţie. Spune-i că eşti prietenul meu şi baftă! Servus,

bătrâne, mai vorbim. Sam a rămas perplex. S-a întâmplat ceva? întreabă Stana. Mi-e frică să-mi fac iluzii. Caută-mi imediat foile matricole ale celor patru ani absolviţi la facultate. S-ar putea… nu îndrăznesc să spun, să nu sperii norocu'. E mai ceva ca la cucerirea Stalingradului; Papa Levy ar înţelege, el mi-a explicat ce-i un cap de pod. Stana, la toamnă poate o să fiu profesor. O să predau istorie, înţelegi? Femeia asta tare ca mama lui Ştefan cel Mare nu mai spune ca de obicei: ai plătit facturile? ai dus bocancii la cizmar? ai pus garnitura la chiuvetă?… plânge şi plânge şi nu se mai opreşte.

„Lasă, tot te vor prinde, tot vei auzi în pâine un greier lung, ascuţit, cu bolţi înalte. Tot vei auzi vântul lovindu-şi de geam gemetele, strigătele şi luna va fi o gamelă goală din care a băut un soldat. Lasă, tot te vor prinde!“

Deşi trecuseră trei ani de când Otto Schalke a fost eliberat din lagărul de muncă de la Branka, printr-o ordonanţă expresă, emisă de MAI, şi în locul lui fusese trimis acolo acarul bolând din Gottlob, că se mai schimbă lumea, unii mai se-mbolnăveau, alţii mai mureau de tifos, de inaniţie, fiecare cu norocul lui! Deşi Katinéni se ţinea dreaptă ca hornu' cuptorului de pită din Tomnatic, aşa cum o lăsase, deşi Orban şi Jula, singurii prieteni de nădejde ai lui Ottoschatzi, trăgeau caru' încărcat cu lubeniţe şi afacerea mergea ca pe roate, numai veştile de la Ferenconki nu mai veneau, cum nu mai veneau nici alea din Bucureşti. Se schimbaseră vremurile sau… nici nu voia să se gândească, bătrânu' trecuse de 75, dar Ottoschatzi nu era omu' care să-şi facă gânduri negre. Ştia foarte bine cum se strânge cureaua într-o dictatură. Când tundea iarba, vorbea singur, că în zgomotu' ăla nu-l auzea nimeni. Orice carte poştală din altă ţară îi musai s-o declari, de te zuiţi să meri la Sfat, te saltă mintenaş şi banii să gată răpede când trebe să dai ba la partid, ba la miliţian, ba la mahării ăia grei din Bucureşti, ca maioru' Kloth. Noroc că Manny-*barátom* îi tomna-n Bărăgan că şi aista, una, două, numai ce-l auzi. Pretenii s-ajută la nevoie… Dar oful cel mare al lui Ottoschatzi era că vreme de trei ani nu venise nicio veste din Bucureşti, de la Minister sau de la „Şincai“, cu numirea lui în funcţia de profesor de germană… că înainte de verdamtu'[240] ăla de lagăr, totu' merea ca un *Wienerwalzer*[241] şi-acu nu ştiu cum îi mai bine, să fac iar larmă ori să nu trezesc cânele. Aşadar, Ottoschatzi se-ntoarse la maşina lui de tuns iarba. În trei ani trimise trei scrisori la Bucureşti, una la Ministerul Învăţământului, una la Inspectoratul Şcolar al Secţiei de învăţământ din sectorul 4, de care aparţinea Liceul

„Şincai“ şi unde se prezentase în 1946 la concursul pentru ocuparea unei catedre de germană; fusese acceptat, deşi nu avea studii de specialitate. Fiind minoritar german, ba în autobiografie menţionase chiar că a locuit o vreme în Renania, la unchiul lui care avea o vie sau o bostănărie într-un sat din Germania, Edenkoben, în apropiere de graniţa cu Franţa, şi ascunsese nişte machisarzi, urmăriţi de nazişti. Nu exista deci niciun dubiu că vorbea perfect nemţeşte. După război, profesorii germani ajunseseră să nu mai iasă la pensie. Nu cei din Banat sau din Ardeal, *repatriere* nu era încă un termen uzual în România, dar în restul ţării era o acută lipsă de cadre. Toţi considerau „teoria relativităţii“ mult mai accesibilă decât limba germană şi, în sprijinul acestei afirmaţii, ca argument aduceau o definiţie dată de Mark Twain, care a devenit celebră: „Infinitul este timpul necesar învăţării limbii germane“. Lui Ottoschatzi îi place viaţa asta în mijlocul naturii. Sunt zile când se scoală dis-de-dimineaţă, se spală gol pân’ la brâu în apa îngheţată care curge pe jgheabul de lemn. Face câteva flotări, trage pe nas apă cu sare dintr-un pahar de plastic, scuipă vârtos un ghem vâscos de muci şi respiră eliberat din tot pieptul. Pe urmă îşi toarnă două pahare cu lapte, muls proaspăt de Katinéni, în farfuria adâncă de supă, în care moaie bucăţi de pâine neagră de casă. Îşi pune rucsacul în spate şi puşca pe umăr şi porneşte să cutreiere pădurea. Stă minute-n şir să urmărească lupta pe viaţă şi pe moarte dintre doi masculi cenuşii pentru o veveriţă roşcovană, care se amuză cocoţată în stejar, la vreo patru crengi deasupra lor, lovindu-i cu ghinde în cap. Ottoschatzi râde şi râde şi se simte, din nou, băiet fiind, păduri cutreieram… Orice codru are minunile lui. Din loc în loc dă peste muşuroaie de furnici, îi place să le scormonească cu bastonul. Pierzându-şi locul şi drumul, nenorocitele se-nghesuie unele peste altele orbeşte, ca grămezile la rugby, peste care cade imperturbabil bocancul de iuft a lui Dumnezeu. Când le vede alergând bezmetic, lovite de un cataclism cosmic, Dumnezeul jucător – la 42 de ani Dumnezeu e încă în plină vigoare, nu-i aşa? –, în nelipsiţii *knickerbockers* şi cu şapca trasă pe ochi, izbucneşte într-un râs pantagruelic: eu am scufundat Atlantida, Eu, Otto Schalke! Şi deodată, ca şi când şi-ar fi amintit că are ceva important de rezolvat, face stânga împrejur şi revine la stejarul în care bătălia pentru veveriţa roşcovană e în plină desfăşurare. Îşi dă jos puşca cu alice de pe umăr şi ocheşte veveriţa, ca s-o înveţe minte că nu ea e *über alles*. Botişorul ăla mic îşi arată dinţii ascuţiţi într-un zâmbet, colorându-se brusc… e ca un mic mac roşu. *Adieu, madame la professeure Judith Singer*[242]*, adieu, adieu, sei das Glück*

mit dir[243]*!* Merge spre casă în pasul de marş caracteristic Wehrmachtului şi cântă, să-l audă arinii falnici ai Ţării Banatului, Almaşului şi Severinului. Katinéni s-a urcat cu genunchii pe marginea patului şi-l scutură pe bărbatu' ăla care doarme pe spate cu pieptul păros dezvelit, cu gura căscată, şi sforăie ca maşina de tuns iarba. O vinit Briefträgăru', îi la poartă. Zâse că are o scrisoare pentru Otto Schalke din Bucureşti. O cetit iel că scrie pă cuvert Ministeru' Învăţământului. N-o vrut să mi-o deie mie, că trebe s-o semnezi. Otto face brusc ochii mari. O dă pe Katinéni la o parte şi se repede, aşa cum era, numai în pijama şi-n picioarele goale, la poartă, să vadă ce veste i-au trimis ăia din Bucureşti. Care-i baiu', Gyulabácsi? Ce să fie, iaca, o ţidulă din Bucureşti. Bag sama că-i treabă serioasă, dacă scrie mare pă cuvert *Ministerul Învăţământului*. Ottoschatzi îi zice: Mulţam *barátom*, *köszönöm*, io crez că ce scrie aci îi semn bun. Briefträgăru' să uită după bărbatu' ăla care fuge spre cuină ca un apucat, rupând cu dinţii colţu' cuvertului şi ducându-şi cu degetu' mare nerăbdarea la capăt, ca într-un viol.

Nu ştiu dacă emisferele creierului cu timpul îşi desăvârşesc lucrarea, se luminează pe partea lor ascunsă sau dimpotrivă, ochiul interior îşi măreşte pupila pe întuneric, ca la pisici, şi văd în noapte mai bine. Simt, văd, înţeleg tot mai clar că singurele noastre coordonate care ne ţin captivi în acest univers concentric şi de aceea infinit sunt spaţiul şi timpul şi nicio intenţie nu ne aparţine. Am ajuns şi eu în dreptul acelei ferestre, prin care văzuse armeanul ăla bătrân din Minsk că nici omul, nici natura nu e autorul intenţiei sale, e cel mult naratorul ei. Singur drumul produce intenţia, omul doar o parcurge. Dar, cu cât mă aventurez în tunel, se deschid galeriile unei grote populate de stalactite şi stalagmite gigantice, femurele, alveolele, vertebrele, rotulele, colţii de fildeş, infinitele schelete ale unor mântuitori preistorici; ei locuiesc adânc în subsolurile noastre şi trag acolo nişte sfori, mamă, ce sfori trag, dar sforile ca sforile, însă care e mobilul determinant al navigării noastre neîntrerupte prin toate galaxiile acestui cosmos? Poate cineva să nege că tot ce vieţuieşte în cunoaşterea noastră îl poartă întreg în el, până şi cel din urmă bob de nisip, fiindcă trebuie să aflăm ascunzătorile acelei singure zile fără început şi fără sfârşit? Cred că întreaga existenţă se perpetuează prin imitaţie. Spuneam undeva că pământul s-a născut din experienţă. Nu numai pământul. Personajul repetă autorul, cartea repetă lumea, maşina repetă omul. Timpul e exasperant de monoton, egal minutului care trece rămânând pe loc, fiindcă istoria, omul, iluzoriile jocuri

ale hazardului nu semnalează decât o singură schimbare, degradarea materiei şi, mai ales, infidelitatea tot mai accentuată a bucuriei gratuite. Ce m-o fi apucat iar s-o fac pe deşteapta, să scriu toate aceste închipuiri aiuristice, vrând să-mi explic mie de fapt, nu vouă, de ce înclin tot mai mult să cred că realitatea e un cuvânt lipsit de conţinut? Cred mult mai mult că nu există decât nişte energii care circulă prin spaţiu, scăpate din carcasele lor materiale, spre a se lipi unele de altele până la letala absorbţie. Iertaţi-mă, ştiu că vă plictisesc de moarte, dar mă topesc de plăcere să pălăvrăgesc în van şi să vă debitez fel de fel de combinaţii ale spiritului, inimaginabil de reale… pentru că tot ce putem crede e real şi tot ce ne putem imagina e autobiografic. Dar printre cele câteva legi esenţiale pe care intenţia drumului le are în vedere pentru orice existenţă pripăşită în scrânciobul ăsta care nu încetează a se învârti niciodată este perechea, omonimia şi antinomia. Susul şi josul. Faţa şi spatele. Legea tarotului. Poza cu capul la miazănoapte şi cea cu capul la miazăzi. Pentru că tot ce există are o poză. Până şi umbra e poza corpului real. Şi cine e real între corpul din faţa oglinzii şi cel care ne priveşte din ea, din moment ce noi nu ne putem cunoaşte decât chipul din poză? Aşadar, existăm pe din două: pe faţă şi pe dos. Ne speriem când ne auzim pentru prima dată vocea înregistrată. O percepem străină. De ce ne este interzis accesul la imaginea noastră din ochii celorlalţi? Este această interdicţie o pedeapsă sau o graţiere? Toate gândurile astea se ciocnesc acum în capul meu ca două TGV-uri, undeva, pe un imaginar pod Mirabeau sau Brooklin, în ipoteza că ar circula şi trenuri pe ele; fără îndoială că meseria de acar nu mai există de mult, eu am mai apucat-o, când s-a pronunţat la televizor pedeapsa capitală pentru unu' pus să schimbe macazu', într-o haltă de câmpie, pe care l-a luat somnul şi n-a mai apucat să schimbe nimic. Accidente feroviare se întâmplă şi-acum. Şi tehnologiile cele mai performante au micile lor ischemii. Aşa se explică mereu de ce unii indivizi sunt predestinaţi să se încrucişeze mereu pe acelaşi traseu într-o cursă disperată care se termină lamentabil şi pentru învingător, şi pentru învins… M-aş bucura să vă gândiţi la Leon şi la Otto Schalke, la Sam şi la Lonko, la Grete şi la Carmela, la Anda şi la Judith Singer. Lucy şi Erinia sunt singulare, asemenea pierduţilor în spaţiu. Ce-ar fi să vă aventuraţi măcar acum, o singură dată, pe aceste poteci nemarcate? Am observat ceva. Sunt sigură că am mai spus undeva acest lucru. Mi s-a părut că merită să-l ţin minte: hotarul unui obiect e stabilit totdeauna de finalul culorii sale! Dacă vă uitaţi cu atenţie la corpurile naturii, o să

observaţi că, de cele mai multe ori, natura evită să-şi asorteze culorile, le preferă pe cele complementare. Principiul care mişcă lumea să fie nu numai Yin şi Yang, să fie şi Cain şi Abel?!

În cancelaria Liceului „Şincai", vânzoleala e-n toi, ca în orice cancelarie, în pauza mare, când profesorii intră şi ies pe uşă cu cataloagele sub braţ, le trântesc pe masă, se trântesc pe scaune, unii mormăie printre dinţi „E intolerabil". Tovarăşa de geografie îi explică tovarăşului de fizică, bătrânelul chel care-şi taie tacticos japoneza cu briceagul şi şi-o unge cu margarină, peste care pune două fâşii de caracatiţă albaneză, ăştia parcă au sarcină de partid să anunţe în fiecare zi câte-un cataclism care ameninţă Terra… azi o cometă, mâine un meteorit, în Anatolia, în stratul cel mai profund din paleocen, închipuiţi-vă, tovarăşe profesor, s-a format o nouă falie care nu-i exclus să se unească, în timp, cu cea din Vrancea noastră. Da, stimată tovarăşă, sunt convins că forţe subterane, cu siguranţă e vorba de serviciile secrete, sigur francmasoneria, mână-n mână cu cei de la NASA, sunt amestecate în complotul ăsta imperialist care urmăreşte să anihileze tot globul. E clar că e mâna americanilor. Nu mai vreau să aud o vorbă! Te prezinţi mâine cu mama ta la mine în cancelarie, în pauza mare, ai înţeles? Chiar nu eşti în toate minţile, Stroiescu, s-o ciupeşti pe Plitos de mamelon? Tovarăşa, vă rog, nu m-am gândit c-o să se supere, ce, ea nu mă ciupeşte de obraz? Şi ce-i rău în asta? Mie îmi place. Marş afară, obrăznicătură! Auzi, dragă, dacă ai mai pomenit aşa ceva, am văzut-o cu ochii mei pe geam cum a turnat cu ceainicu' apă clocotită pe stânjeneii mei din faţa blocului. Păi, ce vină am eu, dacă lui Miki al meu, când ieşim din lift, preşul de la intrarea ei îi miroase a urină de motan şi-ncepe să-i râcâie pragu' şi să latre ca disperatu'… O bătaie timidă în uşă, pe care n-o aude nimeni. Apoi din nou, ceva mai tare, şi, în sfârşit, un tânăr palid şi slab îşi face apariţia fără să se urnească din loc, speriat de mişcarea asurzitoare din încăperea aia unde miroase a colonie de zambile şi fum de ţigări Mărăşeşti. O tânără într-o rochie roşie cu buline albe şi cu freză *infidèle*, ca o actriţă din *Frumoasele nopţii*, vine spre el cu o cupă de vin spumant şi o cutie de fondante, în culori pastel. Tânărul timid ia cu o mână cupa, cu cealaltă bomboana de culoarea oului de raţă, spune *mulţumesc* şi… Cu ce ocazie? întreabă. Ieri m-am logodit. Să fie într-un ceas bun! E complet fâstâcit. Nu ştie ce se spune în asemenea ocazii. Nu ştie nici ce noimă are o logodnă! Ce cuvânt frumos, *noimă*, nu l-am mai auzit de mult, azi se spune *rost* sau *sens* sau *motiv*. Chiar, adică un certificat legalizat nu e suficient ca să ai permisiunea de la

Primărie să te culci cu o femeie, mai e nevoie în prealabil şi de o trataţie cu spumant şi cu bomboane fondante ca să obţii girul colegilor? Şi ăsta cine mai e? Unu' foarte jovial, să tot aibă vreo 46 de ani, seamănă cu un vânător din Südtirol cu knickerbockerii lui cadrilaţi şi bocancii de iuft. Vine spre intrusul care a rămas încremenit în cadrul uşii, cu braţele deschise: Fiţi bine-venit la noi. O să vă simţiţi ca în familie. E o bucurie să avem în mijlocul nostru un vlăstar atât de tânăr, tovarăşe profesor Sam Schallmon. Sper că am pronunţat corect. Trebuie să admiteţi, nu e un nume obişnuit. Sam se miră că bărbatul acela jovial îl recunoscuse fără să-l fi văzut vreodată. De unde să fi bănuit că trecuseră vreo trei ani buni de când se afla în vizorul directorului adjunct Otto Schalke? Dragi tovarăşi, faceţi puţină linişte, vă rog, vreau să vi-l prezint pe tânărul nostru coleg, noul profesor de istorie, Sam Schallmon, un nume excentric, dar să uităm cunoscutul dicton latin *Nomen est omen*[244]. Poate cei mai vârstnici dintre dumneavoastră ştiu că în România interbelică a existat o bancă faimoasă (Sam tresare: Iar „faimă", ce are azi cuvântul ăsta cu mine? Nu-mi place…) cu numele ăsta. Cupa plină tremură între degetele subţiri şi galbene de tutun ale tânărului. Un jet de spumă se varsă pe reverul sacoului. Nu-l poate şterge. În mâna cealaltă se topeşte fondanta. Nu şi-o vâră în gură fiindcă trebuie să spună ceva. Otto Schalke îi ia cupa de spumant şi o pune pe masă. Sam îi mulţumeşte dând din cap. Apoi, cu glas tare: Iertaţi-mă, sunt emoţionant, nu m-am aşteptat… o primire foarte călduroasă. Toţi aplaudă. Cupele rămân pe masă. Sună sfârşitul recreaţiei. Toţi îşi iau cataloagele, unii şi le pun sub braţ şi duc în mână un teanc de extemporale, alţii îşi cară cu ei servietele diplomat. Ultima care iese din cancelarie este cea proaspăt logodită, în rochia ei lungă, roşie cu buline albe. Ţine în mâna ridicată, cum ar duce o haină pe umeraş, un schelet. Probabil predă anatomia. Sam rămâne în picioare lângă masă. Otto îl pofteşte să şadă. Bărbatul ăla, în aceeaşi knickerbockeri şi bocanci de iuft noi-nouţi, chiar dacă-l zăreşti pe stradă după cinci ani, măsoară conduita morală a unui om după rigoarea cu care acesta îşi respectă ţinuta şi programul, fără să-i pese de mijloacele şi de metodele folosite. Să presupunem că pentru menţinerea unui ochi ager, a unei mâini sigure şi a unei capacităţi de concentrare peste baremul mediu, la exerciţiul de tragere, pentru el contează ţinta, nu dacă se foloseşte muniţie de război sau gloanţe oarbe. Intrase pe uşa aceleiaşi cancelarii de la Liceul „Şincai" pe care intrase, peste trei ani, celălalt, „ascultătorul" Sam Schallmon. Fugari amândoi, având de ascuns ceva amândoi, atât de diferiţi

unul de altul ca un rottweiler de un setter spaniol. Pătrunse în cancelarie în pauza mare cu paşi apăsaţi, adaptaţi gabaritului său. Rosti cu glas sigur şi suspect de reverenţios: Am onoarea să vă salut, stimaţi colegi, sunt Otto Schalke, noul profesor de germană. Rumoarea din cancelarie se opreşte brusc şi profesorul acela cu părul alb, cu pantaloni reiaţi şi cu vestă se ridică respectuos din capul mesei, vine spre nou-intrat, vădit impresionat de alura occidentală a acestuia. Îi strânge mâna bărbăteşte şi-şi dezveleşte dinţii, îngălbeniţi de tutun, într-un zâmbet cabalin. Bine aţi venit. Permiteţi-mi să mă recomand: Oscar Poenaru, Directorul liceului. Suntem onoraţi să vă avem coleg. Nu ştiu dacă zicala românească vă e cunoscută: „Cine n-are bătrâni să şi-i cumpere“, eu aş încerca o parafrază: „Cine n-are nemţi să şi-i cumpere!“. Am aflat că sunteţi bănăţean, stimate tovarăşe Schalke, de prin zona Timişoarei. Ce oraş frumos, ce arhitectură imperială, câtă civilizaţie… spiritul Austriei şi-a pus amprenta distincţiei şi pe meleagurile noastre. Nu degeaba şi Cernăuţiului, şi Timişoarei li se spunea „Mica Vienă“. Sincer să fiu, mie mi-e greu să mă pronunţ care din ele merită… Eu cred, scuzaţi-mi intervenţia, tovarăşe Director, că noul nostru coleg ar fi mai interesat de chestiunile punctuale, legate de (sună sfârşitul pauzei, habar nu aveţi câte se pot întâmpla pe durata unei singure fraze) programă, de orar, de activităţile obligatorii, de orele de meditaţii, şedinţele cu părinţii, nostalgiile, poate în cadrul cercului literar, deşi, sincer să fiu, stimate tovarăşe Schalke (cum de mi-a reţinut omul ăsta numele, auzit o singură dată?), nu cred că veţi reuşi să faceţi din Liceul „Şincai“ o pepinieră de poeţi germani, scuzaţi-mă, nici nu m-am prezentat. Teodor Păun, profesor de constituţie şi secretarul Organizaţiei de bază, apropo de pepinieră, am fost informat că aţi locuit o vreme în Germania, la un unchi stabilit acolo. Se pare că e viticultor şi are o pepinieră sau… lucruri utile pentru toată lumea, ca o convieţuire între ciocan şi seceră, iertaţi-mă am vrut să spun nicovală şi noi, intelectualii de tip nou, la mijloc; râde ca de o glumă bună… o să organizăm o şedinţă lărgită în sala de sport cu elevii din clasele superioare, să ne povestiţi din experienţa dumneavoastră în Vestul sălbatic. Ca raţele pe malul lacului Herăstrău, când cineva deşartă în apă o pungă cu firimituri de pâine, aşa se reped profesorii cu cataloagele sub braţ spre uşa cancelariei. În cinci minute, coridoarele clădirii s-au golit. Numai uşa clasei a 6-a B se deschide scârţâind şi o fetiţă negricioasă, în şlapi de plastic roşii, iese din clasă, un muc lung şi verde i se prelinge pe buza de sus. Are un caiet mototolit în mână şi plânge. Încăperea e goală. Masa e goală. Scaunele goale. Filmul nu

mai rulează la „Şincai“, rulează undeva pe Uranus. Strada urcă-n pantă, se aude doar uruitul tramvaiului 8, vizavi e intrarea din spate, la peluze, a stadionului ANEF. Numai Otto Schalke stă în faţa unui teanc de hârtii. Stă şi stă. Se uită la ceas. Un bărbat proaspăt ras. O faţă fără trăsături. O gură ca un mic mac roşu… *warum jetzt, warum hier, dieser Mund?!*[245] Poa' să deschiză uşa în fiece moment şi io ce să gat, că nici n-am început? Îi greu, da' mi-s învăţat, că aşa-i tăt natu', îşi apără pielea… şî tocu aista şî călimara ca la işcoală, în Gottlob? *De nem igaz*, că mumă-mea murise, iercam la Katinéni, în Triebswetter. Scrieţi cu tocu', mi-o zâs ăl de m-o adus aici, că nu-i voie cu stilou'. Bag seama că stilou' îi f-un produs capitalist. *Angajament*. Subsemnatul…

De unde vine mirosul ăsta irespirabil? – îl întreabă Olguţa pe Lonko, simţind aerul greu şi înţepător. Parcă-i turna cineva benzină pe gât, inima îi bătea tot mai tare, o senzaţie pe care n-o mai încercase, ameţeală, înec? O fi un atac de panică. Se agăţă strâns de braţul colegului. Pe Lonko nu-l deranjau decât oamenii ăia care se înghesuiau să-şi ocupe locurile ca la Operă, după ce bătea gongul. Kerosen, îi răspunse. Olguţa nu ştia ce înseamnă *kerosen*. Zbura pentru prima oară şi din nou senzaţia că urcă spre eşafod. Avionul era impresionant. Mare şi alb. Când l-a văzut pe pistă, în tăcerea lui imensă, şi-a simţit frica în tot corpul; monstrul ăla adormit era liniştea de dinaintea furtunii. Şi-a auzit gândul rostind „Moby Dick“. Da, aşa îşi imaginase ea întruchiparea aia, total absentă, în burta căreia intrau, de bunăvoie, zeci de oameni cu trenciuri pe braţ, cu serviete diplomat în mână, colivii cu papagali, bastoane, cârje, fără să le treacă nicio clipă prin minte cuvintele care ei i se păreau cele mai potrivite acum: „În mâinile tale îmi las sufletul“. Komische Oper din Berlinul Răsăritean făcuse de curând un turneu în Bucureşti cu baletul *Lacul lebedelor* şi acum era rândul Operei Române să le întoarcă vizita. Plecau cu *Simfonia fantastică* de Berlioz. Olguţa era superstiţioasă. Fără îndoială, strânsese şi ea în creierul ei vechi, după credinţa pravoslavnică, puşculiţa personală, în care vechii părinţi au lăsat un mărunţiş, să nu-i uităm şi să-l dăm mai departe. Ei bine, în mărunţişul ăsta se depuseseră la fund, ca o drojdie, frica şi credinţa şi supuşenia Olguţei; toate laolaltă ascultau orbeşte de „intenţia drumului“, că şi armeanul bătrân din Minsk tot din părţile alea venea şi cine a văzut-o pe Olguţa când a pătruns de-a binelea în burta lui Moby Dick nu putea să n-o confunde cu Sonia Marmeladova în drumul ei spre Siberia. Da, Olguţa era superstiţioasă şi tocmai acum l-au arestat pe Gabriel Popescu, fiindcă l-a

surprins nevasta, o doctoriţă, în pat cu un balerin, proaspăt angajat la Operă, şi l-a denunţat. Din capul locului cineva aranjase altfel lucrurile. O să-l aibă partener în rolul lui Berlioz pe Oleg şi în rolul Seducătorului pe Trixi Checais. Astea erau semne, gândea Olguţa, semne rele. Şi Lonko ăsta, de ce nu spune nimic? E mut ca un peşte. Oare şi lui… Da, şi lui. După 14 ani, din nou în Germania. Era un copil când l-a luat Leo cu el la Düsseldorf, părăsindu-şi propriul fiu. Leo îşi împingea până-ntr-acolo nevoia de libertate, încât considera complet nedreaptă dictatura lui Dumnezeu prin care ne impune părinţii şi copiii pe care nu-i vrem, interzicându-ne astfel libertatea de a ni-i alege singuri pe cei cu care ne-am putea împărţi viaţa din plăcere, nu din obligaţie. Şi după 14 ani de *Deutschland über alles*, din care şapte petrecuţi în lagărul din Sachsenhausen, prin graţia unor tancuri şi a unor soldaţi care-şi tociseră bocancii de tot şi nu se mai opreau din cântat *Kalinka moia* decât o oră pe zi, când mâncau caşă. Se pare că, în ce ne priveşte, intenţia drumului a fost să nu fim trimişi cu acei balerini, frumoşi ca zeii, într-o nouă Walhalla, numită Auschwitz. Aveam 9 ani când m-a ales Leo, salvându-mi viaţa, în clipa în care era să mi-o pierd. Momentul acela i-a dat dreptul şi obligaţia să mă considere fiul lui. Mi-a pus şi un nume. De ce m-o fi numit Harald? Nu l-am întrebat niciodată. Ştiu doar că numele ăsta îmi evocă un smarald uriaş, acea lună verde cum e fecioara cu două feţe, una încrustată în coroana satanei, alta ca piatră de temelie în zidul Ierusalimului ceresc. Smaraldul e simbolul captivităţii şi al eliberării… dar există eliberare fără agresiune? Stăteau amândoi pe scaunele lor alăturate, ferecaţi în tăcerea lor. Aşteptau. A venit o stewardesă cu alură de manechin şi ne-a explicat ce reguli trebuie respectate într-un zbor cu avionul, de ce şi când trebuie să ne punem centura de siguranţă, care sunt culoarele de ieşire în caz de aterizare forţată, unde sunt vestele de salvare şi ce manevră trebuie să facem în caz de depresurizare ca să ne punem masca de oxigen. Acum vă rugăm să vă puneţi centurile de siguranţă. Decolăm. Olguţa îşi înfige unghiile în mâna lui Lonko. De ce taci? De ce taci? De când ne-am urcat în avionul ăsta, nu scoţi o vorbă. Ce vrei să spun? Orice. Poezii din grădiniţă, cântece de pionier, rugăciuni, poţi să spui şi în germană, dar vorbeşte, pentru Dumnezeu, Lonko, vorbeşte, vreau să mă conving că trăiesc. Uruitul e puternic. Abia o aude. Se gândeşte că apariţia lui Orlov pe aeroportul din Ostberlin ca să-şi întâmpine prietenii, pe Olguţa şi pe Boris, el, un transfug, ar fi total necugetată. Trupa de balet e împânzită de securişti. Eşti sigură că Orlov o să vă aştepte la aeroport? El aşa a promis. A

făcut şi imprudenţa să vă spună asta la telefon? Da. De ce te miri? Olguţa, tu pe ce lume trăieşti? Eu nu aş fi avut încredere nici în poştaşul ăla de treabă din Medgidia, care ţi-a adus pe cheltuiala lui pachetul lui Leo, cu toate alimentele alterate; în brânză şi în friptură roiau viermii. Chiar tu mi-ai povestit… să sperăm că-i vine în ultima clipă mintea la cap. Vezi ce lin zburăm acum? Ai mai văzut vreodată cerul atât de aproape şi de albastru şi vălătucii ăia de nori sub tine ca nişte bulgări uriaşi de zăpadă, vezi, Olguţa, te-ai speriat degeaba, noi nu zburăm, mergem cu sania, ba nu, suntem într-o troică, acolo în nord, dincolo de *Ţara fagilor*, ştiai că numele *Bucovina* vine de la *Buchenland*? *Buche* înseamnă în germană „fag" şi e feminin. Toţi copacii sunt în limba germană de gen feminin. Imaginează-ţi un loc unde pământul se face mai rece, verdele mai intens, o pădure unde foşnesc fecioare şi umbrele lor se fac poeţi, se lungesc înspre nord şi înspre sud şi îndreaptă mereu axul pământului ca arhanghelii lui Theotokopoulos… tu, oricine ai fi, om sau fiară sau maşină de cusut piei pentru schelete, funcţionând după regula de rezolvare a ecuaţiei cu cele mai multe necunoscute, fă, te rog eu, eu, balerinul ăsta mic şi neînsemnat, eu, vinovatul fără vină, fratele Malinei celei moarte la Treblinka şi uzurpatorul lui Sam, fiul adevărat al lui Leo, să nu vină Orlov la aeroport.

Cu barba ţepoasă şi albă, cu trupul gol de bărbat trecut de 50 de ani, ai cărui muşchi căpătaseră o unduire mai domoală sub pielea încă netedă, cum sunt colinele din Subcarpaţii Orientali, Leon stă în vana plină de clăbuci a apartamentului 290 de pe bulevardul Liviu Rebreanu şi strigă din când în când: Au, mai uşor, Lucy! Sam, aplecat ca o băieşiţă îndemânatică peste marginea căzii, îl freacă de zor pe pacientul acela ultrasensibil şi ultranespălat cu o perie foarte aspră pe coatele şi călcâiele care făcuseră rapăn. Cum aduc cu ele amintirile cuvintele acelei vârste: *noimă*, *gurgui*, *izvod*, *temei*, *zăbavă*… oho, ce multe sunt, toate uitate acolo de-a valma ca mamele, ca iubitele, ca toate, cândva cele mai frumoase, cele mai bune, adunate într-o leprozerie cu carnea desprinsă de pe oase, povestind… şi ce frumos fecior eram, şi-avea arhivarul o fată… Au, mai uşor, Lucy – strigă Leon din baie, şi Sam freacă de zor cele mai superbe picioare din lume. Pe urmă îi ţine o cârpă dintr-o rochie veche de-a Stanei sub nas. Suflă, îi spune, suflă tare! Aşa. Cârpa se umple de muci, de parcă în nările lui Leon îşi făcuse cuib o familie de limacşi. Sam aruncă mizeria aia în veceu, fără pic de scârbă, de parcă toată viaţa ar fi lucrat ca asistent social la un azil de bătrâni, nu la Statul-Major al lui Papa Levy. Trage apa şi-l ridică pe Leon

fără menajamente din cadă. Ochii negri îl fixează speriaţi. Sam nu menaja pe nimeni, deşi era un sfios, un ascultător. Ciudăţeniile celor consideraţi slabi. Nu suportă să-şi cumpere iubirea nimănui, dându-şi pe faţă mila şi *îndurarea* – ei poftim, iar unul din paraziţii ăia ai limbii –, ce vreţi, suntem în 1968, anul când Sam şi-a luat examenul de definitivare şi i s-a mărit salariul. Scăpase, în sfârşit, de complexul că aducea mai puţini bani în casă decât nevasta. Anul când Stana a publicat primul volum de versuri. Anul când mergeam vara la 2 Mai şi dansam samba şi cha-cha până la ziuă, în curte, sub nuci, după magnetofonul lui Nae Prelipceanu, cu Virgil şi cu Nina, cu Gabriela cu Marius, cu Ada… pe urmă o porneam în picioarele goale pe plajă, unde Ursachi dormea dus în pielea goală, legănat de valuri. Anul când Ceauşescu ţinuse discursul ăla fulminant, după care şi Goma, şi Richard Wagner, ca la un semn un ţărm de altul, s-au înscris în PCR, mânaţi de o euforie, probabil întemeiată atunci, că dacă nu faci ce face un tiran, eşti un mântuitor… şi mai târziu, mai târziu, *après vingt ans*[246], stai ca un nenorocit slab de înger în faţa plutonului de execuţie. O noapte de Crăciun, în care mişună fel de fel de umbre pe blocuri, li se zice „terorişti“, se trage orbeşte din toate părţile, cred că pe acoperişuri au murit atunci multe pisici: oameni de bine ziceau că ne invadaseră batalioane de mercenari din ţările arabe prietene, chemate de Securitate să-l apere, şi el, Cârmaciul, striga de mama focului, să-l audă Marea Adunare Naţională: Alo! Alo! şi Marea Adunare de la Nistru pân' la Tisa tot românu' plânsu-mi-s-a… aş putea s-o ţin aşa încă vreo 20 de ani, dacă Sam nu s-ar grăbi să-l îmbrace pe Leon cu halatul lui albastru de baie, să-i pună şlapii de plastic verzi şi să-l aducă până la canapeaua extensibilă din sufragerie. Unde-i castronu' meu, să-mi pun chiştoacele? Păi, unde să fie? La tine acasă. Na, ia aici o cratiţă, să nu le dai pe jos. Leon se întoarce cu faţa la raftul cu Goethe, Schiller, Heine, Lessing, Wieland… Lucy, m-am întors, vezi, trebuia să mă aştepţi. De tot, Leon? De tot, Lucy!… A doua zi, sufrageria plină de mucuri de ţigări, pe masă, sub masă, în vaza cu trandafiri uscaţi, în scoicile de la 2 Mai, duhneşte a cal împuşcat de-o săptămână, a clei, a borhot, a pădure andaluză carbonizată… şi cearşaful plin de pete mari de sânge. N-am îndrăznit să te trezesc, Lucy, mi-a curs sânge din nas. Iartă-mă. Un bătrân gârbovit cu un basc mâncat de molii pe cap, într-un palton maro, ros la mâneci şi la buzunare. Uite, ia şi fularu' ăsta de lână, că s-a lăsat ger afară. Iartă-mă, Lucy. Nu-i nimic, nu-i nimic, hai, mergi sănătos, o să te mai chemăm. De la fereastra etajului 6, Sam şi Stana privesc o arătare care se clatină pe

picioare, face zece paşi, se opreşte. Pare să respire greu. Se vede în semiîntunericul de afară aburul ieşindu-i din gură ca la locomotivele vechi. Se târăşte până la marginea aleii şi ia în braţe un plop. Orice calvar cu opririle lui… De tot, Lucy! Revine pe alee, face încă zece paşi şi ia în braţe un stâlp şi tot aşa, până nu se mai vede.

La Caru cu bere, la catul de sus, mai puţin aglomerat, la o masă lipită de marginea de lemn sculptat în motive florale, de unde poţi urmări toată fojgăiala acelor mărunte forme de viaţă din salonul de jos, stau doi bărbaţi în faţa halbelor de bere şi tac. Sunt absorbiţi total de butaforia acelui spaţiu care încearcă să recreeze atmosfera unui vechi orăşel german. Culorile picturilor care împodobesc pereţii cu scene bahice, smulse parcă dintr-un album Biedermeier bavarez, dau ambientului o bunăvoie tihnită de întoarcere în timp, într-o secvenţă de sfârşit de secol XIX. Un chelner în cămaşă albă, scrobită, cu papion negru, vine mereu la masa celor doi, dar ei rămân în continuare absenţi la insistenţele chelnerului. Aşa cum pitorescul localului îi transpune pe cei doi clienţi în altă realitate, îl transpune pe chelner stranietatea acestor indivizi, complet diferiţi de obişnuiţii celebrei berării. Lista aştepta deja de o jumătate de oră nedeschisă pe masă şi chelnerul, neclintit în spatele scaunului lui Leon, cu privirea aţintită la Lonko, părea unul din acei Mozarţi albi din creştet până-n tălpi, încremeniţi prin pieţele Vienei ca nişte statui vii.

— Adu-ne, te rog, un platou de crenvurşti cu muştar, pâine cu seminţe şi încă două halbe. Pilsen n-ai? Bine, atunci tot Azuga.

— Eu nu mă-ncurc cu pişwasseru' ăsta. Parcă-i urină nemţească. Un vin n-ai?

— Vă recomand vinul casei. Valea Călugărească, demisec, excelent.

— Nu, nu, mie îmi aduci cu corăbioară.

Chelnerul face ochii mari.

— Murfatlar cu corăbioară. O sticlă de un litru.

Lonko râde ca de-o glumă bună. Chelnerul devine şi mai scorţos.

— Vom face tot posibilul să vă satisfacem…

— „Clientul nostru, stăpânul nostru“, nu-i aşa, Lonko?

De data asta bărbatul cu cămaşa mototolită şi pantaloni de doc se adresează domnului mult mai tânăr, a cărui ţinută extravagantă îl face pe chelner să-l ia drept străin.

— *Vous êtes français, n'est-ce pas? On voit ça imédiatement, la rafinesse…*[247]

Pe Lonko îl pufneşte acum râsul de-a binelea. Dumnezeule, snobismul ăsta al provinciei, morga cu dric la poartă şi cai mascaţi ai Estului, gândeşte pentru sine micul balerin şi mai că-ţi vine să-i dai dreptate. Unde s-a pomenit la Sachsenhausen sau la Auschwitz de vreun dric la poartă!

— Nu, nu, nici vorbă, sunt român, i se adresează acum chelnerului.

Leon nu aude nimic. Îşi aprinde o ţigară Mărăşeşti. Tremurul degetelor face să i se balanseze flacăra chibritului.

— Are alt gust de la chibrit. Lemnul, cum să-ţi explic, are căldură, senzualitate, cine mi-a spus asta, gândurile mele nu se mai descurcă, Lucy a plecat la maică-sa, în casa din Chitila, a fost şi la incurabili, da' nu i-a priit şi s-a ascuns în şifonier, moliile sunt aristocrate, ai auzit de Menşikov, are o teorie a claselor sociale la insecte. Moliile fac parte din elită şi carii sau cariile, căpuşele şi păduchii, chiar şi ploşniţele reprezintă mitocănimea. Eu sunt *fifty-fifty*, şi molie, şi păduche. Înţelegi acum de ce nobilii ruşi şi francezi iubeau blănurile roase de molii şi se pudrau cu naftalină, *le parfum adoré de Diaghilev*[248]… mă pasionează. Scriu un eseu. Am să-i dedic cartea lui Lucy. Asta o s-o convingă să se întoarcă. Dacă nu, iau primul tren şi mă predau voluntar la Auschwitz. Mă duc la Grete şi-i spun: Somn uşor, Moarte bună, nu te speria, e un act *manqué*[249], nu mi-am pierdut memoria, mi-e martor Lonko, eu n-am nimic de spus rău de Germania, că ei şi-au stârpit paraziţii!

— Ascultă, Leo, termină odată cu logoreea asta. Gata. Destul! Nu ne-am văzut de ani de zile. Caută să mă urmăreşti…

— Adică vrei să fiu şpitzelul tău?!

— Nu, vreau să faci un efort şi să mă asculţi. Ştiu prin ce ai trecut. Mi-a povestit Olguţa. Apropo, Orlov n-a venit să-i întâmpine la aeroport şi bine a făcut, atunci, în turneul de la Berlin. Asta a fost în '60, ţie îţi dăduseră deja drumul de la Poarta Albă şi, când ai vrut să te angajezi paznic la Muzeul „Aman", te-au respins. Vezi? Ştiu tot ce ţi s-a întâmplat. E ca şi când am locui împreună, ca atunci, în Germania, doar că nu te văd. Nu te laşi văzut. Ţi-e frică? Ţi-e ruşine?

— Am fost până-n Walhalla s-o caut pe Lucy, dar, când să ies din pădure, am întors capul după ea şi a plecat cu Hermes.

— Lasă asta, eu îţi spuneam de Olguţa. Închipuieşte-ţi, era urmărită. Fuseseră informaţi că o să vină Orlov la aeroport. Noroc cu Herr Volker, impresaru'. A reuşit s-o ascundă pe Olguţa şi până la urmă s-a măritat cu el. A făcut o carieră frumoasă. E prim-balerină la Komische Oper.

— Olguţa… Olguţa… de cine vorbeşti?

— Balerina aia talentată de la Ansamblul Armatei, partenera lui Gabriel, nu i-ai recomandat tu la Operă, nu ştii, când au dat concursul? Ai fost ca un tată pentru ei şi pentru… ai vocaţie de tată, *mon cher*.

— Lonko, ai grijă, mie nu-mi funcţionează inhibiţia.

— Olguţa nu te-a uitat, a rămas marcată pe viaţă că s-a lăsat şantajată de mizerabilul de Schalke, ştii doar, originea ei, fuga bunicilor la revoluţie. Lagărul din Bucovina. N-a scăpat decât Ana Sergheevna, bunică-sa, pe care a ascuns-o un ofiţer român într-un vagon de vite şi a adus-o în Regat împreună cu fiică-sa Maşa, mama lui Boris şi a Olguţei. A fost infirmieră la Spitalul 9.

— Stai să-ţi spun eu, Lucy avea procură de la regele Carol al II-lea, că el, Sirele, îl ştii doar, după ce le cordea, le băga în spital, pusese ochii şi pe ea, da' ea mă iubea pe mine, tu te prinseseşi, de asta au dus-o la Mandravela şi pe mine m-au închis că am violat o minoră şi-mi striveau coaiele cu cleştele-nroşit în foc, aşa credeau ei, da' astea-s ca hopa-mitică, imediat iau poziţie de drepţi, şi ce să te mai apropii de Lucy, că-i lăsau arsuri pe tot corpu'. Îşi luase un nume conspirativ, *Olguţa*, ştii, erau la modă numele conspirative, şi Grete cred că avea unu', nu mai ţin minte, parcă Ana Pauker.

Lonko se dumiri până la urmă că era exclus să vorbească serios cu Leon despre marele lui proiect. De când nu mai dansa, a montat câteva balete. Şi într-un turneu în Franţa, cu un experiment coregrafic semnat de el, l-a cunoscut pe Nureev. Atunci i-a venit ideea să reia spectacolul *Harald şi luna verde* pe muzică de Webern, în coregrafia lui Leo Schall. Nimic nu-şi dorea mai mult decât să-i redea acestui mare artist tot ce-i răpise viaţa: un nume pe un afiş! Reînvierea condorului însemna, în acelaşi timp, şi plata lui Schalke. Fiindcă şi bestia trebuie plătită pentru prestaţia ei. Iar lui Schalke orice i se poate reproşa, doar faptul că nu şi-ar fi dus la îndeplinire sarcinile de serviciu nu. 40 de minute în care un bărbat răsfoieşte o revistă franceză, *La chorégraphie contemporaine*. 40 de minute în care alt bărbat stinge chiştoace în platoul pe care au rămas câteva urme de crenvurşti şi de muştar. Amândoi, faţă în faţă la aceeaşi masă. Unul îşi scoate din etuiul ochelarilor un petic de piele de căprioară şi-şi şterge lentilele, celălalt se scobeşte în dinţi cu unghia degetului mic, sub care s-a adunat o dungă neagră.

el se închină oglinzii se închină geamului şi lustrului mobilelor sufletul oglinzii tremură de castitate ca un cristal de gheaţă în apa neclintită

Declaraţie

Subsemnatul Otto Schalke, profesor de germană la Liceul „Gheorghe Şincai“, declar că fostul director al liceului, respectiv numitul Oscar Poenaru, aflat sub urmărirea mea, începând din anul 1953, din cauza menţinerii unor strânse relaţii de prietenie şi a deselor plimbări cu foşti membri ai PNL-ului, încă de pe vremea lui Tătărăscu, deşi a fost în repetate rânduri avertizat de mine, ca prieten, şi de Secretarul BOB, Vasile Păun, că aceste relaţii ostile ordinii noastre de stat aruncă o lumină defavorabilă asupra liceului nostru şi asupra lui, personal, concedierea sau, şi mai rău, repercusiuni penale pentru activităţi de conspiraţie şi spionaj. El mi-a replicat că nu-şi închipuie că într-un stat socialist devii automat duşman al poporului dacă bei o cafea cu prietenii de facultate sau dacă te duci la aniversarea a 50 de ani de la absolvire. Sigur, acum, la 72 de ani, când omul abia mai vorbeşte din cauza astmului şi s-a pensionat de acum zece ani, pot părea inofensive, dar este scandalos că noul director, Jean Lăcătuş, i-a aprobat să ţină orele profesorilor indisponibili şi, n-o să vă vină a crede, le vorbeşte elevilor despre minunata lui copilărie şi despre standardul vieţii românilor, în general, în perioada monarhiei, despre valorile morale, povăţuindu-i pe elevi să meargă la biserică şi să se roage, ca Dumnezeu să se milostivească de noi… Vă daţi seama că elevii noştri îl ascultă şi bătrânul de ce credeţi că a insistat enorm să obţină acest post de suplinitor? Chiar dacă nu se mai poate pune bază pe tot ce zice, dar, în virtutea inerţiei, procedează în continuare ca un formator de opinie. Meseria de profesor este foarte periculoasă pentru un regim politic, fiindcă modelează conştiinţe. M-am gândit să organizez o judecată tovărăşească. În calitate de Director adjunct, am această cădere şi voi propune renunţarea la serviciile ocazionale de suplinitor, fiindcă 72 de ani este o vârstă respectabilă, dar şi supusă erorilor. Chiar mâine voi vorbi cu tovarăşul Director şi cu Secretarul BOB pentru excluderea din funcţia facultativă a prof. Oscar Poenaru. Am considerat de datoria mea să vă pun la curent cu situaţia respectivă.

Cu salutări tovărăşeşti,

18 nov. 1963 Otto Schalke

Declaraţie

În cazul Pavlov, Mia şi Beno

Subsemnatul Otto Schalke, profesor de germană la Liceul „Gheorghe Şincai“, îmi recunosc lipsa de abilitate şi vigilenţă în acţiunea de amploare care aducea atingere Statului nostru socialist. Mă refer la turneul balerinilor români în Berlinul Răsăritean, drept care mă simt dator să-mi fac autocritica şi să suport toate consecinţele, fiindcă ei au acţionat mai rapid şi momeala întinsă de mine s-a dovedit ineficientă. Orlov n-a venit la aeroport, iar impresarul Volker s-a făcut nevăzut cu Olguţa cu tot. Dacă Serviciile noastre nu au rezolvat afacerea asta sub care se poate ascunde o organizaţie de spionaj, acum, după mai bine de cinci ani, când mi-au dejucat planurile şi ei toţi se bucură de cetăţenie străină, căile mele de acces sunt limitate în ceea ce priveşte strângerea de dovezi palpabile în cazul unei acţiuni de spionaj organizat împotriva Statului Român. Olguţa e credulă şi fricoasă, e doar o gazetă de perete, fiindcă s-a afirmat ca balerină de prestigiu şi în afara ţării, dar îşi vinde şi mama dacă se vede ameninţată, aşa că mă voi ocupa de ea orice ar fi. Şi, dacă obţin confirmarea ei, intră toţi la apă. Mă pasionează acţiunea asta şi trebuie să-mi repar impardonabila neglijenţă. Sunt un om de caracter care nu cedează niciodată.

Trăiască Lupta pentru Pace!
Al Dumneavoastră devotat

10 iulie 1965 Otto Schalke

Recomandare

în cazul lui Leon şi Sam Schallmon

Subsemnatul Otto Schalke, profesor de germană la Liceul „Gheorghe Şincai“, declar următoarele: cu ocazia unor repetate întâlniri „întâmplătoare“ cu Sam Schallmon, în autobuzul 40, cu care călătoreşte de obicei când are treabă la Policlinică, pentru terapie sau pentru prelungirea pensiei de boală, normal că stăm de vorbă, doar am fost aproape 20 de ani colegi de cancelarie la Liceul „Gheorghe Şincai“. Acum e de nerecunoscut.

Boala, totala inactivitate. Vorbeşte tot mai greu. Merge în cârje, foloseşte o bicicletă specială, prevăzută cu două rotiţe laterale care asigură echilibru roţii din spate. Mi-a spus că i-a trimis-o o prietenă bună din RDG. O scrimeră română. A făcut o operaţie la coloană în urma unui accident la antrenament. S-a căsătorit cu un sportiv german şi a rămas acolo. Am să cercetez mai îndeaproape relaţia dintre ei. Aparenţele înşală. Nu poţi să ştii niciodată ce învârteşte o nemţoaică prin adopţie, atât de caritabilă, cu evreul Sam Schallmon. O să mă ocup şi de chestiunea asta cu multă discreţie. Presimt că de aici mai pot afla ceva… În privinţa lui Leon Schallmon, pe ăsta cred că-l putem scoate definitiv de sub urmărire. E complet terminat. Am cunoscut-o pe Nuţi, femeia care-i duce de mâncare, şi mi-a spus că mintea lui e varză, vorbeşte întruna cu Lucy, fosta lui nevastă, pe care a părăsit-o cu un copil, abia născut, mă refer la Sam Schallmon, şi a plecat în Germania hitleristă. Respectiva Lucy s-a prăpădit de mult. Leon Schallmon trebuia să-şi plătească mişelia într-un fel. Şi faţă de ţară, şi faţă de familie. După tot ce mi-a spus sus-numita Nuţi, nenorocitul ăsta n-o mai duce mult. E un cadavru ambulant. Şi unde mai pui că i-a tras-o tot Wehrmachtul pe la spate. Aşa un individ fără caracter şi morală n-am mai întâlnit. Cine merită însă atenţia noastră ar fi – sunt convins că ştie multe – individul cu nume ciudat, Lonko Zander, bun prieten şi coleg la Operă cu Olguţa, fostul partener al lui Leon în Germania hitleristă. A aflat, cu siguranţă, multe lucruri despre mine de la ea. De aceea nu cred că eu aş fi indicat să mă ocup de el, dar cred că, dacă un informator perseverent şi cu experienţă ar face investigaţii serioase în viaţa lui particulară, am putea avea surprize, mai ales că e încă activ, pleacă şi în turnee în străinătate în calitatea lui de maestru de balet. Are relaţii în lumea artiştilor şi lumea asta plină de ciudaţi e o adevărată mină de aur.

Primiţi tot respectul meu tovărăşesc!

8 august 1977 Otto Schalke

Sinceră să fiu, nu am acum niciun chef să-mi fac autobiografia. Au intrat destui în intimitatea mea cu satâre, cu bisturie, cu raze laser, intuitiv, telepatic. Am sosit totdeauna la ora fixată… sunt cel mai punctual pieton din oraşul acesta. „Dacă vin să te întrebe, fii amabilă, invită-i în casă, fă-le o cafea, cochetează… spune-le tot ce vor s-audă, totul e să nu laşi urme. Să nu scrii nimic cu mâna ta. Mâna e trădătoare, ştii doar că acolo e refugiul amprentelor noastre.“ Aşa spunea tânăra mea prietenă, traducătoarea, prin

anii ’70-’80. Sprâncenele ei arcuite păreau atunci trase cu compasul. Tot chipul ei devenea o figură geometrică. Simţeam că voia să mă apere, nu de faptă, ci de corpul-delict al faptei. De unde ştia atât de bine lecţia? Probabil avea multe repetiţii în spate… şi eu, care credeam că suge de la mine ca viţelul de la vacă. Aşa mă prevenea tânăra mea prietenă, traducătoarea, când Mady, la 4 dimineaţa, după 700 de grame de votcă, povestea că au „transportat-o“ într-o dubă în Codrii Bacăului şi Virgil a fost dus la Miliţie, întâi în Mangalia şi pe urmă în Constanţa, că l-au reclamat chelnerii de la Dobrogeanu că a tulburat liniştea publică. Şi la televizor, printre rafturile cu dosare ale CNSAS-ului, numele disidentului Virgil Mazilescu acoperea numele poetului Virgil Mazilescu. Nu, sigur nu mă iubea, niciodată nu m-a iubit tânăra mea prietenă, traducătoarea, fiindcă ea nu era punctuală. De unde până unde? Chiar de unde până unde? De la Otto Schalke, ăsta era *neamţ*. De la Carmela Liebmann, asta era *evreică*. Ce voiam să spun? Am început să uit. Uit tot mai des, tot mai intens. Uit cu voluptate. Stana, tu chiar crezi tot ce scrii pe hârtiile astea? Au, nu aşa tare! Glasul lui Lucy? Glasul lui Leon? Stana se piaptănă în oglinda mare din hol. Acum patru zile a fost la coafor. Coafeza i-a pus prea mult fixativ şi i s-a lipit părul. Au! Nu, Erinia nu era, cum să fi spus Erinia vreodată *Au!* Leon îşi lua răgaz, lungea vorba ca să n-ajungă la *Au! Trebuie să trăieşti!* spunea, când împingea capul bumbului prea mare în butoniera îngustă a moartei până făcea ferfeniţă pânza apretată de sângele uscat. Şi-acum, *Au*-l ăsta o scuipa din oglindă pe Stana din faţa oglinzii. Sigur că uit. Nu mai am repere. Nu ţin minte cum se numeau acum 50 de pagini personajele mele. Nu ţin minte când s-a născut Leon, ca să-l duc eventual la cimitirul mozaic, la crematoriu sau într-o groapă comună. Nu ştiu ce i-a pregătit şeful cel mare lui Ottoschatzi, parcă mă gândeam la un castel de nisip undeva, într-un loc plăcut şi numai al nostru… Stana îşi răsuceşte firele de păr din dinţii pieptenelui pe degetul arătător, fuge pe balcon şi agaţă ghemotocul mic, argintiu pe vârful unei crengi de tei cu care dă mâna în fiecare dimineaţă. Sam spunea că, de câte ori o vedea pe Erinia, el era copil pe atunci, pieptănându-se, asista la un ritual mult mai interesant decât ăla pe care trebuia să-l facă el seara, îngenunchind şi spunând în faţa icoanei negre, de la Muntele Athos, Tatăl nostru… şi nu ne duce pre noi în ispită, ci ne izbăveşte… De ce îi cerem noi acestui Tată lucruri imposibile? Sigur uit, cum m-aş uita înapoi şi-nainte, şi pe dos şi pe faţă, poate uitarea e un alt fel de a te uita, sigur ei nu ştiu. Când spun ei, despre voi vorbesc cu mine. Ce

credeţi că răstorn eu pe paginile astea ca o mămăligă fierbinte din ceaun pe scândura de lemn? Intrigi peste intrigi, bârfe… vedeţi, vedeţi, încă un motiv care a născut necesitatea unei centuri de castitate. Aveam 30 de ani când credeam orbeşte că oglinda şi ceasul sunt obiecte de care ne putem lipsi. Cred că inventatorii lor au fost primii extravaganţi din speţa sadică a marilor dictatori. La ce ne foloseşte oglinda, când avem suprafaţa bălţii? La ce ne foloseşte ceasul, când avem lumina şi întunericul? Ai dreptate, mărul cunoaşterii a fost otrăvit. Dacă nu era el, nu ne creştea creierul atât de repede şi, Stana, îţi dai seama că fără ceas şi oglindă nu aveam certitudinea de necontestat a îmbătrânirii… cu toate că trebuie să continui. Ele bat la porţi, bat la porţi, personajele, au oglinzi şi ceasuri, eu am blocnotesuri, cu ani, cu luni, cu evenimente istorice, cu circuri, cu domuri, cu parade de modă, cu grădini zoologice, cu curse de cai, cu Rinul, cu Ronul, cu fiorduri daneze, cu regi detronaţi, cu cămăşi verzi, cu stele cu cinci, cu şase colţuri, cu camere de gazare, cu parade militare… simt cum mă umflu, am ajuns cât un *Grand Larousse Illustré*, când a apărut *Pe frontul de vest, nimic nou* de Erich Maria Remarque, s-a vândut într-o lună un tiraj de un milion de exemplare. Prea multe cifre de la pământ la lună, prea multe capete de pod în Marea Rusie, prea mulţi martiri, prea mulţi dezertori, prea multe nume în romanele lui Tolstoi, de-asta îmi place mai mult cartea aia cu un pilot, un prinţ, o vulpe, o roză, o oaie, patru regi şi câteva planete… E normal că mi-am uitat trecutul, mi l-am uitat de mult, fiindcă e din ce în ce mai departe, dar mă enervează cumplit că mi-am uitat viitorul care se apropie indecent de mine. Viitorul e cel mai pervers amant, face preludii interminabile cu creierul meu până mă goleşte de amintiri. Personajele se ghemuiesc unele în altele de frică, se comprimă, se înghit între ele. Cum să nu le uit, dacă nu le mai văd? Aştept clipa când voi ajunge la unu. El o să mă ţină de mână!

În biroul de la etajul al doilea al Editurii Enciclopedice de pe Calea Victoriei, unde azi se află o librărie sau o sală de teatru, acolo unde pe uşă scrie cu majuscule negre LITERATURĂ, domnul Mihai Şora se întrerupe din scris şi ridică telefonul.

— Alo.

— Editura Enciclopedică?

— Da.

— Cu tovarăşa Schallmon, vă rog.

— Lipseşte momentan. Reveniţi mai târziu.

— E foarte urgent.

O voce de femeie care nu trădează nimic, ca o foaie velină. Repetă mecanic.

— E foarte urgent.

Fără semn de exclamaţie.

Stana nu ia nici acum taxiul. Nu-mi stă în fire sau e prea neaşteptat. El n-a fost niciodată o prioritate. Sunt sigură că nici Sam n-a luat taxiul. Când i-am spus, şi vocea lui era o foaie velină. Atunci ne vedem acolo… Când spunea „la ceas la Brătianu“, pe foaia aia apăreau literele lui caligrafice scrise cu creionul. Acum foaia a rămas goală.

Parcă era februarie. Nu mai ştiu exact, v-am spus că uit. Zăpada de la marginea de jos a uşii care dădea direct în curte era îngheţată. Am luat securea aia proptită de zid şi am spart crusta de gheaţă în cioburi mărunte. În cameră era foarte frig. Nu foşnea nimic, nu chiţăia nimic. Leon sta întins cu spatele pe plapuma grena din care curgeau câlţii. Ochii lui negri larg deschişi. Şi picioarele goale în pantalonii de doc i se sprijineau de podea, de-o parte şi de alta a ligheanului, în care urina era singurul lucru de un galben clar şi strălucitor din odaia aceea. N-am simţit nicio tresărire. Mi-am scos batista din geantă şi i-am şters un firicel de spumă albă care i se prelingea din colţul buzei.

Sună telefonul.

— Da.

— Doamna Stana, sunt eu, Nuţi, când am venit cu mâncarea, l-am găsit aşa. M-am speriat groaznic. Iertaţi-mă, nu pot… Şi cu prohabu', aţi văzut… am vărsat pe mine.

Plânge.

— Mi-e frică de morţi, nu…

— Înţeleg, linişteşte-te. Mă descurc.

„Trebuie să trăieşti!“, îmi vine în minte. Iau bărbatul ăla inert, nebărbierit, murdar, cald încă, de subţiori, mă sprijin în genunchi de pat şi-l trag cu toată forţa înspre pernă. Repet întruna „Trebuie să trăieşti!“. Trag adânc aer în piept. Cu mirosul te obişnuieşti repede. El nu mai e om. E o ladă de gunoi plină ochi. Leon e o ladă de gunoi plină ochi. Mâinile se supun. Încă. Îi scot cămaşa proptindu-i spinarea de pieptul meu. Capul lui Leon între sânii mei. Acum sunt Erinia. Cămaşa curată pe care am găsit-o în dulap, pe costumul îmbrăcat o singură dată la cununia mea cu Sam, abia se întorsese de la Canal, i-am tras-o cu greu pe braţe. Cred că am auzit poplinul crăpând la coate… pe urmă i-am întins capul pe pernă. Am turnat

apă rece într-o ceaşcă, am înmuiat pămătuful şi l-am frecat bine cu o coajă de săpun Cheia. Pe urmă i-am săpunit barba scurtă, ţepoasă. A început să semene cu Moş Crăciun dintr-o ilustrată. Numai craniul îi lucea ameninţător. Era ca o lună care iradia un halou rece.

Când a intrat Sam pe uşă, n-a scos o vorbă. A luat cu grijă ligheanu' cu urină şi l-a dus să-l verse în privata din fundul curţii. Pe urmă s-a întors, a lăsat uşa deschisă. Mi-a întins pachetul cu ţigări Mărăşeşti şi şi-a aprins şi el una. Am fumat şi am tăcut…

Pe la 9 seara au venit trei tineri jerpeliţi şi tuciurii. Doi băieţi şi-o fată. Ne-a zis Gică, băcanu', că ştie de la nea Gyula. Venit-am şi noi la priveghi, că ierea bun cu noi, ne da ba o ţigară, ba o buca' dă pâine şi povestea, zicea lucruri fel dă fel, ce ştim noi, gândeam că ne vinde gogoşi, nu pricepeam igzact ce spune dă palate, dă prelate, da iel îi da-nainte, zicea şi de-o fată moartă s-au de-o lună verde, zicea şi de-un copil, ăla dormea, copilu', da îl ascultam, că zicea frumos…

Ardeau trei lumânări pe scaun, într-un pahar, la căpătâiul bărbatului cu cele mai frumoase picioare din lume. Sefardul? Germanul? Îngropat din greşeală la Cimitirul Capra de un preot ortodox care spunea că oasele împăratului nu se disting de cele ale soldatului.

31 martie 1992

Dragă Olguţa,

Au trecut 20 de ani de când a murit Leo. Atunci ţi-am trimis o scrisoare prin Nico. Nu trebuie să-ţi spun de ce nu ţi-am trimis-o prin poştă. Nu am primit niciun răspuns, la fel ca atunci când am aflat de sinuciderea lui Stere. Din câţi balerini am văzut dansând, niciunul nu avea o asemenea inteligenţă a trupului. Corpul lui dansa idei. A plecat la Paris, convins că Oraşul Luminilor o să i se gudure la picioare ca un căţeluş. Anii '60 au fost anii cei mai scăpărători în galaxia artei… dacă şi aici, în Bucureştiul iubit, a fost un scurt interludiu iluzoriu. Tu ai avut noroc. Acum nu mă mai tem de nimic. Credeam că frica e o boală incurabilă. Nu, nu frica e incurabilă. Setea de putere e incurabilă. Über alles*-ul acela care se traduce perfect în toate limbile pământului. Oare* Ciocanul fără stăpân *pe muzica lui Boulez, cu care visa prietenul meu să cucerească lumea, nu era expresia dansantă a lui* Über alles *– încerc să-mi imaginez –, s-a fabulat mult în jurul acelui eveniment; ce o fi mai greu de suportat, nedreptatea sau ruşinea? Închipuieşte-ţi, Le Grand Théâtre de l'Opéra, sub cupola aceea*

pictată de Chagall, un biet balerin român la sfârşitul spectacolului, la rampă, aplaudat frenetic de o jumătate de sală, huiduit şi călcat în picioare de cealaltă jumătate. Şi, după patru ani, sinuciderea lui la Londra. Dar snobii care umplu sălile de spectacol ale lumii, cei care fac istoria, de cine sunt plătiţi? Şi iar trebuie să mă gândesc la Leo, tatăl meu. Sper că Nico a făcut să-ţi parvină scrisoarea prin care te anunţam de decesul lui. Într-un fel îţi înţeleg tăcerea. Era şi riscant în anii aceia. Cum se înnoadă firele… e pasionant şi grotesc în acelaşi timp, parcă particip la o cursă de ştafetă a morţii. În '60 Stere, în '72 Leo. Port o solie fatidică. Sunt iar copilul din Harald şi luna verde *care dezlega iţele somnului. Iartă-mă, Olguţa, fabulez. Sper că stihia s-a potolit, în sfârşit, peste tot şi tu îţi savurezi în linişte anii târzii… eu nu mă pot linişti, de-asta m-am hotărât să-ţi scriu, după atâta timp. Nu pot ierta! Nopţile mele sunt scenarii de Krimi, înţelegi? Nu visez, construiesc până în cele mai mici detalii omoruri perfecte în care victima e mereu acelaşi Otto Schalke, pentru că el nu e un biet ucigaş de duzină care ucide la ordin sau ca să mănânce sau din gelozie… nu, el ucide lent, cu program, corect, conştiincios, cu evidenţe contabile, ţinute la zi în dosare, cum a învăţat la Sachsenhausen, pe luni, pe zile, venitul pe danturi, pe păr, pe piele de om. După ocuparea Germaniei de către Aliaţi s-a întors în ţară, în satul tihnit, în casa grijită bine de Katinéni, la caii lui, la Orban şi la Jula, la berea băută cu Manny* barátom *la Reşiţa, la maşina de tuns iarba… da' ce-ţi scriu eu ţie toate poveştile astea pe care sigur le-ai uitat de mult sau nu le-ai ştiut niciodată şi acum precis nu te mai interesează. Dar eu m-am documentat, am lucrat prin reducţie, prin substituţie, prin comparaţie, ca la aflarea necunoscutei din ecuaţie, ca la descifrarea unui alfabet inaccesibil. Erau nopţi când mă visam Champoglion. Crimele, carnagiile, holocausturile, cum le spune azi, se uită cum se uită jurămintele. N-am înţeles niciodată de ce germanii îi răsplătesc cu lauri pe artiştii veniţi din Est, cu precădere pe cei care demască, în creaţiile lor, crimele monstruoase ale comunismului. E vorba de o aritmetică simplă. Victimele dictatorilor răsăriteni au fost mai numeroase decât cele ale dictatorilor germani, aici nu încape discuţie. Cum să-i dai celui care fură un ou mai mulţi ani de detenţie ca unuia care fură un bou?! Dar registrele ţinute la zi, încasările obţinute pe sacii plini cu danturi, cu păr şi piele de om, în evidenţa cui s-au aflat? Cine a omorât cu metodă? Cine şi-a fructificat crimele? Cine a experimentat? Cine a transformat oamenii în cobai? Îmi închipui că n-o să citeşti scrisoarea asta până la capăt. De ce te-ar interesa? Leo a fost o*

victimă absolută. El a trăit toate aventurile, până la aceea de cadavru viu. *De fapt, ţi-am scris această scrisoare dezlânată şi fără nicio noimă... adevărul e că, după atâţia ani, ar fi cazul să uităm ca să putem trăi! Suntem bolnavi de ură, Olguţa. Nu am linişte până nu-l văd pe Schalke pedepsit. A fost o vreme când am vrut să-l torn la Securitate. Mi-am zis: şi ce dacă mă fac informator, mi se rupe-n paişpe de „morala" lor. Mizerabilul ăsta e un criminal odios, am fost martor la crimele lui. Mi-a omorât lent şi minuţios omul cel mai apropiat. Leo a fost tatăl meu. Ideea cu Securitatea mi-a trecut curând. Printr-o întâmplare, cu totul imprevizibilă, am aflat că Schalke era unul dintre informatorii de încredere, cu vechi state de plată, şi, evident, am renunţat să fiu răzbunat de Securitate. Dar iată că am deja 70. Lumea nu-mi mai aparţine. Trăiesc permanent în trecut. Mă asaltează amintirile. Nu mai vorbesc cu „recenţii". Nu le pot învăţa limba, vorbesc cu mine. Ei povestesc cu lux de amănunte despre lumea mea. Vor să mă convingă că ştiu mai bine ce am trăit eu. Îmi falsifică viaţa în fel şi chip. Mă cocârjez sub povara unui trecut travestit într-un prezent necioplit şi mincinos. Gata! Iartă-mă, ce vină ai tu? De la tine, de pe Kurfürstendamm, lumea arată altfel. De fapt, nu voiam decât să te interesezi exact unde se află Centrul Simon Wiesenthal. Am înţeles că acum are sediul la Los Angeles. Nu se poate să nu fi auzit că îi vânează pe torţionarii nazişti şi în gaură de şarpe. Trebuie să iau legătura cu ei.*

Cu cele mai bune gânduri,
al tău Lonko

P.S. Te rog, răspunde-mi. Trimite-mi măcar datele care mă interesează. Pentru mine e vital.

Era o dimineaţă de noiembrie. Pentru Stana, luna noiembrie e cea mai urâtă lună din an, seamănă cu *fecioara de fier*, un instrument de tortură de la începutul secolului al XIX-lea, inventat în Elveţia, în care erau ferecate fecioarele prihănite. Luna noiembrie aduce moarte. E frig şi burează. Stau amândoi pe-o bancă de piatră, fixată în pătratul asfaltat de la capătul scuarului, în faţa mesei de şah. Nu mai mi-ai vorbit de mult de scrimera aia, cum o chema, Dana, Ada? Anda. Sunt mai bine de zece ani de când a plecat în străinătate, uite că nici nu ştiu pe unde o mai fi. Curios, de când nu mi-ai mai vorbit de ea, nu te-a mai preocupat nici centura de castitate. Am reţinut chestia asta. M-a surprins. N-ai fost niciodată un vorbăreţ. Tu taci şi când vorbeşti; eşti mereu în altă parte… ştii, e aproape caraghios, parcă ai fi dincolo şi te aud vorbind la telefon. Nici sacul cu beţele, hărţile, steguleţele,

tot statul tău major, nu le-ai mai atins de luni de zile… Sam îşi fumează jumătatea de ţigară Cişmigiu. Vine un câine negru, mare, un labrador, sare pe masa de şah drept în ceafa lui Sam. Îi amuşină chelia şi-l linge blând pe pielea unsuroasă, ca o mamă care-şi spală puiul. Sam zâmbeşte serafic. Ce semn e ăsta? gândeşte Stana.

A ieşit soarele, spune Sam în patul Spitalului Departamental. Doctorul Cernea m-a asigurat că în mai pot pleca iar la Viena. Stana, nu-mi vine să cred, niciodată nu mi-a fost mai bine ca acum. Îşi ţine palma în dreptul soarelui cu degetele larg desfăcute. Uite ce mâini roşii are bărbatul tău. Vezi ce frumos sânge am eu? Ce semn e ăsta? gândeşte Stana.

Sare brusc din fotoliul de lângă pat. Au trezit-o urletele. Urletele vărsate într-unul singur, un fluviu de urlete, ochi sticloşi, ficşi. Stana atingându-i fruntea, buzele ei ude, sărate… gustul apei lui. Cheamă medicul de gardă. Capacele pe pieptul slab şi alb, neacoperit de giulgiu. Cum sare un mort, din care au fugit toate culorile, ca un delfin după minge… 15 minute. S-a oprit urletul. S-a oprit inima. Pe monitor o linie orizontală. Era un copil care visa să pună mâna pe orizont. Cine şi când? Stana nu-şi aminteşte.

— S-a dus, îi spune la telefon mamei ei de 80 de ani.

— Dumnezeu să-l ierte, răspunde bătrâna.

Sam împlinise 60. Vârsta mortului Leon. Vârsta moartei Erinia. Există treimi perfecte?

Şase personaje la masa de lângă ferestrele înalte care deschid perspectiva spre Operă, acoperite de draperii grele de pluş cafeniu. Singurul local unde se mai păstrează atmosfera aceea de *haute volée*[250] timişoreană, dacă o fi existat vreodată aşa ceva… sau, mai curând, numele englezesc *Lloyd* trezeşte nostalgii aristocratice; jilţurile înalte, îmbrăcate în pluş bleumarin, mocheta moale de aceeaşi culoare, candelabrele cu lumina difuză, pianistul, ascuns după coloana de marmură grena, la pianul Bechstein, cântând câteva acorduri din Sati, picurate rar ca stropii de pe frunze la oprirea ploii. În jurul mesei, şase personaje aşadar, trecute de 70, în costume de seară, scoase de la naftalină, domnii cu pantaloni reiaţi, doamnele cu pălării. O singură pereche face notă discordantă. Domnul din capul mesei pare un vânător, abia aterizat acolo din Südtirol, în nelipsita jachetă *gris-vert* cu nasturi de os şi *knickerbockers*, iar doamna de lângă el, cea mai tânără dintre comeseni, nu-i dai mai mult de 50, foarte suplă, cu părul strâns într-un coc la ceafă, într-o rochie mulată pe corp, de culoarea

ferigii. Are un ten neted şi roz, uşor pistruiat. Chelnerii se învârtesc tot timpul în jurul lor. Aduc platouri cu şalău în aspic, aduc *somon fumé* cu garnitură de castane prăjite. E o ocazie specială cu clienţi speciali, un festin cu totul neobişnuit în 1988. La şampanie se cântă *Mulţi ani trăiască!* şi toţi vorbesc româneşte. La un moment dat, doamna mai tânără şi pistruiată îşi aşază mâna cu unghii roşii şi foarte ascuţite pe mâna vânătorului, se apleacă discret spre tâmpla lui şi-şi lipeşte boticul ca un mac mic pe pielea asudată a sărbătoritului. Era limpede că la masa aia se celebra o aniversare, o logodnă, o… „Mulţi ani trăiască! Mulţi ani trăiască! La mulţi ani! Cine să trăiască? Ottoschatzi să trăiască…“ Cupele scoteau sunete vesele şi glasurile răguşite ale bătrâneilor repetau mecanic: „La centenar! La centenar!“. Şi deodată Ottoschatzi strigă: *Ruhe!*[251] Amuţeşte şi pianul. De ziua lui Ottoschatzi tot natu trebe să se râză!!! Tăte urechile la mine:

Într-un bufet intră un bărbat şi cere trei beri, ciocneşte cu două din ele şi pe urmă le bea pe toate. Chelnerul îl întreabă mirat de ce face asta. Beau cu fraţii mei! Povestea se repetă săptămâni în şir. Într-o zi, omul nostru apare la ora obişnuită, dar nu cere decât două beri. Chelnerul întreabă: Pentru Dumnezeu, i s-a întâmplat ceva fratelui dumneavostră? Nu, răspunde clientul, nu lui, mie. M-am lăsat de băut!

Şi numai ce-ncepe să-i forfote aeru-n gât ca vântu' în velele iahtului pe Bega şi râsu' se-mpinge să iasă da' îi ceva pus de-a curmezişu' şi-l gâdilă până-n creier îi vine să-l ţipe afară pă nări nici strănutu' nu vine nici râsu' numai lacrimi pă ochi pă nas şi pă gură îs ca sunetele dă ies din pianu' lu flentăru' ăla da' ei râd tăţi să râd şi să umflă dă râs Lloydu' ca zepelinu' îs tăţi în uniformă în coloană în pas dă gâscă îndopată cu cucuruzu-n gât crapă la cusături cine crapă şi buzele crapă şi macu' ăl roş numai iel Ottoschatzi cu râsu' sub masca dă gaze cu râsu ca spărgătoru' dă gheaţă pârâie horcăie să-nnăbuşă un ferăstrău un regat pentru un ferăstrău taie beregata *jaj nekem de szép az, akinek kék szeme van*[252]… ochi bulbucaţi, gură căscată şi caii…

În sfârşit am scăpat de ei. Mi s-a făcut dor de mine. Nu mă văd. Voi mă vedeţi. Spuneţi. Cine mai e şi ăsta? Tatăl, Fiul, Sfântul Duh? Autorul, Naratorul, Personajul? Vă dă mâna să-mi întoarceţi spatele. Probabil că mă găsiţi urât sau, şi mai rău, insignifiant, un pigmeu? Când am deschis ochii, am văzut şi eu că am fost aruncat la încrucişarea celor trei poteci, acolo unde se înnoadă trei ape într-o singură mare. Treimea perfectă. Ce să fac? Nu semăn cu voi. Sunt duhuri ce resping, se atrag, ne mână în direcţii opuse. Mă gândesc la ăla care se spală pe mâini, la Ana, la Caiafa… Ce să

fac, eu sunt altcineva. Nu mă include nimeni în Calendarul Sfinţilor. Nu mă sanctifică, nu mă crucifică, nu mă învie. Eu stau la răspântie şi ascult. Pe fiecare potecă aleargă un câine năpârlit, scăpat de la ecarisaj. Din fiecare apă sare un peşte. Aerul nu intră în gura lui. De asta nu-mi puteţi înghiţi vocalele. V-am spus că sunt *altcineva*. Vă întoarceţi faţa de la mine şi atunci mi se închid ochii şi aud hohotul pământului. O să vină un şarpe de sus şi un mal o să cadă din nor, v-am tot spus, dar nu înţelegeţi – cine nu înţelege nu crede – că eu am fost copilul care căuta un deşert fără dune, fără oaze şi fără fuselaje de avioane amuţite în scheletele lor; căuta un drum deschis către orizont. Eu am fost copilul ăla. Vedeam dunga care lipea cerul de pământ şi nimic nu mi-am dorit vreodată mai mult decât să pun mâna pe ea, s-o smulg de-acolo şi să încep să sar coarda şi s-aud peştii şi lebedele vorbind după ritmul săriturilor mele. Cum să mă mai doară portretele voastre indecente, părăsite de trăsături, când eu plec şi mă-ntorc dintr-un marş funebru într-unul triumfal şi schimb ordinea, ca voi să rămâneţi pe veci ca-n cântecul copilului, că doar despre un copil vorbim: S-a-ntors tata din război/ fără cap, fără cap/ şi pe tata l-au culcat/ fără plâns, fără plâns/ într-un pat de-argilă albă/ fără arcuri, fără arcuri… Ai auzit, a vorbit orizontul. Doar ţi-am spus că sunt *altcineva*!

Stana închide caietul.

1. Cârlionţ lipit pe frunte, la modă în anii ’20.
2. Dansatoare celebră la Moulin Rouge.
3. Bună ziua, domnule doctor (fr.).
4. Jachetă trei sferturi (fr.).
5. Pescăresc (fr.).
6. Cântec emblematic al evreului rătăcitor.
7. Simţul fineţii (fr.).
8. Nobleţea obligă (fr.).
9. Un bărbat, un cuvânt (germ.).
10. Amestec (fr.).
11. Orgoliu (fr.).
12. În treacăt (fr.).
13. „Vioara lui Ingres“ (hobby) (fr.).
14. Ce tot spui, nu vin americanii (rus.).
15. Întinsă e patria mea dragă (rus.).
16. Volga, Volga, măicuţă dragă (rus.).
17. Călina, Călina, Călina mea (rus.).
18. Ochi negri, ochi arzători, ochi pătimaşi şi minunaţi, cât de mult vă iubesc, cât de mult mă tem de voi (rus.).
19. Plan cincinal (germ.).
20. Ştabii (germ.).
21. Lagăr de exterminare din Berlin.
22. Eterna reîntoarcere (fr.).
23. Băieţeşte (fr.).
24. O promisiune de fericire (fr.).
25. Cur băşit (germ.).
26. Dar-ar dracu-n tine! (magh.).
27. Eşti mare! (germ.).
28. Nu mă atinge (lat.).
29. După o absenţă atât de îndelungată (fr.).
30. Cine se-aseamănă se-adună (fr.).
31. Privighetoarea Dunării (fr.).
32. O gitană (fr.).
33. Împărat (germ.).
34. Patrie (germ.).
35. Grad înalt în armata nazistă.
36. Boala iubirii bântuie în inimile copiilor de la 7 la 70 de ani (fr.).

37. Până când vei abuza, Catilina, de răbdarea noastră? (lat.).
38. Avântul spre Răsărit (germ.).
39. Gândurile sunt libere (germ.).
40. Prelungire (fr.).
41. Paznici (germ.).
42. Plutonieri (germ.).
43. Micuţul (germ.).
44. Hallo, tăticule, sunt aici! (germ.).
45. Vino, tăticule, vino! (germ.).
46. Curăţenia (germ.).
47. Mai presus de orice (germ.).
48. Un vânător din Pfalz, ce veselă e vânătoarea, un vânător din Pfalz (cântec popular, germ.).
49. Vino aici (germ.).
50. Un semicerc! (germ.).
51. Aşa! Acum un cerc complet! (germ.).
52. Aşa. E bine! (germ.).
53. Vă rog, luaţi loc (germ.).
54. Mulţumesc, vorbiţi nemţeşte? (germ.).
55. Puţin (germ.).
56. Trăsni-te-ar astăzi şi mâine! (germ.).
57. Pe unde-mi umbli, zăbăucule? (germ.).
58. Hai odată! (germ.).
59. Adio, vremuri trecute (arie din opera *Traviata* de Verdi, it.).
60. Din delicateţe mi-am pierdut viaţa (fr.).
61. Am mai multe amintiri decât dac-aş avea 1 000 de ani (vers de Verlaine, fr.).
62. Vlahi împuţiţi (magh.).
63. Văcuţă, văcuţă tărcată, nici urechi, nici coadă, mergem să stăm într-un loc, unde se găseşte lapte (magh.).
64. Lina mică-i singurică (cântec de copii, germ.).
65. Să revenim la oile noastre (fr.).
66. Maghernița asta-i de căcat! (germ.).
67. Am venit să-ţi spun adio (fr.).
68. Niciodată (engl.).
69. Schimbul nostru de scrisori (fr.).
70. Traistă.
71. A fost tare bun (magh.).
72. Prieten (magh.).

73. Lumea bună.
74. Varză *à la* Cluj (magh.).
75. Aşa e (magh.).
76. Dulap.
77. Basmaua (germ.).
78. Ca o fetiţă (magh.).
79. Casap.
80. Scarlatină (germ.).
81. Delirez (germ.).
82. Sărut-mâna (magh.).
83. La revedere (magh.).
84. Servus la toţi (magh.).
85. Sărut-mâna (magh.).
86. Nu ştiu (magh.).
87. Duminică (magh.).
88. Germania (magh.).
89. Grădiniţă (din magh. *óvoda*).
90. Şcoală (din magh. *iskola*).
91. A greşi e omeneşte (lat.).
92. A persevera (lat.).
93. Camarad (germ.).
94. Încă o dată (rus.).
95. Domnule ospătar (germ.).
96. Germana cultă (germ.).
97. Du-te în moaş-ta! (germ.).
98. Pupă-mă-n cur (germ.).
99. Lovi-te-ar damblaua (germ.).
100. Trăsni-i-ar să-i trăsnească! (germ.).
101. Piei, drace! (germ.).
102. Direcţia Timişoara (germ.).
103. Încet, încet (germ.).
104. Ne face egali (germ.).
105. Tortura.
106. Servesc.
107. Neîntrerupt (germ.).
108. Cuminte, ascultător (germ.).
109. A face frumos (germ.).

110. Ca un câine (magh.).
111. Rahat (germ.).
112. Steagul sus! (germ.).
113. Nimic n-a fost (magh.).
114. În cur (germ.).
115. Şi candelabrele şi scăpătarea de un roşu greu a soarelui cu sufletul la gură (germ.).
116. Pieptănătură la modă în anii ’50.
117. Mişcă! Mişcă! Mai repede! (rus.).
118. ’Tu-ţi mama ta! (rus.).
119. Nu înţelegem nimic (magh.).
120. Bine aţi venit! (germ.).
121. Te iubesc! (rus.).
122. Curat german, nu-i aşa? (germ.).
123. La duş, la duş! (germ.).
124. Leit cu codoiu’ prăpăditului ăsta (germ.).
125. Caută rolul jucat de femeie (fr.).
126. *Drum nou*, cotidianul minorităţii germane din România.
127. Calomniere (germ.).
128. Apărarea păcii (germ.).
129. Uniunea Femeilor Democrate Române.
130. Intrarea interzisă! (germ.).
131. S-a zis cu nemţii! Veniţi… veniţi, tovarăşi. Veniţi încoace! (rus.).
132. În sfârşit! Servus, Manny, hai odată! (germ.).
133. Curiştii (germ.).
134. Niciun cuvânt (germ.).
135. Cumnatul (de la magh. *sógor*).
136. Prietene dragă (magh.).
137. Tacă-ţi fleanca, tovarăşe (germ.).
138. Sună bine (germ.).
139. Aici înveţi de toate, te faci şi poet (germ.).
140. Un pic mai iute şi mai cu spor, ca un flotor (text dintr-un şlagăr vechi, germ.).
141. Capete pătrate (germ.).
142. Şi las’ pe mine (germ.).
143. Un fel de vals dansat în satele germane.
144. Buletin (germ.).
145. Cuvertură, învelitoare.
146. Păpuşă (germ.).

147. Chiloţii.
148. Roz din cap până-n picioare (germ.).
149. Zugravul de biserici.
150. Ceasul deşteptător.
151. Doamnă profesoară.
152. Ptiu, curvă împuţită! (magh.).
153. Mădularul.
154. Noapte bună (germ.).
155. Femeie fatală (fr.).
156. Prezervative (fr.).
157. Superlativa (fr.).
158. Tăticu' e dentist (germ.).
159. Ce-s eu, dar ce pot să ajung, un mare rahat (germ.).
160. Necaz (fr.).
161. Vai de mine… (magh.).
162. Nu-i voie! Înţelegi? (magh.).
163. Stare (germ.).
164. Doamne, Dumnezeule, ce se întâmplă (magh.).
165. Ajutor! (germ.).
166 Totu-i în regulă (magh.).
167. Linişteşte-te (germ.).
168. Slavă Domnului Iisus Hristos (germ.).
169. Preotul (germ.).
170. Fireşte (magh.).
171. Bună seara (rus.).
172. Mulţumesc (rus., magh., germ.).
173. Şifonier (germ.).
174. Şi totuşi, se mişcă! (it.).
175. Steaua balerină (fr.).
176. Dumnezeu (engl., rus.).
177. Durerea de şale.
178. Abur.
179. Vindecat de gângănii.
180. Turnătorii.
181. Scândură.
182. Îngeri păzitori.
183. Nu-i adevărat. Asta nu se poate (magh.).

184. Vai, Dumnezeule (magh.).
185. Să-i hrănesc.
186. Păsările (din germ. *vögel*).
187. Dam da cicoarea.
188. Mititelule (magh.).
189. Struguri verzi (germ., fr.)
190. „Eu sunt profesoara. Tu cine eşti?“ „Eu sunt elevul“ (fr.).
191. Perdeaua.
192. Doamne, că mari mai sunt! (magh.).
193. Magazine (germ.).
194. Germania peste toţi (germ.).
195. Péter cel Negru (magh.).
196. Ţigani, sunt de toate felurile (magh.).
197. Te-ai ţicnit (germ.).
198. Sigur, ca un ou (magh.).
199. Vai mie, ce-i asta, Doamne, am înnebunit? (magh.).
200. Nu poţi vedea (magh.).
201. Negru (magh.).
202. Roşu (magh.).
203. Futut.
204. Dar nu-i aşa (magh.).
205. Ca un câine (magh.).
206. Pula calului (magh.).
207. Colega mea (germ.).
208. Fute-mă, Ottoschatzi, fute-mă, îmi place pula ta. Eşti armăsarul meu preferat! (germ.).
209. Chibriturile.
210. Planşetă de lemn (germ.).
211. Nu pot să mi-o trag cu nemţoaice. Nu mi se scoală pula (germ.).
212. Eşti un porc impotent! (germ.).
213. Cuburi de gheaţă (germ.).
214. „Puţi a România!“ „Şi tu? Tu nu eşti om. O bucată de săpun, asta eşti.“ „Piei din faţa mea! Tu nu poţi să spui nimic rău despre Germania!“ (germ.).
215. Arde! Arde! (germ.).
216. Tocmai, că nu arde (germ.).
217. Iertaţi-mă, vă rog! (germ.).
218. Ce faci (magh.).
219. Bine, bine! (germ.).

220. Străbunica (germ.).
221 A fost grozav (magh.).
222. E frumoasă, e frumoasă aceea ce are ochi albaştri (cântec, magh.).
223. La modă (fr.).
224. Dulce (engl.).
225. Mulţumesc, s-a terminat (fr.).
226. „Ia te uită, o nuntă!“ „Da, o nuntă!“ (germ.).
227. Evreii sunt indezirabili (germ.).
228. Transilvanie, patrie iubită (germ.).
229. Frumoasă mai eşti, fă Chitilo, pă Dumnezeul meu şi pă Necuratu’ (ţig.).
230. Or ce-ai, Fritze Ritze, eşti bolnav? (germ.).
231. Acolo, departe, la marea cea mare (sb.).
232. Azi e cald, arde soarele, aşteaptă-mă şi-am să vin (rus.).
233. A fost foarte frumos (magh.).
234. Profesor de germană (germ.).
235. Secretar de partid (germ.).
236. Ia priviţi, fetelor, aici e Schalke al nostru, cocoşu’ cu capul tăiat! (germ.).
237. Îngeri păzitori (fr.).
238. Fără sfârşit (germ.).
239. Putere prin bucurie (germ.).
240. Blestematul.
241. Vals vienez (germ.).
242. Adio, doamnă profesoară (fr.).
243. Adio, adio, să te-nsoţească norocul! (textul unui şlagăr la modă în anii ’30, germ.).
244. Numele este semnul predestinării (lat.).
245. De ce acum, de ce aici, gura asta?! (germ.).
246. După 20 de ani (fr.).
247. Sunteţi francez, nu? Se vede imediat acest spirit rafinat (fr.).
248. Parfumul adorat al lui Diaghilev (fr.).
249. Act ratat – conform teoriei freudiene (fr.).
250. Înalta societate (fr.).
251. Linişte! (germ.).
252. Vai, ce frumoasă e cea care are ochi albaştri (magh.).

Cuprins